O. ZLATAN PLENKOVIĆ O. P.

VJERUJEM U BOGA

ZAGREB, 1965.

O. ZLATAN PLENKOVIĆ O.P.

VJERUJEM U BOGA

NACRTNI GOVORI

ZAGREB, 1965.

Dozvolom redovničkih i crkvenih vlasti

Izdao i odgovara : O.Drago Kolimbatović, Zagreb,
Kontakova 1.

Umnoženo ciklostilom dominikanskog Provincijalata u Zagrebu,
Kontakova 1.

Naručuje se : Dominikanski bogoslovi - ZAGREB III -
Kontakova 1.

POGANSKO BOŽANSTVO

ZAGONETNO BOŽANSTVO

U Džisehu, deset tisuća godina prije naše kulture i civilizacije, uklesana je Sfinga u pećini. Zagonetna čežnja vjekova!

Izgled Sfinge je neobičan: Lice anđelo-čovječje, tijelo krilate zvijeri, noge kao lavlje šape.

Značenje je dohvatljivo: Zvijer, čovjek, duh! To je smjesa pojmova o božanstvu. To je sadržaj filozofije i mitologije predkršćanskog vremena.

1. Čovjek traži

Filozofija: Tri su činjenice! Odùvijek čovjek misli, rijetki su pronicavi umovi, zaključci su s primjesom nejasnoće. Ali je istina: Filozofija traži smisao života i gospodara svijeta.

Mitologija:To je poganska teologija. Gomile sanjare i stvaraju legende o svijetu i o Bogu. Razlozi su jasni: Čovječji um je pred nejasnoćama zanijemio, jer se još nije bio pojavio Bog na zemlji, da kaže istinu.

2. Nejasnoća

Istok: Na čelu sa Zaratustrom u Istočnom Iranu, Budhom u Hindustanu, Konfucijem na Dalekom Istoku filozofija i mitologija trude se da protumače postanak svijeta i svrhu čovjeka.

Grčka: Vrhunac filozofije i klasične književnosti. Jasni dokazi o jednom Bogu.

Aleksandrijski pjesnik i književnik Arat u uvodu "Phainomena" piše:"Puni su Zeusa putovi, svi trgovi, puno ga je more i pune su ga luke".

....

Sfinga je još i danas uklesana u pećini i u mozgovima pogana. Pravo božanstvo nijesu našli. Ono je moralo osobno sići među ljude, da im se prestavi.

Krist je u prvoj božićnoj noći rješio zagonetku Sfinge u Gizehu, te objavio cijelome svijetu najhitniju istinu:

"Ja sam Gospodin Bog tvoj!"

II

ZEMLJA

Prastari svijet je poznavao četiri elementa. To su počela svega, što postoji. Svako je počelo nazvano božanstvom : Zemlja, voda, zrak, vatra.
Prvi elemenat, kopno ili zemlja, proglašen je božanstvom, vjerojatno, zbog ovih razloga: Godišnje dobi se pravilno izmijenjuju, neiscrpiva plodnost zemlje, bogatstvo, zemljotresne grmljavine, čovjekova ovisnost.

1. Indijsko vjerovanje

a/ Postanak: Brama je duša svijeta. Sve je iz njega nastalo kao biljka iz sjemena ili nit paučine iz pauka. Brama je stvorio vode, u vodu je ubacio sjemenku, što se je sjala s tisuću zraka. I on se sam nastanio u ovoj životnoj klici. Nakon dvije godine podijelio je sjemenku na dva dijela: Na more i na zemlju.
b/ Čast zemlje: Zemlja počiva na leđima orijaškog slona. Slon se naslonio na golemu kornjaču, a ova njega i zemlju nosi preko mliječnoga mora. Tako se tumači putovanje zemlje od istoka k zapadu.
c/ Plodnost: Vitra drži u zatvoru oblake, što ih nazivaju kravama muzarama. Gromovnik Indra udari na protivnika Vitru, oslobodi oblake, pa natopi zemlju kišom.

2. Sirsko vjerovanje

Zemlja je nepomičan balvan. Neki opet misle da je golema ploča, koju oplakuje ocean. Počiva na velikim stijenama ili na kovinskim stupovima, nalik na stol s nogama. Njezine su divovske noge utaknute u kaos.

3. Grčko vjerovanje

a/Postanak: Titan Atlant boravi u zapdnom moru. Na njegovim leđima počiva zemlja. Jednom je ugledao glavu Meduze, pa se od užasa pretvorio u brijeg. Na stupovima ovog brijega počiva zemlja.
b/ Gea roditeljka: Božica Gea /zemlja/ rodila je sve što živi, ona je gospodarica života i smrti. Imade mračna njedra, koja oduzimlju život.
c/ Gea hraniteljka: Hrani životinje i ljude. Nalik je na Nil, koji je zbog plodnosti u Egiptu proglašen božanstvom.
d/ Kult: Od Gee su nastali prabregovi,praplanine i praljudi, te joj kao božanstvu žrtvuju crne jaganjce, a za vrijeme sjetve bređe životinje. Umjetnici je prikazuju kao gospođu u širokoj haljini, raspletene kose, s ključem u ruci.

....

Danas je zemlja nama jasna: 1/4 kopna i 3/4 mora, sve

porazdijeljeno u pet kontinenata. Međutim, poganski svijet je pristupio zemlji kao i dijete lutki: Govori joj i igra se s njom kao da je živa. Još tome, čovjek je sklon pasti na koljena pred onim, što ga izdržava.

Nama zemlja nije idol, jer nam i nauka i religija jasno kaže, da i zemlja i čovjek imaju istog vrhovnog gospodara.

III

VODA

Tiha površina mora tjerala je maštu, da stvara priče i strašila, što se kriju u nepoznatim dubinama.

Nemirna površina vrtlozima, valovima i olujama dočaravala je nadmoć i snagu božanstva.

Cijena vode je oduvijek bila kod ljudi, jer je potrebna u domaćem životu.

Možda je to razlog, što su vode nazvane božanstvom.

1. Pogansko mišljenje o vodama

a/ Mora: Poseidon. - On boravi u dubini mora u zlatnoj palači. Kad "trozubom" udari površinu, dižu se valovi i bure. Kad se bijesnim konjima poveze u kočiji po moru, nastaje tišina. Oko njega plivaju nimfe i morska čudovišta. Posvećen mu je konj kao simbol brzine, bik kao simbol uzburkanosti, delfin kao simbol tišine, a bor kao simbol morske boje. Njemu su posvećene vjerske svečanosti pod imenom "Istmijske Igre".

Plimu i oseku skandinavci su tumačili ovako: Zračni bog Tor u dubinama diše kroz golemi rog, pa se od silnog disanja more diže i spušta. Grci su naprotiv ovako tumačili istu pojavu na moru: Mesinski tjesnac ima dvije strane. Scila, koja ima 12 nogu, 6 vratova i 6 glava, po tri reda zubi iz kojih se ceri smrt. S druge strane Haribda, koja na dan tri puta usrkne i ispusti more. A u stvari su to dvije struje u tjesnacu /tri km./, što se sukobljuju.

b/ Rijeke: Asopos. - Gospodar je svih izvora voda. Jednom se pobunio protiv Zeusa, što mu je oteo kćer Eginu. Ali ga Zeus ošine munjom i vrati u staro korito. Rimljani su svetkovali Fons, te su 13 Listopada kitili zdence vijencima i bacali cvijeće u izvore voda.

2. Kršćansko mišljenje o vodama

a/ Znanost: Na zemlji imade 3/4 površine mora s pet velikih oceana. U moru imade 32 elementa, 3·5% soli, nešto plinova. A o vodi je znanost već u 18 vj. rekla istinu, da je složena od kisika i vodika.

b/ Religija: Kršćanstvo o morima i vodama imade druge pojmove.

I. knjiga Mojsijeva piše o stvaranju svijeta: "Sabrane

vode nazove Bog more".

Na krštenju svećenik polijeva vodom u ime Oca, Sina i Duha Svetoga.

Na ulazu hramova je blagoslovljena voda, kojom se križamo.

Na misi svećenik ulijeva nekoliko kapi vode u vino prije pretvorbe u Kristovu krv.

Danijel /3,77-78/ poziva na poklon: "Izvori..., mora i rijeke, blagoslivajte Gospoda, hvalite i uzvisujte ga u vijeke!"

....

Vode i mora su se kod pogana prometnuli u božanstva, jer im još nije Krist progovorio. Ali mi danas znamo, da su i mora i rijeke sluge Gospodara svijeta.

IV

ZRAK

Eol boravi na jednom eolskom otoku. Sjedi na stijeni, žezlom u ruci vlada vjetrovima, što ih drži zatvorene u prostranoj podzemnoj pećini. Poganska mašta je ispunila podzemlje božanstvima. I tako je ovaj sakriveni zrak proglašen božanstvom.

1. Zračni duhovi

Perzija: Ormuzdovi duhovi su dobri, a Ahrimanovi duhovi su zli.
Egipat: Piramida je slika niza duhova. Ona se penje i završava u vršak. Tako se i duhovi slijevaju u šiljak kao u božanstvo.
Kanađani: Na svojim gozbama su sabirali kosti, da ih žrtvuju duhovima.
Indija: Vjerovanje u devet četa duhova, kojima je na čelu Moisassur.
Grčka: "Bogovi odjeveni u zrak hodahu među ljudima"/Heziod/.

2. Grčko vjerovanje

a/ Had /Podzemlje/: Had je mračna utroba zemlje. Homer o tome misli ovo: Had je sjedište duša, nalazi se na zapadu, gdje se sunce gasi. Tamo je i njegov dvor. Četiri rijeke teku kroz ovo kraljevstvo: Aheront, Piriflegont, Kokit i Stiks. Tu je i obala, kuda lutaju duše, iza obale je dublji mrak. Had je neumoljiv, ne mari ni za žrtve ni za molitve, već po volji poziva duše u Podzemlje. Zato ga prikazuju mračna lica, a kosa mu preko čela pada. Žrtvuju mu crne ovce, a pri tom okreću lice na stranu. U rukama imade ključ Podzemlja i štap,

kojim tjera duše u utrobu zemlje. Podzemni pas /Kerber/ imade tri glave, vratovi su mu obrasli zmijama, metalnog je glasa, stražar je Podzemlja, te pušta duše unutra, ali nikoga ne pušta napolje.

b/ Erebos /Mrak/: Kroz ovaj gusti mrak duše prolaze u Podzemlje. Njemu je slična Noć /Niks/, koja stanuje na zapadu među Titanima. Tamo, gdje boravi San, Smrt, Sunce i Zora.

3. Kršćansko shvaćanje

a/ Duhovi: Postoje dobri duhovi /anđeli/ i zli duhovi /vragovi/. Dobri duhovi se spominju na mnogo mjesta u Evanđelju. Najočitija je njihova pojava na Isusovu rođenju /Lk 2,13-14/ : "Slava Bogu na visini".

Zli duhovi se isto tako spominju. Krist ih je izgonio iz opsjednutih ljudi i žena. U Otkrivenju /12,7-9/ čitamo borbu između Mihaela i zmaja: "Zbačen bi Sotona sa svim anđelima svojim!"

b/ Duše pokojnika: Što predstavlja spiritiziranje? Anđeo? vrag? duša? Matematički bi se spiritizam mogao izraziti ovom formulom: Sp.=a+b+c. Pod "a" shvatimo varke, pod "b" prirodne okultne energije, pod "c" eventualne intrige Sotone. Sve je to do sada nejasno. Crkva /s.Offic.17.IV.1917/ određuje: "Nije dozvoljeno, nadasve ne kao medij, prisustvovati spiritističkim seansama".

....

Što onda? Dvije istine znamo: Duhovi postoje, ali su i oni podložni kraljevstvu nebeskog Gospodara.

V

VATRA

U doba piramida po egipatskom obredu kod sahrane mrtvaca molio je jedan od prisutnih okrenut prema suncu: "Gospodaru Sunce, primi me među podzemne bogove, jer sam poštivao božanstva o kojima su mi govorili moji roditelji".

Stari svijet je smatrao vatru /svijetlo/ počelom tako, da je i ovaj elemenat pretvorio u božanstvo.

1. Vatra

a/ Na zemlji: Heraklit o vatri veli: "Kad se ona skruti, postaje para, kad se para skruti, postaje voda. A kad se voda skruti, postaje zemlja".

"Agni" je indijski bog vatre, zato u pagodama čuvaju vatru za palenje žrtava. Fo čak misli, da će kraj svijeta biti vatrom.

Vjenčanje počinje blagoslovom vatre.
"Ahuramazda" je iranski bog, kome se klanjaju paleći vatru na planinama.

b/ Na nebeskom svodu:
Egipatska božanstva: Osiris/Sunce na zapadu/, Hor/Sunce na istoku, Izida/Mjesec/. Feničani slave sunce pod imenom Adonis, a Indijanci pod imenom Mitra. Semiti ga opet zovu Bela, a Babilonci Marduk. Kod Babilonaca je poznata zvjezdana teologija, ili točnije rečeno "astrologija".

2. H e l i o s - g r č k o S u n c e

Jutrom izlazi iz mirnog Oceana, penje se na sunčanim četveropređnim kolima, a na večer ulazi u Ocean. Tamo je njegov dvor i otok blaženih, gdje pasu njegovi konji. Noću se vozi na zlatnim kolima oko sjevernog pola, a u zoru izlazi iz sjajnog dvora. Zrake njegove prodiru svugdje i sve vide. Poznat je i pod imenom Apolo, te ima naslove: Svijetli, blistavi, sjajni. Žrtvuju mu životinje, a pijetao mu je posebno posvećen, jer navješta zoru.

3. K r š ć a n s k o g l e d a n j e

Biblija rješava zagonetku svijetla: "Tama je ležala nad bezdanom. Tada reče Bog" Neka bude svjetlost!"/Gen 1,2-3/.
Vatra je sluga Božji: Nakon izgona Adamovog postavi Bog na vrata raja "Kerubina s mačem iz kojeg se vijao plamen" / I knj.Mojs.3,24/.
Simbol snage Božje: Susret Mojsija i Boga do grma, "koji je gorio, a nije dogorio" /II knj.Mojs.3,2/.
Znak pravde: Kazneno čišćenje u Čistilištu i vječna kazna u Paklu.
Liturgija: Svijeće na oltarima kao simbol kršćanske duše, vječna vatra u hramovima kao znak prisutnosti Božje, uskrsna svijeća u Velikoj Suboti o kojoj đakon pjeva "Svijetlo Kristovo".
Teologija nas uči, da će posebno svjetlo obasjati čovječji um u raju po kom ćemo moći uživati Boga: Lumen gloriae, svjetlo slave.

. . . .

Poganski svijet je tražio Boga u četirima elementima. U zemlji, vodi, zraku i u vatri. Ali ga nije našao ni u jednom od njih, jer su stvorenja kao i mi ljudi. Bog je gospodar i zemlji i vodi i zraku i vatri.

VI

EVO ME, TU SAM!

Rajmond Brücker, veoma nadareni radnik, raspravljao je jednog dana s nekim svojim sudrugom o vrijednosti Evanđelja. Njegov sudrug se nije slagao, pa mu reče: "Nekada je vjera bila potrebna primitivcima, ali savremenoj nauci vjera nije potrebna!"

Rajmond je šutio. Uzeo je neku knjigu, na sreću otvorio, te mu pružio da čita. Dok je on čitao, Rajmond se primakne prozoru, spusti zastore i zamrači sobu.

"Što budališ! - reče on - ne vidim više ni slova!"

"Pravo veliš, prihvati Rajmond, čitaj pod vlastitim svjetlom!"

Točno! Niti knjigu možeš čitati bez svijetla, niti život shvatiti bez Evanđelja.

1. Tražite!

Kažimo u slici, što je sve potrebno, da se snađemo u životu:
Kazalo: Teško je pronaći pojedina poglavlja u knjizi, ako na početku ili na svršetku knjige nije postavljeno sređeno kazalo.
Plan grada: Došljak u velegradu može cijeli dan lutati, a da ne nađe svoje ulice. Ali, ako uzme plan grada, lako će pronaći traženu ulicu.
Ime: Pokušajte u gradu ili u selu pogađati pojedinim osobama njihova imena, ako ih ne znate. Teško ćete i jednoj osobi pogoditi ime, ako vam ga sama ne kaže.
Svijet: "Što je iza zvijezda, pita Pasteur, ne znam! Ali kad na to mislim, osjećam, kako padam na koljena". Međutim, sva nagađanja i zaključci čovječje misli ne bi nam pomogli, da se Bog nije objavio u Evanđelju. To je knjiga, koja šutke poziva cijeli svijet: "Tražite me!"

2. Naći ćete!

Mudraci s istoka: Bog je zapalio svijetlo na nebu, Tri mudraca su ga opazila i pod zrakama betlehemske zvijezde uzeše tražiti svog Boga. I našli su ga.
Konvertiti: Nije im pomogla nauka i filozofija, iako su je potanko proučili. Bog je morao posredovati darom vjere.
Kršćani: Evanđelje je kao i svjetionik na moru. Vjekovi prolaze, a on svijetli i pokazuje put do luke, do nebesa, do Boga. Evanđelje je kao plan grada među brojnim životnim ulicama. Evanđelje je kao kazalo u knjizi, što nam daje raspored života. To je vozni red, što nas brani od sukoba i brodoloma. Evanđelje je Božja adresa, koja nam točno kazuje stan, ulicu i broj Božjeg boravka.

....

Rajmond je zamračio sobu i njegov prijatelj nije mogao više čitati. Kad se pogasi vjera u srcu, zamrači se i razum i volja, pa je veoma teško pronaći Boga. Ali, dok svijetli vjera u duši, Bog iz Evanđelja, iz duše, iz srca, iz svetohraništa i iz svemira šapće:

E v o   m e   t u   s a m !

K R Š Ć A N S K I   B O G

I

ČOVJEČJE UVJERENJE

Godine 1753. viknuo je Voltaire svijetu: "Bog je mrtav, mi smo ga ubili!" Godine 1908. Van Dengen i Hagen objavili su, da ima na svijetu jedan narod bez ikakve religije: Kubu na Sumatri. Jedan je među ovim plemenom boravio šest, a drugi dva tjedna. Međutim Schebesta je naučio jezik ovih ljudi, boravio među njima duže vremena, te se uvjerio, da i ovaj narod imade nekakvu religiju. On izvješćuje, da su šamanski obredi trajali tri dana i tri noći bez stanke, završili su žrtvovanjem koze, i obredom ljuljačke, a sve u svrhu ozdravljenja jednog dječaka.

Religija je opća pojava među ljudima na zemlji!

1. O p ć a   p o j a v a

Činjenica: Svi narodi, sva plemena, bez obzira na kulturu i civilizaciju, vjeruju u Najviše Biće, koje upravlja svijetom i ljudima.

Dokaz: Drskost je tvrditi, da je sav svijet kroz sve vjekove u zabludi.

Obrazloženje:

O k o ! - Uzmimo da se na nogometnom igralištu nalazi šezdeset tisuća ljudi. Svi prisutni vide loptu. Mogu li se svi u tome varati?

U h o ! - Petnaest milijona sluša prenos koncerta preko radija. Svi tvrde, da čuju zvukove. Smijemo li reći, da se sve ove uši utvaraju?

N o s ! - Ljubice mirišu oduvijek. Zar ćemo sve nosove svijeta proglasiti nezdravima zato, što svi osjećaju miris?

O k u s ! - Sol je slana, šećer je sladak. Svi se u tome slažemo. Da li će itko posumnjati u vjerodostojnost okusa?

O p i p ! - Sve ruke i noge ovoga svijeta osjećaju, da vatra peče, a led hladi. Sve osjete, da je tijesto mekano, a kamen da je tvrd. Da li je itko do danas posumnjao u istinitost opipa?

R a z u m ! - Sav svijet od početka do danas tvrdi, da postoji Gospodar svijeta. Nije li drskost ovo mišljenje lakoumno odbaciti?

2. P r i m j e d b e

a/ Neki vele: "Imade ipak bezbožaca kod svih naroda!" - To je točno. Ali isto tako imade kod svih naroda slijepaca, bolesnika i gluhonijemih. Mi zato ipak ne kažemo, da je sav narod slijep, bolestan i gluhonijem.

b/ Drugi opet ovako kažu: "Nekada se sav narod varao i za sunce. Mislili su da se ono okreće oko zemlje, a danas znamo, da se zemlja okreće oko sunca!" - I to je točno. Ali ovaj zaključak nije donijelo osjetilo na koga je spadalo da donese zaključak. Ljudi su to zaključili na temelju vida. A to ne spada na vid, već na astronomski račun, a to je stvar razuma. I kad je razum

proučio stvar, otkrila se istina o kretanju zemlje. A isto tako o Bogu ne može narod suditi okom, jer je nevidljiv. Ni uhom, jer ga ne čuje. Ni njuhom, jer je bezmirisan. Ni okusom, jer nije jestiv. Ni opipom, jer je bezopipan. Kako je dakle razum otkrio istinu o kretanju zemlje, mogao je steći uvjerenje i o opstanku Gospodara svijeta.

3. Usprkos nagona

Nagoni traže udoban život, a čovjek se ipak odriče udobnosti za volju Gospodara svijeta. Zar kroz vjekove ovako siloviti nagoni nijesu mogli iščupati religiju u naroda, koji su zaista bili primitivni, pa se uglavnom po nagonima i ravnali?

Ekonomsko odricanje: Svatko stiče, želi dobro jesti i okućiti se. Naprotiv, teško daje i dijeli. A, eto, kod svih religija nalazimo žrtve božanstvu, gdje se pale na vatri dragocjeni darovi.

Tjelesno odricanje: Možda ni jedan nagon nije tako jak kao seksualna čežnja kod čovjeka i kod žene. A i tu je od početka svijeta bilo odricanja. Bilo je uvijek djevica i vestalki.

Herojsko odricanje: Konačno, najmiliji je čovjeku njegov život. A i život je čovjek spreman dati za volju Gospodara svijeta.

Pitam sebe i vas, zašto se ljudi odriču ovakvih udobnosti, kad bi im bez vjere život bio jednostavniji i lakši?

Mgr. Le Roy je dvadeset godina proučavao primitivnu Afriku, pa je utvrdio kod svih plemena ove opće religijske pojave: Vjera u Najviše Biće, duša je besmrtna, postoje dva svijeta, kazna i nagrada, posvuda su posebne osobe određene za službu religijskih obreda.

....

Jednom reče neki liječnik svom kolegi: "Znanost sve više ispunja naše mozgove, te uskoro neće biti mjesta za pojam o Bogu!" - "Sjajno, odvrati mu kolega, to je isto kao da kažeš: Ribe se sve više u moru množe, te uskoro neće biti mjesta za more!"

Bilo je, imade i biti će uvijek kod svih naroda mjesta za pojmove o Bogu. Ako kroz vjekove nijesmo mogli uništiti posve ni jedan kamenčić na cesti, još ćemo manje izbrisati religiju iz duše naroda.

"U tijelu imamo osam litara krvi. U najbijednijoj kapi krvi mog naroda ima još uvijek kap krvi, koja vjeruje"/Bazin/.

II

GLAS SAVJESTI

"Sine, - reče majka, - zašto mi kradeš šećer! Zar ne čuješ glas savjesti, koji ti veli: Krađa je zlo?"
"Obećajem, majko, da ću od sada slušati glas savjesti". Jednog dana majka ga zateče ponovo u krađi šećera, te mu reče:
"Zašto nijesi slušao svoju savjest?"
"Majko, - odvrati sin, bila je velika galama u kući, pa je nijesam čuo!"
Šaljivo, zar ne? Ali dvije činjenice priznaje sav svijet: Nešto je zlo, a nešto je dobro. Izrazimo se u slici! Dijete se igralo na rubu jezera u Maksimiru, palo i topi se. Mladi student skače u jezero i spašava dijete, te ga vrati njegovoj majci. Svi vele: "To je dobro!" Naprotiv, kad provalnik pokrađe gazdi kokoši, susjedstvo veli: "To je zlo!"
Stari Grci su vjerovali u brzonoge božice Erinije, koje se smatrali vječnim stražaricama morala. A Rimljani su tvrdili, da osvetnice Furije zapaljenim bakljama progone krivce po gradu.
V. Hugo piše u "Bijednici": "Mornar znade za valove, a krivac za glas savjesti!"

1. Tri činjenice

a/ Neovisan je o nama osjećaj odgovornosti! Zlo osjećamo kao zlo, a dobro kao dobro. Bilo ili ne bilo nama to po volji, taj zakon leži u dubinama naše duše.
b/ U svakom od nas postoji osjećaj odgovornosti! Slikarski, matematski, glazbeni dar posjeduju tek pojedinci. Ali odgovornost za zlo i radost kod dobra osjećaju svi staleži, sve dobi i sve rase.
c/ Osjećaj odgovornosti se ne može ušutkati! Nietsche se trudio, da ga uništi, pa nije uspio. Kao ni ubojica, koji se sam nakon zločina prijavljuje policiji. Nije li to čudna stvar? Ta, grijeh je počinjen u tajnosti, gušiš glas u sebi, a cijela ti narav prosvjeduje: "Ne valja ti posao!"

2. Otkuda ovaj zakon?

Ciganin ukrao svome gazdi gusku, pa udari u bijeg. Gazda za njim i viče: "Čekaj, ciganine!" A ciganin odvrati: "Čekaj ti, tebe nitko ne tjera!"... Tko nas tjera u nemir, kad činimo zlo? Otkuda to?
a/ Od mene? Ne, jer bih se ja riješio zakona, da mogu. Ali on ostaje u meni i onda, kada ga ja kršim.
b/ Od drugog čovjeka? - Ne, jer čovjek mijenja školske, krivične, građanske zakone, a savjest ostaje na snazi i onda, kad je državni zakon gazi.
c/ Od odgoja? Ne, jer se javlja kod djece još prije nego ih prihvati odgoj. A i kod one, koja su bez odgoja.

d/ Od nasljedstva? - Ne, jer je savjest u zrelim godinama jača nego u mladim, kad se nasljedne osebine lakše ispoljuju.
e/ Od vremena? - Ne, jer vrijeme mijenja modu, običaje, kulturu. Ali još do danas glas savjesti nije promijenilo.
f/ Od nadmoćne prirode? - Ne ni od straha pred prirodnim silama. Jer prirodne sile svladavamo:Od groma se branimo gromobranom, od struje izolacijom. Uostalom, grom udara u stabla kao i u čovjeka.

3.Od Zakonodavca!

Poslužimo se slikama iz našeg života!
a/ Oglasni stup! - Kad pročitamo na oglasnom stupu: "Dvadeseto godište nek se javi u vojni Osjek", znademo, da je taj zakon od zakonodavca, koji je ovlašten taj zakon izdati.
b/ Studentska ploča! - U predvorju sveučilišnih zgrada su upute i nalozi. Čitam zakon: "Nitko se ne može upisati, ako prije ne položi prijemni ispit!" I to je od ovlaštenog zakonodavca.
c/ Glas iz nutrine ! - "Ne čini zlo i čini dobro!" Zar i ovaj zakon nije od nekog zakonodavca? Da! Taj zakon je sveopći, zato je i zakonodavac sveopći. Taj zakon je vječan, pa je onda i zakonodavac vječan.
Prijatelj prijatelju isplatio pedeset hiljada dinara, pa reče: "Želiš li potvrdu?" - "Ne, odgovori on, Bog nam je svjedok!"
-"Što, upadne prvi u riječ, zar ti vjeruješ u tu utvaru?"
- Njegov prijatelj se zamislio, pa reče: "Onda mi radije izdaj potvrdu!"
Brod je vezan užetom za obalu, list je životno srastao uz granu, sijalica uz svoju električnu centralu, a čovjek je još više zakonom savjesti vezan uz Gospodara svijeta.

....

Dalekozor se hvastao pred mikroskopom: "Ti, bijedniče, gledaš u sitne i nevidljive čestice stvari, a ja se šetam po daljinama svemira!" Mikroskop mu odgovori: "Samo ti šetaj po zvijezdama, a meni ostavi atome!"
Savjest je mikroskop, ona gleda u nutrinu čovječju. Poglédaj i ti kroz mikroskopsko oko savjesti, pa ćeš u svakom moralnom zakonu vidjeti Boga Zakonodavca.

III

ZOV SREĆE

U Vatikanskom Muzeju čuva se poganska boginja sreće.Mramorni kip, u lijevoj ruci su joj darovi, desnom je prihvatila kormilo kao da pokazuje pravac. Ali, kormilo je naslonjeno na kuglu u znak nestalnosti i promjenjivosti sreće.

Poslovica opet veli: "Želiš li biti sretan jedan dan, zakolji prase. Jedan tjedan? Sašij novo odijelo. Jedan mjesec? Oženi se. Jednu godinu? Nađi prijatelja. Cijeli život? Budi pošten. Želiš li biti sretan i poslije smrti? Budi dobar katolik.

Ptica leti, riba pliva, a čovjek traži sreću u osjećajima /ljubav/, u razumu/školovanje/ i u nagonima/zabave/.

1. Jalovi lov

Lucija, dijete od pet godina, svaki jutro kad ustane,klekne i moli: "Isuse, darivam Ti danas moje srce!" Jednog dana ustane, pa ode ravno na doručak. Majka je opomene: "Lucijo, danas ne darivaš Isusu svoje srce?" Dijete joj odgovori: "Majko, jučer sam Isusu darovala svoje srce i nije mi ga vratio!"

Jedno srce imamo. U pitanju je, kome smo ga darovali!

a/ Novac? - Ne, jer se novca nikada ne zasite ni oni, koji ga imaju. Pored toga, muče ih brige i strah da im ne propadne. Sjećam se filma "Priznanje jedne žene", gdje se veli: "Život bogataša je jeftin!"

b/ Položaj? - Ne, jer se lako izgubi za života, a konačno smrću. Kao i zatočenje Napoleonovo na sv.Jeleni!

c/Nagoni? - Ne, jer jelo i piće u pretjeranoj mjeri izazivaju povraćanje. Seksus opet ne zasićuje cijelog čovjeka: Ti jelo, ali ne čovječji duh.

d/ Ljepota? - Ne, jer svi ljepote ne posjeduju. Godinama propada, a smrću se pretvara u trulež. O mladosti poslovica veli: "Lijepa je kao jabuka"; a o starosti: "Ružna je kao porezna knjižica!"

e/ Znanost? - Ne, jer smo nesretni i onda, kad smo školovani. Pored toga znanost je prepuna sumnja i zabluda.

Što onda? Tražimo dobrotu, s susrećemo zloću. Tražimo ljubav, a nalazimo razočaranje. Tražimo istinu, a upadamo u zabludu. Tražimo sreću, a dobijamo bol i suze!

"Nasmijte se još prije nego stigne sreća, jer bi se moglo desiti da umrete, a da se i ne nasmješite" /La Bruyère/.

2. Tko je naš plijen?

Neki se govornik trudio, kako bi uvjerio narod, da su vjerske knjige nepotrebne. Predlagao je, da se spale: "Što će vam vjerske knjige, kad Boga nema!" Netko iz dvorane se javio, pa rekao: "A što će nam vaši bonovi za kruh, kad kruha nema!"

Mi čeznemo za Bogom. A jesu li ove čežnje varljive?

a/ Životinje su sretne ! - Biljka čezne za vodom, zemljom i suncem. To i nalazi! Ovca priželjkuje po cio dan pašu i svježu travu. To i nalazi! Ptica voli zrak i visoka stabla. To

joj nije uskraćeno! Riba treba vode i mora. To imade u obilju! Eto, životinje čeznu i u čežnjama se ne varaju, jer im se ispunjaju.

b/ A čovjek? - Zar je čovjek jedini u prirodi kažnjen oskudicom? Zar su njemu dane najuzvišenije čežnje samo zato, da njegovo razočaranje bude teže? Ta golema je razlika između čovjeka i životinje: Životinja gleda prema dolje tražeći u zemlji sreću, a čovjek se uspravio prema visinama. Životinja je ista prije i danas i u željama i u naravi. A čovjek osvaja svijet napretkom. Životinja živi isključivo po nagonu, a čovjek se ravna uputama razuma. Životinja imade premalene čežnje: Stol joj poljska trava, a kuća joj je šumski ležaj. A čovječje su težnje beskrajne kao i Bog u koga su se Adam i Eva htjeli pretvoriti.

Ako kod životinja želje nijesu varljive, neće onda biti ni kod čovjeka, koji je mnogo iznad njih. Pogledajte:

Tijelo! - Imadem oči - postoji svijetlo, postoje predmeti i mogu da gledam. Imamo uši - postoje zvukovi i čujemo. Imamo nos - postoje mirisi i mi mirišemo. Imamo usta - postoje jela i mi jedemo osjećajući okus hrane. Imamo ruke - postoje tvari i mi ih možemo opipati.

Duša! -Zašto bi onda duša, koja je vrijednija od tijela čeznula za svojom srećom, koja ne postoji? Zar je duh manje vrijedan od ptica, riba, oka, uha, nosa, ustiju i ruku? Ne! Duša je potok, koji teče, dok se ne smiri u svome Bogu. Duša je putovanje, što završava u Bogu. Ako potok nije još ušao u ocean, znak je da će to biti kasnije. Ako putovanje nije dovršeno, znači da je kraj iznad svijeta. Ako se svima ispunjaju čežnje, ispunit će se i duši. Ako to neće biti na ovom svijetu, bit će na drugome svijetu. Chersteton je dvadeset i pet godina lutao tražeći sreću svojoj duši pa se smirio tek onda, kad se Bogu obratio i postao kršćanin.

Stoga: Ili postoji Bog, ili treba stvoriti čovjeka bez očiju, bez ušiju, bez srca i bez duše!

....

Čujem zvukove... Poznam ih: To je flaut, glasovir i violin. Čujem isto tako u dubinama svoje duše glasove... Poznam ih : To je zov sreće. To je Bog, to je čežnja, to je nostalgija za nebesima.

IV

SVE JE U REDU

Zvjezdoznanac u Perziji nije vjerovao u bogove:"Kralju, zvijezde se kreću po zakonima, koje sam je točno izračunao. Ako si mudar, zatvori hramove. Ako želiš biti još mudriji, poruši hramove!" -

Kralj pozove u dvor sve mudrace i narod. Do zlatnog stupa postavi sto dragulja i sto bisera, pa reče zvjezdoznancu: "Uzmi dragulje i bisere, baci ih oko ovog stupa, da se tako okreću, te ne diraju ni stup ni jedan drugoga. Ako zvijezde na nebu lete bez božanstva, još lakše će ovi biseri, jer ćeš ti s njima upravljati. Ne uspiješ li, dat ću te smaknuti."... Zvjezdoznanac se baci na koljena pred kralja i zaprosi milost.

1. Biljke

a/ Laboratorij! - U prirodi imade oko dvjesta tisuća biljnih vrsti. Kod svih vrsti list prima elemente iz zemlje kroz korijen i granje, iz zraka usiše ugljičnu kiselinu,rastavlja je na ugljik i kisik, pa od tri čimbenika /klorofil, sunce, ugljik/ stvara škrobove. Prehrambeni sistem bilja postao je kemijskog laboratorija.

b/ Padobranci! - Pored nebrojenih oblika biljnog rasplodivanja napomenimo samo maslačak: Njegove su sjemenke snabdjevene padobranima, pa ih vjetar lagano diže iz naručja roditelja i nosi po livadama.

c/ Stalnost vrsti! - Iz svakog zrna ili sjemena nikne uvijek ista biljka s istim osobinama. Uvijek bez izuzetka!

d/ Tajne braka! - Šare cvijeća namame zaljubljenog leptira, da siđe na latice i opraši cvijet. A nutarnji i vanjski sastav cvijeta je svrsishodno udešen, da kukčeve noge moraju unijeti oplodni prašak s cvijeta na cvijet.

2. Životinje

a/ Industrija! - Ptičje gnijezdo je dio industrije u prirodi, kao i palače termita, pčelino saće i sav ostali obrt.Zamislite samo, da pauk argironet gradi podvodni balon, pa se kao ronilac spušta u vodu!

b/ Naoružanje! - Zmija se brani otrovom, mačka pandžama, hobotnica umjetnom maglom. Lav ima snagu, zec brzinu, vjeverica spretnost, orao vid, pas njuh, miš sluh, mravi vide ultravioletne zrake, zmije čuju najviše tonove.

c/ Kirurgija! - Samo jedan primjer: Osa kopačica / calicurgus annulatus/ duga je tri centimetra. Ona anestezira ubodom svoju žrtvu, pa je sprema u zemlju svojim mladima, koji će se izvaliti. Ubod je izveden točno u centralno živčevlje, ubod ne ubija kukca, već umrtvi, jer bi se ubijen inače usmrdio. Anestezija kukca traje točno toliko vremena, koliko je potrebno, da se izlegu osina djeca. Ukoliko bi se kroz to

vrijeme kukac osvijestio, osa je u svom podzemnom stanu postavila nit paučine od ležaja do vrha kuće, da se mladunčad može u obrani od osvješćenog kukca povući u potkrovlje.

d/ Socijalni život! - Kod pčela postoji specijalizacija u radu: Matica, radilice i trutovi. Tako i kod termita: Radnici i vojnici, koji su s posebno istaknutim čeljustima. Rad je zajednički i plodovi su zajednički.

e/ Svrsishodnost! - Svi nagoni imaju mudru svrhu. To je besvjesni mozak kod živina. Kad su ljudi počeli s inkubatorima izvaljivati piliće, opaziše da ima mnogo nedonoščadi. Grešku je ispravila kokoš, kod koje su opazili, da od vremena na vrijeme prevrće kljunom jaja na kojima leži.

f/ Matematika! - Réaumir je izvršio veoma zapleteni račun, po kome se neki obujam može iskoristiti s najmanje rada, a s najvišom količinom obujma. Pronašao je šesterokutnu prizmu pokritu s tri romba /tupi kut 109°26', oštri kut 70°34'/. To je, eto, pčelinje saće, što ga ona gradi bez tog računa.

3. Čovjek

a/ Tijelo! - Mozak je centrala, živci su telefonska mreža, uši su slušalice, oči fotografski aparat, srce je pumpa, bubrezi filtar, zubi su mlin, probavni sistem je kuhinja. Postoji i centralno grijanje sa 37°.

b/ Duh! - Tri moći: Razum, volja, osjećaji. Čovjek po duhu proživljuje, sudi, misli i u znanosti napreduje.

4. Nebeski svod

a/ Veliko i malo! - Atom se sastoji od elektrona. Središte je proton oko kojega se hitro kreću elektroni. Slično kretanje postoji i na nebeskom svodu među golemim tjelesima.

b/ Daljina! - Do najbliže zvijezde vlak sa sto km. na sat putovao bi četrdeset milijona godina.

c/ Veličina! - Jupiter je veći od Zemlje tisuću dvjesta sedamdeset i devet puta, Sunce milijon i trista tisuća puta, a Sirius je veći od Sunca dvanaest puta.

d/ Red! - Dosljedan i nepromjenljiv! Počujmo tek jednu sitnicu u vezi sa zemljom: Kad bi ona bila preblizu Suncu, izgorila bi. Kad bi bila predaleko, zaledila bi se. Red je u svemiru tako točan, da je 23. Septembra 1864. Leverrier računom zaključio, da iza Urana mora biti još neko tijelo. Berlinska zvjezdarnica ga po tom računu našla.

5. Tko je postavio red?

a/ Vozni red! - Zamislite lokomotivu: Sama se gradi, sama postavlja tračnice, stoji, vozi, obilazi stanice. Zar neće biti sukoba bez vlakovođe?

b/ Pospremljena kuća! - Mogu li se sami stolovi postavljati, sami kreveti pospremati, sami podovi mesti i čistiti?

c/ Raskošna gozba! - Zamislite, ako možete. Same kokoši se be kolju, ovako operušane i crknute same skaču u lonac, vatra se sama pali, začin curi iz zraka, kolači se sami izrađuju. Može li to biti bez kuhara?

d/ Bojište! - Vojska je sređena, tenkovi, kamijoni, avijoni u zraku. Rat je u punom jeku, a sve bez i jednog zapovjednika! Da li je to moguće zamisliti?

Neki astronom reče: "Razgledao sam kroz dalekozor cijeli svemir i nijesam našao Boga". Neki mehaničar mu odvrati: "Pogledaj svoj dalekozor i nigdje u njemu nećeš naći izumitelja dalekozora!"

Gdje je red, tu je redatelj. Gdje je mudri red, tu je mudri redatelj. Gdje premudri red, tu je premudri redatelj. Velika inteligencija upravlja svijetom. Ali mi smo kao nojevi, koji pred lovcem skrivaju glavu u pijesak misleći da ih lovac ne vidi, kad oni ne vide njega.

Pasteur je rekao u francuskoj akademiji: "Što je iza zvjezdanog svoda? Kada čovjeka obuzme ova misao, mora pasti na koljena!"

V

ŠTO VELI ŽIVOT ?

Inžinjer se hvastao tehnikom, pa reče: "Nema Boga! Pogledajte avijone, mi smo stvorili golemu i hitru pticu!" Čula neka stara žena, pa mu s prozora dobacila: "Kad vam se ptica raskvoca, ostavite mi par pilića!"

Tehnika se stidi priznati, koliko je bezuspješnih napora uložila, a da nije ni do danas stvorila životnu klicu. Takvih izuma još na ovoj zemlji nema.

1. Na zemlji postoji život

a/ Ranije nije bilo života ! - Dvije činjenice o tome govore: Znanost znade, u kojoj se geološkoj periodi pojavio život. U početku ga nije bilo, jer je zemlja bila užarena masa sa 3.000 stupanja. A na 100 stupnjeva gine svaki život.

b/ Život se pojavio! - Oku vidljiv: Neka stabla dosegnu visinu do 150 metara, neke životinje opet dosegnu težinu do 1.500 kg, kao na primjer kit. Postoji život oku nevidljiv, vidi ga tek mikroskopsko oko: U gramu zemlje s pariškog groblja imade 19 miliona mikroorganizama, u kapljici vode berlinskih kanala imade 2,5 miliona.

2. Otkuda život?

a/ Iz svemira? - Ne! Svemir je bio užarena masa. Sunce još i danas na površini imade 6.000 stupnjeva, a zvijezde do 22.000 stupanja. Nije mogao ni sa ohlađenih svemirskih tjelesa stići, jer bi morao do nas putovati 9.000 godina. Pa, ako ne bi na tako dugom putovanju uginuo, morao bi uginuti radi temperature od minus 273, a i od djelovanja ultravioletnih zraka. A kad bi i došao iz svemira, u pitanju je još uvijek-

otkuda je tamo stigao!

b/ Razvojem? - Ne! Azoik je užaren i bez života, u Eozoiku su prvi tragovi života, u Paleozoiku se javljaju ribe, vodozemci i gmazovi. U Mezozoiku nalazimo sitne sisavce i prve ptice. Kenozoik, točnije u diluviju javlja se prvi čovjek. Kod toga je važna ova činjenica: Nigdje u nutrini zemlje nije još nađen prelazni tip života, koji bi govorio, da se život javio razvojem iz materije. Jer nađeno su uvijek gotove vrsti; a od 100.000 nađenih izumrlih vrsti nema ni jedne prelazne vrsti. Nadalje, uz čovjeka se uvijek nalaze tragovi kulture: Ručni batić, vatra, ukrasi i tragovi religioznosti.

c/ Borbom za život? - Ne! Jer materija je mrtva. Kako se onda mrtva masa mogla nutarnjom energijom boriti za razvoj u život? Odlike su života: Biće se hrani, raste i rađenjem množi. Kamen, koji je član mrtve materije, ne jede, niti raste, niti se ženi. Još tome, život je jedinstveni organizam, a kamen je skup atoma. Život sam sebe kod ozlijeđa popravlja, a kamen pod klesarskim čekićem ostaje u ranama. Život prolazi kroz faze: Mladost, starost, smrt. A materija sa svojim elemntima ostaje nepromjenjiva.

Leduc se trudio, da u laboratoriju stvori živu stanicu, ali nije uspio. Pasteur-ovi pokusi su dokazali zakon: "Živo nastaje od živoga".

Jasno je, zašto je život u pitanju. Karl Vogt veli: "Moramo prihvatiti, da život nastaje iz materije, da tako Stvoritelja bacimo kroz vrata". Kažite mi, kako lešina može roditi živo? Kako netko može drugome dati ono što nema? Ako je život nastao iz neživoga, onda mogu i ja izvući iz prazne lisnice sto tisuća dinara. Jednako bi u tom slučaju mogao stroj od osam konjskih snaga raditi sa sedamdeset konjskih snaga. Ako je mrtva materija zemlji poklonila život, onda bi i crknuta koza mogla okoziti. Mudro veli paleontolog Branca: "Kad bi Crkva takvu nauku od nas tražila, svi prirodoslovci bi joj okrenuli leđa!"

d/ Slučajem? - Ne! Jer nema na zemlji slučaja. Kad su nam uzroci nepoznati, tada hladnokrvno zovemo u pomoć slučaj.

Alfabet sa 26 slova imade dvije tisuće kvadriliona kombinacija. Mješajte u vreći olovna tiskarska slova, ne bi li se slučajno stvorila riječ, pjesma, knjiga!

Krug, koliki je dinar nacrtajte na zemlji, pa s trećeg kata bacajte u krug jedan dinar. Da li ćete uspjeti, da vam dinar kroz sto godina pada dan i noć u krug? Slučajno i to zatvorenih očiju!

Zavežite planinaru oči, pa ga zamolite, da iz Splita krene na Triglav. Neka pokuša slučajno napipati vlak, stanice i opasni Triglavov vrh!

Uzmite boje svake vrsti, mješajte, kombinirajte. Zatvorite oči, pa kašikom nabacujte po platnu, ne bi li slučajno iz tog packanja nastala Rafaelova Madona!

Ako stručnjaci kroz dugi niz godina i napora nijesu mogli stvoriti niti jednu živu stanicu, kako bi to mogao učiniti slijepi slučaj? "Zašto se slučajem, veli Ciceron, nije sagradila nijedna kuća?"

3. Tko je zemlji poklonio život?

Susreo Evropejac u Sahari Arapina, pa ga upita: "Jesi li, Arapine, uvjeren da postoji Bog?" On se zamisli, te odgovori: "Kad prolazim pustinjom, naiđem na stope u pijesku. Tada znam da je ovuda prošao čovjek ili životinja. A kad se okrenem oko sebe i pogledam u svijet i u svemir, vidim i osjećam, da je ovuda prošao Bog!"

Zrno iz zrna, ptica iz ptice, riba iz ribe, čovjek iz čovjeka. A prvo zrno, prva ptica, prva riba, prvi čovjek? Otkuda? Nađite, ako možete, prve izvore života na zemlji!

Čovječje srce u jednom danu otkucne 103,389 puta. Tko misli, taj znade, da je svaki ovaj kucaj dar Stvoritelja. To je dar odozgor: Prazrno palo je iz njegove ruke, praptica poletjela iz njegove ruke, prariba otisnula se u vode iz njegove ruke, pračovjek stvoren je njegovom rukom.

Što tko ima, to može i dati. Materija je vječna smrt, a Bog je vječni život. Eto odgovora na pitanje: Otkud život!

VI

ČIJA JE ENERGIJA ?

Cnetocampa processionea pripada obitelji gusjenica, koje se poredaju u dugi niz, pa traže hranu. Fabre je spojio prvu i zadnju tako, da su stvorile zatvoreni krug. Cijeli tjedan su se kretale u ovom krugu misleći da se kreću naprijed. Kad su već izgladnjele, otvorio je krug i pustio ih u potragu za hranom.

Čovjek, koji se zaustavlja na zemlji u potrazi za izvorom energije, sličan je zatvorenom krugu gusjenica.

1. Energija u prirodi

a/Sila materije! - Magnet privlači željezo, struja daje svjetlo i pogon, vjetar tjera vjetrenjače i jedrilice, voda mlinove, para vlakove i parobrode, benzin motore, atomi se promeću u atomske bombe, zemljina teža vuče k sebi sve što od nje otskoči.

b/Sila života! - Klica se razvija u stablo, zametak u životinju, embrion u čovjeka.

c/Sila duha! - Stvaraju slikari na platnu, pjesnici na papiru, glazbenici na tipkama. Sve je djelo čovječjeg duha: I filozofija i književnost i tehnika i medicina. Kultura i civilizacija!

d/ Sila svemira! - Energija nebeskih tjelesa pokreće svemir i čuva ravnotežu. Zemlja na pr., okreće se oko svoje osi i putuje oko sunca.

2. Z a k o n

Godine 1609. postavio je Galilei, a kasnije i Newton, ovaj zakon: "Tijelo miruje, dok ga neka sila ne pokrene. Tijelo se kreće, dok ga neka sila ne zaustavi!"

a/Lopta! - Zamislite "Dinamovo Igralište" u Zagrebu. Lopta je u "centru", i ostat će u centru sve dotle, dok je igrač nogom ne pokrene.

b/Zvrk! - Leži izvaljen na pločniku, dok ga dječak bičem ne ošine.

c/Zvono! - Nijemo visi u vrhovima tornjeva, dok zvonareva ruka ne povuče uže.

d/Automobil! - Ni on se ne miče, dok vozač ne zapali pogonski materijal.

e/Sat! - Drijema na zvonicima, u džepovima i na rukama, ako ga pravovremeno ne navijamo.

3. I z v o r i

a/Saone! - Pedeset ih je u nizu. U pokretu su zbog strmine i sile "teže".

b/Lanac! - Kolut do koluta. Ali lanac ne može visjeti, ako prvi kolut nije privezan o gredu.

c/Vlak! - Sedamdeset vagona je spojeno. Ne možemo zamisliti pokret, ako nema mašine, koja vuče.

d/Voda! - Potok teče niz planinu. Presušit će korito, ako presuši izvor.

e/Broj! -Zamislimo kolikogod želimo velik broj. Počnimo brojiti unatrag i uvijek ćemo stići do broja "jedan", od kojeg počinje svaki broj.

4. P r v i   i z v o r

Nuzgredni uzroci energije ne tumače ništa, jer "ovaj od ovoga, a ovaj od onoga" možemo do beskraja ponavljati. Ono što je baštinjeno, postavlja nam uvijek pitanje: Od koga je baštinjeno! Ako je to dar, čiji je to dar?

a/Otkuda sila materije? - Voda je nastala od kisika i vodika, para nastaje od vode, od pare pogon, rijeka od vode. Ali otkuda kisik i vodik? Što će nam riječno korito, ako izvora nema!

b/Otkuda sila života? - Sin od oca, otac od svog oca itd. Kolut do koluta, vagon do vagona. Ali svi koluti vise o prvom kolutu, a ovaj visi o klincu. Svi vagoni su u pokretu, ako ih mašina vuče.

c/Otkuda sila duha? - Inspiracija! Pa što onda? A zašto svi nemaju inspiracije? Nije li to poseban dar? Prsti na glasoviru ne stvaraju bez mozga! A mozak? Tko mu je dao stvaralačku moć?

. . . .

Znate li, kako se love majmuni? Postavi se vrećica sa rižom. Otvor mora biti uzak. Majmun pruži šapicu u vreću ,

zgrabi riže koliko više može, pa se muči kako bi punu šapu izvukao iz vreće. Lovci ga stižu i hvataju, a on se i ne sjeti, da bi mogao umaknuti, kad bi ispraznio šapu.

Mi smo mnogo puta slični majmunima. Sve oko nas energija, pune su nam oči, uši, ruke i mozak. Ali se ne možemo izvući iz začaranog kruga kao ni Fabreove gusjenice. Ispraznimo duh od utega materije, i otskočit ćemo u visine do prvih izvora.

Ni jedna sijalica u gradu ne svijetli sve dotle, dok se ne ukopča sa centralom. Ni jedan atom, ni jedno živo biće, ni jedna zvijezda ne može biti u pokretu, ako ih ne snabdjeva energijom centrala Stvoritelja.

VII

TKO JE STVORITELJ

Prolazilo dijete cestom, susrelo klesara, pa ga upitalo: "Gospodine, zašto vi nosite o vratu križić na lančiću?" - "Da mi Bog bude milostiv", odgovori klesar. Djetetu biva u glavi sve čudnije, te upita klesara: "Zašto moj tata ondastalno ponavlja, da nema Boga?" Klesar se sagne, ne rekne ni riječi, uzme s ceste sitni kamenčić, dadne ga djetetu i reče: "Hajde svome tati i kaži mu, nek stvori ako može, jedan ovakav kamenčić!"

1. Sve ima svoj uzrok

a/Prirodne pojave! - Pogledajmo samo nekoliko primjera:

Dim iz dimnjaka! - Kad ugledamo dim, zaključimo, da je tamo vatra. Nitko pri svijesti neće reći, da je tamo voda.

Svijetlo u danu! - Dan je obasjan zato što na vedrom nebu sunce sja. Nitko ne veli, da svjetlo dolazi od noći.

Kiša! - Smijemo li kazati: "Eto, pada kiša, a nitko joj ne znade razloge". Poznat je uzrok: Pare se u zraku kondenziraju i po zakonu zemljine teže padaju na zemlju.

Bolest! - Svaka bolest imade svog uzročnika. Mnogi su medicini poznati: Sitni i nevidljivi organizmi.

b/Čovječji rad! - Tako isto kažemo i za čovječje tvorevine:

Traktor! - Gledam ga na njivi, kako ore, pa znam njegovo porijeklo: Gradila ga je tehnika pod mudrim vodstvom čovječjeg uma.

Kuća! - Kad vidim kuću, sjetim se inžinjera i graditelja. Jasno mi je da nije sama nikla.

Slika! - Nalazim se u galeriji slika. Razgledavam, i kod svake slike mislim na auktora. Možda je nepoznat, ali slika se sama nije narisala.

Roman! - I on je imao svog stvoritelja: Pisac i njegova mašta. Još nitko na svijetu nije vidio roman, što ga nitko nije napisao.

Dijete! - Kažu ponekad ljudi: "To je dijete bez oca", ali

ne! Imalo ga je. Nije važno u ovoj stvari, da li je umro ili je nepoznat. Jer dijete ne dolazi na svijet bez oca.

2. Ima ga i ovaj svijet

a/ Teorije! - Svijesno ili nesvjesno one mimoilaze Stvoritelja. A bez Njega, bez tog vrhovnog uzroka nije moguće protumačiti svijet.

Demokrit, koji je rođen 460 g. prije Kr. ovako tumači svijet: Vječni atomi se giblju i u slučajnim kombinacijama stvaraju svijet. Ali mudro odgovaraju trijezni filozofi : "Slučaj je nadimak Providnosti".

Haeckel misli, da je ovaj svijet nastao od nekog drugog svijeta, onaj opet od trećeg svijeta itd. Međutim mi pitamo: A od koga je onaj zadnji svijet?

Materijalizam uči, da je materija vječna, prema tome i svijet je vječan.

b/Istina o svijetu! - To nijesu teorije, već jasne teze:

Sam od sebe? - Ne, jer bi morao najprije postojati, da sebe proizvede. U tom slučaju bi sin morao postojati prije oca, slika prije slikara, roman prije pisca.

Haeckelovo rodoslovlje? - Ne važi, jer je svaki njegov svijet prouzročen i podložan, prema tome nije prvi uzrok svijetu. To je isto kao da kažemo: Kokoš je iz jajeta, a jaje je iz kokoši. Ali u pitanju je prvo jaje ili prva kokoš.

Materijalistički vječni svijet? - Ne, jer se to protivi zakonu entropije. Prema drugom zakonu Clausiusa energija prelazi u toplinu, toplina opet u energiju. Ali ne prelazi cijela, jer se ponešto gubi. U toku vjekova pomalo će se sva izgubiti, i tada će biti kraj svemiru. Kad bi svijet bio od vječnosti, bilo je i previše vremena, da nastupi taj kraj. Međutim, to se još nije desilo, i to je dokaz, da je svijet nastao u vremenu.

Upitali su španjolskog filozofa Balmesa, može li se dokazati, da postoji Bog Stvoritelj. On odgovori: "Ja imam dokaz u svome džepu", i pokaže im sat.

....

Guštav Nidaud veli u svojoj pjesmi: Bio neki veoma ružan čovjek, a stalno se pogledavao u ogledalo. Jednom mu dojadi grdoba vlastitog lica, rasrdi se na ogledalo i reče: "Ti drsko i lažno ogledalo!" Zatim uzme ogledalo i baci ga u zid, a ono prsne u sto komadića. Ali se opet u svakoj krhotini odrazio njegov ružni lik.

Bijes nam ne pomaže. Svijet je ogledalo, u kom se odrazuje premudri lik Božji. Kakogod iznakazimo pojmove o svijetu, u svakoj krhotini misli odrazit će se lik Stvoritelja.

VIII

"JA SAM GOSPODIN BOG TVOJ!"

Čitala gospođa neku knjigu, što je izravno napadala Boga, pa u prvoj prilici rekne svom kolegi profesoru: "Čini mi se, da Bog u ovoj knjizi ima veoma neozbiljnog protivnika." - "Gospođo, odvrati profesor, druge vrsti protivnika Bog i nema!"

1. Vrijeđe li isprike bezbožaca?

a/ "Mene se ne tiče, postoji li Bog ili ne postoji!" - Ne govori lakoumno. Jer još nitko na svijetu nije dokazao, da Boga nema. U pretpostavci da postoji, treba uzeti na um ovu činjenicu kao najvažniji životni problem. Zar nije najhitnija istina, tko mi je Gospodar?

b/ "Svejedno, život mi jednako prolazi"! - Izrazit ću se razgovorom dvaju seljaka: "Čuj, susjede, propađe mi berba, tuča mi je uništila vinograde, ostade mi golo trsje!" - "I meni je, odvrati susjed, ali kako se to tebi desilo, koji vjeruješ u Boga? Ja ne vjerujem, a ti vjeruješ, pa ti je ipak Bog učinio toliku štetu!" - Ovaj se čovjek zamisli, pa mu odgovori: "Čuj, nije li možda i moj i tvoj vinograd uništen zato, što ti ne vjeruješ?..."

Svejedno ti život prolazi. A, kako će biti nakon smrti?"...

c/ "Ja nemam vremena za takve gluposti!" - U redu! A sada čuj! Nije li ovo glupo: Pitaš liječnika, da ti kaže, što je to upala pluća, a on ti veli: "Pravo ne znam, jer glavni dio vremena utrošim u igranje tenisa!" Upitaš profesora botanike, kakav je sastav biljnog lista, a on ti odvrati: "Znate, mnogo slušam radio, pa ne dospijem!" Zatražiš u pravnika savjet, vrijedi li usmeni ugovor, a on ti hladnokrvno rekne: "Dragi moj gospodine, cijeli dan čitam novine, pa nemam ni časak vremena, da se bavim pravnim naukom!"

Kakvi su to odgovori od ljudi na koje spada, da tu stvar znadu? - A zar ne spada i na svakog čovjeka, da znade, zašto je na svijetu, i tko mu je gospodar sudbine?

d/ "Nije meni jasno to vaše vjersko kljukalje!" - Nije ti jasno, što onda? Nijesu slijepcu jasna ni slova, ali se knjige pišu i čitaju mimo njegove sljepoće. Čovjek veli: Nema Boga! Ali riječ je preslaba, da ga s nebesa obori. Gluh čovjek ne čuje zvukove, ali se pored njegove gluhoće daju koncerti, i javnost ih posjećuje.

Zvijeri su navikle najprije polomiti krila ili progristi glavu svome plijenu. Ali čudnovato, to one čine i onda, kad ulove crknutu životinju. Zar će im lešina pobjeći? Zašto onda i ti napadaš Boga, ako ga nema? Što se bojiš, da ti ne pobjegne?

Govorim ti kao najbližem prijatelju: Dva su razloga nevjeri! Prvo: Tvoji su pojmovi o Bogu krivi. Drugo: Ne priznaješ ga, jer ti je život bez njega udobniji. Ali čuj! Sunce

sja na nebu i iza oblaka i iza naših slijepljenih vjeđa.

2. Priznanje životinja

a/ Pčela! - Kad se gradilo saće, mlada pčela je bila tek u zametku. Odraste i prvi put gradi saće, a da to nije nigdje učila.
b/ Ptica! - I ona prvi put gradi pravilno svoje gnijezdo, iako od majke nije mogla to naučiti. Jer, kad se gnijezdo gradilo, ona je bila tek u jajetu.
c/ Pače! - Pile iz jajeta izvaljeno bježi od vode kao od neprijatelja. Naprotiv, malo pače juri u vodu, kao da je još prije rođenja završilo tečaj plivanja.
d/ Kuna! - Tko je kunu naučio tajnu zakona o zračnom pritisku? Ona ispijajući ptičja jaja otvori rupice na dva suprotna kraja, i tako se koristi atmosferskim pritiskom.
e/ Tele! - Ono je prvi put na paši. Od četiri stotine devedeset i četiri vrsti trava jede tek dvije stotine sedamdeset i šest, a dvije stotine i osamnaest vrsti odbija kao štetne, iako ih do tada nije ni okusilo. Gdje je završilo apotekarsku školu?
Ti veliš: "To je slijepi nagon!" Ali reci mi, tko je taj nagon ucijepio tako svrsishodno u životinjsku glavu. Ne bi li bilo mudro i dostojno čovjeka, da potraži u visinama razloge, tamo kamo i ševa jutrom odlazi da otpjeva molitvene hvale?...
"Kukmasta ševa, ta lirska strijela, što se diže k nebu punim grlom i sva nabrekla od kajda... iz visina sipa svoju pjesmicu umiljatu, svoju sitnu kantilenu na naše njive netom uzorane"/Fabre/.

3. Čovječja radost

a/ Središte! - Ako Boga nema, svijet je bez središta i propala bi ravnoteža u svemiru i na zemlji.
b/ Domovina! - Ako Boga nema, naš duh je bez domovine, jer osjećamo da boravka na zemlji ne može naći.
c/ Sidro! - Ako Boga nema, životni brod će stradati u olujama, jer nema sidra, koje bi nas spasilo.
d/ Svrha! - Ako Boga nema, život je bez svrhe i samoubojstvo bi bilo najkorisnije rješenje u suznoj dolini.
Weismann je kroz dvadeset i dvije generacije rezao miševima repove. Ali njihovo potomstvo se rađalo uvijek s repovima. Oprostite na usporedbi! Ali isto tako bezboštvo podrezuje pojmove o Bogu, međutim, djeca se rađaju prihvaćajući Boga kao urođenu čežnju.

....

Vjera je telefon, što spaja dva udaljena kraja. Na jednoj strani govori Bog, a na drugoj sluša čovjek. Prvi put u povjesti Bog je progovorio sa Sinaja: "Ja sam Gospodin Bog tvoj!" Od toga časa prihvatila je priroda i čovjek "Te Deum", Tebe Boga hvalimo. Prihvatile su ptice u zraku, životinje u šumi, ribe u vodi,

i čovjek u njihovom kolu. Sve što raste i živi, pjeva: "Tebe Boga hvalimo".

Taj hvalospjev zanijemio je tek na usnama bezbožaca. Ali što smeta. Ako su se oni odrekli Boga, nije se zato Bog odrekao svog vrhovnog gospodstva.

"J a s a m G o s p o d i n B o g t v o j!"

D U Š A

II

IMAM LI DUŠU ?

Dante u "Čistilištu" veli: "Mi smo crv, rođen da se iz njega izvali anđeoski leptir". Crv i anđeo potsjeća nas na smjesu materije i duha, a to je čovjek. Ova je misao u tijesnoj vezi s izjavom Pascala: "Što je čovjek? Ništica pred beskrajem, gorostas pred ništicom. Sredina između ništice i beskraja."

U talogu ovih protivurječnih naziva treba postaviti pitanje o opstanku duše: "Gorostas", "ništica", "Crv", "anđeoski leptir"!...

1. Stablo se pozna po rodu

a/ Prvi prigovor! - "Nema duše, jer je nitko nije vidio!" Priznajemo u životu gomile činjenica, a da ih nijesmo vidjeli: Ne vidimo zvukove ni mirise, a ipak ih priznajemo na temelju uha i nosa. Nijesmo vidjeli osobno ni jednu povijesnu činjenicu pred dvije stotine godina, ali vjerujemo auktoritetu povjesničara i očitim dokumentima. Nijesmo prije izuma dalekozora vidjeli mnoga nebeska tjelesa, a postojala su i prije nego smo ih mi vidjeli.

Ono što ne vidi oko, vidi razum, vidi netko drugi.

b/ Drugi prigovor! - "Kirurzi je nijesu našli u tijelu!" Neće je ni naći, jer je traže nožem i kratkovidnim okom. To je isto kao da hoće gledati u zvijezde mikroskopom, a u bakterije dalekozorom. To je isto kao da bi htjeli očima čuti zvukove, a ušima razgledavati galerije slika. Uostalom, neće tamo naći ni svoje medicinsko znanje niti svoju liječničku diplomu, i neće zato poreći sebi znanje ili diplomu. Njima se čini, da je duša rezultat mozgovnog živčevlja, i da snaga pameti raste uporedo s veličinom mozga. Prema tome, kit bi morao biti pet puta pametniji od čovjeka.

Ne vidimo ni eletrične struje, ali veoma dobro osjećamo njezino djelovanje!

c/ Razna mišljenja! - Leukip /V vj.pr.Kr./ misli, da je duša privlačenje i odbijanje atoma. Hobbes /XVII vj./ opet drži, da je duša titraj moždana. Vogt /XIX vj./ smatra, da moždanski fosfor proizvodi dušu. Najnoviji materijalizam tvrdi, da duša ne postoji.

d/ Pogledajte plodove! - Kristovo mišljenje je veoma važno. A on je dao raspoznajni znak: "Dobro stablo rodi dobre plodove, a zlo stablo rodi zle plodove!" Ako duša ne postoji kao duhovno biće, otkuda duhovni plodovi u čovjeku, kao što su misli a i osjećaji?

Osjećaj zvuka, mirisa, predodžbi ne može se u mozgu ni opipati ni vidjeti. Pojam istine, veselja, tuge nije ni zelen ni tvrd ni vlažan. Tko je onda nosilac ovih osjećaja i misli, kad sve to nije materijalne naravi?

"Po plodovima poznat ćete ih": Iz tvari nastaje tvar, a iz duha duhovno. Jer što tko imade, to može i dati!

e/ Uspoređujte! - Kolika je razlika između čovjeka i životinje! Čovjek misli, životinja ne misli. On napreduje, ona je uvijek na istoj razini. On tjera u napredak kulturu i civilizaciju, a životinje ne mijenjaju načina života. On radi promišljeno, a one ne znajući rade mudro. On stvara razne jezike, a one se oglasuju sve na isti način po cijelome svijetu. Smijeh, koji se po nauci Bergsona osniva na kontrastu misli, nije svojstven životinjama. Čovjek je svijestan svojih čina, a životinja nije. Neka papiga je znala govoriti: "Jacot je sretan!" Jednog dana je crkavala u požaru, pa je jednako ponavljala: "Jacot je sretan"!

2. Glazbalo se pozna po zvuku

Tko traži zvukove, mora znati, da vidi samo gusle, a zvukove može tek osjetiti, čuti. Duše ne vidimo, ali čujemo njezine glasove:

a/Jedinstvo! - Čovjek doživi starost, cijelo se tijelo fiziološki izmijeni deset do dvadeset puta. Ali osjećaj moga jedinstvenog "ja" ostaje nepromijenjen. Ja isti sam koji osjećam u starosti i u mladosti, ja koji ljubim, mislim, odlučujem. Kod neukih i kod učenih, kod zdravih i kod bolesnih "ja"stoji na prvom mjestu nepromijenjen od djetinstva do smrti, iako se mijenja tijelo, okolina i život oko nas.

Što je ono nepromijenjeno u toj golemoj fiziološkoj izmijeni? Ovakvo jedinstvo je svojstvo duha, a ne krhke materije. Gusle daju uvijek jedan te isti glas. Upravo kao i duša iz tijela!

b/Odgovornost! - U nama netko prosvjeduje, kad počinimo zlo. Netko nas opet iz nutrine hvali, kad učinimo dobro. Tko je taj nutarnji kontrolor? Mi znamo, da hrast ne trpi od grižnje savjesti, kad se pruži žilama u tuđe zemljište; zec ne juri na ispovijed, kad popase tuđu mladu pšenicu. Ako, dakle, čovjek osjeća odgovornost pred zakonima duha, znak je, da u njemu gospoduje duh.

c/Sreća! - Život je lov na sreću, a mi se svagdano vraćamo s lova bez lovine. Međutim, u svakom čovjeku živi nagon za besmrtnošću: Radnik želi sebe ovjekovječiti imetkom, učenjak znanošću, umjetnik umjetninama, otac i mati djecom, bolesnik zdravljem. Nema čovjeka, koji ne želi nadživjeti svoje tijelo. Zar je ova čežnja uzaludna? Toma Akvinski veli: "Što je od prirode usađeno, nije uzaludno!"

Kada smo na koncertu, možemo veoma lako po zvukovima raspoznati pojedina glazbala. Počujte glasove iz svoje duše: Zar ne čujete besmrtni vapaj nutrine, koji čezne za vječnošću? Nije li ovaj neumrli krik, jeka neumrlog duha u čovjeku?

. . . .

Na koncu, mi nijesmo samo filozofi, mi smo i kršćani. Umujemo, ali i vjerujemo! Poštivamo dokaze, mozganje i mišljenja. Ali iznad svega postavljamo natpis iz Evanđelja: "Što koristi čovjeku, ako cijeli svijet dobije, a dušu svoju izgubi!"

To je najmudriji odgovor na pitanje: Imam li dušu!

II

NAGON DUŠE

Čovjek pita: "Zašto ovo, zašto ono". I od ovih pojedinačnih odgovora nastaje znanost. A kad postavi pitanje "zašto sve ovo", ulazi u religijske probleme. Posljednje pitanje prati čovjeka kao doživotna čežnja. To je zapravo nagon duše o kome veli Lamartine: "Čovjek je srušeni bog, koji se sjeća nebesa".

Religija je čežnja za povratkom u rodni kraj!

1. Doživotna čežnja

a/Kako je nastala? - Neki misle, da su tri uzroka religiji: Nepoznavanje prirodnih zakona izazvalo je znatiželju pred nepoznatim, strah pred prirodnim silama bacio je čovjeka na koljena, bijeda i ovisnost rodila je u duši krik za Pomoćnikom.

Ali ne! Evo izvornog rješenja: "Stajali su na pragu raja Adam i Eva. Okrenuli su se još zadnji put, a iza njih su se polako zatvarala vrata kao da se do posljednjeg trenutka nadao onaj, koji ih je zatvorio, da bi se mogli oni koji su od njega otišli, okrenuti, baciti na njegove grudi i plačući moliti oproštenje" /Jörgensen/.

Tu se rodila čežnja za nebesima, jer čovjek je raskralj, pali bog. I ova je čežnja nasljedna!

b/Urođena je! - Svako pleme i svaki pojedinac nosi u sebi životna pitanja:

Otkuda smo i kamo idemo? Ne možemo se smiriti. Djetetu mati veli: "Donijela te roda". I ono neko vrijeme vjeruje. Ali čovječja duša doživotno traži, proučava i pada na koljena. Jer to je čežnja za srećom izgubljenog raja, to je dozivanje Oca, to je želja za povratkom u Domovinu. Zar ne, da je duša od prirode religiozna? Jer što je urođeno, javlja se kod svih i kroz sva vremena. A to je upravo religijski osjećaj.

c/Povijesna činjenica! - Još nije nitko susreo narod ili neko pleme, koje bi bilo bez religije. Posvuda i oduvijek imađe svećenika, žrtava, molitava i poklona nekakvom božanstvu. Platon piše: "Lakše je sagraditi grad u zraku, nego sastaviti društvo bez vjere u bogove". Plutarh jednako veli: "Naći ćete gradove bez zidina, ali nećete ih naći bez molitava, zakletve, obreda i bez žrtava".

"Svaki čovjek vjeruje u Boga ili u nekog idola" /Šeler/.

d/Povijesna težnja! - Što traže ljudi gledajući u visine? Traže vrhovnog Gospodara, koji je stvorio svijet i život. Traže brižnog Boga, koji u rukama nosi svemir, a u srcu čovjeka. Traže intimnog Boga, koji u molitvi s ljudima razgovara. Traže Zakonodavca, koji će dobre nagraditi, a zle kazniti.

Zatvorite oči i gledajte kroz vjekove, vidjet ćete nepregledne gomile, kako dižu ruke prema nebesima. Cijela se zemlja pretvorila u hram u kom se vječno čuje "Credo". Vjerujem! A povijest! Ona je nalik na Križni Put, gdje se kod svake postaje vapilo: "Siđi jednom sa nebesa!"

Konačno na posljednjoj našoj postaji sišao je Bog i zataknuo u vrhove naše zemlje svoj križ. I na tom mjestu, veli Claudel, "svršava križ, a počinje svetohranište!"

Iz križa je potekla krv, čovječanstvo se napojilo. Iz križa je porazdijeljen euharistijski kruh i ljudi su se nasitili.

To je bila u srčiki čežnja čovječje duše. Ali nije ni time do kraja zasićena, jer njezino zasićenje pridržao je život nakon vječnosti.

2. Smirenje duše

Kršćanska religija je kao ocean, iz kojega se dižu kapi u visine, tamo se oplode, pa se kao kiša spuštaju na zemlju, da napoje žedne duše. Svatko pije, koliko mu je potrebno, a potrebe su različite. Usudio bih se u tom smislu reći, da je kršćanski Bog savitljiv, jer svakoj želji duše znađe udovoljiti: "Religija je prizma, a iz njezinih sedmero boja može svatko izabrati onu koju najviše voli, ali sve ove boje potječu samo iz jedne sunčane zrake" /K.J.Weber/.

a/Sada! - Čovjek pita za gospodara svijeta, kršćanstvo mu odgovara: "Ja sam Bog tvoj"! Traži li intimnog Boga, kršćanstvo mu prstom pokazuje milostivog Boga u ispovjedaonici i "tečnog" Boga u euharistiji. Traži li Zakonodavca, Evanđelje se javlja: "Dodjite, blagoslovljeni, otiđite, prokleti!" Traži li brižnog Boga, on sam poručuje: "Tražite i dat će vam se, kucajte i otvorit će vam se". Traži li neumrlost, Bog kršćanske zajednice obećaje: "Ja sam uskrsnuće i život".

Augustin u "Ispovjestima" iskreno priznaje, kako je dugo tražio ovakvo smirenje: "Pitao sam zemlju, i reče mi: Ja nijesam. Pitao sam more, dubine i gmazove voda, pa mi rekoše: Nijesmo mi tvoj Bog, traži ga iznad nas! Pitao sam vjetar, što zavija, pa mi zračno carstvo sa svim svojim stanovnicima odgovori: Vara se Anaksimen, ja nijesam BoG!... Tko je taj povrh duše moje? Preko same duše svoje doprijet ću do njega!" /knj.X./.

Tako su vjekovi uzdisali, zaklinjali, pa se jednog dana sve stišalo. Bio je to blagoslovljeni dan, kad je povijest zabilježila ove utješne riječi: "I Riječ je tijelom postala i prebiva među nama!" Tog časa vratio se k nama izgubljeni raj, postavljen je međaš između predkršćanskog i poslijekršćanskog doba, a zemlja je u očekivanju uskrsnuća postala snošljiva.

b/Nakon smrti! - Čuli smo Boga, osjetili smo ga, naslutili smo njegovu sreću u nebesima, pa nam se čežnja za nebom pojačala. Njegov pohod Zemlji naučio nas je, kome pripadamo, iz čijih smo ruku i kamo idemo.

Razum nam je preslab, da obuhvati Boga još na zemlji. Ali se nadamo "svijetlu slave", koje će ga obasjati, da uoči Boga: "Imade mnoštvo stvari na nebu i na zemlji o kojima naša mudrost i ne sanja" /Schakespeare/.

Auktoritet Božji je siguran. I kako u tajni posvećenog brašna vidimo Boga, tako u tajni cjelokupne vjere očekujemo nebesa: "Vjera je pouzdanje u ono čemu se hadamo"/Sv.Pavao/.

Mi smo slijepi pred tajnama svijeta i nadsvijeta, ali život nakon smrti sprema nam iznenađenja.
"Sve što sam vidio uči me, da imam povjerenje u Stvoritelja za sve ono što nijesam vidio"/R. Emerson/.

....

Do prvog Božića na zemlji nagon duše je bio lutanje. Ali nakon prve božićne noći nostalgija za nebom je opravdana i zajamčeno je njezino ispunjenje.

III

DUŠA U BORBI

Svagdano čujemo u Misi: "Svet, svet, svet Gospodin Bog Sabaot!" A pored ovog klicanja tijelo se guši u ranama, duša u grijesima. Biblija veli, da se Bog nakon stvaranja svijeta vraćao u nebo i zadovoljno rekao: "Sve je dobro!" A povijest svijeta može se nazvati poviješću suza! Nije li život sličniji oluji, nego vedrom danu? Zar nije sličniji noći, nego danu, bolima više, nego radostima? Život nalikuje Shakespeare-ovom "Machbethu", gdje se prikazuje zagonetni sukob zla i dobra u svemiru.
Što onda? Pesimisti ili optimisti?
"Oko dobro vidi Boga samo kroz suze /V. Hugo/.

a/ Rane postoje! - Javljaju se u svim carstvima, od mrtvog do čovječjeg. Mrtva priroda: Materija se prerađuje, mramor se nemilosrdno kida rukama umjetnika. Nije li i to neko"umiranje"? Vegetativna priroda: Travu kosimo, čupamo, stabla sječemo. Zar biljno carstvo ne bi proplakalo u ranama, kad bi moglo plakati? Senzitivna priroda: Živine se međusobno gone i proždiru, postica su i čovjeku. U vječnom su strahu za svoj život. I to su rane! Čovječje carstvo: Tijelo u borbi s bolestima i opasnostima, a duša u borbi sa zlom.
Job veli: "Čovjek je kratkog vijeka i pun boli". Sv.Augustin piše: "Život je doživotna bolest". Kempenac uzdiše: "Pogledaj izvan sebe, pogledaj sebe i nalaziš samo bol". A svi mi skupa u "Zdravo Kraljice" molimo: "Tugujući i plačući u ovoj suznoj dolini".
b/Što vele ljudski umovi? - Ne slažu se, ne shvaćaju svi problema! Zaratustra vjeruje u boga dobrote i boga zloće, i oboje su u sukobu. Buda preporučuje potpuno gušenje svoje naravi i vodi u pesimizam.
Sokrat traži u vrlinama lijeka za patnje.
Epikur propisuje násladu kao lijek za sve boli.
Schopenhauer se vraća indijskom pesimizmu.
Bergson veli: "Nered je red koji nećemo, a bol je dobro koje odbijamo.
T.Akvinski tvrdi, da je zlo nedostatak dobra. Sljepoća je,na

pr., nedostatak vida, koji čovjeku pripada. Grijeh je manjak dobrote, koja obvezuje čovjeka.

c/Što veli kršćanstvo? - Bog nije tiranin, bol nije udes! Dva su svijeta: Život je putovanje, izlet. Patnje nas upozoravaju na drugi svijet, koji je bez boli: "Ovdje nije naša domovina"/Sv.Pavao/. Bol je kaznene naravi: Adam je grijehom izabrao suze, a Bog je u početku svijeta prrekao suze! "U znoju ćeš jesti kruh i korov će ti rasti!" Mi smo dakle u čišćenju, u zakonitom logoru.

Bol je pedagogija: Mati u ljubavi šibom kori svoje dijete, liječnik zbog zdravlja pruža bolesniku gorki lijek. A Bog je mudriji i od majke i od liječnika. "Čovjek je učenik, a bol je njegov učitelj"/A.de Musset/.

Bol usavršuje: Kipar kida kamen, kirurg siječe živo meso, slikar postavlja sjene, glazbenik se služi stankama i jezovitim krikom. Ako Pascal u čovječjoj bijedi vidi veličinu, ako umjetnici znadu zašto su nemilosrdni s materijalom što im je u rukama, znade valjda i Bog zašto nas patnjama dotjeruje.

Bol je solidarnost: Ruka licu pomaže, čovjek čovjeku, narod narodu. A u kršćanstvu svi žive i rade jedan za drugoga: Zdravi rade za bolesne. Dobri trpe i za zle!

Bol je otkupiteljska: Krist je izdisao u mukama govoreći: "Žalosna je moja duša sve do smrti". Ali je znao, da je križ cijena, što ju je Bog udario na grijehe. Bol je otkupljivanje duše.

2. D u š a u v l a s t i t i m r a n a m a

a/Grijeh! - Doživotna borba između dobrote i zla. Bori se volja s razumom: Jasno nam je, da je nešto zakonom zabranjeno, a ipak nas čežnja nagoni u zlo.

Bore se vrline i mane: Tijelo priželjkuje zlo, a duh bi se rado nasitio čestitosti.

Bori se čovjek sa savješću: Počinimo lako zlo, ali se lako ne riješimo protesta iz nutrine, koji se očituje u glasu savjesti. Pristanak na grijeh nije težak, ali nakon grijeha nitko na svijetu još nije mogao kazati: "To je dobro, što sam ovog časa prekršio!"

Machbeth je nakon počinjenog zla morao priznati: "Zašto nijesam mogao izgovoriti Amen! Amen mi je zastao u grlu"...

b/Rješenje! - Grijeh je manjak dobra, koje nas je obvezivalo. Manjak volje: Razum je kapitulirao, a volja je nezakonito gospodarila. To je kruti egoizam, jer čovjek postavlja sebe kao središte, a mimoilazi Boga.

Manjak vjere: Zatvaramo oči pred vizijom Sudnjeg Dana, gdje će se sav svijet svrstati u ljevicu i desnicu prema dosuđenoj kazni ili nagradi. Sudit će onaj, koji je rekao: "Tko će mene od vas prekoriti za jedan grijeh?"

c/Pesimizam ili optimizam? - Što ćemo birati? Propovijed Isusova na Gori srčika je našeg optimizma. S vrha Gore Isus je klicao: "Blago siromasima, blago progonjenima, blago rasplakanima!" Nije li ovim govorom blagoslovio naše boli?

Ispovijedaonica je opet unijela mnogo optimizma u rane

naše duše. Zar ne bismo svi izginuli u očaju i u grijesima, kad iza ispovjedaoničkih rešetaka ne bi bilo opraštanja?

Kada nas bolest baci u nepodnosiv krevet, recimo ipak kroz suze: "Neka bude volja Tvoja!" Kada nas ekonomski problemi nagone, da posumnjamo u brižnoga Boga, recimo opet kroz suze: "Neka bude volja Tvoja!" Kada nam smrt otimlje najmili je iz naše sredine, ne puštajmo se očaju, nego recimo kroz suze: "Neka bude volja Tvoja!" Kada duša cvili pod teretom grijeha, ne padajmo u dublje blato, već se dovucimo do ispovjedaonice i recimo kroz suze: "Oče, neka bude volja Tvoja. Ti tražiš poniženje, ja ga tražim u pokajničkim suzama!"

....

Povijest života mogla bi se nazvati poviješću suza. Ali mi smo ipak optimisti!

"Svaka suza objavljuje smrtnicima jednu istinu"/Foscolo/. Koju istinu? S one strane našeg svijeta prati naš život dobri Bog. On znade, zašto su nam i oči i srca zaplakana!

Nije li u Hugo-ovim riječima sav odgovor naše zbunjenosti? "Oko dobro vidi Boga samo kroz suze!"

IV

DUŠA I TIJELO

Netko je rekao: "Slikati cvijeće posve je običan posao. Ali mu miris može dati samo Bog". Slikar gradi portrait, kipar kip. Ali su njihove umjetnine mrtve, tek dočaravaju život. Bog je gradio čovjeka po "svojoj slici" uzimajući za nacrt svoje vlastito živo biće. Zato je čovjek po tijelu i po duši izložba ljepote, on je "cijeli svijet u minijaturi, jer se sve po malo u njemu nalazi"/T.Akvinski/.

1. Po tijelu: Cio svemir!

a/Arhitektura! - Zamislite katedralu i zamislit ćete čovječje tijelo: Kostur je podloga simetrije i otpornosti kao stupovi u katedrali. Organi disanja zrače hram; srce daje život, mozak se prometnuo u glazbalo, u orgulje. Sve nas potsjeća na katedralu za vrijeme svečane Mise.

b/Fiziologija! - Osjetila su obavještajna služba, što nas spajaju s vanjskim svijetom. Mišičje pokreće sav organizam, zubi melju, sokovi rastvaraju, krv raznosi obroke. Sve nam ovo doziva u pamet fiziologiju svijeta i svemira. A na vrhuncu udivljenja je embrionalni začetak i razvitak čovjeka. To je neshvatljivi misterij, gdje čovjek opunomoćen od Boga nastavlja stvaranje.

c/Fizionomija! - U prirodi i u svemiru nalazimo sve same otiske Božje ljepote. Ako usporedimo ovo sa suncem, kazat ćemo: Otisci u prirodi su kao zrake, a u čovjeku je žarište.

Na njemu se vidi, da ga je Bog gradio s mnogo većom brižljivošću: Izgled je gospodara i besmrtnog bića. Čovječje je lice studija boli i radosti, smrti i života, sluge i genija, u kom se kao u ogledalu odrazuje "slika Božja".

Sav život i rast iz prirode zbijen je u čovjeku, sve pravilne svemirske kretnje odrazuju se i u čovjeku. Kao da je Bog gradio čovjeka za model Zemlji i svemiru!

2. Po duši: Cijelo nebo!

a/Intelekt! -Na prijestolju je razum. On je plod Božje zamisli: "Načinimo ga po svojoj slici!" Ali čovjek ostaje još uvijek samo slika, ne kopija. Možda je tolika razlika između Boga i čovjeka, kolika je između cvijeta i narisanog cvijeta. Evo pogledajte: Bog shvaća istinu neprevarljivo, čovjek s primjesom zablude. Bog izravno, čovjek neizravno kroz osjetilne prozore tijela. Bog obuhvaća cijelu istinu, čovjek tek djelomičnu. Bog vidi sve u jednom pogledu, čovjek shvaća kroz tri faze:Prošlost, sadašnjost, budućnost.

Intelektualna snaga čovjeka je uokvirena tijelom, ponekad je blatom premazana, pa se jedva i prepozna lik Božji u čovjeku. Ali i pod blatom slika je čitava, treba nam čista voda, koja se zove istina. Zato i molimo u "Očenašu": "Kruh svagdašnji daj nam danas", a to znači: "Istinu svagdašnju daj nam danas!"

b/Moral! - Sloboda odlučivanja je dar Božji: "Načinimo čovjeka po svojoj slici". Bog je slobodan, čovjek je slobodan. To je najdragocijeniji poklon nebesa. Po volji čovjek izbjegava zlo, a odabire dobro. Po njoj može doduše izabrati i osudu, ali može ako hoće i nagradu.Po volji čovjek ljubi,žrtvuje se, postaje mučenik i heroj: "Zašto je tako teško htijeti, a beskrajno lakše željeti? Zato, što se u želji očituje nemoć, a u htijenju snaga"/Lindner/.

Moral se osniva na volji, a volja je izvor ćudorednog života, koji čovjeku daje svu vrijednost. Ona je izvor ljubavi, koja čuva život od ledene smrti, i još tome je sadržaj prekogrobnog života.

c/Estetika! - "Načinimo čovjeka po svojoj slici": Bog cijeni ljepotu, to se vidi iz njegovih djela. Voli je i čovjek, jer je to od Boga baštinio. On u pjesmi izriče neizrečene dubine osjećaja, u slikama otkriva nezapažene ljepote boja,kipu daje besmrtne crte života, u zvukovima traži neistraženi govor duše.

Čovjek posjeduje moć, da sabira ljepotu, što ju je Bog razasuo po zemlji i po svemiru.

d/Sociologija! - "Načinimo čovjeka po svojoj slici"; Bog živi u zajednici Presvete Trojice, pa je dao i čovjeku želju za društvenošću. Odmah nakon stvaranja rekao je: "Nije dobro da čovjek bude sam, načinimo mu pomoćnicu". Život tako i izgleda: Otac, majka i dijete. Upravo kao i na nebu: Otac,Sin i Duh Sveti! Ova mala zemaljska zajednica proširila se u golemu zajednicu kršćana. A i ova opet nalikuje Trojstvu, jer se dijeli u Tri Zajednice: Crkva u borbi, Crkva u čišćenju i Crkva u slavi.

"Namjestio si ga malo ispod Boga, okrunio si ga slavom i čašću" /Ps.8/.

e/Religija! - "Načinimo čovjeka po svojoj slici": Slika uvijek potsjeća na original. Zato čovjek po religijskom osjećaju čezne za Bogom, čeznućem se vezao uz Boga, a Bog je tu vezu učvrstio. Sakramenti su veza: Krštenjem Bog silazi u svoj hram, Ispoviješću se prognani Bog opet vraća, Potvrdom Bog gradi oklopni zid u svom hramu, Euharistijom silazi u dubine čovječje nutrine,Ređenjem osigurava moralni red u dušama, Ženidbom blagosiva ljubav, Bolesničkom pomašću nudi se kao putnica za nadsvijet.

Pavlova izjava "u njemu se mičemo i jesmo" ostvaruje se u svakom kršćaninu. Jer Bog je zaljubljen u čovjeka. Zato bi svaka naša mati mogla na sebe primijeniti riječi, što ih je anđeo uputio Mariji pri Navještenju: "Ono što ćeš ti roditi, zvat će se Sin Božji"! Mi smo Božji sinovi, Bog nas je tako u Evanđelju nazvao.

"Životinje trpe, što nijesu ljudi, a čovjek trpi, što nije Bog"/Borgese/.

....

Čovječje tijelo potsjeća nas na umjetnika, koji je stvorio cvijeće u bojama, ptice u pijevu, zvijezde u skladnom kretanju. A čovječja duša potsjeća nas na "atelier" Umjetnikov.

Tijelo nalikuje katedrali, a duša svetohraništu glavnog oltara, u kome spokojno počiva Bog.

V

DUŠA NE UMIRE

U prirodi su dva zakona: Umiranje i obnavljanje. Umire lišće u jeseni, posijano zrno u zemlji, životinje, ribe ptice. Umiru osjećaji u čovjeku, a zamijeni ih hladnoća, umi u odluke, i zamijeni ih slabost. Umire i čovjek. Ali sve se et obnavlja: U proljeću se stabla ponovo ulistaju, iz trulog zrna niče bilje, iz hladnog srca javlja se opet zanos. A da li je s tijelesima pokopana sva nada? Ne! Krist je u proljeću uskrsnuo i osokolio naša groblja riječima: "Ja sam uskrsnuće i život, tko vjeruje u mene, živjet će!"

1. Svjedočanstvo prošlosti

a/Groblja! - Oduvijek su narodi smatrali groblja plodnim tlom: Groblje je odijeljeno, sveto i posjećivano mjesto. Ako je duša pokopana s tijelom, groblje je vrijedno toliko, koliko i smetlište. Ali nitko ga u povijesti još nije smatrao smetlištem.

Postojali su obredi pri ukopu i molitve za pokojnike. Ako

duša umire, za koga su obredi i molitve, što ih prošlost vrši nad grobovima? Svi grobni natpisi izrazuju sadržaj "Creda": "Uskrsnut će mrtvi".

Od egipatskih piramida do naših kršćanskih grobova jedna misao vodi ljude u posjete pokojnicima. Mrtvi privremeno počivaju. To je osobina samo ljudi, jer životinje ne poštivaju prah svojih predaka: "Brine li se životinja za smrtne ostatke svojih preda"/Chateaubriand/.

b/Vjera u duhove! - Spiritizam je veoma starog datuma. Spominje se još prije Krista. Nije ovog časa važno, što je spiritizam. Važna je činjenica, da su narodi od pamtivjeka vjerovali, da duše pokojnika žive, kad su ih pokušali magijom dozivati u ovaj svijet.

Pogani, a i stari Slaveni, opskrbljavali su grobove darovima i hranom vjerujući, da će se duše pokojnika time poslužiti.

Simboli na grobovima, na primjer: sunce, oganj, skrivaju u sebi misao života nakon smrti.

c/Nauka! - Vjera u besmrtnost duše postojala je kao nauka još prije dolaska Kristova.

Egipćani: U grobove su postavljali znamenitu "Knjigu Mrtvih", koja je služila pokojnicima kao vodič u onaj svijet, u Osirisov Raj.

Kaldejci: Jednom će se sav svijet obnoviti, i tada će svaka duša biti ili kažnjena ili nagrađena.

Persijanci: Nakon smrti duše se dijele u čiste i u nečiste. Postoji Ormuzdov Raj.

Indijanci: Smrt proglasi duše pravednima ili nepravednima. Sva nauka istočnih naroda sadržana je u "Mahabarati". Tu čitamo: "Oplakujte mrtve... Ali ih ne biste smjeli oplakivati. Jer, kao što svlačimo staro odijelo, a oblačimo novo, tako i duša svlači staro tijelo, a oblači novo..., i polazi u nebo, koje je vječni dan!"

Grci i Rimljani: Grčki Had, a Rimski Tartar jesu podzemni svijet, gdje borave duše pokojnika. Literatura, umjetnost i filozofija ovih dvaju naroda protkana je čvrstom vjerom u neumrlost duše. "Smrt je predigra boljeg života, ona je zora vječnog dana"/Seneka/.

Hebrejci: Židovi su bili odabrani od Boga, da netaknuto sačuvaju vjeru u prekogrobni život. I, kad se Krist pojavio, potvrdio je ovu nauku. Horacijevu izjavu "Non omnis moriar - sav ne umirem" Evanđelje je u cjelosti potpisalo riječima: "Tko vjeruje u mene, živjet će".

2. Svjedočanstvo razuma

"Ljudi ne mogoše naći lijeka smrti, pa da budu mirni odlučiše, da na smrt ne misle"/Pascal/. Možda je ova misao navela i neke novije filozofe, da posumnjaju u neumrlost duše. Littré drži, da je smrt psihološka bolest od koje ozdraviš, ako na nju ne misliš. Croce opet prosvjeduje, što se toliko važnosti polaže životu poslije smrti.

Ovakvo kolebanje vodi u pesimizam, hedonizam i egoizam. Međutim zdrava filozofija tako ne uči. Platon je još prije

Krista tvrdio, da je duša besmrtna, štoviše, da živi prije svoga rođenja. Bergson, filozof današnjice, vidi mogućnost života nakon smrti u pamćenju, koje nije vezano uz tijelo.

Tako misli i zdravi razum:

a/Materija je neuništiva! - To je nauka. Prihvaćaju je i materijalisti. Pa nek je duša i materijalne naravi, opet ne bi bila uništiva po tom zakonu!

b/Duša je čežnja! - Primitivac i civiliziran čovjek traži doživotno sreću, a nikad je u potpunosti ne nalazi. Prema tome: Ili je nerazuman onaj, koji je tu čežnju ubacio u čovjeka, ili će se jednom ova čežnja ispuniti. Ako neće ovdje, mora se ispuniti nakon smrti.

c/Nagon za životom! - Čovjek se bori protiv bolesti i protiv smrti. To je zato, što želi vječno živjeti. Kako svaki nagon imađe svoj cilj i dostiže ga, tako će i ovaj nagon duše jednom postići cilj vječnog življenja.

d/Presuda! - Na svijetu imade zlih i dobrih. Ako duša nije besmrtna, borba za dobrotu je ludost, a zlo mudrost. Kako se na ovom svijetu ne prima dostotna nagrada za dobro, ni dostatna kazna za zlo, mora postojati iza smrti vrhovni Sud.

e/Plan Božji! - Duša bi mogla iščeznuti u ništavilo ili od sebe ili od Boga. Sama po sebi ne, jer duhovno nije raspadljivo. Ni od Boga ne, jer On ju je stvorio za život. Ni pjesnici ne pišu pjesme, da ih spale. Ni kipari ne grade kipove, da ih barutom raznesu. Ni glazbenici ne stvaraju opere, da ih bace u smetlište. A Bog? "Bog je stvorio čovjeka, da živi" /T.Akvinski/.

Dobrota Božja ne može dozvoliti, da duša istrune s tijelom. Dobar biti znači drugome dobro željeti. Bog nam želi život, a ne smrt.

Mudrost Božja neće dozvoliti, da duša umre. Zar bi On mogao uništiti najljepši dar, što ga čovjek imade od Njega?

Svetost Božja neće dozvoliti, da duša nestane. Kako bi smio Bog porušiti hram u kome je boravio.

Pravda Božja mora ovjekovječiti duše, jer svaka duša nakon smrti može primiti kaznu ili nagradu.

Ponos Božji ne dozvoljava, da duša istrune kao tijelo. Ta, duša je slika i otisak Božji. Kako bi Bog mogao sam sebe uništavati?

....

Duša je skrivena u tijelu kao leptir u čahuri; duša je kao ugašena zvijezda, čije svijetlo putuje milionima godina; duša je kao sat koji pokazuje vrijeme u noći.

"U onaj dan tražit će ljudi smrt i neće je naći. Željet će umrijeti, a smrt će bježati od njih"/Apokalipsa/.

Duša je vječna! Zato Crkva smrt svojih svetaca naziva njihovim rođendanom.

Duša je vječna! Zato je Krist rekao za osuđenog Judu: "Bolje bi bilo, da se nije rodio!"

V J E R O V A N J E

I

VJERUJEM U BOGA

Hijeron upita filozofa Simonida: "Što je Bog?" - Filozof odgovori: "Razmišljat ću o tome jedan dan". - Sutradan dođe Hijeron, pa ponovo zatraži: "Što je Bog?" - Simonid odvrati: "Još ću razmišljati dva dana". - Nakon dva dana Hijeron upita: "Što je Bog?" - Simonid će na to:Još bih, kralju, htio razmišljati četiri dana. Jer, sve što više razmišljam, sve to teže mogu odgovoriti".

Nije u pitanju, postoji li Bog, jer u Njegov opstanak ne može sumnjati razuman čovjek. "On zaista jest. Svi drugi su bili ili će biti"/T.Browne/. U pitanju je, što je Bog, kakva je njegova narav, kakvi su nacrti.

Mi sa Zemlje ne možemo pogledati u njegov Dvor, zato u ~~skromnosti~~ govorimo: "Vjerujem u Boga!"

1. Boga ne shvaćamo

a/Jer je nedogledan! - Čovječja spoznaja može se stalnošću utvrditi njegov opstanak, ali ne može biti svjedok njegove nutrine. Preograničen je ljudski mozak, da ga obuhvati. Ne možemo ni u stolnu čašu uliti cijeli ocean. Ne može,kako veli Preradović, ni "kap biti okvir moru". Ne možemo rukama dohvatiti sunce, ni obujmiti cio svemir.

"Bog je krug kojemu se središte posvuda nalazi, a opseg nigdje"/Pascal/

b/Jer je izvan prostora i vremena! - Izvan prostora je,jer ga nigdje ne nalazimo. Nalik na svjetlo koje ispunja savjest, ali ga rukom ne možemo opipati. Izvan vremena je, jer je Bog prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Satovi ne mogu mjeriti ni njegov početak ni njegov svršetak.

Sveti Augustin u "Ispovjestima" upita Zemlju, mora, vode, sunce i zvijezde, pa mu svi odgovoriše: "Mi nijesmo tvoj Bog koga tražiš, traži ga iznad nas!"

Iznad dohvata čovječje spoznaje! Tako misli sveti Toma Akvinski. Malo ih dođe do spoznanja, veli ovaj učenjak, dugo vremena prođe dok im se raščini znanje, a kad nešto i saznadu, s primjesom je zabluda. Radi toga jepotrebna vjera, koja Božje znanje ubacuje u krhko čovječje znanje.

Iznad nas! To je smisao Glorije na misama: "Slava Bogu na visinama!" U visinama, što ih ne dohvata ni oko, ni uho, ni spoznaja.

"Njegov opstanak možemo utvrditi, ali ga ne možemo definirati"/T.Akvinski/.

2. Ali ga osjećamo

a/U filozofiji Evanđelja! - Evanđelje je do virtuoznosti dotjeralo čovječje shvaćanje. Kao da su se ruke do u dno svemira produžile! Čini se, da se čovječji vid pojačao,sluh zaoštrio, a razum nadahnuo. Osjetili smo dodir blizine Božje.

kao što osjećamo toplinu sunca, iako je visoko iznad nas,
To je snaga našeg filozofiranja: Sam Bog nam je očitovao istinu o sebi, o svom životu, o našem životu, o sudbini čovjeka iza smrti. On je riješio problem mjesto nas. Postupio je kao profesor, koji je spletena pitanja jasno protumačio svom učeniku. Zato je nazvao sebe Učiteljem, a Apostole učenicima. Sada osjećamo njegovu nauku, koja nam dočarava Njegov Dvor i njegovu slavu.

Otkada je sišao među nas, ugnijezdio se u svakoj kršćanskoj duši kao ptica kod svoje mladunčadi. Mališani još ne shvaćaju svojih roditelja, ali dobro osjećaju toplinu njihova perja i blagodat njihove skrbi.

Što je Bog? Mi pravo ne znamo, ali osjećamo dah njegov iz svetohraništa, iz ispovjedaonice, iz propovijedi, sa oltara i s blagdanskih tornjeva.

"Popnem li se na nebesa, tu si! Siđem li u bezdane, i tamo si! Odvežem li se na granice mora, i tamo me tvoja ruka vodi!"/Ps.138/.

b/U filozofiji srca! - Osjećamo ga u razumu, jer nam je pružio svu istinu o životu. Osjećamo ga u volji, jer je jasno pokazao na putove dobrote i putove zloće. Ali ga naďavse osjećamo u svom srcu. Tko smije od nas kazati, da mu misao na Boga izaziva u srcu jezu i strah? Tko bi se usudio od nas mijenjati Njegov obiteljski naslov, što ga je nama dao u svojoj molitvi? "Oče naš!" Oče, i ništa više. On je i Sudac i Gospodar, ali nalog je dao za naziv Otac!

Mi osjećamo blizinu Oca u zvukovima blagdanskih zvona, kad nas pozivaju na obiteljsku svečanost. U spomenicima naših groblja, jer znamo, da On bdije nad prahom naših pokojnika. Osjećamo ga u ispovijedaonici, kad oprašta i miluje. U pričesti, kad se sjedinjuje s čovjekom srcem uz srce.

To je neprevarljiva filozofija srca! Tu je Otac i Prijatelj ljudi. Osjećamo ga u molitvi, u liturgiji, u našim ekononemskim brigama, u radostima i u suzama, u zlatnoj piksidi i u svojim dušama.

Tu je On, daleko je i blizu je, Bog i Stvoritelj, Sudac i Otac, odgojitelj i anđeo čuvar, prijatelj djece i odraslih, intelektualaca i seljaka!

....

Vjerujem u Boga, to je naša posljednja riječ u životu i na smrti!
... Vjerujem!

II

VJERUJEM U KRISTA

Cijela je Zemlja u Kristovom zagrljaju. Zar ne? Kamogod krenete među razne rase, klime i običaje, susrećete križ, hram i svetohranište. A to su spomenici Kristova boravka na zemlji. Iz spomenika proučavamo kulturu i civilizaciju. A iz svega opet zaključujemo, da postoji i nosilac ove kulture.

Kad u drugom članku Vjerovanja govorimo:"Vjerujem u Krista",tada tvrdimo da je Krist povijesna osoba.

Vjerujem u Krista!... Ovu izjavu potvrđuju činjenice i izvod iz ovih činenica.

1.Č i n j e n i c e

a/Svijet slijedi Krista! - Legende i priče se javljaju kod pojedinih naroda ili plemena. One nijesu kod svih jednake, jer svaki narod imade svoje legendarne junake, o kojima pjeva i priča. Ali Krist je ušao u maštu i u srca sviju naroda. On je "Junak" o kome pričaju djeca i starci, djevojke i žene, seljaci i učenjaci.

Krista slijedi svemir, jer se pokorava njegovim zakonima: Zvijezde su u pravilnoj kretnji. Slijedi ga i ljudski rod, jer je na Dekalogu izgradio svoj pogled na svijet. On je središte literature, filozofije i teologije. On je sunce,koje grije žive. On je sunce pod čijom će toplinom proklijati kosti preminulih.

Zašto je Krist središte? Jer nitko kao On nije dao ljudima odgovor na sva pitanja. Po Njemu znamo zašto živimo i umiremo, po Njemu znamo gdje je naša domovina i tko nam je Otac. On nam je protumačio zagonetku suza i u smrt ubacio klicu nade u život.

Milijoni ljudi se okupljaju oko Krista i oko njegovog svetohraništa. Izuzeci ne mogu zaustaviti golemu povorku, koja ga slijedi. Izuzeci ne obaraju pravilo, jer "svjetlost je za svačije oči, ali nijesu svačije oči za svjetlost!"/E. Feuchtersleben/.

b/Svijet ljubi Krista! - "Kad me podignu na križ, sve ću privući k sebi"/Iz Kristova govora/.

Dijete na šetnji s majkom opazi crkvu, pa veli svojoj majci: "Mama,prekriži me!" Ono od prirode cjeliva raspelo i voli "dragog Bogu".

Mladići i djevojke dolaze pred oltar, da u Kristovoj prisutnosti zatraže dozvolu doživotne ljubavi u zakonitoj ženidbi. Taj najvažniji događaj u svom životu najprije povjeravaju Kristu.

Starci na smrti primaju u zagrljaj raspelo, s poljupcem odlaze tiho i u ljubavi.

Siromasi ga ljube, jer im je sličan. Intelektualci ga vole, jer im je donio istinu. Grešnici ga ljube, jer im oprašta. Dobri ga ljube, jer im sprema nagradu. Žalosni ga vole, jer ih tješi.

Cijeli ga svijet ljubi: Zato su križevi zataknuti nad grobovima, zato vise o vratovima zlatni i srebrni lančići, zato su samostani puni redovnika i redovnica, zato imade mučenika i svetaca, zato kod svih naroda imade kršćana!

On nije prvotno sudac, On je prvotno čovjekov prijatelj! Ovako molite: "Oče naš!"

2. Logički izvod

a/ On je Ujedinitelj! - Nitko osim Krista nije mogao ovako ujediniti ljude i zbiti ih u kršćansku zajednicu.

Bilo je u povijesti raznih škola, sistema i pokreta. Ali ni jedan pokret nije zapalio cijelu zemlju. Ako je i pregazio granice svoje kolijevke, nije se mogao oprijeti vremenu, koje ga je mijenjalo, pa čak i ugušilo. Kršćanstvo je pobjedilo "zub vremena", prešlo je državne granice, uvuklo se među crnce i bjelce, upitomilo je urođenike, slilo se sa svim rasama i običajima. I danas kršćanstvo živi u nauci i u životu dvije hiljade godina.

Ovakav "osvajač" Zemlje mogao je biti samo Bog u Kristovoj osobi. Jer čovjek može biti gospodar obitelji, gradu ili jednom narodu. Ali cijelu kuglu zemaljsku može držati na okupu samo Krist-Bog!

b/ To je njegovo djelo! - Kome bismo mogli pridati ovo djelo? Slučaju? Slučajem se ne mogu ljudi ni razjediniti! Mašti? Mašta stvara poeziju, a ovo je borbena stvarnost. Čovjeku? Čovjek, kako rekosmo, jedva u šaci drži jednu državu na okupu.

Koji je čovjek uspio do sada nametnuti svijetu svoj sistem, što netaknut živi dvije hiljade godina?

Kojeg čovjeka svijet ljubi kroz dvije hiljade godina, iako je njegov prah u grobu nestao?

Za kojeg čovjeka nakon dvije hiljade godina svijet umire, pa čak i mučeničkom smrću?

Može li legendarni junak izmijeniti mišljenje ljudi i stvoriti stvarni i novi društveni poredak?

Koji čovjek, osim Krista - Boga, može sebe nadživjeti kroz tolika stoljeća, te ostati blizak svakom srcu, živ u nauci i na djelu?

Nitko ne može sebi prisvojiti kršćanstvo kao djelo, nego samo Krist! To je zrnce njegove snage, to je zgrušena njegova krv s Kalvarije, to je zamisao velike Trojice na nebu, to je svrha čovječjeg života na Zemlji.

Poganski povijesnik Flavije, koji se je rodio tri ili četiri godine nakon smrti Isusove, piše ovo: "On je bio Krist! Kad ga je Pilat osudio na križ, ne prestadoše ga ljubiti oni koji su ga prije ljubili".

....

Cijela je Zemlja u Kristovom zagrljaju: Krista svijet ljubi, Krista svijet slijedi! To su činjenice, što nas utvrđuju u istini, kojoj se mi od djetinjstva klanjamo.

Zato je naše uvjerenje čvrsto, zato s pouzdanjem izgovaramo riječi: "Vjerujem u Krista!"

III

VJERUJEM U DUHA SVETOGA

"Zatvorite oči, da vidite sve!" - rekao je Sertillanges. Kakav je to nesmisao? Ali ne, spustite vjeđe, gledajte u mrak, i razmišljajte o duši, o savjesti, o religiji, o zbiva njima u nutrini.

Zatvorite oči, spustite se duboko u sebe. Nećete ništa vidjeti, ali ćete osjetiti, kako vam svjetlo otvara oči, kako vam vatra grije dušu.

Svjetlo i toplina u nutrini! Duh Božji, koji boravi u nama. Treći član Svete Trojice s nebesa, koji u svakoj kršćanskoj duši imade svoj ured.

1. S v j e t l o n o s n i   D u h

a/Jedinstveno svjetlo! - O Duhovskom Blagdanu pojavio se u obličju ognjenih jezika. Od toga dana pod tim svjetlom živi cijelo kršćanstvo:

U nauci: Od prvog pape svetog Petra do danas izmijenili su se na Vatikanskoj stolici dvjesta šesdeset i tri pape. Svi su oni jednodušno i uvijek naučavali jednu istinu o Bogu, osuđivali iste zablude, žigosali iste mane, zamijenjivali na zemlji istog Boga.

U životu: Svijet se porazdijelio u razne rase, sisteme, običaje i prava. Ali svi se drže jednog evanđeoskog svijetla. Svi dozivaju jednog Oca s neba, svi prose isti kruh s neba, svi primaju jedno krštenje, svi traže isto oproštenje na ispovijedi, svi primaju istu Potvrdu, iste sakramente. Jedan je Bog, jedan je moral!

U upravi: Kako je podijeljena vlast! A ipak najniži svećenik sluša Namjesnika u Vatikanu. Kako su ponikli razni redovi! Koliko boja odijela, koliko pravila, koliko mjesnih uprava! Ali svi su podložni Vatikanskoj Stolici! Svi skupa idu pod svijetlom jedne betlehemske zvijezde kao i Mudraci s Istoka, jer znadu, da ih vodi do Boga!

To je svijetlo Duha Svetoga: "...Duha Istine, koji će vas uvesti u svoju istinu" /Iv.16,13/.

b/Sveopće svijetlo! - Kao neugašena baklja svijetli Duh Božji iznad svih ljudskih mozgova i iznad odluka. Tko je može dosegnuti i pogasiti?

Kontinenti nijesu još do kraja obasjani. Ali u svakoj zemlji imade obasjanih, imade kršćana. Svjetlo je prodrlo, na raspolaganju je.

Milioni živih ljudi hodaju, čvrstog su koraka, jer slijede evanđeoski svjetionik.

Milioni preminulih uđoše u svjetlo, kojem se mi ovdje na zemlji još uvijek nadamo. U svijetlo, "koje oko još nije vidjelo", kako izvještava sv.Pavao iz svog viđenja.

Nebo i Zemlja. Crkva u borbi, Crkva u Čistilištu, Crkva u Slavi utonuše u jednu istinu, u jedan poklon, u jednu obasjanu sreću.

2. Toplinski Duh

a/Čuvar vjere! - Do Glavnog oltara gori vječno svjetlo, a u svakoj krštenoj duši gori vjera. To je prorečena vatra: "Došao sam, da oganj bacim na zemlju, pa što hoću nego da plane"/Kristova izjava/.

I ostvarilo se:

Petar, koji je za vrijeme Isusovog procesa drhtao pred nekom služavkom, po dolasku ognja s neba nastupa kao heroj, čak umire kao mučenik.

Mučenici su izgarali zapaljeni Neronovom smolom, ali njihov vjerski žar bio je jači od progoniteljskog plamena. Jači je bio od nasrtaja hijene i lavova. Jači od sjekire,mača i od modernih puščanih naboja.

Vjernici su[1] jaki i malodušni. Ali "bačena vatra s neba" vodi i čuva vjernike od klonuća, jer im je odgojitelj Duh topline. On ih tješi u očaju, pridiže u padu, uči neuke, spašava izgubljene.

"Sjaju svjetla blaženog, sjaj u srcu puka svog, napuni nam dušu svu"/Sekvencija Duhova/.

b/Čuvar vatre! - Dvovrsno je njegovo djelovanje:

Uništava: Na krštenju briše ljagu baštinjenu od praoca. Na Ispovijedi čisti zadah grijeha. U molitvi razgoni sumnje, u volji malodušje, u razumu zablude.

"Mlaki će se zapaliti kao zublje u noći, a smrznuti će gorjeti"/Papini/.

Grije: "Darova sedam razdaješ", tako pjevamo s liturgijom Duhovskog blagdana. I pogledajte, što se zbiva! Kad vodi podmetnete vatru, ona vrije. Kad olovo metnete u plamen, ono se tali. To se dešava i nama: Kad Duh Sveti zapali zanos, čovječja ludost pretali se u mudrost, nagon u razum, smetenost u savjest, kukavičluk u jakost. neznanje u znanje, hladnoća u pobožnost, obijest u strah Božji.

Tu su izvori intelektualnog, moralnog i religijskog žara. Tu su izvori altruizma, razumijevanja, poštivanja, saučešća i ljubavi.

"Zapali svijetlo u srcu, zadahni dušu ljubavlju!"

....

Duh Sveti je oganj, koji svijetli i koji grije. Prvi Apostoli su u njegovom plamenu izišli pred svijet, pa im je zapanjena gomila predbacila, da su se "napili mladog vina".

Mi smo pijani od tog zanosa, priznajemo. Neka je stoput blagoslovljeno ovo stanje! Jer to nije vino, to je istina i dobrota u nama, to je vjera i snaga, to je spoznaja Boga i put do Boga!

Svjetlo je istina, vatra je snaga. Na ovo mislimo, a onda ponosno recimo: Vjerujem u Duha Svetoga!

IV

VJERUJEM U KATOLIČKU CRKVU

Crkva je zajednica. Trojica sačinjavaju zajednicu, kako veli narodna mudrost. Pa, kad bi na svijetu postojala samo tri katolika, oni bi se mogli nazvati Crkvom. Krist u Evanđelju veli: "Gdje su dva ili tri sabrani u moje ime, ja sam među njima".

Ali nijesmo samo trojica, mi smo milioni, mi smo cijela zemlja. Kad na ovo mislimo, ponosni smo. Jer smo svijesni, da smo većina i da je među nama Osnivač.

"Vjerujem u Katoličku Crkvu", vjerujem u Osnivača, vjerujem, da je Crkva jedini put do Osnivača.

1. Kristova ustanova

a/Postanak! - Otkad postoji svijet, ljudi su se klanjali Bogu. Ali nalikovali su ovcama, koje idu na pašu bez pastira. Kao stranka, koja još nema svog poslanika! Kao vojska bez zapovjednika! Međutim, zajedno su išli na pašu, jednodušno su tražili svoje pravo, oduševljeno su se borili za osvajanje nebesa. Zato je to bila u širem smislu Crkva. Čim je nekoliko ljudi palo na koljena pred Gospodarom svijeta, nastala je privremena crkva. Svijesno ili nesvijesno, bilo je to u osnovici ostvareno: "Dva ili tri u moje ime".

Izraelci su se okupili u zajednicu s mnogo jasnijim pojmovima. Bog im je bio na čelu u društvenom, političkom i vjerskom životu. Ali to još nije bila prava zamisao katoličke Crkve.

Dolaskom Kristovim Crkva je dobila konačno pravi svoj izgled. Zgrada je preuređena, popravljena, proširena preko granica Izraelaca. "Na toj stijeni sagradit ću svoju Crkvu". Na prvom Papi i na njegovim nasljednicima. Ali, kako veli Poslanica Efežanima, "Krist je glava Crkve"!

Postepeno oblikovanje Crkve isto je što i postepena pobjeda istine. Traženje, lutanje, svijetlo, istina, stalnost! To je kratka povijest putovanja do prave Crkve. Putovanje, koje je uvijek bilo na čelu s istinom. "Povijest Crkve, veli Pascal, morala bi se zapravo nazvati povijest istine".

b/Božje djelo nije lako naučno raščiniti. I Krist je u pričama o ovom djelu govorio. Izrazimo se i mi njegovim pričama! Dvije činjenice iz priča izvlačimo: Jedinstvo i snagu Crkve.

Jedinstvo se vidi iz priča o ovčinjaku, polju i mreži. On naziva svoju Crkvu ovčinjakom, gdje se sakupljaju ovce pod vodstvom pastira. Ili poljem, na kojem imade zdravog i nezdravog sjemena. Ali sve je na jednom polju. Naziva je i mrežom, koja hvata ribe svake ruke, ali jedna je mreža.

Snaga Crkve se vidi iz ovih priča: Ona je kao njiva, na kojoj neprijatelj sije kukolj. To su neprilike Crkve, koje će ona svladati, jer će kukolj na žetvi biti spaljen. Ona je gorušično zrno, koje je sitno, ali se rastom razvija u stablo. Ona je kvasac, što daje tijestu iz nutrine moć da uskisne.

Ona je sakriveno blago u polju, radi kojeg čovjek prodaje sve svoje, da kupi ono polje. Ona je biser, radi kojega trgovac proda sve svoje imanje, da ga kupi. To je njezina vrijednost, veća od bisera i od sakrivenog blaga.

2. Jedini put do nebesa

a/Redovni put! - Redovni, točnije rečeno: Najprikladniji put! Dva bitna sredstva su u katolicizmu: Riječ i sakramenti. Isto tako su dva čimbenika u čovjeku: Intelektualni i moralni život. Evanđeoska riječ pruža čovjeku istinu, sakramenti mu pružaju moralnu podršku. Nije li to idealan put? Čovjeku je potrebno znanje i dobrota, a to mu nudi katolicizam u nauci i u praksi, i tako dovršava ovaj bitni i dvovrsni odgoj čovjeka.

Crkva je tijelo, a mi smo udovi. Kako je ruka ovisna o tijelu, tako su i oči i uši i svi ostali udovi. Ako smo mi udovi, kako veli Pavao u Poslanicama, tada je i nama mjesto jedino na organizmu Crkve. Drugog mjesta nema, inače se sušimo kao osječena grana ili ruka.

Crkva je zdravo polje, a mi smo zrnje. Ona je mreža, a mi smo ribe. Ona je kvasac, mi smo tijesto. Ona je biser, mi smo kupci. Stoga, tko napušta Crkvu, izgubio je polje gdje bi klijao, mrežu koja bi ga od napadača spasila, biser, što bi ga u bescjenje mogao imati.

"Ja sam put, istina i život!" A to znači: Jedini put, jer samo na tom putu ima istine i življenja!

b/Svakome otvoren! - Katolicizam nije povlaštena rasa, koja bi u ludom ponosu preko ramena gledala ostale lutalice. Ne! Ovaj put je i za one, koji još nijesu na njemu, pa i za one koji možda neće nikada na nj nogom stupiti. Za sve ljude, pametne i lude, zle i dobre, bjelce i crnce. Nema čovjeka na zemlji za koga bi se moglo reći, da za nj nije osnovana Crkva!

Crkva je sunce, koje obasjava cijeli svijet. Svatko, tko hoće može se na tom suncu grijati, klijati i dozrijevati.

Crkva je ovčinjak, možeš ući. Ona je biser, možeš ga dobiti! Potrebno je samo doći i reći: "Evo me, Kriste, primi me i daruj mi se!"

O, koliko imade sakrivenih poklonika, za koje nitko ne zna, iako nijesu možda nikada čuli za Evanđelje! O tome znadu pričati naši misionari. Zdrav razum i dobra volja bacila je urođenike na koljena, a Bog je njihovu zajednicu saslušao i sašao među njih. "Mnogi za koje mislimo da su u Crkvi, izvan su. A za koje mislimo da su izvan, u njoj su"/Augustin/. Zato Crkva sa sigurnošću proglasuje pojedince svetima, ali nikoga do sada ne proglasuje osuđenim. To je Božja tajna! Krist se raspeo za sve ljude, da sve ljude privede k sebi. Koliko se ljudi odazivlje, to je nam je sakriveno. On Zna!

Jedno je sigurno: Crkva je put, koji je otvoren svakome.

....

"Gdje su dva ili tri u moje ime, ja sam među njima". Tko je u zajednici s Kristom, na dobrom je putu. Tko nije, neka se ne boji prijateljskog susreta s Kristom. Mi bismo htjeli,

da svi ljudi budu s Njim. I, kad ponavljamo stavak iz Simbola "vjerujem u Katoličku Crkvu", mislimo i na to, kako bi bilo utješno, da sav svijet to s nama ponavlja.

Isus je prorekao, da će "jednom biti jedno stado i jedan pastir". U tom smislu mi ponavljamo i u toj nadi izgovaramo riječi: "Vjerujem u Katoličku Crkvu!"

V

VJERUJEM U ZAJEDNICU SVETIH

"Oko ne može reći ruci: Ne trebam te. Niti glava može reći nogama: Ne trebam vas"/I Kor./. Jednako nitko od nas ne može reći ni jednomu čovjeku:"Ne trebam te!" Mi smo zajednica kršćana. Tijesno smo povezani s onima preko groba kao i s onima s ove strane groba. Zato se cijeli kršćanski svijet dijeli u tri skupine: Četa u brobi na zemlji, četa u Čistilištu, Četa u Raju.

Naša zajednica je nalik na dugu, što gradi most između neba i zemlje. Na ovom mostu je trajnii promet, stalno se održava veza.

1. V e z a p o j e d i n s t v u

a/ Ujedinjeni smo! - Mnogo tijesnije nego ždralovi u zimskom letu, tijesnije od bojnog reda, čvršće nego političke i građanske organizacije!

Pavlova nauka o organizmu Crkve tvrdi, da smo mi udovi jednoga tijela, gdje svi slušaju odredbe i smjernice svoje glave. Kao obitelj na čelu s roditeljima!

Jedna je naša vjera: Na zemlji svi vjeruju iste dogme, u Čistilištu svi očekuju jasnoću istih dogmi, u Raju uživaju svi plodove istih dogmi.

Jedan je kult: Misa je središnja žrtva triju crkava, ona se prikazuje na zemlji, osjeća i u Čistilištu, a iz Raja dijeli kao dar. Naše molitve, uzdasi, poklomi odjekuju kroz sve prostore, putuju kroz sve tri zajednice.

Jedan je Boga: Samo jedan Bog, komu se mi na zemlji klanjamo, Čistilište ga očekuje, Raj mu se veseli u sreći.

To je plod Isusove predsmrtne molitve: "Oče, neka budu jedno kao što smo i mi".

b/ Krist je Ujedinitelj! - Ova zamisao stajala ga je glave, jer je na križu iskupio ujedinjenje svijeta.

Mir na zemlji: Zovemo se Crkva u borbi. Izdržljivi smo, jer nam je na čelu Krist u zlatnoj piksidi na oltaru, i Krist u osobi svetog Oca Pape.

Oni u čistilištu: U središtu njihovih nada opet je samo Krist, koji ih izbavlja već prije prolivenom krvlju. Njegov križ je utjeha naših groblja, on je utjeha onih u čišćenju.

Oni u slavi: Krist je srčika njihove radosti. Bez njega bi se Raj pretvorio u mrak i u pakao.

Zato završavamo sve javne i osobne molitve: "Po Kristu Gospodinu našemu!"

2. Veza po imetku

a/Milosti! - Pakao je isključen iz zajednice. Na njegovim vratima, kako piše Dante, jest natpis: "Kad ste ušli, već vam nema nađe!" Naprotiv, nad Rajskim vratima je napisano: "Tražite i dat će vam se!" Raj je onda riznica dobara, ured za prvu pomoć Zemlji i Čistilištu.

Bolovi nas možda muče? Odozgor nam silazi strpljivost, odozgor silazi Čistilištu utjeha.

Brige nas more: S nebesa nam se daje dar snalažljivosti i snage.

U opasnosti je naša vjera, moral? Sakramenti su neiscrpivo blago, poslužimo se s njima. Nas opskrbljuju oduševljenjem, u Čistilištu, preko naših nakana, ublažuju muke.

Grijesi nas gone u očaj? Cijela Crkva prosi oproštenje! Oni u Slavi posreduju, mi na zemlji vapijemo, oni u čišćenju čekaju.

Živi je to promet: Uzdasi se dižu do nebesa, a onda kao plodna kiša padaju na žedno Čistilište i na sušnu zemlju.

b/Zasluge! - Dijele se darovi kao u sretnoj obitelji, gdje svi rade za sve, gdje svi jedu kod jednog stola.

Kristove zasluge su najdragocjenije: Nepresušna riznica dobara po kojoj imaju vrijednost i naše zasluge.

Marijine zasluge su pratnja Isusovih. Nitko ih od ljudi još nije premašio.

Mučenici i sveci su također pohranili u riznicu Crkve svoje darove, pa ih dali na upotrebu najpotrebnijima.

Dobri vjernici stiču za sebe i za svu ostalu zapuštenu braću.

Zasluge sviju su nebeska valuta, koja je na snazi u Raju, Čistilištu i na zemlji. U ovom smislu treba nadasve shvaćati patnje: Trpimo i zasluženo, ako je to kazna za naše grijehe. Trpimo i nezasluženo, ako time moramo zamijeniti one, koji ne znaju ili neće trpjeti. Sve je zajedničko, sve naizmjenično surađuje: Kao građani u državi, kao udovi na jednom tijelu, kao članovi jedne obitelji.

Zajedničke su nam suze, radost, svrha i Bog.

....

Znate li, što je zapravo život? Jedni su u bitkama na zemlji, drugi leže ranjeni u čistilišnoj bolnici, treći su ušli bez ozlijeda u Slavu ili nakon čistilišnog izliječenja. Ali svima je samo jedna svrha: Otpočinuti na rukama Oca, koji nas prati i čeka.

Vjerujem u zajednicu Svetih! Vjerujem u tijesne veze Raja, Čistilišta i Zemlje!

VJERUJEM U OPROŠTENJE GRIJEHA

"Povjerenje je najljepši cvijet ljubavi"/Fontaine/.Ovakvo povjerenje uživa ispovjedaonica u punoj mjeri. Mi ga iskazujemo Bogu, a Bog nama.

Kad ponavljamo u Simbolu "vjerujem u oproštenje grijeha" isto je kao da kažemo:"vjerujem u ispovjedaonicu, vjerujem u beskrajno povjerenje duše i Boga".

Netko prigovara, jer se ne povjerava u punini. Treba osjetiti zdravi lahor ispovijedaonice, pa će otpasti prigovori.

1. Ispovijedaonica

a/ Porijeklo. - Već u Evanđelju nalazimo njezin nacrt. Izradio ga je Isus: "Kome oprostite, oprošteno im je"/Iv.20,22, 25/. U pitanju je zapravo povijest svećenika.

Izvori svećeničke vlasti: Nitko nije ovlašten osim Boga, da oprašta uvrede nanesene Bogu. Ali Bog je opunomoćio svećenike, da poništavaju lomove između čovjeka i Boga. Svećenik je njegov delegat.

Izvori svećeničke časti: Ponosan je čovjek, koji može nekoga zagovarati pred jednim od ministara Vlade. Još je ponosniji onaj, koji može zagovarati pred predsjednikom Republike. To je čast. Kolika je onda čast svećeniku, kad može u Božje ime opraštati i rješavati Božje račune s čovjekom? Svećenik je Njegov prvi činovnik.

Izvori svećeničkih povlastica: Nije svećenički slučaj redovita pojava u religijama. Ta,ni jedna religija u povijesti svijeta, barem nam nije poznato, nije se usudila povjeriti čovjeku-svećeniku oprost grijeha u ime božanstva. Taj izuzetak pripada samo kršćanstvu. Kršćanski svećenik je izuzetni pretstvanik Božje moći na zemlji.

Porijeklo i povijest ispovijedaonice u tijesnoj je vezi s pojavom i poviješću svećenika.

b/ Praksa Crkve. - Pravilno smo shvatili Isusove riječi, jer je opraštanje na snazi od prvih dana Crkve do danas.

Svi traže oprost: Traže ga vjernici, traže ga svećenici, biskupi, pa i Pape. Svi su ljudi, svi su izvrgnuti opasnostima grijeha.

Uvjereni su, da je Krist u osobi svećenika: Krist je opraštao, opraštaju po Njegovom nalogu i svećenici. On je Magdaleni rekao: "Idi i ne griješi više, oprošteno ti je". On je javnoj grješnici rekao: "Ni ja te ne osuđujem". On je milostivo pogledao Petra za vrijeme svog procesa na sudu, i Petar je "gorko zaplakao". To isto čine i Isusovi zanjenici u ispovijedaonicama.

To je sudište, gdje se dolazi ne za osudu, već za pomilovanje. Možda je to jedini primjerak na svijetu, gdje suci nikada ne osuđuju, već darivaju slobodu i velikodušno opraštaju.

Praksa Crkve je praksa Isusova: "Nijesam došao zbog zdravih, već zbog bolesnih!"

2. Naši prigovori

a/ Ispovijedaonica je nasilje naravi, jer moramo čovjeku učitovati svoje slabosti! - Ali čuj, prijatelju, iskreno ću govoriti!

Krist je gradio čovjeka, on dobro pozna čovječju nutrinu i čovječje potrebe. Ako on smatra, da ti je to potrebno, tada se ti varaš, a ne on. Taj recept daje ti vrhovni liječnik, koji pozna tvoju dušu.

Čovjeku je prirodno, da svoju bol i svoje jade nekome povjeri. To ljudi i čine. Zato i imademo svi svoje prijatelje. Zar si ponižen, ako u tajni povjeriš Božjem prestavniku svoje nevolje? Zar si ponižen, što ti se Bog nudi kao povjerljivi prijatelj? Poganin Seneka je rekao: "Ispovijediti svoje mane znak je zdravlja duše".

Olakšanje je veliko, što ga pružaju ispovijedaoničke rešetke. Osjećaš se kao brod u oluji, koji se riješio opasnih tereta. Kao ptica, koja je pobjegla iz kaveza, pa se poslužila krilima. Kao čovjek, koji nakon dugog bolovanja napušta zdrav bolnicu. To je nešto što nalikuje katarzi umjetnika. Oni vele, da ih primi nadahnuće, te da osjećaju nemirni teret, što traži papir, tipke, mramor i čekić, boje i kist. I kad se umjetnina rodi, osjećaju olakšanje kao žena nakon porođaja.

Nije nasilje, već povjerenje,"koje je najljepši cvijet ljubavi".

b/Poniženje je, jer čovjek čovjeku govori! - Govorim opet od srca k srcu. Otvoreno i iskreno!

Nije li još veće poniženje trabunjati ulicama nabijen vinom, na zabavu prolaznika, a na sramotu svoje obitelji? Nije li veće poniženje za kulturnog čovjeka oskvrnuti djevice i izazivati lom u svom i u tuđem braku? Nije li veće poniženje dati se proglasiti javnim lupežom, psovačem varalicom, lažom? Ta, veće je poniženje počiniti zlo, nadasve javno, nego li ga u skrovitosti pred Bogom priznati.

Nije li svećenik znatiželjan, jer je za svu bijedu svijeta čuo u svojim bogoslovskim studijima. Čuo je iz prakse ispovjedničke, a i sam je čovjek pun slabosti. Zašto se onda stidiš kleknuti pred svećenika, kojemu je zvanje, da razumije svakoga?

Što bi bilo, da je Bog naredio, da Njemu izravno govoriš? Tada bi u prvom susretu umro od straha. Mojsije je sakrio lice, kad je na Sinaju s Njim govorio.

Jednom će biti smotra duša, svatko će gledati svačiju nutrinu. Tada ćemo se stidjeti, što smo se stidjeli priznati svoje slabosti.

Dragi moj brate grešniče, kakvo je to poniženje, ako se pomiriš sa svojim Bogom? Zar je poniženje postati Božji prijatelj?

"Povjerenje je najljepši cvijet ljubavi!"

....

Vjerujem u oproštenje grijeha! Vjerujem u ispovijedaonicu, a to znači: Vjerujem u našeg doboristivog Boga!

VII

VJERUJEM U VJEČNI ŽIVOT

Zagrebački Mirogoj je kao i svako drugo groblje. Posvuda je tiha i mrtva tišina. Grad mrtvih! Ali, kad prolazite Mirogojskih Arkadama, kad susretate grobove velikih hrvatskih pjesnika, umjetnika i državnika, ne čini li vam se, da je njihova slava nadživjela trulež groblja? Zar nema nešto, što živi i poslije njihove smrti? Na životu su njihove pjesme, umjetnine i domorodna misao! Sve ovo još živi kao što žive nejaka djeca nakon smrti svojih roditelja.

Ako pristupite svakom grobu još kao i kršćani, naći ćete u prahu duh, koji živi pod grobnom pločom kao vatra zapretana u pepelu.

Kakav paradoks! Tražiti u smrti život, među mrtvima žive! A ipak posljednji članak Vjerovanja jamči nam za istinitost riječi: "Vjerujem u vječni život!"

1. Život u grobu

a/ Što vele ljudi? - Nitko na svijetu ne baca tjelesa svojih pokojnika kao što baca u smetište odrpine, krhotine i kuhinjske ostatke. Mrtvi se sahranjuju s uvjerenjem, da će ponovo preuzeti svoja tjelesa. U tom smislu su nadgrobni simboli, natpisi, a i posjeti preživjelih. Ako od čovjeka ostaje šačica praha, mogao bi je pobrati i gradski smetlištar. Ako čovjek ne živi nakon smrti, zašto živi posjećuju grobove i mole za pokojnike?

Poganski govornik Ciceron je rekao: "Zemlja je svratište, a ne boravište".

b/ Što veli Bog? - Neki vele: "Nitko još nije vidio taj svijet". Što onda? Nije svatko vidio ni Japan, pa ipak postoji. Nijesi ni liječnikov recept shvatio, pa se ipak prema njemu liječiš.

Ako nam netko tvrdi nešto, što zaista zna, nema razloga da mu ne vjerujemo. O Kristu veli Ivanovo Evanđelje: "Tko dolazi s neba, nad nama je. On svjedoči što je vidio i čuo".

U Osam Blaženstava Krist govori o sreći i o kazni preko groba. "Blaženi koji su žalosni, jer će se utješiti". -Kada će to biti, ako je cijela zemlja dolina suza? Nije li to ono "sakriveno blago u polju" o kome govori Isus? Blago pod grobnom pločom, što će o Sudnjem Danu biti otkriveno!

U Ivanovu Evanđelju čitamo: "Dobri će uskrsnuti na život, a zli na osudu".

2. Pedagogija umiranja

a/ Smrt ispunja čovječje težnje: Nezasitan razum postizava cjelovitu istinu, nemirnom srcu pruža se neiscrpna sreća.

b/ Vječni život umanjuje strah pred smrću: Mi ne iščezavamo, već produžujemo život. Nije to nestanak, već nastavak: "Smrt je dobitak".

c/ Ublažuje boli: "Svijet je divlji kraj, gdje suze vise o svakom drvetu" /T. Hood/. Istina je, ali prekogrobni život nosi utjehu.

d/ Stišava nagone: Kad bi smrću bio svemu kraj, nitko na svijetu ne bi mogao obuzdati oholost, srdžbu, osvetu, zavist. Zašto bismo se uopće svladavali? Ali Sudac iznad oblaka gasi strasti i zle želje. Kad Njega ne bi bilo, svatko bi srušio brane i pustio da zlo teče kao rijeka.

e/ Stvara vrline: U vidu Posljednjeg Obračuna čovjek sređu je odnose upogled čovjeka i Boga. Mjesto oholosti bira poniznost, mjesto škrtosti darežljivost, mjesto bludnosti čistoću, mjesto zavisti dobrohotnost, mjesto proždrljivosti trijeznost, mjesto srditosti krotkost, mjesto lijenosti revnost.

f/ Smrt na odru sve ljude izjednačuje! Kako bi se ponijeli učenjaci pred neukima, bogati pred bijednicima, jaki pred slabićima, kad ne bi bilo smrti! Ali svima će jednom biti dostatan prostor, što ga zauzima jedan grob. Zato je smrt pravedna kočnica i pouka mudrom čovjeku.

Smrt nije dobrima strašilo. Ne! Ona sokoli nadu, poništava ludi strah, ublažuje patnje, kroti nagone, zalijeva vrline, te pravedno nagrađuje ili kažnjava.

....

Nakon smrti je smotra dobrih i zlih, Raj ili Pakao. Besmrtnost sreće ili besmrtnost patnja.

"Vjerujem u vječni život". To je istina, što se temelji na Isusovoj izjavi: "Ja sam uskrsnuće i život, tko vjeruje u mene, ako i umre, živjet će".

Naš životni zadatak na zemlji je samo jedan, da izaberemo bolji dio prekogrobne besmrtnosti.

VIII

A M E N !

Kako je to kratka riječ! Amen, neka bude! Da li je to želja? Pristanak? Jedno i drugo. Kratka riječ, ali veoma presudna. Bog mi nudi naporni kršćanski put i ja mogu kazati" Da! Ne! Ali različita je sudbina čovječja nakon "da", druga je opet nakon "ne".

Potrebna je mudrost, da kažemo "amen", jer time potpisujemo ugovor, prihvaćamo teški put, ali istovremeno i sigurni put.

Naučimo od Boga i od svetaca izustiti "amen" na pravom mjestu.

1. A m e n u d j e l u p r e s v. T r o j s t v a

a/ Otac! - Zamislio je nacrt svijeta, rekao je: "Neka bude!" Bio je to prvi amen, što je rodio svijet i čovjeka u svijetu. Uspio je, jer svako Božje djelo uspijeva. Zato je Bog na

povratku sa stvaralačkog posla rekao zadovoljno: "Sve je dobro!"

b/ Sin! - Njegov bitni zadatak je bio otkup svijeta na zemlji. U Getsemanskom Vrtu se trgao između boli i otkupiteljske sreće. I, kad je kalež bio pun do vrha, rekao je: Amen! "Neka bude Tvoja volja!"

c/ Duh! - On je obnovitelj Crkve. To je njegova "specijalizacija". Tako se izrazimo našim jezikom! To je njegova želja, pristanak i ostvarenje: On čuva neprevarljivost Crkve. On boravi u dušama kao u svom hramu i čuva žar vjere u dušama.

"Amen" je na usnama presvetog Trojstva djelo. Iz Otkrivenja sv. Ivana saznajemo, kako anđeli u nebu priznavaju Bogu snagu odluka, koje se u tren u djelo pretvaraju: "Amen"! Blagoslov i slava i mudrost i hvala i čast i sila i jakost Bogu našemu u vijeke vjekova. Amen!"/7,12/.

2. A m e n u ž i v o t u s v e t a c a

a/ Na usnama Majke Marije! - Sišao je anđeo, pregovarao je s njom o porodu Božjeg Sina. Shvatila je, pristala je: "Neka mi bude po tvojoj riječi". Ovaj pristanak priveo nam je Boga na svijet.

b/ U krvi mučenika! - Na stratištu nijesu mnogo govorili, većina od njih je šutjela. Ali njihova šutnja je bila rječitija od svake riječi. Položili su glave, život im je skratila sjekira, mač ili puščano tane. Prolivena krv je rekla: "Neka bude", i otvorila su se vrata Raja.

c/ U naporima svetaca! - Život im je izgarao kao voštana svijeća. Sustavno i ustrajno izdržali su u borbi između dobra i zla. Umrli su kao pobjednici dobrote. Ponuđeni kršćanski put su prihvatili, pristali i ostvarili.

Bog je rekao stvarajući svijet: "Neka bude". I svijet je postao. Sveci su pred raskšćem dobra i zla rekli: "Neka bude dobro!" I Bog im je osnažio volju. Ušli su u slavu kao sveci.

3. U ž i v o t u v j e r n i k a

a/ U molitvi! - Naše želje nijesu plodne kao u svetaca, jer želimo, a ne ostvarujemo. Zato sve molitve završujemo s riječju "Amen". Neka bude! A to znači: Nek nam Bog pomogne, nek On nadoknadi nemoć naših želja plodnošću svoje svemoći. Koliko je naša vjera jača, toliko je molitva plodnija. Riječ "Amen" mora nositi biljeg beskrajnog povjerenja u Boga.

b/ U djelima! - Bog ne voli samo praznu riječ. Molitva bez djela nije ništa bolja od prazne orahove ljuske. Kad kažemo: Neka bude, učinimo i mi ono što u molitvi tražimo od Boga. Ili barem ono što On traži u svojim nalozima. Molitva je obostrana obaveza, obostrani ugovor između čovjeka i Boga.

c/ Na smrti! - Zatvorit će se jednom svakome oči. Blagoslovljen čas umiranja, ako je bio u prisustvu Boga! U miru

s Njime, u srcu s posljednjom Hostijom na zemlji, putujemo kroz grobni tunel s ispravnom putnicom. Neka bude, kako smo vjerovali! "Da, dolazim brzo. Amen. Dođi, Gospodine Isuse!" /Otkr.22,20/.

....

"Neka bude"! Veoma kratka riječ, ali sudbonosna za svakoga čovjeka. Bog je s ove dvije riječi stvorio svijet, Marija je donijela Boga u prvoj Božićnoj Noći, sveci su postigli slavu, vjernici se trude, da pođu njihovim putem.

To je naša vrhovna želja: Amen!"Kako na nebu, tako i na zemlji!"

D E S E T   Z A P O V I J E D I

P r i g o v o r i

I

"BOG JE OPSJENA UPLAŠENE MAŠTE"

Majka ukorila svog sinčića: "Zašto u jutro ne moliš kao što i prije spavanja moliš?" Sin je šutio, pa se mjesto njega javila sestra: "Majko, ja znam zašto on jutrom ne moli". - "Zašto?" upita mati. Sestra potrči majci, protegne se na nožne prste, pa joj šapne: "Braco se boji da po noći ne umre, pa na večer moli. A u jutro, kad vidi da je živ, ne moli".

Da li je strah natjerao i ovog dječaka i cjelo čovječanstvo, da padne na koljena pred Bogom? Da li su gromovi, potresi i nadmoćne prirodne sile stvorile u čovječjoj mašti Božanstvo?

Ovakvom mišljenju se protivi:

1. Znanost

Davno su već otkriveni uzroci groma, potresa i nebrojenih prirodnih sila i zakona. A ljudi još uvijek vjeruju u Boga. Ako je vjera nastala od straha, s otkrićima prirodnih zakona morala bi vjera nestati.

Zašto bi još i danas grom stvarao u mašti božanstvo, kad znamo što je grom, a možemo se gromobranom lako od njega obraniti.

Pukla je vijest, na primjer, da su iz maksimirskog zvjerinjaka u Zagrebu pobjegli lavovi i da lutaju po parku. Nitko neće od straha prošetati ni ući u maksimirski park. Ali, kad čuvari pohvataju lavove, te ih vrate u njihove rešetke, svatko će bez straha šetati parkom kao i prije.

2. Povijest religija

Djeca su podložnija strahu, nego li odrali ljudi. A primitivni narodi su kao i djeca. Strah je jaki činilac u njihovom političkom, obiteljskom životu. Međutim, u religijama primitivnih naroda nema ni tračka straha, jer nazivi i naslovi što ih pridavaju božanstvima nijesu tvorevine straha, već ljubavi i odanosti. Bog se naziva pristupačnim i obiteljskim imenima.

Znate li, kako pleme Yamana u Ognjenoj Zemlji naziva svoje božanstvo? Čujte: Njihov je naziv "Moj Otac".

3. Životinje

Životinje su u trajnom strahu pred jačim suparnicima i pred čovjekom, koji ih lovi i kolje. Kad bi vjera nastajala iz straha, tada bi životinje morale biti najbolji vjernici. Međutim, nijesu od straha pale na koljena ni pred čovjekom ni pred božanstvom. Strah ih nagoni u bijeg i u borbu. Ali ih do danas strah nije naveo na vjeru.

4. M u č e n i c i

Strah nije nikada rodio junaka, već kukavicu. A, eto, vjera stvara junake, koji i u smrt rado polaze. Mučenici su najjasniji dokaz, da je Bog nešto sasvim drugo, nego li plod uplašene mašte.

Zar je ikoji vojnik ušao u krvavu borbu protiv maštovnog dušmanina ili se borio za domovinu, koja ne postoji? Nije li Don Kihot napao vjetrenjaču misleći da je napao viteza? Jest, to je istina, ali se toj šali još i danas svijet smije. A i to je tek književna šala.

Ovo dvoje ide uporedo: Strah i kukavica, istina i heroj!

5. A n a l i z a s t r a h a

Strah može nastati:

a/Zbog stvarne opasnosti! - Ispred mene je cesta, na njoj je vojna vlast postavila natpis: "Zabranjen prolaz radi nagaznih mina". Ako su mine zaista na cesti, nitko neće nogom zakoraknuti, jer mu je mio život.

b/Zbog dvojbene opasnosti! - Prolazim šumom, netko me zaustavi i rekne: "Gospodine, meni se čini da bi tu mogle biti nagazne mine". Ima i nema vjerojatnosti, strah je opravdan i neopravdan. Ali će većina postupiti kao da su tu mine.

c/Zbog nikakve opasnosti! - Ako na cesti nema nagaznih mina, luđak je onaj koji se boji prošetati cestom.

Ako Bog postoji, pa se čovjek Boga boji, tada je to razboritost, jer će On biti naš sudac. To je "strah Božji". Ali u tom slučaju nije nastao Bog od straha, već se strah javio pred pravednim Sucem. Ako je dvojbeno, da li Bog postoji, tada jednako vrijedi vjera i nevjera. Ali svatko će radije izabrati sigurniju teoriju. Jer, ako živiš kao da ga nema, a On postoji, propao si. A, ako živiš kao da postoji, i On zaista postoji, pogodio si.

Ako Bog ne postoji, ako nema nikakvog razloga za strah, kako onda smijemo reći, da je vjera nastala od straha? Koga se ljudi mogu bojati, ako nema Boga?

Čovjek je po nauci i tehnici kralj prirode, i nitko ga na ovom svijetu ne bi uspio ustrašiti, da iznad svega ne postoji vrhovni Gospodar!

6. B e z v j e r c i

Izrazimo se slikom! Pao mi je sat u gusti grm. Ako znam da je u žbunu zmija otrovnica, neću pružiti ruku. Ako nema zmije, pružit ću ruku i izvući svoj sat. Isto tako: Ako postoji Bog, razumljivo je zašto bezvjerci viču. Ali, ako Ga nema, zašto se uznemiruju? Nek pruže ruku, ako nema zmije u grmu! Sva je prilika da bezvjernička vika dolazi od straha da ne bi Bog možda postojao. Čini se, da je njihovo načelo: "Ja sam gospodin strah tvoj, ne uzmi drugih bogova do mene!"

Mi, koji vjerujemo, prihvaćamo izjavu kojom se sam Bog legitimirao: "Ja sam Gospodin Bog tvoj!"

....

Vele da Indijanci vrše ovako dvoboj: Dvojica se zatvore u mračnu sobu. S krova spuste zmiju, koju prije toga užarenom iglom razjare. Šutnja... Nakon kratkog vremena, čim se očuje prvi krik, vrata se otvaraju. Jednog izvlače mrtvog, a drugi redovito izlazi sav sijed.

Da je vjera nastala od straha, davno bismo svi već posijedili. "Religija je borba protiv iskonskog straha, ona je osloboditeljica!"/Berdiaeff/.

II

"PSUJEM, ALI NIKADA BEZ RAZLOGA"

Uz obalu privezan čamac, a u njemu čovjek popravlja motor. Rastavio, očistio, popravio i složio. Ali motor ne pali. Ponovo rastavlja, čisti i sastavlja. Ali ni sada motor ne pali. Rastavi po treći put. Pregleda i složi. Motor kao iz prkosa ne pali. Čovjek raširi ruke prema nebu kao da bi molio, stisne usnice, te dovikne prvom prolazniku: "Čuj ti, kume, dođi i pomozi mi psovati!"

Imam li razloga, kada psujem? Može li psovka ikada biti obrazložena?

1. Psujem, kada sam srdit

Djevojčica trećeg razreda gimnazije pisala svoju školsku zadaću. Dok je pisala, pade joj kap crne tinte na papir. Srdita na mrlju, položi prst na kap crnila i klizne po cijelom listu teke tako, da se na papiru pojavila divna crna repatica. Sutradan je profesor dijelio popravljene zadaće, ona otvori i u dnu vidje, da je profesor pronašao čisti kutić, gdje je mogao napisati: "Nedovoljan!"

Bio neki čovjek i imao divnog konja. Jednom se vraćao sa sječe, a konj mu ozlijedi kroz šiblje lijevo oko. Pogleda, promisli, opsuje, pa u bijesu izbije konju i desno oko. Konj je sada bio slijep na oba oka.

Što pruža srdžba? Opravdava li psovku? Ne! Srdžba je zlo, psovka je zlo. Dva više dva su četiri. Isto tako srdžba više psovka su dva zla!

2. Psujem, kada mi zapinje posao

Cipelar popravljao cipele. U poslu pogleda na vrata, da vidi tko to ulazi, i u taj tren udari čekićem po palcu. Orač tjera konja na oranju, a on mu nepravilno gazi brazde. Činovniku se zametnuo spis, pa sve premeće, da ga pronađe. I svi ovi psuju! Zar je Bog uzeo čekić, pa kvrcnuo cipelaru po palcu? Zar je Bog imao u ruci oračeve uzde? Zar je Bog posprema̋č činovnikovih spisa? Zašto ga onda psuju?

Student se nalazi pred diplomskim ispitima. Mislite li, da će bolje s profesorom proći, ako ga grdi i psuje? Siromah na ulici pruža ruku i prosi milostinju. Tko će mu pokloniti dinar, ako na svakog prolaznika ljutito pljuva? Osuđenik je na optuženičkoj klupi. Da li će ga sud rješiti krivice, ako uzme u napad pravo i prestavnike prava?

Psovka ne popravlja posao, već sili Boga, da ti ga još teže splete.

3. Psujem, jer tako ušutkam suparnika

Dvojica se pograbila. Tučnjava i šake! Jedan je pobijeđen. Ne znajući, kako bi se osvetio, otrči na ulicu i prvog prolaznika namlati. Zar je ovaj prolaznik kriv, što je on izgubio bitku?

Muž poznaje vjeke osjećaje svoje žene. Kad želi munjevitu pobjedu, posluži se psovkama, jer znađe, da će njegova pobožna žena ušutjeti, čim čuje prvu psovku.

Zar je Bog kriv, ako u suparništvu nijesmo prvi? Psovka na račun nedužnog Boga potsjeća me na seljake, koji na svoje usjeve postavljaju strašila zbog ptica, što im pozoblju sjeme. Psovati, da ušutkaš svoju okolinu, isto je što i baciti sol u kavu ili blato na kolače.

4. Psujem, ali iz navike

Zamislite, da muž ovako rekne svojoj ženi: "Ne srdi se, mila moja, što ti pljuvam po parketima i po tepisima, jer to ti ja činim iz obične navike!"

Zamislite, da đak dadne pismeno opravdanje profesoru: "Gospodine profesore, nijesam naučio lekcije, jer ja ih iz navike ne učim!"

Zamislite, da zaručnik uzme ovako "tepati" svojoj zaručnici: "Draga, ne zamjeri mi, što se često šetam s tolikim djevojkama, jer ja ti nekako iz navike varam djevojke!"

Zamislite, da bolesnik, koji je navukao na sebe delirium tremens ovako reče liječniku: "Znate, gospodine Doktore, ja duše mi ne znam, kako sam obolio. Navikao sam popiti šest litara vina dnevno!"

A sada zamislite, da psovač rekne Bogu: "Svemogući Bože, ne uzmi mi za zlo, što sam se navikao pljuvati u tvoje sveto lice!"

Navika nije opravdanje, već dokaz okorijelosti u zlu!

5. Psujem, ali ne kanim vrijeđati Boga

U autobusu neki putnik slučajno ispružio noge, pa ponešto zablatio susjedu ispred sebe hlače. Ovaj ustane i reče: "Ne kanim vas nimalo vrijeđati", pa mu šakom izbije dva prednja zuba. Tajnik u uredu svašta širio o svom šefu: "On je koza i utovljena svinja!" Kad ga šef pozvao na odgovornost, on mu reče: "Gospodine šefe, ja vas time nijesam htio vrijeđati!"
"Ne kanim psovkom vrijeđati Boga!" To je isto kao da uzmeš pušku, nanišaniš čovjeku čelo, prihvatiš za odponac, odapneš, ubiješ, pa rekneš: "Nijesam htio baš čelo pogoditi!"
Ne kaniš vrijeđati Boga, ali to i jest lješinski smrad psovke. To i jest zadatak i narav psovke, da uvijek vrijeđa dostojanstvo Velikog Boga.

....

Kazivat ću vam jednu crnačku priču: Zmija ujela nekog čovjeka, pa se cijelo selo diglo na pobunu. Zmija u bijegu umoli nekog prolaznika, da je primi u svoj želudac. On je sakrije u želudac. Ali, kako je zmija tamo našla dobre hrane, ne htjede više izići. Ovom čovjeku pomogne čaplja. Ona pruži nogu u čovjekov želudac. Zmija misleći da je to zalogaj, proguta, a čaplja hitro odleti u vis, izvuče zmiju i tresne o zemlju. Čaplja za uslugu zatraži od čovjeka dva pileta. Čovjek joj obeća, pa je zatvori u svoj kokošinjac, da je u pravo vrijeme zakolje i pojede. Čovjekovoj ženi bi žao, pa u muževljoj otsutnosti pusti čaplju na slobodu. Čaplja odleti, ali prije toga iskopa ženi oba oka.
Nezahvalna zmija, nezahvalan čovjek, nezahvalna čaplja. Stradala je samo nedužna i plemenita žena!
Psovka je podla nezahvalnost prema nedužnom i dobrom Bogu, koji u drugoj Zapovijedi nalaže: "Ne izusti imena Božjega uzalud!"

III

"NIJE MI POTREBNO BLAGDANSKO ŠTOVANJE"

Thor Heyerdahl s pet svojih Norvežanina preplovio je g. 1947. Tihi Ocean na splavi od balzovih greda. Putovanje je trajalo sto i jedan dan, a splav "Kon-Tiki" je prevalila četiri tisuće i trista milja. Kad su stigli do Polinezijskih otoka, koji su bili njihov cilj, pokušali su zabavljati urođenike evropskom glazbom. Zanimljiva je činjenica, da su urođenici najradije slušali glazbu crkvenog značaja: "Navečer smo ukopčali radio-primač, na veliku radost čitavog skupa. Najviše im se svidjela crkvena glazba".

Nije li značajno, što urođenici od prirode vole crkvene zvukove? Nije li isto tako značajno, što evropejci ostavljaju liturgiju i njezin sjaj primitivnim "glavama"?

Tko je u pravu: Onaj koji se klanja Bogu ili onaj koji se klanja svojoj gordoj glavi?

1. "Nepismeni se Bogu klanjaju"

a/ Auktoritet moramo poštovati! - Dijete uči od svoje majke govor, hodanje. Ono se ne buni, što je majka njegov odgojitelj, pa je štuje i ljubi. Učenici slušaju svoje profesore, naučnici svoje majstore. Profesor je auktoritet! Isto tako je i Bog auktoritet, a mi smo njegovi učenici. On je gospodar našeg života, on je djelitelj naše sudbine. Zašto ga ne bismo štovali barem toliko, koliko đaci štuju profesore ili naučnici svoje majstore? Kako bi bilo, kad bi svi đaci odustali od učenja i od školovanja? Pa se ovako ispričavali: "Škola je samo za nepismene!"

Ako nam je svima potreban Bog, onda smo svi "nepismeni", jer to i ne znači drugo, nego prepustiti se odgoju po uputama Evanđelja.

b/ Geniji su poštovali Boga! - Kako ćemo protumačiti ovo? Ako je vjera i Bog za primitivce, zašto se učenjaci klanjaju Bogu?

Alessandro Volta /1755-1827/ fizičar, pronalažač elektrofora i elektroskopa svagdano je slušao sv.Misu, svagdano je molio krunicu, a svake subote je palio svijeću pred kipom Majke Božje, što ga je sam postavio nad vratima svoje kuće.

Antoine Laurent Lavoisier /1743-1794/ osnivač moderne kemije, pronalazač zakona o neuništivosti materije smaknut je u Francuskoj Revoluciji giljotinom, jer je bio odan Bogu i kršćanskoj vjeri.

Gauchy /1789-1857/ najveći matematičar devetnaestog vijeka veli: "Ja sam kršćanin, ja vjerujem u Isusa Krista s Kopernikom, Descartesom, Newtonom, Fermatom, Leibnizom, Pascalom i Boškovićem".

Joseph Haydn /1732-1809/ tvorac modernih muzičkih forma, instrumentalne glazbe i sinfonijskog orkestra svagdano je molio krunicu.

No bi li bila istina, kad bismo obrnuli prigovor? Pa obrnimo: Nepismeni i nerazvijeni mozgovi se ne klanjaju Bogu!

2."Bog ni sit ni gladan s mojim kultom"

a/Bog nije ravnodušan! - Rado bih se izrazio slikom! Vi dođete slastičaru, pa ga uljudno upitate, što sve miješa, kad pravi kolače. A on vam odgovori: "Svejedno je, sol ili šećer, maslac ili glinu, tijesto ili vapno!" Da li je to svejedno vama, koji primate kolače? Modna krojačica veli djevojci: "Nije važno, mogu vam sašiti haljinu i po modi pred sedamdeset godina!" Da li je ravnodušna djevojka, koja će tu haljinu nositi? Čovjek spavao u potkrovlju, a požar u kući. Susjedi povikaše. On se probudi, pogleda vatru, pa ravnodušno reče: "Ja ni sit ni gladan od tog požara!"

"Ništa nije indiferentno ni u prirodi, ni u znanosti, ni u umjetnosti, pa ni u religiji"/Bonald/.

b/Ti nijesi Bogu potreban, ali je tebi potreban Bog! - Žito na njivi dozrijeva i bez nas, ali mi trebamo žito. Sunce nas ne treba, ali ga trebamo mi i cijela priroda. Načelnik ministarstva ne treba građana, ali ga oni trebaju radi rješavanja svojih molbi. Dijete je potrebnije oca, negoli otac nejakog djeteta. Što bi bilo, kako veli Evanđelje, kad bi otac dao sinu mjesto kruha kamen, mjesto ribe zmiju, mjesto jajeta škorpiona?

"Bog ni sit ni gladan od mog štovanja"! To je isto što i dati nekome kamen mjesto kruha, zmiju za ribu, škorpiona za jaje.

Kult, što ga Bogu dugujemo, zapravo je ugovor između neba i zemlje.

c/Ljubav je obostrano poštovanje! - Šaljivo, zar ne, što evo sada kanim kazati! Zamislite, da kćerka majci rekne: "Majko, svejedno je, da li te ja volim ili prezirem!" Ili ovako: "Gospodine profesore, vi ni siti ni gladni, ako ja kao učenik učim ili lijenčarim!" Nije li zaista šaljivo, ako bolesnik odbije liječenje u bolnici ovim riječima: "Bolnica ni sita ni gladna s mojim liječenjem!"

Ljubav traži tri stvari: Osjećaj, razgovor i susret. Blagdansko štovanje ostvaruje ljubav između nas i Boga: Budi religijske želje, pruža razgovore u molitvi, priređuje susrete s Bogom.

Sotona je zavarao Adama i Evu raskošnim obećanjem: "Postat ćete kao bogovi!" Prevarili su se, ali je barem to obećanje bilo veliko. Danas, čini se, sotona malim i odvratnim obećanjima zavodi ljude. I mnogi idu za njim.

....

Za vrijeme Svjetskog rata /1914/ nadgledao neki upravitelj sirotište, pa upitao malog dječaka: "Ti još ne pohađaš školu?" - "Ne, gospodine Upravitelju!" - "A zašto?" upita upravitelj. - "Zakasnio sam zbog rata". - "Pa ti onda još

ništa ne znaš", odvrati nadzornik. - Dijete se ponosno uspravi i odgovori: "Oprostite, znadem moliti!"

Mudri odgovor svima onima koji vele, da je blagdanski kult suvišan.

Možemo raspravljati i filozofirati, koliko hoćemo. Jednu činjenicu ne smetnimo s uma: Bog je dao nalog za svoj kult! "Spomeni se da svetkuješ dan Gospodnji!"

IV

"KAD ODRASTEM, RODITELJI SU SUVIŠNI"

Bila dva prijatelja u razgovoru, pa razviše raspravu : "Ostario si, prijatelju, a jedva ti je trideset i tri godine". - "Varaš se, još nijesu probile sjedine". - "Ta, već si otac, imaš troje djece!" - "Pa što onda? Nijesam još star". - "Valjda čekaš unučad, da se proglasiš starcem?" - "Ni tada neću biti star". - "Ti vjerojatno ne kaniš ostariti?" - "Čovjek ne može ostariti, dok su uz njega njegova mati i njegov otac!"

Pravo je dovršio raspravu! Poštivanje roditelja produžuje život. Tako Bog objavljuje u Četvrtoj Zapovijedi: "Poštuj..., da dugo živiš i da ti dobro bude na zemlji!"

1."I m a m s v o j u o b i t e l j, n e k s e m a k n u !"

a/Pravo starijih! - Rimskom državom upravljali su Senatori, Lakedemonskom republikom upravljali su uvijek stariji ljudi. Stariji imaju prednost po godinama i po dragocijenom iskustvu. Sin ili kći, kako god bili stari, nikad ne mogu svoje roditelje preteći ni u godinama ni u iskustvu! Poštivanje je stoga obavezno.

b/Prvi paragraf u Božjem Kodeksu! - Kad je Isus htio sažeti sve svoje zakone u jedan, ovako se izjasnio: "Ljubi bližnjega kao samog sebe". Ako je ljubav postavio na prvo mjesto za sve ljude, ako je čak izdao i nalog da ljubimo neprijatelje, tada je jasno, da glavninu ljubavi moramo pokloniti onima, koji su nas prvi ljubili.

c/Posebni parafraf! - U Deset Božjih Zapovijedi četvrtu je zapovijed uzeo u zaštitu naših roditelja: "Poštuj oca i majku" Prema tome, ne može nas ispričati ni to, što smo stvorili svoju obitelj! Nema iznimke, nema isprike, jer Božji Zakon ne trpi izuzetaka.

Kad je odgojiteljica ukorila kćerku francuskog kralja, učenica je prkosno odgovorila: "Budite oprezni, ja sam kći vašega kralja!" Odgojiteljica joj odsiječe: "A ja sam kći vašega Boga!" Koliko puta bi morao otac i mati poviknuti: "Ja sam tvoj otac, ja sam tvoja mati!" Bijedne punice, bijedne svekrve, bijedni tastovi! Koliko gorčine ispiju, kad im djeca stvaraju svoju obitelj. Netko se našalio, pa upitao: "Koja je najveća teškoća za čovjeka, koji se dvaput ženi?" Netko je opet

odgovorio: "Imati dvije punice!" Duhovita šala i sramotna istina!

2. "Dosadni su kad ostare"

a/Još uvijek su Božji zamjenici! - Bog je stvorio svijet, svijet je njegovo vlasništvo. Roditelji su te rodili, još uvijek si njihovo vlasništvo. Bog tebe nije izravno rodio, to je povjerio tvojim roditeljima. Oni su dakle njegovi zamjenici u stvaranju života.

b/Još uvijek te ljube! - Imadeš prijatelja, pa te jednom i ostavi. Imadeš zaručnika, pa te i napusti. Oženjen si, pa se ponekad desi da se rastavite ili barem posvadite. A mati te ljubi i kad je ti progoniš, otac bdije i kao pradjed.

c/Još uvijek moraš biti zahvalan! -Razmisli: Tko te je rodio, odgojio, dugo godina hranio, odijevao? Zar ćeš roditeljima uzvratiti gorčinom? Kada ćeš isplatiti trud, ako ni u njihovoj starosti ne znaš pružiti dio topline, koju su oni na tebi istrošili?

Prkosna žena nagovori mladića, da joj donese srce svoje majke. Sin ode, zakolje svoju majku, metne srce u zamotak, pa odjuri. Na putu se spotakne i padne. Srce se otkotrlja iz zamotka, a iz njega se očuo glas: "Jesi li se udario, sine?"

3. "Ne trpim njihov nadzor"

a/Dozvoljeni neposluh! - Protiv Božjih zapovijedi ne može nitko na svijetu izdati zapovijed. Jer niži ne može poništiti nalog višega. To je jedini slučaj, kad nijesmo dužni slušati.

"Mama, kada ću ja biti velik kao moj tata?" - "Što si se, sine, uželio tako brzo narasti?" reče majka. - "Jer tada ne moram moliti!"

b/Vrsti posluha! - U društvu nas obavezuje građanski posluh, u državi politički posluh, u Crkvi vjerski posluh, a u obitelji roditeljski posluh. Dječja pokornost roditeljima, uvijek je obvezatna.

Salamon je majci Bersabei postavio kraljevsku stolicu sa svoje desne strane. Prvi engleski ministar Toma Mor prije odlaska u kancelariju tražio je u svojih roditelja blagoslov. Sveti Augustin je nakon smrti svoje majke bio neutješen. U trideset i trećoj godini života je doživio taj neprebolan udarac: "Zalazim u njezinu sobu misleći da ću je tamo susresti!"

c/Isus je bio poslušan! - O Njemu veli Evanđelje: "Bio je poslušan sve do smrti na križu". Kako onda možemo mi govoriti: "Ne trpim njihov nadzor?" Zar da ih odbacimo kao iznošenu haljinu? Da ih napustimo kao staromodni šešir?

"Neka se kazni smrću, veli Ezekijel, tko pogrdi oca ili majku!"

....

Ptica u gnijezdu bdije nad svojom mladunčadi. Majčino i očevo oko još brižnije prati svoju djecu i onda kada i

ponarastu. Zar su sada suvišne oči, koje su nas uvijek milo gledale? Zar su suvišna usta, koja su samo u ljubavi tepala? Zar je suvišno srce, koje nas je rodilo i odnjihalo? Zar su suvišne ruke, koje nas još uvijek prate kao dva anđela čuvara?

Kćerkica se poigravala zlatnim lančićem što visi na majčinom vratu. "Majko, zašto je zlato tako cijenjeno?" - " Jer zlato je rijetka stvar i ne hrđa". - "Majko, ja te volim više nego zlato!" - "Zašto, kćeri moja? Znadeš li zašto?" - "Ne znam,ali te volim više!" - "Da ti ja, srce, kažem?" - "Reci, majčice". "Zlato je rijetka stvar, a Mama ti je jedina. Sve zlato nije tvoje, a Mama je cijela tvoja!"

"Poštuj oca i majku, da dugo živiš i da ti dobro bude na zemlji!"

V

"OPRAŠTANJE JE KUKAVIČLUK"

Crnačka priča o slonu veli: Ljudi su napadali, klali i jeli šumske životinje. Slonu bi žao, te ode k ljudima na pregovore. Zaključiše, da će s čovječjom krvlju pomiješati krv leoparda, orla i slona. Tako će ispiti pobratimstvo i nastat će među njima mir.

Kad gledamo čovjeka osvetnika, napadača i ubojicu, čini nam se, da je uistinu kroz njegove žile protekla životinjska krv. Kao da je ispio pobratimstvo sa šumskim zvijerima, pa se s njima izjednačio. Bog veli: "Ne ubij!" Ni mačem, ni jezikom, ni postupkom. A čovjek kaže: "Opraštanje je kukavičluk!"

1. Č i n j e n i c e

a/ Prijatelji! - Bili, pa se posvadili i rastali. Nitko među njima nije bio jak da oprosti. Ljubav su isprevrnuli u mržnju i počinili su ubojstvo ljubavi.

b/ Supruzi! - Živjeli su složno. Sitnica je zapalila rat, raspravu, rastavu. Obojica su se smatrali junacima, ako svaki ustraje u svom stajalištu. Razišli su se i počinili sakramentalno ubojstvo.

d/ Pijanice! - Pri vinu kartaju, psusju, svađaju se, pucaju i ubijaju. U trijeznom bi stanju takvu uvredu smatrali šalom. A eto, u vinu je to neprostiv grijeh, koji prolijeva tuđu krv. Počiniše vinsko ubojstvo.

e/ Ljubomora! - Ne pregazi li ona granice čovječnosti? Djevojka prošetala s drugim momkom, a zaručnik rješava puščanom cijevi i ljubav i njezin život. Počinio je ljubomorno ubojstvo.

f/ Očaj! - Životni teret postao je pretežak, neuspjesi, razočaranje. I što rade očajnici? Kuglu u čelo, te počine samoubojstvo.

g/ Ratovi! - Rijetko je povijest zabilježila, da bi narodi rješavali svoje sukobe ili zahtjeve mirnim putem. Pero, riječ i razum na stranu, a zamijene ih barut, bombarderi i puščane cijevi. To je ubojstvo mira.

Upitao profesor: "Koja je razlika između čovjeka i lava?" Đak je točno odgovorio: "Lav je u rešetkama, a čovjek nije!"

2."T k o s e n e o s v e t i, k u k a v i c a j e"

a/ Tko oprašta? - Kulturan čovjek, koji daje prednost razumu, a ne nagonu. Milostiv čovjek znade, da je slika Božja. Otisak onog Boga, koji je svijetu s križa sve oprostio.

b/ Opraštanje je junaštvo! - Kukavica napušta borbu, a opraštanje je prihvaća, te se do kraja bori sa vlastitom srdžbom i svladava je. Kukavica klone, a opraštanje se ne dade slomiti pred vlastitim bijesom. Kukavica se osijeća slabijim, a opraštanje se osijeća jačim, jer gospoduje i pobijeđuje zvjersku želju za osvetom. Ako je osveta junaštvo, zašto onda osvetnika i Bog i ljudski sudovi progone? Lopove, ubojice i napadače sve rase ovoga svijeta svrstavaju u kriminalce i nagrađuju ih zatvorima.

c/ Tko ne oprašta? - Mačka mišu nikada ne oprašta! Ni kobac nedužnoj ptičici ne oprašta! Ne oprašta vuk ovci, leopard zvijeri, štuka bijelki. Ali to je zvijerinje carstvo u šumi ili iza rešetaka. To i jest paradoks naše civilizacije, što se čovjeku osvetniku ruke prometnu u nevidljive pandže, noge u nevidljive lavlje šape, zubi u mačeve, osjećaj u barut, riječi u puščana zrna.

Kateheta je tumačio đacima milosrđe, pa je rekao: "Uvijek je bolje davati, nego primati!" Neko dijete se javi i rekne: "I moj tata stalno ponavlja, da je bolje davati nego primati". "A što je tvoj tata po zanimanju?" upita kateheta. Dijete odgovori: "Moj tata je boksač!" - Lijepa šala i gorka istina!

Kako smo nedosljedni! U "Očenašu" prosimo oprost, kako i mi opraštamo. Ako ostajemo na načelu osvete, tada bismo morali ovako moliti: "Osveti nam se, kako se i mi osvećujemo dužnicima našim!"

3."O s v e t a m i p r u ž a o d u š a k!"

a/ Nelogično! - Kakav odušak? Zar se može vatra vatrom gasiti? Zar oluja oluju može stišati? Zar krv krvlju brisati? Poznam dva izletnika, koji su iz šale vodnili vino od četrnaest stepeni s vinom od dvanaest stepeni, pa ih je obojicu vino oborilo, te su polegli kao pijanice. Jakost se liječi blagošću, hladnoća toplinom, a srdžba milostivošću. Osveta pak opraštanjem!

b/ Kontra-odušak! - Osveta izaziva osvetu. I tako dobijamo lanac krvi, koji se pretvara u potok, u rijeku. Nećemo valjda još i uzakoniti krvnu osvetu!

c/ Zabranjeni odušak! - Evanđelje propisuje ovaj lijek: "Činite dobro onima koji vas mrze, molite za one koji vas progone!" Ovdje je kraj svim raspravama. Ako je to heroizam, znajmo da ga traži Bog, koji ga je na križu izdišući dokazao, kad

je rekao za svoje ubojice: "Oče, oprosti im, jer ne znadu što čine!"

Što je odušak? Oblak, koji je nabijen elektricitetom, pa se združi s ostalim oblacima. A onda vidimo bljesak, čujemo grom i dočekujemo kišu i tuču.

....

Načelo je osvete: "Oko za oko!" Ali, ako to ostvarimo, sav svijet će oslijepiti. Načelo je osvete: "Zub za zub!" Ali, ako to ostvarimo, sav svijet će biti brezub! Načelo je osvete: "Glavu za glavu!" Ali, ako to ostvarimo, obezglavit će cio svijet!"

Imade ubojstva i osvete u pogledu, u riječi, u osjećaju, u misli, u postupku, u maču, u puščanoj cijevi. Zato se ne izgovarajmo ni u kojem slučaju. I ne smatrajmo opraštanje kukavičlukom, jer Bog je mjerodavan u tom pitanju. A On u Petoj Zapovijedi nalaže: "N e u b i j!"

VI

"ISKORIŠTI VRIJEME DO ŽENIDBE"

Ptice provode dan u pjevanju, letu. Tek u određenom roku grade gnijezda, susreće se mužjak sa ženkom. Jelen u šumi, a i sve ostale životinje sastaju se sezonski, a ne luduju po cijelu godinu. Tako i ribe u vodama i u morima.

Čovjek se koristi nagonom u svako doba ne čekajući zakoniti brak. Kao da su životinje u toj stvari savijesnije! Bog je i čovjeku odredio rok u Šestoj Zapovijedi: "Ne sagriješi bludno!" A, eto, čovjek se opire parolom: "Iskoristi vrijeme do ženidbe!"

1. DJEVOJKE: "N e ć u s e u d a t i, a k o s a m s t a r o m o d n a"

a/Što vele pogani? - Muškarci cijene djevičanstvo žene: Grčka: Platon je pokušao zakonima prisiliti neženje, da sklope brak. Ali nije uspio, jer drugi su motivi što zovu momka u brak.
Perzija: Donijela je zakone protiv neženja. Ali ni to nije pomoglo. Nešto drugo je motiv ljubavi.
Rimljani: Postojao je zakon "Lex Julia" i "Lex Papia Poppaea". Zakoni su i tu bili nemoćni, jer muškarac želi birati. Koga želi birati? Djevica je njegov ideal. On traži Vestalku, čuvaricu vječne vatre, koja se prije braka nije ugasila. Znade li, da se Vestalkin grijeh u Rimljana smatrao opasnošću za državu? Tko bi obesčastio Vestalku, bio bi kažnjen smrću.

b/Što veli kršćanstvo? - Djevica Marija je bila jedina vrijedna da postane Majkom Božjom. Toliko je procijenjeno djevičanstvo. Kršćanski momak traži troje u djevojci: Ures kuće,

domaćicu i majku. Traži ures svoje kuće, a ne ures javnih parkova, barova, mračnih zakutaka i noćnih lokala. Traži domaćicu a ne skitnicu i gizdušu. Traži majku svoje djece, a ne želi polumajku, koja je iznemogla od majčinskih pokušaja, pobačaja i nezakonitog prodavanja. Upravo tako! Jer, ako je predbračno ludovanje uslov udaje, zašto se bludnice u javnim kućama prve sretno ne udavaju? Zašto svatko kupuje novo odijelo, ako imade novaca? Na sajmištu se kupuju i iznošene stvari, ali svatko bi radije nosio nenošenu haljinu. Služiti se nagonom prije braka isto je što i izložiti tijelo na sajmištu kao staru haljinu.

c/Neću se udati, ako sam staromodna! - Ne zamjeri mi, djevojko, ali kazat ću iskreno! Izgubljeno djevičanstvo prije braka nalikuje zapackanoj slici u novom okviru. Nalikuje glasoviru u konjušnici, papirnatom cvijeću u vodi, crvljivoj jabuki na raskošnom stolu. Staromodna? Božji nalozi se slažu s ukusom muškaraca. Božja zapovijed je još uvijek novomodna.

Lude djevice iz Evanđelja nijesu imale zapaljene svjetiljke, kad je stigao zaručnik. Ponestalo im ulja. Zato nijesu ni ušle na svadbu.

2. MUŠKARCI: "N a m a s e t o m a n j e z a m j e r a v a"

a/Možda zato, što nemaju ženskih posljedica? - Defloracija i trudnoća nijesu bitni razlog čestitosti. Kad bi žene i bile oslobođene ovih posljedica, još uvijek je u snazi Božji zakon. Zakon obvezuje svakoga.

b/Možda zato, što im je nagon jači od ljubavi? - Ljubav je u žena dublja, u muškaraca naprotiv nagon pregazi ljubav i osjećaje. Opažate li, da ptice paradiraju više pjevom, sjajem perja i igrom na grani, nego li seksusom? Da li ste čuli, da je prastari peruanski jezik imao šest stotina kombinacija od riječi "munay", koja znači "ljubiti"? Dr. Jules Guyot napisao je god. 1859 "Brevijar eksperimentalne ljubavi". Jedan član Instituta za obiteljske veze u Los Angelosu utvrdio je god. 1930, da od pet stotina brakova tek je jedan uravnotežen. Nije li to dokaz, da mjesto ljubavi sjedi na prijestolju "Egoizam u dvoje"?

Muškarac bi morao s više ljubavi pristupiti djevojci, a s mnogo manje nagona. Na to je mislio Balzac, kad je rekao, da je žena u rukama muškarca kao violina u šapama orang-gutana.

c/"Nama se to ne uzima za veliku grešku!" - To vele samo muškarci. Zar su oni zakonodavci? Nije li moral za muškarce i za žene jednak? Jedan je Bog, jedan je zakon, jedan je Sudac svima! Predbračni život muškaraca morao bi biti Danteovo putovanje u društvu Beatrice. Beatrice je Dantea povela u Raj.

3. MOMCI, DJEVOJKE: "T o j e p r i r o d n o!"

a/Imitacija prirode! - Nekada se nije letjelo, danas smo civilizirani, pa letimo avijonima na mlazni pogon. Eto ,

imitacija ptica! Nekada smo se kupali barem poluodjeveni, a danas se neki "iz higijenskih razloga" kupaju posve goli i gole. To je imitacija riba! Nekada se dijelila intimnost u skrovištu, a danas na ulici, u parkovima, u vlaku, posvuda. To je imitacija golubova na krovovima! Nekada se s ponosom ulazilo u brak, kad je djevojka bila sačuvana, a momak nepokvaren. Danas vele, da su potrebni predbračni pokusi. To je imitacija parenja u šumi!

Kad bismo barem bili prirodni kao životinje! One bi bile sretne,da su čovjek. A možda bi se mnoge od njih nakon uslišane molbe rado vratile u sređen šumski život!

b/ Sve što je prirodno, nije dozvoljeno! - Govorimo u slici: Kamen s visine prirodno pada. Hoćeš li se zato popeti na toranj, pa prvom prolazniku baciti kamen u glavu, jer prirodno pada?
Nož sasvim prirodno siječe. Smiješ li zato nekome sasjeći vrat?
Vatra prirodno pali. Da li ćeš zato svoju kuću zapaliti?
Barut prirodno raznosi. Hoćeš li zato minirati svoj podrum?
Ogrlica u izlogu prirodno očarava. Smiješ li zato provaliti u izlog, te pokratsti tuđe ogrlice?
Jabuke u susjedovu vrtu prirodno otvaraju tek. Hoćeš li zato preskočiti plot, pa pokrasti njegove jabuke?
Seksus prirodno zove. A tko je ikada dozvolio, da se s njime prije zakonitog braka poslužiš?

c/ Prirodno je još nešto! - Čovjek je sluga, a Bog je gospodar. Prirodno je onda, da sluga sluša svog Gospodara!

....

Na mnogim našim grobovima je natpis: "Ovdje počiva..." Prošetajte gradom i selom, zavirite u srca, u domove. Pročitat ćete sličan natpis: "Ovdje počiva ubijena nedužnost!"

Ne govorite: "Iskoristimo vrijeme prije braka!" Jer nagonski život pretvara mladenačka srca u grobove i u suze,koje nikada ne mogu oplakati ono što je izgubljeno.

Bog je zaštitio i srce u momka i srce u djevojke, kad je naredio: "Ne sagriješi bludno!"

To je jedini lijek protiv uniranja ljubavi!

VII

" BEZ PRIJEVARE NEMA IMOVINE"

Francuski film "Prosjaci u Raju" prikazuje dvojicu sanjara, kako pregledavaju Pakao i Raj. U Paklu nađoše raskošan i pun stol. Pružiše ruke, da dohvate pečenke, a one se rasplinu, nestanu. Okrenu se, pogledaju, a stol opet pun. Pruže ruke, a zalogaji nestanu. Kakva muka za ovo dvoje, kojima je iz ustiju cijedila slina od gladi i od teka pred mirisavim zalogajima!

Možda su tako kažnjeni proždrljivci i varalice...Možda! Ali istina je: Sve što je stečeno prijevarom, prokleto je još na ovoj zemlji. Jer se pri raskošnoj trpezi osijećaju prosjaci u raju. Savijest im ne da mira, da budu sretni. Bog je ukazom zabranio nepoštenje: "Ne ukradi!"

1. "K l a s n e r a z l i k e"

a/Činjenica! - Postoje razlike u tjelesnim svojstvima: Imade na zemlji uvijek bolesnih i zdravih, visokih i niskih, jakih i slabih, slijepih i zdravookih, junaka i kukavica. Postoje i duševne razlike: Imademo na zemlji učenih i neukih, pismenih i nepismenih, genija i kretena, mudraca i luđaka. Postoje i ekonomske razlike: Na zemlji imade uvijek: sitih i gladnih, opskrbljenih i oskudnih, bogataša i siromaha. Ovo nas lako potsjeti šarenila nerazumnih životinja: U vodama su veće i manje ribe, u zraku veće i manje ptice, na livadama svakovrsno cvijeće, zrnje.

b/Razlozi! - Takav je nacrt života na zemlji. Kršćanstvo taj problem prepušta mudroj upravi Božjoj, i ne sablažnjuje se.

Problem se zaoštruje pojedinačnim i društvenim egoizmom. Mnogo puta se tužimo na Boga, a škrta čovječja ruka je kriva i gladu i ratu i bijedi.

Problem zaoštruje i lijenost. Zar ne bi manje bijede bilo, kad bi bilo više znoja, napora, a manje lutanja i zabave?

c/Dvije crtice! - U New-Yorku, tako sam čitao, postoji sanatorij za pse. U sanatoriju su veterinari specijalisti, bolničari, posebna kuhinja, i sve ostalo što je potrebno za njegu pasa. Pitam ja vas, ne gledaju li mnogi siromašni bolesnici zavidnim okom sretne američke pse? Neće li pokoji bolesnik poželiti, da se u psa pretvori? Ne bi li mu tada bilo bolje?

Druga crtica: Kad biste upitali mnoge radnike za njihov životopis, vjerujem, da bi vam veoma kratko odgovorili: Rođen sam u rodilištu, odgojen u sirotištu, radim u tvornici, hranim se negdje iza tvorničkih strojeva, umrijet ću gol i gladan, a ne znam, gdje ću biti pokopan. Na pogrebu dobit će po prvi put svoj krevet.

Novac je kao sobno ogledalo. Kad u nj gledaš, vidiš samo svoje lice. Nikoga drugoga ne možeš kroz ogledalo vidjeti

kao ni kroz novac. A imade mnogo ljudi iza novca, koji čekaju da ih ugledaš! Madame Curie je pronašla radioaktivnost,pa se odrekla prava autorstva, iako bi joj to bilo donijelo nečuveno bogatstvo.

2. "Krađa ne rješava problem bijede"

a/ Uzeti! - Nasilno, kao na primjer oružjem. Tajno, to jest, kad vlasnik ne zna. Prijevarom, kad se služimo podmetanjem. U svakom slučaju ne rješavamo bijedu, jer otimljemo, a ne davamo.

b/ Zadržati! - Oporuku ne provesti prema nakani, nađeno ne vratiti, ugovor ne izvršiti, plaću sustegnuti, dugove ne platiti. U svakom slučaju ne rješavamo ništa, jer ne dajemo,već otimamo.

c/ Nabijati cijene! - Preprodaja s prevelikim dobitkom,falsificiranje robe ili novca, nadomjesci mjesto originala,lažno reklame, i sva ostala mudrovanja u trgovini, što su na štetu kupca.

Sve je to jedna te ista krađa. Razlika je tek u nazivu: Otvoreno lopovska, ili diplomatska krađa. I Krist je bio žrtva krađe: "Koliko ćete mi dati i ja ću vam ga predati!" To je načelo svih varalica od bezdušnog provalnika do vještog trgovca.

3. Bog štiti privatno vlasništvo

a/Čovjek ima pravo na svoje! - Tko bi na svijetu radio,kad bi se njegovom zaradom drugi odijevao, njegov novac trošio, njegov kruh jeo? Pravo na život isto je što i pravo na svoje! I kradljivci priznavaju privatno vlasništvo, jer se na plijenu svađaju, tko će više dobiti. Kao i vojnici oko Isusove haljine, dok nijesu kockom riješili svoj spor.

Mi kažemo:Moja misao, moje dijete, moje oko, moje tijelo, S istim pravom kažemo: Moja kuća, moj vinograd, moj novac.

b/Krađa je nečovječna! - Lopov veli: "Imade oči, nek gleda! Tako veli i nepošteni trgovac. Ali nije svatko lopov, da mora sumnjati u svakoga. Nije svatko ni stručnjak, da bi mogao procijeniti robu. Pravica traži uostalom, da svakomu damo što mu pripada.

Kradljivci vele: "Kradu i mene!" Ali krađa se krađom ne ispravlja kao ni rana ranom ni zlo zlim. Bog je problem riješio ovim riječima: "Ne čini drugome, što ne želiš da tebi učine!"

c/Bog je krađu zabranio! - Krist se nije nikada na zemlji ni dotakao novca. Pa ni onda, kad to nije bilo protiv poštenja. Postaviše mu nekoliko pitanja o porezu, a on im reče: "Pokažite mi porezni novac". Ali se ne dotače rukom.

Krist je u načelu protiv gomilanja kapitala. Vidi se iz njegovog srdačnog postupka prema siromasima i bijednima.Vidi se to i iz tajne božićne noći, kad se pojavio na zemlji kao najveći bijednik u kravljim jaslama.

Ali poštiva svačiju imovinu, ako je pošteno stečena. On je zapravo s Deset Zapovijedi najviše čovjeka zaštitio: Četvrtom je zaštitio obitelj, Petom čovječji život, Šestom čestitost, a Sedmom je uzeo u zaštitu privatno vlasništvo.

Krađa dakle ne riješava socijalne bijede. Što da radimo? Ako žuljevi ne mogu pomoći našoj bijedi, poslužimo se glavnicom iz Očenaša. To je neiscrpna Božja banka. Tražite iz ovog nepresušnog izvora: "Kruh naš svagdanji daj nam i danas!"

....

Značajna je ova opaska: Svi se grijesi na ispovijedi opraštaju, ako se kajemo i odlučujemo na popravak. Kod krađe je novi momenat: Pored kajanja i odluka traže se reparacije. Moramo štetu nadoknaditi. Pobjednička zemlja nakon rata traži od pobijeđene zemlje teške reparacije. A traži ih i Bog od kradljivaca u ispovijedaonici.

Znadete li, kako bi sve ovo u jednu riječ zbio i rekao? Evo ovako: Ne navijještajte rata tuđoj imovini, jer što s vragom došlo, s vragom pošlo!

VIII

"KAŽEŠ LI ISTINU, PROPAO SI"

Crnačka priča veli: Laž i Istina dadoše se u svijet. Prije polaska Laž zamoli Istinu: "Čuj, Istino, kamo god dođemo, ti prva govori, jer ako mene prepoznaju, izbacit će me na dvor"! Tako se i desilo. Istina je prva govorila. Ali ljudi su izbacili na dvor Istinu, a ne Laž. Laž je bila primljena i dobro pogošćena.

Istini se protivi sve što mislimo ili govorimo protiv vlastitog uvjerenja. I Bog je naredio u Osmoj Zapovijedi, da ne pljuvamo sebi u lice: "Ne reci lažna svjedočanstva!" A to znači: Sve što je u našoj nutrini moramo vjerodostojno prenijeti pred druge, ako već želimo nešto saopćiti.

1. "To je šala!"

a/ Zabavna laž! - Prijevare povodom prvog Aprila, dosjetke, duhovite skrivačice, kartanje s varanjem. Nedužno, ali ne spada u krug istine.

b/ Dobronamjerna laž! - Roditelji na primjer obećavaju svojoj djeci igračku, da iznude od njih poslušnost, pa im nikada igračke ne kupe. Nezahvalnost i neistinitost.

c/ Svaka je laž opreka istine! - Prema Andersenovoj priči bili neki tkalci, pa izmamili mnogo svile i novca od cara. Obećali caru, da će mu izraditi odijelo, koje će biti nevidljivo za glupe kao i za one koji su nesposobni za svoju službu. Dođe dan, i varalice svukoše cara, pa uzeše praznim

rukama mahati kao da mu oblače to začarano odijelo. Ni car ni dvorjanici nijesu odijela vidjeli, ali su šutjeli, da ih tko ne proglasi glupima i nesposobnima za službu. Odoše u povorku po gradu, kad li djeca, a i sav narod povika: "Ta, car je gol!"

Bilo iz zbilje, bilo iz šale, laž je uvijek gola kao i ovaj prevareni car. Gola, pa se lako posrami istine.

2."N i j e o p e t n i s m r t o n o s n o !"

a/ Mislena laž! - Krivo mišljenje o nekomu bez dokaza: "To je rekao, to je učinio!" Otrovne kritike, koje ubijaju ugled čovjeka.

b/ Govorna laž! - Uvećati, umanjiti, iskriviti neki događaj ili vijest o znancu, prijatelju, susjedu, domaćinu. I opet: ubijen je ugled.

c/ Klevetnička laž! - Izmišljati zlo o nekome. I opet:Ubijen je ugled čovjeka, koji ima pravo na poštivanje.

d/ Nijema laž! - Nekoga hvale, a ti mahneš rukom, osmjehneš se. Nekoga napadaju, a ti šutiš kao da potvrđuješ. Nijem si u oba slučaja, ali si pristao uz laž, ubijaš bez oružja.

e/ Tiskarska laž! - Koliko imade neistine u knjigama, časopisima, novinama, reklamama! Štampa je ponekad najkrvaviji ubojica istine!

f/ Krvnička laž! - Lažno svjedočanstvo pred sudom, lažna optužba, koja čovjeku donese gubitak slobode, a ponekad i smrt.

Poslovica kaže: "Laž može trčati godinu dana, ali je istina stigne za jedan dan!"

3. "L a ž p o n e k a d s p a š a v a!"

a/ Laskava laž! - Djevojka krije godine, muškarci lažu že nama, ukućani bolesniku, trgovac kupcima. Sve zbog svoje koristi.

b/ Hvastalačka laž! - Govorimo o sebi više nego vrijedimo, više nego je istina, ili govorimo neistinu: "Ja ovo, ja ono!"

c/ Znanstvena laž! - Naučavati ili širiti nešto što je naučno nedokazano. To je grijeh protiv nauke.

d/ Politička laž! - Diplomacija vara, građani laskaju, glasuju protiv uvjerenja zbog kruha, poslanici varaju narod. To je grijeh protiv naroda.

e/ Religijska laž! - Na osmrtnicama često pišu: "Umro providen sakramentima". A svećenika nije vidio. Neki opet kriju vjersko uvjerenje iz straha, obzira, srama. Neki se opet pokazuju bolji negoli jesu. To je grijeh protiv Boga i protiv katoličke javnosti.

Za vrijeme Maksimijanova progonstva odoše vojnici uhapsiti sv. Antima. Uđoše u neku kuću, nađoše nekog starca, te ga zamole, da im dade jesti. Kad su se najeli i napili, upitaše starca: "Znadete li nam kazati, gdje stanuje biskup Antim?" "Ja sam", odgovori starac. Vojnici se zaprepastiše, pa iz zahvalnosti rekoše: "Otići ćemo caru i reći ćemo, da te nijesmo našli!" - Biskup im reče: "Ne! Nemojte lagati zbog

...me!" Tada ustane, silom im se pridruži, te ode i predade ...e caru.

"Laž ne spašava!" Nije li mogla i svetom Antimu spasiti život?

4. Z a š t o j e l a ž z a b r a n j e n a ?

a/ Jer Bog zabranjuje! - "Ne reci lažna svjedočanstva protiv bližnjega svoga!"

b/ Jer nije dostojna čovjeka! - Lagati znači pružiti nekome, koji traži svjetlo kravlji rog: "Rog za svijeću!" Ili: "Dati mu zmiju mjesto ribe", lonac mjesto šešira. Falsifikat istine ne dolikuje ni čovjeku ni čovječjem ponosu. Kao što nam je milije zdravlje nego bolest, tako nam mora biti milija istina nego laž.

c/ Jer se protivi logici! - Oko je na glavi da gleda, uho da sluša, usta da govore istinu. Oku ne prija mrak, uhu ne prija neudešeno glazbalo, ustima ne prija iskrivljena istina.

Zamislite žednog putnika, koji se popeo na planinu. Tamo je bistri gorski potočić, gdje se svi putnici osvježe i piju. Netko iz zlobe ili iz šale zakopa duboko u zemlju tik do izvora vreću štalskog đubra. Putnici se čude, nitko neće piti, jer voda je prebojena đubrom, a po đubru i miriše. Upravo tako! I čovječja je duša bistri izvor. Kad upadne laž u nutrinu, izvor je mutan i smradan. Odvratan je i nelogičan, jer to nije izvorni čovjek.

....

Saznao otac, kad se navečer vratio kući, da mu sin nije marljivo učio od četiri do šest sati, kako mu je bio strogo naredio. Pozove ga i upita: "Branko, što si radio od 4 do 6 sati?" - "Tata, učio sam!" - "Dobro", reče otac, pa ga povede u kuhinju. Zatim uzme sapun, tople vode i kuhinjsku spužvu. - "Tata, ali pred pola sada sam se oprao". - "U redu, sine, moram ti ponovo isprati njuškicu, jer si mi lagao!"

Sotona je zalago Evi, i ona je zablatila usne na drvu života. Od tog dana svi se mi trudimo da operemo blato s naših usana. Nije li tako?

Laž je blato, a istina je svježa sapunjača!

IX
"SVAKA JE ŽENA PRIKLADNA"

Profesor Maurice Tièche priča u svojoj knjizi "Vještina živjeti", da je jednom vidio u izlogu knjigu "Vještina steći bogatstvo". Pomislio sam, veli on, da li je ovaj pisac sam stekao bogatstvo!

Tako i ja pišem o vještini življenja, a "jesam li sretan "Ako sam sretan, mogu vam reći, kako se dolazi do sreće.Ako sam nesretan, otkrit ću vam, što me je učinilo nesretnim".

Pomislio sam i ja kao svećenik, da će mi netko reći : "Ne živiš u braku, pa kako možeš govoriti o greškama braka?" Ja im odgovaram: "Zar profesor mora sam počiniti pogreške, da mogne đaku ispraviti školsku zadaću? Zar liječnik mora sam oboliti, da bi mogao propisno liječiti? Zar svećnik mora "ludovati", da bi mogao reći, što je greška u braku?Jedna stvar je dostatna: Bog veli: "Ne poželi žene bližnjega svoga To je mjerilo!

1. L j u d i v e l e : "DA! "

a/ "Neodoljiva je!" - Njezino tijelo, građa tijela, ljepota i sklad oblika. Ali ti nemaš pravo, kakogod bila privlačiva, ako ona nije tvoja zakonita žena. Amerikanci uostalom vele: "Ljepota nije dublja od kože!"

Njezina ćud, nastup, smijeh, govor, kretnje. Ni to nije tvoje. Jer, ako je slobodna, to će pripasti zakonitom mužu. Ako je zauzeta, zauzeta je i njezina ćud.

Pohvalili gosti ciganina, kako je srdačan i darežljiv.A on im odgovori: "Da, jer sam sve to badava ukrao". Ovdje je u pitanju krađa: Ne uzimaj, što nije tvoje i ne stiči sreću na tuđoj nesreći!

b/ Moja mi žena ne odgovara! - Tri su činjenice važne: Tjelesna sreća. To je uravnoteženost seksualnog života. Ako ovu sreću drugdje potražiš, uskraćuješ svog supruga i lako poremetiš sklad tuđeg braka.
Duševna sreća. To je psihička dopuna ćudi, mišljenja i postupka. Ako u drugoga tražiš puninu sreće, izazivaš ljubomoru. I dok sebe usrećuješ, drugoga unesrećuješ. Ovo se ne razliku je od ogoizma.
Religijsko-socijalna sreća. Sklad u vjerskim pitanjima, sklad u ekonomskim zahtjevima. Potražiti mir drugdje znači ostaviti otvoreno pitanje u svojoj kući. A time nije ništa rješeno.

Jesi li slobodan, dozvoljeno ti je tek u zakonitom braku. Jesi li vezan, dozvoljeno ti je tek u tvom braku.

Neka žena rekne svom mužu: "Vi ste muškarci prije braka anđeli, a poslije vjenčanja ste pravi vragovi!" - "Točno, odgovori muž, jer prije vjenčanja živimo u raju, a nakon vjenčanja u paklu!" Ako je odgovor ovog muškarca istinit, istina je i to, da obojica priređuju sebi pakao. Muž nevjerom, a žena postupkom, koji muža ponekad natjera na nevjeru.

c/ "Potrebna je promjena"! - Zašto se supruzi dosađuju?

Nijeme kolijevke: Nema djece, nema oslona, nema tko primati energiju ljubavi. Promašeno je ono najvažnije, pa se traži oduška u seksusu. Pravo se netko našalio odgovorom, kad su ga pitali, imade li sličnosti između žene i žabe. On im je odgovorio:"Jedna i druga se boje rode".

Ugašena ljubav: Kako su prije zaruka bile medene riječi! A sada se ognjište pretvorilo u zaleđeno jezero. Radi toga se preskaču pragovi tuđih ognjišta i gazi bračna vjernost.

Poznajete li ovu šalu? "Što je s tvojom zaručnicom, upita prijatelj, već te nikada ne vidim s njom na šetnji. Da se nijeste posvadili?" - "O,ne! Mi smo se vjenčali!"

2. A Bog veli : "N E !"

a/Jer se protivi nacrtu! - Adam nije birao žene, Bog mu je ženu doveo i ponudio: "Gospod Bog načini ženu i dovede je Adamu." Sve dakle što tebi Bog ne dovede pred oltar, nezakonito je i ukradeno. Nakon ponude, Bog je prvi brak blagoslovio: "Blagoslovi ih i reče: Rastite i množite se!" Sve dakle što nije Bog za tebe pred oltarom blagoslovio, za tebe je prokleto.

b/Jer se protivi sakramentu! - Susret muškarca i žene ne može se zamisliti bez sakramenta, koji su sklopili pred oltarom. Dvojica za sebe i ni za koga drugoga! Oltar opunomoćuje samo vas dvojicu i nikoga drugoga. Sve ostalo je grijeh kao i izvan braka.

c/Jer se protivi vjernosti! - Vjenčanje je kao zakletva, da će supruzi pripadati samo jedan drugomu. Ako si slobodan, tijelo ti pripada budućem suprugu. Ako si vezan, vezan si samo za svog supruga. Svaki prekršaj je kršenje zakletve i zadane riječi.

d/Jer se protivi socijalnom poretku! - Što se desi, kad se služimo "mnogoženstvom"? Ljubomore, svađe, sukobi, parnice, sud, rastave. Kineska poslovica veli: "Brak je kao opsjedana tvrđava: Tko je u njoj, rado bi van. Tko je van, rado bi unutra". A tko onda strada? Djeca, selo, grad, država, narod. To je izvor socijalne bijede.

e/Jer se protivi Devetoj Božjoj Zapovijedi! - Kad bi samo ovaj razlog postojao, bio bi čestitom krščaninu dovoljan! Nema rasprave u ovoj stvari, jer Bog izričito veli: "Ne poželi žene bližnjega svoga!"

. . . .

Zamislite dvije zelene cjepanice. To su mladenci, još svježi u ljubavi i u zanosima. Ali cjepanice se suše, raspuknu. I sjekira ih bez muke na pukotinama rastavi. To me potsjeća slike Jeronima Boscha: Posmrtni ples, a žena u raskošnoj haljini pleše. Ali mora čvrsto stiskati nos zbog smrada lješina koje je slijede.

Rascjepkana ljubav i smrad lješina!

"Ne poželi žene bližnjega svoga!" Poslušaj Božji nalog, spasit ćeš mnoge brakove od agonije i nebrojene djevojke od prostitucije.

X

" ZAŠTO JE DRUGOMU BOLJE NEGO MENI"?

"Gledala žaba kako potkivaju konja, pa i ona digla nogu! Svatko bi rado na tuđe: Bacite kokicama kukuruz, svaka se jagmi kljucajući suparnicu. Svinja opet ostavlja svoje puno korito, pa navaljuje na susjedno korito, da isprazni tuđe,a onda će svoje. Možda i tratinčice na livadama čeznu za visinama, gdje ih neće noge pogaziti. A ptice opet rado sjednu na zemlju i odmaraju se. Svatko misli, da bi bio sretniji u tuđoj sreći. Pravo je netko rekao, da životinje trpe, što nijesu ljudi, a čovjek trpi što nije Bog. Bog znade svačije jade, pa veli: "Ne poželi tuđe stvari!"

1.T k o z a v i d i ?

a/ Sticanje! - Trgovac vidi, da je njegovom takmacu promet jači. Znate li što radi? Zavidi mu na uspjehu i trsi se, da ga konkurencijom sruši. Obrtnik imade više posla, nego njegov susjed. Ovaj mu zavidi na mušterijama. Seljak seljaku zavidi na dobrim konjima, na ponikloj pšenici, na gostima, na svemu.

Svi ovi vele: Taj trgovac je pohlepan, tom obrtniku nije nikada dosta, taj seljak bi sav svijet progutao.

b/ Darežljivost! - Imade ljudi, koji vole goste, rado počaste. A susjedi na to vele: "Taj se razmeće svojom lisnicom". Netko rado pruži milostinju crkvi ili siromahu. A zavidno oko veli: "Pogledaj, to čini samo zato da ga ljudi vide!"

c/ Dotjerivanje! - Djevojka se ukusno oblači, a iza leđa joj zavidne oči vele: "Upravo je umišljena budala!" Muž i žena su pošteno stekli, pa su ukrasili svoj stan namještajem, zastorima, kristalnim čašama. Ljudi gledaju, pa vele: "Ovima je sav mozak u namještaju!" Prođe ulicom lijepa djevojka. Prođu i dvije prijateljice, pa će jedna drugoj: "Da je pametna, koliko je lijepa, bilo bi sve u redu!"

d/ Epidemija zavisti! - Nije u pitanju obična bolest. Zabolilo nekoga, pa mu i prošlo. O ne! U pitanju je epidemija kao kod influence. U pitanju je infekcija i zarazni bakcil. Zahvatilo je cijelo društvo mahnito zaviđanje: Zavidi neuk učenomu, bolesnik zdravomu, siromah bogatašu, ružni lijepomu, starac mladomu.

Freud čak tvrdi, da dijete djetetu zavidi, dok jedno od njih na majčinim prsima sisa. Stern u "Psihologiji Ranog Djetinjstva" piše: "Braco gura svog bracu koji je sebi osigurao mjesto blizu majke".

2. Z a š t o z a v i d i m o?

a/Vlastiti neuspjeh! - Uspjela mu molba, meni nije, pa mi je krivo. Ona se udala sretno, ti se uopće nijesi udala, i

krivo ti je. On je položio diplomski ispit, ti si propao,pa ti je krivo.

b/ Želja za osvetom! - Netko mi se zamjerio, pa mu sve po želim, što ga može upropastiti. Imade ljudi, koji bi svoje protivnike željama otrovali, kad bi to mogli.

c/ Srce bez altruizma! - Načelo je velikodušnosti: "Želi drugomu dobro kao sebi!"; Načelo je naprotiv zavisti: "Želi drugomu zlo kao što je tebe zadesilo". To je manjak altruiz ma.

d/ Oholost! - Zasjenio nas je netko položajem, znanjem,i-movinom, nastupom, vanjštinom. Time je povrijeđen naš bljutavi ponos, pa ga želimo uništiti. Istina je na žalost, što veli Rivarol: "Ljudi jednakim žarom žele sami biti sretni, jednakim žarom žele sreću drugom spriječiti".

3. Ne budi zavidan!

a/ Jer je zemlja pravedna! - Srčika zavisti je ovo :Krivo ti je što je drugi sretan, drago ti je naprotiv što je drugi nesretan. Nije li to šaljivo? Ponajprije od zavisti nemaš nikakve koristi. Pa onda čemu zavidiš? Zemlja će progutati sve te darove. Pod grobnom pločom su svi jednaki, i siromasi i bogataši, neuki i učenjaci, ljepotice i ostavljene. Na odru umire i zavist. Čemu zavidiš? Mladosti? Ta, starost čeka i mladiće i djevojke, ako budu sretni, te požive dostarosti. Čemu zavidiš? Sreći, miru? Svi se bore za kruh i za život. Nema ni sreće ni mira, kako god se u bogatstvu podigao, jer je sreća na zemlji otrovana grijehom.

b/ Jer je nebo pravedno! - Ako zemlja ne uspije sve u grobu izjednačiti, iako je to neizbježno, dovršit će to pravedni Bog. On je podijelio svakome na zemlji križ, ti ga možda na tuđim leđima ne vidiš, dok ga na svojim leđima osjetiš. Još tome će nakon smrti biti pregled računa. Tko je primio više darova, više će morati i predati. Tko primi pet talenata, treba donijeti još pet. Tko je primio dva, mora donijeti još samo dva. Zavist je dakle suvišna, jer s brojem darova raste i odgovornost. Konačno, kad bismo i mogli zavidjeti,ni je ni vrijedno u to želje trošiti. Jer sve što ta zemlja može dati, trune u grobu i time se ne možemo pred Bogom ponosi ti.

Bog je pravedan, zato je zavist osudio ovim riječima "Blaženi siromasi, jer je njihovo kraljevstvo nebesko. Blaže ni žalosni, jer će se utješiti. Blaženi krotki, jer će oni baštiniti zemlju!"

c/ Zavist je izvor zla! - Iz zavisti se rodi suparništvo, iz suparništva želja za osvetom, iz osvete kleveta, podvala progon. Kain je u početku svijeta ubio brata Abela samo zato, što mu je žrtva bila Bogu prijatnija. Braća su prodala Josipa Izmaelićanima, jer je njihov otac volio Josipa. Židovski veliki svećenici su prikovali Isusa na križ iz zavisti, jer njima nije pošlo za rukom da izgone đavle i uskrisuju mrtve.

Zavist je mnoge osiromašila, mnoge duše okaljala, a mnoga tjelesa i na stratište dovela.

....

Kad je Isus naumio nešto reći o zavisti, ispričao je priču o vinogradaru i radnicima. Neki su radili cijeli dan, neki su preuzeli posao tek pred konac dana. Pa su se i pobunili, a tko drugi nego oni koji su se nadali većoj plaći! Krivo im je bilo, što ih je gospodar izjednačio s ostalima. Ali Isus im je ovako odgovorio: "Zašto je tvoje oko zlobno, ako sam ja dobar? Uzmi što je tvoje i idi!"

Grgur Veliki veli o zavisti: "Zavidimo samo onima koje smatramo boljima od sebe". Ne bi li onda bilo mudrije mjesto zavisti potruditi se, da se i mi popnemo do visine onih kojima zavidimo?

"Ne poželi nikakve stvari bližnjega svoga!" To je zadnja riječ, što ju je Bog izrekao donoseći Deset Zapovijedi.

Ni jedna se Božja Zapovijed ne može pregaziti bez grijeha. Ovdje je Bog zabranio krađu i u željama!

B L A G D A N S K E   D U Ž N O S T I

I

"CRKVA JE GUBITAK VREMENA"

Dva se umirovljenika susrela na ulici. Pa su poveli ovakav razgovor: "Čuj, prijatelju, svagdano te vidim na šetalištu, a nedjeljom te nikada nema"! - "Valjda znaš, prihvati drugi, da je nedjelja dan odmora, pa odlazim cijeli dan u planine na izlet". - "Gdje prisustvuješ Misi?" - "Kako bih mogao prisustvovati Misi, kad sam na izletu!"

Neopravdane isprike! "Crkva je gubitak vremena", tako vele čak i oni, koji su cijeli tjedan bez posla. Njima se čini, da je izlet, krčma, krevet, šetnja i koješta slično važnije od mise.

1. Ne dospijem!

a/ Jelo! - Ne bi li bilo šaljivo, kad bi netko rekao: "Već tjedan dana nisam ništa jeo, jer ne dospijem!" Tko bi vjerovao, da izgladnjeli čovjek neće naći vremena za jelo, ako ga ima?

b/ Dotjerivanje! - Zamislite, da vam netko počne sasvim ozbiljno govoriti: "Prošla je već godina dana, otkako se ne umivam, ne brijem, ne mijenjam odijela, jer zaista ne dospijem!" Za tu stvar svatko nađe vremena i više puta na dan.

c/ Ljubav! - Što mislite, kako bi se utješila zaručnica, kad bi joj momak ovako rekao: "Oprosti, draga, ja nemam vremena da s tobom razgovaram!" Kakva je to ljubav, ako muž ženi ovako reče: "Ne zamjeri, mila moja, što već godinu dana s tobom ne govorim, ali ne dospijem zbog posla".

đ/ Za što sve imam vremena? - Školujem se, radim, stičem, jedem, odijevam se, šećem, spavam, gubim vrijeme. Tri puta najmanje na dan jedem, a ne mogu pronaći pola sata u tjednu, da prisustvujém svetoj Misi. Bog traži od nas "minimum" vremena.

Isprika s vremenom je neprihvatljiva. Budite iskreni, pa odvagnite vrijeme, što ni u što prolazi. Vrijeme, što ga traži prisustvovanje blagdanskoj Misi tako je kratko, a tako beskrajno vrijedno!

2. "Ne shvaćam crkvenih obreda"

a/ Dužnost! - Možeš shvatiti, ako uzmeš katekizam. Ali, što onda, ako i ne shvaćaš? Vojnici u ratu izvode naloge i zadatke, što ih dostavlja Upravni Štab, iako ih sami ne razumiju. Štoviše, mnogo puta im se pothvati starješina pričinjaju beskorisni. Ni đak u školi ne razumije sve lekcije što ih profesor tumači, ali ih ipak uči na pamet. Dužnost je dužnost, i nemamo što dodavati!

b/ Poklon! - Bog traži više poklon nego li shvaćanje obreda. Obrede razumije svećenik i Bog. A od vjernika se traži

dužni poklon. Pogledajte, dijete s pet mjeseci starosti ne razumije majčinog govora, ne shvaća ni majčinih briga. Ali ga mati rado vidi na svojim rukama i u svome domu. Mi smo pred Bogom još manja djeca!

c/ Misal u ruke! - Godine 1939. živio sam u Parizu kao student bogoslovije. Neću nikada zaboraviti, kako su katolički studenti i studentice pratili blagdansku Misu s francuskim misalom u ruci. U drugim opet crkvama vidio sam organizirane radnike, kako prate Misu s istim misalom u ruci. Sjetio sam se svoje domovine i pomislio, kada će se moji domorodci prestati stidjeti misala? Kada će se moj narod uvjeriti, da je misal i za svećenike i za puk? A sad je hrvatski misal u rukama vjernika, stoga će otpasti prigovor o nerazumljivosti latinskih tekstova!

d/ Točno! - Shvatljivo je, da ne razumiješ crkvenih obreda, ako se nikada nijesi ni potrudio da ih shvatiš. Točno je, da ih ne razumiješ, ako s kolegom razgovaraš, ili čekaš u neizdrživoj dosadi čas, kada će svećenik dati znak za polazak: "Idite u miru".

Neznanje i rastresenost je osobna krivnja pojedinca, a ne Crkve i njezinih obreda.

....

"Zašto vi, gospodine, idete u crkvu? " - upitao je apotekar seljaka, koji se žurio s lijekom prema najbližoj crkvi.

"Idem, zašto ne bih išao?"

"Nije li to bedasto, kad ne razumijem ni slova, što svećenik tamo nabraja?"

Seljak ne odgovori ni riječi, uzme svoju batinu, uđe u apoteku, pa uzme razbijati staklenke po ormarima. Apotekar ga pokuša zaustaviti, ali mu nije uspjelo. Konačno mu reče:

"Što si poludio, čovječe!"

Seljak se okrene, pa reče: "Što li je u tim staklenkama? Sve nekakvi čarobni natpisi! Ja ništa ne razumijem!"

"Razumijem ja", odvrati apotekar.

"Pravo ste rekli, reče mu seljak, tako i Bog razumije, što je Crkva, što su obredi. Bog znade, koliko je crkva ljekovita za vašu dušu. Ako vaša apoteka s nerazumljivim natpisima imade svoje značenje, imade ga i katolička Crkva!"

U pitanju je, tko gubi vrijeme: Oni u crkvi ili oni izvan crkve. Mudar čovjek veli ovako: Što je iz dužnosti, nije nikada izgubljeno!

II

" CRKVA JE SAMO ZA ŽENE "

U veselom društvu igrali se djevojke i mladići upita i odgovora. Neki momak postavi ovakvo pitanje djevojci: "Što sve vidite, gospođice, kad uđete kroz crkvena vrata?" Ona se začudi ovakvom pitanju, pa odgovori: "Vidim slike, oltare, klupe!" - "Kakav je materijal, nastavi momak, najviše zastupan u crkvama?" Djevojka se domisli ironiji, ali ipak odgovori: "Vi jamačno mislite na žene!" - "Točno", prihvati momak. Djevojka preuzme riječ, pa ga upita: "Molim, kakav materijal nije zastupan u crkvi?" - "Vi mislite možda na muškarce?" - "Točno! Ali pitam zapravo tko sve još ne ulazi na crkvena vrata?" - "Ne znam", reče momak. Djevojka se uljudno osmjehne, pa sama odgovori: "Domaće životinje!"

Blagdanska dužnost jednako obvezuje i muškarce i žene!

1. Da li su crkve građene samo za žene?

a/ Pogled s visine! - Popnite se visoko do zvijezda, još više, do nebesa, pa pogledajte. U visinama je isti Gospodar i muškarcima i ženama, isti Stvoritelj i isti Sudac. Prema tome, svima su obveze jednake.

Uostalom, u nalogu blagdanskih dužnosti ne piše: "Žene, poštivajte blagdane", već je izdata zapovijed s visine za sve ljude. Muškarci su izuzeti od ove dužnosti jedino u slučaju, ako ne spadaju u ljude. Dok se ubrajaju u ljude, dotle ih veže Božji zakon.

b/ Pogled s Golgote! - To je najviši vrhunac na zemlji. Na njemu se Krist raspeo za žene i za muškarce tako, da je iz prolivene krvi nikla Crkva i prometnula se u kupelj, u školu, u liječilište za sve spolove.

Činjenica je, da su se na Golgoti muškarci razbjegli i ostavili Isusa, a uz njega su ostale samo dobre žene. Činjenica je i danas, da su muškarci pobjegli iz hramova, a uz Isusa su u većini opet samo žene. Ali ova činjenica ne opravdava gospodu muškarce, služi im samo na sramotu. Njihov stav prema Crkvi je kukavičluk muškaraca s Golgote i nezdravi ponos njihove nevjere.

Zašto svoje načelo ne primijene i u domaćem životu? Žene spremaju jelo i donose ga na stol. Morali bi isto tako kazati: "Trpeza je samo za žene", pa se rješiti ručka i večere. Ženski šeširi, ženske haljine su samo za žene. Ali hram Božji je za jedne i za druge.

c/ Pogled u domaći život! - "Mi radimo, a one neka mjesto nas mole"! Tako doslovce vele muškarci. Što onda? Zar je to isprika?

Rade i žene! Kuća i kućni poslovi, djeca, brige i stotinu poslova što ih muškarci ne priznaju, jer ih ne kušaju. Pa, eto, mnoge rade u uredima, u tvornicama, bolnicama.

Međutim, u blagdanima su muškarci slobodni, a žene su zauzete domaćinskim poslovima kao i u radne dane.

Rad ovdje i nije u pitanju, jer blagdan mora biti dan od mora. U pitanju je dužnost i jedva sat vremena boravka u crkvi. Pa i to im je teško, jer oni moraju raditi. Što rade? Tog dana ne smiju raditi!

Blagdanska dužnost je veća od svakog rada. Pa, kad bi i morali raditi, ne može ih rad rješiti dužnosti prisustvovanja svetoj Misi.

I muškarci imaju dušu kao i žene. Stoga je i njima potrebna blagdanska okrepa i Božja riječ. Moraju se ili odreći duše ili se pokoriti dužnostima vjernika.

Počujte ovaj razgovor iz jedne obitelji! Dijete, možda je imalo sedam godina, upita taticu: "Tata, zašto životinje ne idu u crkvu?" Otac se osmjehne i reče: "Pitaj mamu, ona je stalno u crkvi, ona to zna bolje od mene!" Dijete ode i vrati se. "No, što veli mama?" upita znatiželjno otac. "Mama veli, promuca dijete, da životinje ne idu u crkvu, jer one nemaju duše kao mi ljudi". - "Točno ti je odgovorila mama", reče otac i nastavi svoj posao za stolom. Dijete se približi ocu, pa nedužno upita: "Tata, a imadeš li i ti dušu kao mama?" Otac je pocrvenio i razumio, što ni dijete nije umom i upitom doseglo.

2. Što smeta muškarce?

a/Crkveni krov? - Možda se boje, da im se ne sruši na glavu? O, ne bojte se, visok je i čvrst. Viši je od vašeg ponosa, nećete glavom zapeti o crkvene lustere.

b/Ženska histerija? - Zar poštivanje Božjeg zakona spada u histeriju? Zar je Bog bio histeričan, kad je uzakonio blagdanske dužnosti?

c/Ženski fanatizam? - Zar tisuću i trista godina katoličke prošlosti u hrvatskoj smijete nazvati fanatizmom? Zar je dužnost fanatizam? O, kad bi barem svi bili fanatici, kad je u pitanju Bog i duša!

d/Ženska skrupuloza?- Skrupuloza se bavi sitničavošću, a ovdje je govor o sudbini čovjeka i o Božjim Zapovijedima. Ako su to sitnice, onda ćemo ih nazvati velikim sitnicama!

e/Ženska sentimentalnost? - Možda ih to odbija od hrama? Što onda, ako se žene i pred Bogom izrazuju u osjećaju? Ptica leti, riba pliva, a žena se odrazuje osjećajima. Bog ne traži, da se muškarac prometne u ženu. Neka se svatko približi Bogu na svoj način i prema svojoj naravi, jer Bog prima sve. Ali, kakav je to muški način blagdanske slave, ako Mu nude krevet, šetnju, krčmu mjesto blagdanske Mise?

f/Ženska čežnja za povjerljivošću? - Zar nijesu žene pogodile put, ako traže Boga za prijatelja, pa mu se i povjere do kraja? Zar Bog nije vrijedan visokog muškog povjerenja? Zar njima nije On potreban?

g/Što ih smeta, da ne pohađaju crkve? - Smeta ih upravo crkva! A zar nije to Božja kuća? Ta, gdje ćete naći Boga, ako Ga ne tražite u njegovom Uredu na zemlji? To je mjesto, gdje prima u audienciju.

"Ženska bolest!" Tako neki vele o ženama koje pohađaju crkve. To je isto kao da kažeš: "Znaš, on ti je umno bolestan, jer skida šešir svome prijatelju!" Ili kao da kažeš: "Taj ti spada u ludnicu, jer svako jutro ustaje i redovito polazi u ured na posao!"

Ja bih rekao, da je umobolan i histeričan onaj, koji tako govori. Ne zamjerite na izrazu, ali je logičan zaključak!

....

Na gornjem pragu neke crkve pisalo je: "Ovdje su vrata za nebo!" Pastor obolio, ode na liječenje, pa ispod napisao: "U Srpnju i Kolovozu vrata zatvorena!"

Čini se, da bismo mogli na vratima mnogih naših crkava postaviti natpis: "Muškarcima nije ulaz zabranjen!"

Gospodo, Bog je gospodar ženama i muškarcima. U crkvi imade mjesta i za jedne i za druge.

III

"GORI SU ONI KOJI IDU U CRKVU, NEGO ONI KOJI NE IDU"

Neki crkveni govornik je raspisao s oltara natječaj za najbolji prigovor protiv crkve. Htio je znati, kakve sumnje postavljaju njegovi slušači. Prigovore je dobio pismeno. Među njima veoma česti prigovor bio je ovaj: "Mnogi vjernici oblizuju oltare i crkvene klupe, a izvan crkve su gori od onih koji u crkvu ne idu".

Pilat je upitao Isusa na svom sudu: "Što je istina?" Pitam i ja javnost: "Što je istina u ovom prigovoru?" Odgovorit ćemo iskreno!

1. U svakom staležu ima zlih ljudi

Zvanje treba shvatiti savjesno. To ipak svatko ne čini. Imade ljudi, koji ulaze u naučni život, u politički život, pa i u religijski život bez spreme. Bez "svadbenog ruha", kako veli Evanđelje.

a/ U nauci! - Imamo u svom društvu dobrih i nevaljalih profesora, učitelja, liječnika, pravnika, inženjera. Nije svatko jednako sposoban, nije svatko ni jednako radio da steče staleško znanje.

b/ U politici! - Jedni vlastodršci rade za narod, drugi se opet bore za vlastite položaje. Jednima je ideal javno dobro, drugima osobno dobro: Altruizam i egoizam!

c/ U ekonomiji! - Ima čestitih trgovaca, a imade i lihvara, izrabljivača i varalica.

d/ U filozofiji! - Neki slijede istinu, drugi se tope u zabludama. Imademo povijest filozofije, a i povijest ljudskih zabluda.

e/ U kršćanstvu! - Imade pšenice, imade i kukolja! Dobrih i zlih, vjernika i nevjernika, svetaca i grešnika. Ali, smijemo li nauku osuditi, ako je jedan profesor, liječnik nevrijedan? Smijemo li isto tako optužiti kršćanstvo, ako u njemu imade i zlih? Juda je izdao Isusa, ali ne možemo zato cijeli apostolski Zbor proglasiti izdajicama. Nećete ni vi, muževi izbaciti iz kuće svoje žene zato, što u vašem gradu imade nekoliko javnih bludnica!

Religija je sretna ponuda, a pojedinac se koristi po volji.

2. Uloga crkve nije zla

a/ Savjetuje! - Ljudi su slobodni, pa mogu prihvatiti ili odbaciti savjet crkve. To je njihova stvar.

b/ Naučava! - Slobodni su, da primijene nauku. Crkva ih ne sili oružanom četom.

c/ Odgaja! - Nudi sredstva i načine čestitosti, ali o pojedincima ovisi, kako će se ponašati. Nitko ne može mjesto drugoga biti dobar.

d/ Liječi! - Ona nudi mudre recepte, a stvar je čovjeka, da se recepta drži. Zar je liječnik kriv, ako se bolesnik ne ravna prema njegovim uputama?

Putnik u vlaku predbacio je svećeniku: "Velečasni, znam mnoge, koji su svakog tjedna na ispovijedi, a gori su od onih koji se ne ispovijedaju!" Svećenik ga pogleda, pa reče: "Mislim da se varate, prijatelju! To je isto kao da kažete: Oni koji se često peru, nijesu ništa čistiji od onih koji se ne peru!"

3. Ima i zlih kršćana

a/ Ljudi su! - Slabi su kao i svi ostali ljudi. Mogu i oni pogriješiti. Kao u školi: Neki prolaze s odličnim uspjehom, neki s vrlo dobrim, dobrim, a neki i nedovoljnim. Ali se i škola i crkva trude, da svi budu uzorni.

b/ A vi, gospodo? - Nijeste li vi, koji prigovarate, licemjeri? Ne tražite li vi u tuđem oku slamku, a u svome ne vidite balvane? Možda ste i bolji od posjetilaca crkava, ali ni u kom slučaju vas crkva ne bi učinila gorima.

c/ Isus ne prigovara! - Krist nije ni jednoga grešnika osudio, koji mu je pristupio iskreno. Sjetite se javne bludnice koju su doveli na kamenovanje: "Tko je od vas bez grijeha, neka prvi baci kamen na nju!" Tako je povikao Isus, diplomatski rastjerao suce, te ženi rekao: "Idi, ni ja te neću osuditi!"

4. Crkva nije kriva

a/ Liječnik nije kriv, ako se njegov pacijent ne drži propisanih uputa, pa još teže oboli.

b/ Profesor nije kriv, ako đak u školi pored jasnog tumačenja ustraje u nemaru, pa konačno dobije ocjenu "nedovoljan".

c/ Umjetnik nije kriv, ako netko sluša glazbu, pregledava

slike, kipove, pa se osmjehne i okrene ne shvaćajući ništa.

d/ Crkva isto tako nije kriva, ako u njezinu krilu imade i zlih. Što onda? Zar ih crkva uči zlu?

Učenik ide u školu, pa propadne. Bolesnik se liječi u bolnici, pa ne ozdravi. Ratar se znoji na svojoj njivi, pa ga suša uništi. Netko se proglasio intelektualcem, a eto ne valja. Na koncertu si, a ništa ne shvaćaš. Sjediš za bogatom trpezom, a teka nemaš. Vjernik si, a nijesi uzoran!

....

Bio dobar seljak, pa ukorio svog susjeda: "Zašto nikada ne ideš u crkvu?" Ovaj se uvrijedi, pa mu odvrati: "Gori ste vi crkvenjaci od nas slobodnjaka!" Pobožni seljak ne reče ni riječi, već susjeda pozove u svoj vrt, te ga upita : "Reci mi, zašto su ove jabuke prerano popadale sa stabla?" - "Ta, crvljive su", prihvati susjed. "Točno! Mudro si mi odgovorio, upadne u riječ prvi, tako ti je i u našoj crkvi. Imade zdravih i bolesnih. Crkva nije kriva, ako na njezinom stablu imade i crvljivih duša!"

IV

" VJERA JE DOVOLJNA,CRKVA JE SUVIŠNA"

Čovjek u ratu izgubio oba oka. Što da radi? Postavio je u očne šupljine staklene oči prema boji svoje kose i svog lica. Još tome je metnuo na nos naočale za kratkovidne, te se nitko nije mogao u prvi mah snaći. Što? Svatko bi rekao, da su to njegove rođene oči! Ali, da li išta vidi? Nije li još uvijek crni zastor na očima i na naočalima?

Koliko ovaj ratni invalid vidi? Vidi isto toliko, koliko i vjernik bez prakse. Tko kaže, da je vjera dovoljna, a crkva suvišna, nalik je na čovjeka sa staklenim očima.

1. Jednostrani poklon je nepotpun

a/ Imam dušu! - Duhom pristajem uz istinu. Ali to nije dostatno. Što koristi majci, ako dijete priznaje ispravnost njezinih savjeta, a nikada se ne ravna po njima? Vjerovati, a vjeru u djelo ne provesti isto je što i slušati na jedno uho i gledati na jedno oko. Točnije: To znači oglušiti i oslijepiti.

b/ Imam i tijelo! - Tijelo je dio čovjeka kao i njegov duh. Stoga i tijelo mora vanjskim načinom posvjedočiti svoju vjeru. To će najbolje učiniti u blagdanima poklonom, molitvom i prisustvom u crkvi. Ako se samo hvastam vjerom, a to i ne dokažem, nalikujem guslaru, koji struže gudalom po vratu violine na kom nema struna.

Dvoje je potrebno: Poklon razuma u vjeri i poklon tijela u crkvi.

c/ Karikatura kršćanina! - Pijanca karikaturisti rišu s crvenim nosom kao da je od paprike, proždrljivca rišu s želucem oblim kao da je u hlače nabio deset jastuka. A kako biste narisali kršćanina, koji veli,"Da mu crkva nije potrebna, jer se može moliti i kod kuće?" Ja bih ga fotografirao, pa upitao: "Kolika je razlika između živog čovjeka i njegove slike?" U ovom slučaju tolika, kolika između teoretskog i praktičnog vjernika. Mrtva slika je kao i suha vjera, živa slika je kao praktična vjera.

Vjera je kao vatra, a crkva je gorivo. Bez goriva nema ni vatre.

Vjera bez prakse je kao parobrod bez mora, kao vlak bez tračnica, kao ptica bez krila.

Kakav je to sin, koji stalno ponavlja svom ocu da ga voli, a nikada ga ne posjeti, ne pruža mu ruke, čak ni ne odzdravlja na očev pozdrav?

Došao zaručnik svom župniku po slobodan list. Kako ga župnik veoma rijetko vidi u crkvi, upita ga: "Došli ste k meni zbog vjenčanja, inače vas nikada ne vidim u crkvi!" - "Velečasni, ja poštivam i vjeru i crkvu, ali ne volim tamo biti!" Župnik sjedne, uzme pero, te ispiše slobodni list, a da ni jedamput nije umočio pero u tintarnicu. Ovaj se začudi, prevrne dva tri puta papir, te rekne župniku: "Velečasni, pa na papiru nema ništa!" - "Da! Da! Točno, nema ništa. Isto tako nema ništa ni od vjere bez djela. Vjerovati, a izbjegavati crkvu isto je što i pisati suhim perom!"

2. U crkvi se treba klanjati Bogu

a/ Nema ispričanja! - Izrazimo se slikama iz domaćeg života! Želučani post je nerazuman, ako netko ovako kaže: "Imam hrane, imam teka, ali neću kroz tri godine ništa jesti." - To netko može reći, ali neće učiniti. Zašto onda tako postupamo prema crkvi?

Ekonomska ludost je, ako netko ovako kaže: "Pruža mi se zgodna prilika, da bez ikakve muke zaradim sto tisuća dinara, ali neću se mučiti". To bi svatko prihvatio. Zašto onda odbijamo sretnu priliku za duh, što nam je nude blagdani?

Intelektualno ludilo je, ako student nakon primljene diplome ovako rekne: "Primio sam diplomu, ali večeras ću je u vatri spaliti". Tko je pri pameti, neće to učiniti. Zašto onda nijesmo ponosni diplomom, što smo je na krštenju primili? Zašto javno ne pokažemo, kome pripadamo i koje je naše zvanje? Zar kršćanska diploma nema obaveza?

"Poštivam svoju vjeru, ali u crkvu ne idem!" U toj izjavi nema logike kao ni u gornjim izjavama. To je vjera "na suho". Čisti paradoks, kao da kažem: Profesor, a ne predava, Advokat, a nema advokature. Majka je, a djece nema. Ne znaš, da li je to čovjek ili kip. Upravo tako: Gladan, a ne jede, Žedan je, a ne pije. Živ je, a lešina je. Kršćanin je, a ne ide Bogu u blagdanske posjete!

b/ Crkva je Božji ured! - Kada nekoga tražiš, potražit ćeš ga u njegovom stanu. Kada predaješ molbu, ideš do odgovarajućeg ureda. Isto tako ćeš i Boga potražiti u njegovom stanu na zemlji. Crkva je njegov stan, njegov ured. Tamo prima, saslušava, oprašta, sokoli i tješi.

c/ Jedini Božji ured na zemlji! - Doduše, Božje oko posvuda vidi, njegova prisutnost se osjeća u prirodi, na ulici, posvuda. Ali samo u crkvi su oltari, svete slike, obredi, ispovijedaonice. Tamo blistaju svijeće, tamo gori vječni svjetionik, tamo je zlatna monstranca, tamo je kalež pun krvi, tamo je Bog, tamo su svećenici, koji ga zastupaju. Možeš jesti na ulici i na izletu, ali tihi obiteljski život traži, da se svi članovi nađu za jednim stolom. Tako je u obitelji, tako je u Zajednici kršćana. Blagdani su dani tihog obiteljskog života uz jednu trpezu, uz Oca, koji nas tog dana želi vidjeti na okupu.

....

"Čuj, Ivo, ti nijesi nikad pri nedjeljnoj misi?"

"Ne! Ali znaš, nijesam ti ja protiv toga", odvrati mu prijatelj.

"Ti si liječnik?"

"Jesam, i mnogo me zanima moja struka".

"Slušaj! Što bi ti rekao za liječnika, koji nije nikada u životu pregledao bolesnika, koji ne ordinira, i ne bavi se svojom strukom?"

"Rekao bih mu, da nije liječnik".

"Pravo veliš! I ja bih tebi rekao, da nijesi katolik. Što ti koristi, što nijesi protiv crkve, ako nikada u crkvu ne zalaziš, te se barem jednom u tjednu Bogu mirno pomolliš"?

Vjerovati, a blagdanske dužnosti ne vršiti isto je što i htjeti, pa ne činiti. Gledati, a ne vidjeti. Imati oči, a biti slijep. To je čovjek sa staklenim očima.

V

"U BLAGDANIMA MORAM JESTI, MORAM ONDA I RADITI"

Bio svećenik kod bolesnika i žurio se u župni stan, da može u pravo vrijeme čitati pučku misu. Na putu susretne čovjeka sa kosom preko ramena, pa ga upita: "Kuda, kume, prije naše mise?" - "Idem pokositi djetelinu", odgovori seljak. Župniku bi žao, te mu reče: "Zar ne bi bilo bolje, da danas počivate i da slušate misu kao i ostali vaši susjedi?" - "Dragi velečasni, odgovori seljak, u blagdanima treba jesti, treba onda i raditi". Župnik ga pogleda, i opomene: "Jednom nećete ni jesti ni piti!" - "Mislite, kad budem u grobu?" odvrati mu seljak. - "da! Tamo će biti sve suvišno", nastavi svećenik. - "Znam, nasmjehne se seljak, ali ni vi tada

nećete jesti". - "Ne želim, reče župnik, želim vas, jer će vam tada biti kasno k misi!" - Seljak dotakne šešir, pozdravi i ode, pa se još jednom okrene i rekne: "Da! Kasno će mi biti tada ići k misi, jer je ni vi u grobu ne možete služiti!"

Ovako filozofira radnik, ovako filozofira i intelektualac. Da li je njihova logika točna? Neće li se ova ironija izvrnuti jednog dana u jecaj i u neprebolan očaj?

1. Samo vi jedite!

a/ "U blagdanima treba jesti!" - To je istina. Ta, nitko to nije zabranio, samo ako imaš što jesti. Naprotiv, blagdani traže, da i stol bude obilniji nego u radne dane. Bog se tome ne protivi, jer želi, da blagdanska radost odjekne nedužno i u duši i u tijelu.

b/ Ali "ne živi čovjek o samom kruhu"! - Nijesmo mi ni vol u štali ni svinja u koci. Ako svedemo blagdane samo na jelo i piće, čime tog dana hranimo dušu, za koju su blagdani ustanovljeni? To i jest smisao blagdana: Pružiti odmor tijelu, da se duša jednom u tjednu nasiti Božje riječi.

c/ Usta će jednom zanijemiti! - Kad padne na nas grobna ploča, prestat će govor, prestat će molitva, prestat će i žvakanje. Bog tada neće gledati, koliko smo hrane nanijeli u svoje hambare. Neće ga zanimati, koliko smo sala na sebe navukli. Neće ni nas, prijatelju, boliti glava, jesu li nam svi zubi zdravi. Važno će biti tek jedno: Jesmo li išta "sala" na duh nakupili.

d/ Samo vi jedite! - Sve će na smrti pred grobom ostati: I viljuške, i noževi i tanjuri i vinski podrum i mesno potkrovlje. U grobu će ostati samo gole kosti. Ostat će i duša, koja će ogorčeno lutati oko kostura svoga tijela uviđajući tek tada, kako je bila prikraćena i kako je za života izgladnjela.

Samo, gospodo, jedite i zaboravljajte na blagdane! Jednom ćete jesti i teško gutati čemer i očaj!

2. Odmor je potreban!

a/Socijalni razlozi! - Kad i ne bi blagdanski odmor bio naređen, zahtjevi društva bi ga morali zakonom zajamčiti. Pogledajte! Kroz tjedan je obitelj zauzeta radom, jedva se može mirno sakupiti oko stola. Zato su blagdani sretni časovi odmora, tihe obiteljske sreće i uzajamnosti.

b/ Higijenski razlozi! - Engleski liječnik je vršio pokuse s konjima. Silio ih je cijeli tjedan na rad, dajući im jedan dan za odmor. Drugi put opet ih je tjerao na rad po više tjedana, a da im nije dao ni jedan dan odmora. Konačno je ustanovio, da konji, koji su imali jedan dan u tjednu odmor, mnogo bolje rade i izdržljiviji su u radu od onih, koji su uzastopno radili više tjedana bez odmora.

Kad bi dakle čovjek htio "raditi kao konj", još uvijek mu je potreban blagdanski odmor.

Cijela se priroda odmara, da može svježijom snagom

nastaviti posao: Drveće zimi drijema, da se u proljeću može svježije ulistati. Ptice lete, ali i na grane sjedaju. Zvijezde se u danu odmaraju, a sunce u noći. Zašto bi čovjek bio tako nerazuman, pa i blagdane u radne dane pretvorio? Odmor je potreban živcima, volji, razumu. U tom smislu blagdani produžuju život i svježinu života.

c/ Ekonomski razlozi! - Upitao bi ja ove "marljive" ljude, koliko sati kroz tjedan potrate, a da ni sami ne znaju, kako su izgubljeni. Zar kulturni svijet nije odavna u blagdanima spustio šutnju na tvornice, poduzeća, radnje, dućane? Zašto onda ne bi jedan dan zaspala motika i plug? Ako je odmor u blagdanima nepotreban, zašto ne radiš mjesto osam sati dvadeset i četiri sata, pa smjesta imadeš tri nadnice ! Veliš, da je to naporno. Točno! Naporno je i neekonomski bez stanke raditi, jer snaga progresivno opada i zarada je sve manja.

Nije li bio Bog dobar ekonom, kad ti je dao jedan dan u tjednu, da se odmoriš, da pregledaš račune, da stvoriš novi nacrt rada, da obiđeš svoj posao?

d/ Religijski razlozi! - Kratko i jasno! Šest dana imademo na raspolaganju za svoje tijelo, a samo jedan dan za dušu. Tko ima više? Zašto bismo taj jedini dan duši uskratili? To je sebičnost, jer se brinemo samo za tijelo. To je i ubojstvo, jer silimo duh da izgladni i umre. To je nečovječno, jer drugi dio čovjeka ne poštivamo. To je bezbožno, jer postupamo sa sobom kao da nema ni Boga ni duše!

e/ Pravni razlozi! - Mudrom čovjeku je dovoljno, kad znade, da je to nalog, koji obvezuje pod teški grijeh. Bog je rekao: "Spomeni se, da svetkuješ dan Gospodnji!" Što hoćemo više? Zar to nije jedini razlog, koji nas nutka, da preuzmemo odmor i da se u crkvi oporavimo?

Ne mudrujmo, Bog je od svih nas mudriji!

....

Neki se brane ovako: "Ruke mi rade, ali mi duh svetkuje!" Čuj! Neki londonski pravnik ovako je branio svog štićenika: "Gospodo suci, on je počinio štetu, ali ne on, već njegove ruke. Zašto onda kažnjavate cijeloga čovjeka? Kaznite samo ruke!" Sudac ustane, pa izreče ovako osudu: "Molim, u redu! Osuđujem ruke ovog optuženika na godinu dana zatvora. Može po volji poslati samo ruke, a može ih i pratiti!"

Cio čovjek radi, cio čovjek se i odmara. Da Bog zabrani odmor, psovkama bismo spustili nebo na zemlju. Sada, kad ga je dao, koristimo se i dajmo čast Bogu obustavom rada i blagdanskom molitvom.

VI

"CRKVA NE JEDE, NE TREBA NJOJ MILOSTINJE"

Bili u razgovoru bolnički kapelan i liječnik. Kad poteče govor o milostinji, reče liječnik: "Vaša crkva imade veoma zdrave zube!" - "Kako to vi zamišljate?" upita kapelan. - "Htio sam, eto, saznati, kamo propada svota novca, što je dječaci na pliticama sakupljaju za vrijeme vaših obreda". Kapelan ne reče ni riječi, već prošeta s liječnikom i promijeni razgovor. Dok su šetali, kapelan sve nekako zaviruje, razgledava hodnike, sobe, kuhinju, ambulante. Liječniku bi smiješno, te upita kapelana: "Što vas zanima, velečasni, ta već ste dobro upoznali našu bolnicu!" - "Da! Poznam je, presječe kapelan, ali htio bih vašoj bolnici pronaći zube!"

1. Prva činjenica

a/ Crkva nema zubi! - Tko je ikada rekao, da crkvi rastu zubi? Nije crkva domaća kokoš, koja kljunom pobire kukuruz, što joj ga iz samilosti prosiplju posjetnici.

Nije crkva ni pas čuvar, koji oštrim kutnjacima drobi dobačenu kost. Ne morate joj ponaticati brnjice, ne grize i ne laje. Nije crkva obad, koji bi rado ispio posljednju kap krvi na čovječjem tijelu.

b/ Ali troškovi se gomilaju i bez zubi! - Ne vjerujete? Počujte! Gradnja crkve proguta i novca i materijala, a da nije ni jedamputa zubima proradila. Tko će opet isplatiti izdatke za popravke, klupe, oltare, slike, svijetlo, crkvena odijela? Tko će plaćati zvonara, čistače? Istina je, crkva ne jede, ali jedu oni, koji grade crkvu, jedu prodavači svilenog liturgijskog ruha, jedu pomagači i suradnici.

Tako se jednom narugao seoski gazda u selu svome župniku: "Velečasni, vaša crkva nikada sita. Ta svakog blagdana traži novaca. Hoćete li ikada javiti s oltara, da vam je dosta novaca?" - "Hoću, ali mi prije Mise dovedite tri zubara!" - "Što će vam zubari, ako Boga znate", odsiječe seljak, - "Da povadim zube, našali se župnik, tepisima, slikama, svijećama, misnim odijelima, oltarima, sakristanu, pa i meni!"

2. Druga činjenica

a/ Nitko te ne sili, da dadneš svoj novčić! - Ministrant prelazi sredinom crkve bez oružja i bez prijetnja. Desna mu je ruka na prsima, u lijevoj nosi košaricu ili pliticu. Prolazi i bez riječi prima, što mu vjernici ponude.

Svećenik na oltaru nastavlja svoje obrede, a ne prijeti se ni zatvorom ni sudom onima, koji uskrate svoj dinar.

Kršćanska vjera još nije nikoga na sud izvela zato što joj nije poklonio dinar pri sabiranju milostinje.

Milostinja je dar bez sile i bez prijetnje. Dar je dragovoljan. Smiješ li svog prijatelja pozvati na odgovornost, što ti nije za tvoj imendan poklonio dar? To nitko na svijetu do sada nije učinio. Ali, ako ti je prijatelj, bit će ti ipak žao, što se nije sjetio tvog imendana ni darom ni čestitkom. Ako crkva ima što da kaže, može reći samo to, da je iskreni darovi vesele, jer su joj potrebni za izdržavanje.

b/ Crkva je Božja kuća, časno je da joj pomogneš! - Kad je Isus prvi put sišao na zemlju među ljude, doček je bio sramotan. Ponudili su mu ljudi štalu za kuću, jasle za krevet, slamu za uzglavak, kravlji dah za toplinu. Tako veli Evanđelje, da su se tamo sklonili, jer "nije bilo mjesta za njih u svratištu".

Oproštaj s Isusom bio je još sramotniji: Nikoga nije bilo, svi se razbjegoše, osim nekolicine dobrih žena. Ispraćaj je završio ubojstvom: Razapeše ga na križ!

Zar nam je na čast, ako nastavimo negostoljubivošću Betlehemčana i okrutnošću kalvarijske klike? Zar da nam oni još i danas budu uzor u postupanju prema Božjoj kući? Zar nam nije na sramotu, ako crkva bude nalikovala štali ili krvavoj Golgoti?

Čemu crkvi milostinja? Tako je povikao i Juda gledajući Magdalenu, kako izlijeva na Isusove noge skupu pomast: "Čemu ova šteta?"

Nepošteni smo! Podnosimo raskoš hotela, trudimo se da ukrasimo svoj stan, brinemo se za svoja odijela, dotjerivamo se, koliko možemo bolje, a ne boli nas duša, ako se naša župna crkva pretvara pomalo u štalu!

Možda će vam sada biti jasnije Isusove riječi: "Bio sam gol i odjenuste me!"

....

"Crkva ne jede, ne treba njoj milostinje!" A ja to, prijatelju, pitam: Kupuješ li cipele? Što će novci cipelama, ta cipele nemaju zubi. Kupuješ li odijelo? Što će dinar odijelu, odijelo ne jede. Kupuješ li pokućstvo? Ne treba pokućstvo novca, ni ono ne jede, jer nema zubi!

Istina je, crkva nema zubi. Ali nijesu samo zubi uzrok naših troškova. Ni u našem domaćem životu, a ni u crkvi!

VII

"ŠTO JE CRKVA?"

Zamislite radionicu, a u njoj zanatlija svake vrsti. Uđite! Oni ustanu, obustave posao i odlože oruđe. Možete li pogoditi, kojem zanatu pripada pojedini majstor? Ne možete! Ali, čim prihvate posao i uzmu u ruke svoje oruđe, prepoznat ćete njihov zanat po oruđu i po predmetima, što ih izrađuju.

Zamislite sada opet, da ste ušli u slikarsku radionicu. Gledate platno, slikarevu ruku, kako nešto još nejasno kistom mrči, provlači i razvlači. Jedva biste se mogli domisliti, da li je to stablo ili čovjek. Ali, kad je umjetnina završena, stanete, pa gledate! Slika je jasna.

Zemlja je Isusova radionica. On je u davna vremena sišao na zemlju, nešto je poduzeo i učinio. A mi danas pitamo, kojim se zanatom Krist "igrao"? Zar ne vidite njegovo djelo? "Po plodovima ćete poznati stablo!" Ne vidite li, kako su po cijeloj zemlji ponikli hramovi, kapelice, katedrale?

Bio je graditelj! Nalik na kvasac, koji diže tijesto. Kao gorušično zrno koje raste u stablo.

Crkva je njegovo djelo. Ali što je htio time? Što li je to Crkva?

1. <u>I d e j a ?</u>

Ne! Ta što bi bilo od njegovog djela, kad bi ono bilo gola ideja? Spletke čovječje bi je izvrnule, pretalile, iznakazile.

Sudbina ideja je tragična u našem životu. Čuo si nešto na ulici, na sajmištu, u uredu. Pa što se zbilo? Jedva se dokoturalo neozlijeđeno do tvoje kuće. Prenio si prijatelju, ali si ponešto uvećao. Drugi je umanjio, a treći je isprevrnuo. Kao da se igramo "Pokvarenog telefona!" Ulična tragedija se odrazila i u filozofiji, gdje bi ideje morale uživati kraljevsku čast. Koliko samo imademo filozofskih sistema! A koliko zabluda! J.Jastrow je napisao knjigu "Povijest ljudskih zabluda". On donosi zablude iz astronomije, geologije, geografije, fizike, matematike, kemije, zoologije, fiziologije, psihologije, medicine, psihijatrije i antropologije.

Čovjek se igra idejama kao djevojčica lutkom, kao načka s mišem.

2. <u>K n j i g a ?</u>

Ne! Jer bi knjigu svatko tumačio na svoj način. Koliko samo imademo tumača i mišljenja, kad uzmemo u raspravu neku knjigu glasovitog učenjaka! Čupaju se tumačitelji, što je mislio pisac s ovim riječima, a što s onim. Kad bi Božji hram bio knjiga, netko bi je znao čitati, nepismenima bi opet bio ulaz zabranjen. Nekome bi se svidjela, a nekome se ne bi svidjela.

Evanđelje je pravac, a crkva je odredište. Evanđelje samo za sebe ne spašava. Ta protestanti vele, da su na temelju Evanđelja pronašli dvije stotine i osamnaest tumačenja za Isusove riječi: "Ovo je tijelo moje!"

Ne knjiga, nego Crkva! Tamo se čuje riječ i vjerodostojni tumač.

3. Š k o l a ?

Ne! Crkva nije škola, jer svi se ne školuju, svi i ne mogu. A koji se i školuju, jednako se ne izobraze. Kad bi Crkva bila samo škola, Isus bi bio kriv, što imade pismenih i nepismenih, dobrih i zlih. Bio bi kriv zato, što nesposoban čovjek ne snosi odgovornost, ako se nije rodio kao genij.

4. K r a l j e v s t v o ?

Ne! Jer kraljevstvo obuhvaća samo jedan teritorij. U njemu su jedni običaji, zakoni, jedan jezik. A Crkva je otvorena svim rasama, svim običajima i svim zakonima. Nacionalne crkve su pokušale crkve pretvoriti u svoja kraljevstva, ali su zato ostale osamljene i bezkrvne. Kao da boluju od anemije!

Krist je izričito rekao: "Moje kraljevstvo nije od ovoga svijeta!"

5. S e k t a ?

Ne! Sektaši žive od ludog ponosa i od nezdravog fanatizma. A u Božjim crkvama nema mjesta ni ponosu ni fanatizmu. Jer Krist traži skromnost i poniznost. "Naučite se od mene koji sam skromna i ponižna srca!"

6. Š t o   o n d a ?

Crkva je kuća kao i svaka kuća. Veliko je ipak razlika: To je Božji stan na zemlji, koji je svakome otvoren i potreban.

Krist je podigao crkve radi vjere, a vjera je spoj, veza s Bogom. Tko dakle traži dodir s Bogom, može ga naći u Crkvi.

Crkva je jedino mjesto na zemlji, gdje se možemo s Bogom susresti. To je javna razgovornica: U njoj se jadamo, prosimo, zahvaljujemo. Tamo tražimo oprost, tamo primamo darove i snagu za život.

Sve je tamo. A što bi nedostajalo, kad je tamo Bog?

....

P.Shebesta je djelovao na poluotoku Malaka kao misionar. Jednom ga neki urođenik zaustavi, pa mu reče: "Gledaj one planine, daleko su. Ta-Pedu preko njih hoda i vidi sve!"

Što je crkva? Odgovorio je ovaj urođenik!"Gledaj one crkve po selima, gradovima, brežuljcima! U njima se šeće Bog i vidi sve!"

K R Š Ć A N S K A   O P R E M A

"KRŠTENJE JE NASILJE"

Što je nasilje? Što se desi nekome protiv njegove volje: Provalnik je ušao u stan i pokrao domaćina, razbojnik je zaklao prolaznika i oteo mu lisnicu, momci došli naoružani i oteli djevojku, pa je poveli u stan zaručniku.

Neki vele da je i krštenje nasilje, jer dijete, staro nekoliko tjedana ili mjeseci, ne može ni prihvatiti ni odbiti sakramenat krštenja.

1. "Počekajmo do petnaeste godine!"

Ostale probleme ne odgađamo do petnaeste godine. Opremamo i tijelo i duh djeteta ne pitajući dijete za savjet :

a/ Tijelo! - Pogledajte, što sve radimo u najranijoj dobi djeteta! Oblačimo dijete, čim se rodilo i ne ostavljamo ga gola. I ne pitamo novorođenče: "Želiš li, da te povijemo u pelenice?"

Hranimo dijete još prije nego li i progovori ne čekajući petnaestu godinu, da mu pružimo prvi zalogaj hrane.

Njegujemo, liječimo dijete, čim je rođeno, jer želimo, da ostane na životu zdravo i lijepo.

Zabavljamo dijete igračkama, pričama, šetnjama. I nikome nije palo na um, da kupi djetetu igračku, kada navrši petnaestu godinu.

b/ Duh! - Pgledajte, kako se brinemo za njegov odgoj! Materinski jezik dijete uči već na majčinim grudima. Imade li na svijetu majke, koja djetetu ne tepa od onoga časa, kad ga je rodila?

Školujemo dijete već od šeste ili sedme godine života. Osnovna škola ni u kojeg naroda nije prebačena na petnaestu godinu.

Kažnjavamo, korimo, savjetujemo dijete od najranijeg djetinjstva. Što bi bilo od naše djece, kad bismo odgoj odgodili za godine puberteta?

Zašto ne čekamo petnaestu godinu, da dadnemo djetetu prvi put hranu, odijelo, domaći jezik, školu? Ako se krštenje mora odgoditi do kasnijih godina, onda bismo mogli do tih godina pustiti dijete gladno, golo i nepismeno. Jer ga ne pitamo za privolu, kada mora jesti, odjevati se ili ići u školu!

2. "Krštenik ne može dati pristanka!"

Krštenje je klica i lijek, a jedno i drugo djeluje bez privole!

a/ Klica se razvija sama! - Nije potrebno da sijač traži dozvolu od njiva, da li kane primiti pšenično zrno. Ubacite ga u zemlju, ono se razvija i klas se preobrazuje u kruh i u hostiju.

Kvasac u tijestu tjera u rast. Domaćica peče pogaču veseleći se, kako je lijepo uskisla. Ali se nije s tijestom

savjetovala, da li pristaje na kvasac. Ona znade, da je kvasac tijestu potreban.
Zametne klice kod životinja i ljudi ne ovise o volji roditelja. Oni mogu samo htjeti ili ne htjeti začetak. Ali, ako se dvije spolno oprečne sjemenke spoje, bezuvjetno se razvija novo biće, po vlastitim nutarnjim snagama, što ih je dao Bog rasplodnoj snazi.
Je li onda potrebno da pitamo dijete za pristanak, kad krštenje samo od sebe djeluje u duši djeteta? Posve isto kao kvasac u tijestu, zrnce u obrađenoj zemlji, klica u majčinom krilu.
b/ Lijek djeluje bez našeg pristanka! - Čak ga uzimamo, kad nam i ne prija ukusu ili probavnom sistemu.
Dijete ispija lijek po majčinoj želji. Lijek je neprijatan, zato ono i plače. A plačem govori: "Ne! Ne!" Ali mati silom gura djetetu u usta lijek i govori: "Da! Da!"
Dijete je obolilo. Liječnik traži operaciju. Teško za dijete, teško i za majku. Tko odlučuje? Roditelji! Predaju svoje čedo kirurškom nožu čekajući sa zebnjom ishod operacije.
Baštinjena ljaga istočnog grijeha leži na duši djece bogataša, siromaha, genija i kretena. Bolna ravnopravnost. Ljagu treba isprati, ranu izliječiti, operaciju krštenjem izvesti.
Gdje je djetetov pristanak kod krštenja? A zar je itko na svijetu bio upitan, da li se želi roditi ili ostati u majčinom krilu nerođen?
Zar je itko na svijetu bio upitan, da li želi umrijeti ili živjeti? Zar će ikoga Bog upitati, da li želi biti suđen ili pomilovan?
Rađanje je zakon, umiranje je zakon, suđenje je zakon! I krštenje je zakon!

....

Poklonila kuma svome kumčetu na krštenju zlatni lančić. Majka ga pohranila, dijete u povojima ga ni vidjelo nije. Pa da ga je i vidjelo, što bi s njim? Ali, kad ono odraste, majka će mu lančić objesiti o vrat, a kumče će kumi biti zahvalno.
Krštenje je zlatni lančić, što imade vrijednost bez obzira, shvaća li dijete ili ne shvaća li vrijednost lančića. Još više: Krštenje je diploma bez koje ne možemo primiti ni jedan drugi sakramenat, ni ispovijedi, ni pričesti, ni ženidbe, ni svetog reda, ni bolesničkog pomazanja. Krštenje je legitimacija, po kojoj se pozna tko je u Božjoj Državi. Krštenje je ulaznica i pruža nam slobodan ulazak u nebesa.
Zar nije ovo draga i utješna istina? Mati i otac vele: Rađam te u ime Oca i Sina i Duha Svetoga! A svećenik odmah dodaje: "Ja te krstim u ime Oca i Sina i Duha Svetoga!"

II

"PRIMILI SU POTVRDU, A JOŠ SU KUKAVICE"

"Kukavica umire mnogo puta prije smrti, a junak samo jednom"/Monti/. Sportska hrabrost: Natjecao se, sustao prije pobjede. Njegova je slava umrla. - Vojnička hrabrost: Borio se, a pred jačim neprijateljem uzmaknuo. Njegova je slava pokopana. - Kršćanska hrabrost: Poštivao je zakone svoje vjere, pa ih pogazio. Prometnuo se u kukavicu.

1. Cijena hrabrosti kroz povijest

a/ Inicijacije mladića! - Stari narodi, posebno na Istoku, izvodili su mladiće nakon dovršenog puberteta na samotno mjesto. Bilo je to redovito u šumi. Žene nijesu smjele biti prisutne. Pod vodstvom starijih muškaraca ostali bi tamo više dana, a i tjedana. Mladići su slušali etičke pouke starijih, podvrgavali su ih okrutnim pokusima hrabrosti i zrelosti, ponekad i tetovirali. Nakon ovih obrednih ispita mladić postaje član plemena i proglašen je zrelim.

b/ Efebi! - Tako su stari Grci nazivali mladiće koji su navršili dječačku dob. Kod Grka ispiti zrelosti traju dvije godine. U osamnaestoj godini upisuju mladića u općinske knjige, primaju njihovu zakletvu u Aglaurinu svetištu, zatim ih državni vještaci vježbaju u oružju. Na kraju dvadesete godine je priredba u kazalištu s natjecanjem, dobija štit i koplje, te vrši pograničnu službu. Navršenom dvadesetom godinom mladić se upisuje u izborne listine, postaje hoplit i proglašen je punoljetan.

c/ Vojni rokovi u naše doba! - Danas sve države svijeta podvrgavaju mladost oštroj disciplini, te spremaju svakog čovjeka na obranu zemlje. Traži se junaštvo i izdržljivost u postu, žeđi, stupanju, borbi, nošenju tereta i svakovrsnom odricanju.

d/ Redovnički novicijat! - U svim Redovima samostansko starješinstvo svoje kandidate provodi kroz barem jednu godinu "kušnje". To je godina teškog pokusa hrabrosti u tjelesnom i duševnom odricanju.

2. Sakramenat kršćanskog junaštva

a/ Potvrda je proglas kršćanske zrelosti! - Bogoslovi vele, da je ovaj sakramenat dan za borbu protiv zla i za očuvanje čestitosti. "Znamenujem te znakom križa": Križ pada na čovjeka kao oružje, što ga vojnik treba u obrani. Križ Potvrde je grb, što ga primamo kao vitezovi. To je žezlo, što ga dobivamo kao kraljevi. Biskup nam ga prenaže preko čela. Jer glava je izvor misli i time nam se daje snaga za borbu između istine i zablude. U glavi je izvor odluka i time nam se daje snaga za borbu između dobra i zla.

b/ Tko je onda kriv za kukavičluk? - Poslužimo se slikama iz života:

Oružje u rukama ratnog bjegunca! Za poraz nije krivo oružje, već vojnik koji je bacio oružje, pa se dao u bijeg.

Kormilo u rukama pospanog ili pijanog avijatičara! Avijon se srušio, putnici su poginuli, a s njima i avijatičar. Kriv je pospani vođ, a ne njegov avijon.

Glasovir pod prstima nevještog svirača! Koncertna dvorana je prazna. Publiku je otjerao nedorasli pijanista, a ne njegov ispravni glasovir.

Mrak je u sobi! Nije soba pogasila svijetlo. Kriva je ruka, koja gasi svijetlo ili ga uopće ne pali.

Kukavičluk u vjeri! Tko je kriv? Vjera ili čovjek koji baca oružje, spava na kormilu, gasi svjetlo u duši?

c/ Dokazne činjenice kršćanskog junaštva! - Svi nijesu bacili oružje. Imade uzora, koji su se snagom Potvrde poslužili:

Dobri vjernici su izdržali u životnim teškoćama, jer se s njima bori Bog rame uz rame.

Redovnici, redovnice i svećenici prihvatili su još teži teret odricanja, pa nijesu sustali na putu. Jer ne gase svijetla u duši.

Sveci su se tako izdigli u junaštvu, da ih je Crkva postavila na oltar kao "svijeću, da svjetli svima koji su u kući!"

Mučenici su nadvisili sve. Mi ih zato nazivamo herojima, jer pred neprijateljem ne uzmakoše. Oružjem u ruci radije su poklonili život.

Potvrda dijeli snagu, treba se snagom poslužiti. Pogledajte, imade mnogo ljudi, koji su snažni, mogli bi raditi i zaraditi. Ali su lijeni. Nek se onda ne tuže na snagu, već na lijenost.Tako je i u ovom pitanju. Duh Sveti dijeli darove, ali darove ne smijemo baciti u smetlište.

Znadete li, kako Francis Jammes piše o inijekcijama Duha Svetoga? Citirat ću neke njegove riječi: "Divne li mudrosti u Marije, kad je anđelu rekla: Neka mi bude po tvojoj riječi! - Divnog li razuma u sv.Petra, kad je pred Isusom izjavio: Ti si Sin Boga živoga! - Divnog li savjeta u sv.Josipa, kad je poslušao anđela, te se sa svetom Obitelji sklonio u Egipat! - Divnog li znanja u prvom stavku Vjerovanja, što glasi: Vjerujem u Boga! - Divne li pobožnosti u Magdalene, kad je uskrsnulog Isusa u vrtu prepoznala i pozdravila: Učitelju! - Divnog li straha Božjega u izreci nekog svetog čovjeka, koji je rekao: Ako te pred Bogom hvata strah, baci mu se u očinski zagrljaj!"

To su iskorišteni darovi, to su umnoženi talenti, to su vojnici koji ne ostavljaju položaj, već se bore do smrti.

....

Potvrda je sakramenat junaštva, snaga kojom ćemo postignuti bitku za dušu. Možemo se ovim oružjem boriti, a možemo i kukavički uzmaknuti. To ovisi o nama.Chateaubriand je

o Potvrdi rekao: "Ona je štap u ruci planinara!"
"Primili su Potvrdu, a ostali su kukavice!" Znadete li, što se desilo?... Odbacili su kod uspona svoj štap!

III

" JA SE NE ISPOVIJEDAM "

Ne idem u zadimljene kavane, ne posjećujem predavanja u Pučkom Sveučilištu. Tako vele ljudi, pa jednakom ravnodušnoću vele: Ne idem ni u ispovijedaonicu. Kao da je sve to skupa jednaka obveza!

Ne idem u kino, ne prija mi maslinovo ulje, ne volim ni ispovijed. Tako vele, kao da je sve to zabava jedne vrsti!

Ne čuvam se prehlade, ne popravljam svoje trule zube, ne očitujem rado svoje grijehe svećeniku. Kao da je sve to čin s istim posljedicama!

Znadete li, zašto tako misle i govore?

1. Z b o g   i s p o v i j e d a o n i c e !

a/ "Ona je pronalazak svećenika!" - Molim lijepo, tko je taj izumitelj?

Znanost je zabilježila svakog izumitelja u tehnici, fizici, kemiji. Pitagorin Poučak je stvoren još prije Krista, pa se znade za njegovo ime. Njegovim se imenom zove ovaj račun u geometriji.

Zabilježene su neznatne odredbe u Crkvi. Na primjer: Papa Anicet u drugom vijeku određuje: "Neka klerici jednostavno njeguju svoju kosu". Znade se tko i kada.

Laž se javi jutrom, a na večer joj uđemo u trag. Kratka je vijeka. A ispovijed traje nešto manje od dvije hiljade godina.

To je isto kao da veliš: Šofer je izumio auto, jer s njim upravlja. Djevojka je napisala roman, jer ga rado čita.

Izumitelj je Isus: "Komu oprostite, oprošteno je!"

b/ "U njoj sjedi običan čovjek!" - Točno, običan čovjek! Ali i šef tvog ureda je obični čovjek, pa ipak tražiš od njega dozvolu za dopust. Ministar je običan čovjek, pa ipak njemu nosiš molbu za promaknuće ili za premještaj. Sudac je običan čovjek, pa ti ipak kroji pravdu, kad se parničiš.

Običan je čovjek, ali je opunomoćen od Boga. U pitanju je vlast! Ti ga i ne trebaš kao čovjeka, već kao ovlaštenog Božjeg činovnika.

Običan je čovjek. Zato ti je bliži, lakše pristupaš i govoriš. Što misliš, da Bog glavom sjedi u ispovijedaonici, ne bi li umro od straha?

Običan čovjek, koji ti nudi utjehu i diže teret sa savjesti. P.Bourget je rekao: "Čim padneš na koljena, utješen si!"

Običan čovjek. Ali te rješava krivice, te u parnici između tebe i Boga izriče osudu u tvoju korist: "Bogu je ime opraštanje, a čovjeku suza"/V.Hugo/.

2. Z b o g s e b e

a/ "Nijesam ni ubio ni ukrao!" - To je pohvalno! I ništa više? To je tek Peta i Sedma Zapovijed. A što je s ostalih osam? Pet crkvenih? Glavni grijesi? Staleške dužnosti?

Domaćice svagdano metu, čiste prašinu. Pored toga se tuže i jadaju, da nijesu nikad bez posla. Misliš li, da se kroz godinu dana, još više kroz nekoliko godina, nije ništa prašine nakupilo po uglovima tvoje duše?

Mnogi sveci su se svagdano ispovijedali. Što li su oni tamo "nabrajali", kad si ti tako nedužan, bez ijednog grijeha?... Pričaju, kako je majka poučila dijete prije prve ispovijedi, pa mu konačno rekla: "Čuj, srce, na ispovijedi moraš obećati dragom Bogu da više nećeš nikada sagriješiti." Dijete se namršti, pa u čudu upita: "A što ću onda, mamice, drugi put kazati svećeniku, ako ne sagriješim?"... Čak je i djetetu jasno, da se kroz život gotovo nemoguće probiti bez greške!

Jedini Krist je mogao javno izjaviti: "Tko će me od vas prekoriti za grijeh?" Poslije njega nitko na zemlji nije se usudio ponoviti ove riječi.

b/"Zašto ću se ispovijedati, kad ću ponovo sagriješiti!" - Pokušajmo biti dosljedni i logični! Ali u svemu! Što bi bilo, da ovako uzmemo zaključivati:

Neću ići liječniku, jer ću ponovo oboliti. To nitko ne veli, već liječi svaku bol i svaku ranu, što se u tijelu ili na tijelu pojavi.

Dobra je prilika, da zaradim novca, ali neću, jer ću ga potrošiti. Zar ne stičemo u svakoj prilici, što se javi?

Da li je itko za stolom rekao, neću se ni dotaći jela, jer ću nakon ručka ponovo ogladnjeti? Kad smo gladni, jedemo, ako imademo što jesti.

Što bi nam rekla, majka, sestra, kad bismo odbili da nam ispere rublje? Ne bi li se svaka žena slatko nasmijala, kad bismo joj rekli: "Ne peri rublja, jer će se ono svejedno zaprljati!" Što je zamazano, peremo.

Smije li đak baciti knjige kroz prozor s isprikom: "Neću više učiti, jer ću ponovo sve zaboraviti!" Učimo, da ne zaboravimo!

Kako onda možemo govoriti: "Neću se ispovijedati, jer ću ponovo sagriješiti?!" Kad obustavimo jelo, piće, liječenje, možemo prekinuti nit što nas veže za ispovijedaonicu.

Ispovijed je lijek za bolesni duh, novac siromašnoj duši, hrana izgladnjeloj duši, čišćenje nečiste duše, odgoj neukoj duši. U tom smislu su vijećnici na Tridentskom Saboru izjavili: "Kad bi ljudi sačuvali milost Krštenja, ispovijed bi bila suvišna!"

....

U Shakespearovom "Hamletu" kralj razmišlja gledajući

svoju okrvavljenu ruku, te veli: "Moj grijeh je gnjusan,smrdi do neba... Što? Zar nebo blago nema dosta kiše, da opere je, pa da bude bjelja od snijega?"

Prijatelju, nema isprika što bi nas mogle udaljiti od ispovijedaonice. "Zar nebo blago nema dosta kiše?"

Ima! Ima nepresušne izvore! To i jest glavni zadatak ispovijedi: Kiša koja pere i natapa!

IV

"PRIČEST JE NEPLODNA"

Iljin je pokušao u knjizi"Kako je čovjek postao divom" prikazati postanak i razvoj čovjeka. Ali teško je vjerovati, da je majmunska loza mogla roditi kralja prirode. Međutim, istina je da je čovjek osvojio prirodu: Svoje oči zaoštrio je röntgenom, uši je pojačao slušalicama, glas mikrofonom, usta pretalio u radio-emisiju, ruke u goleme lučke dizalice, nogama je dao brzinu zrakoplovnih krila. Čovjek probija brda tunelima, tehnikom zaustavlja vodopade.

Ali još uvijek je ostao na zemlji. Pogledajmo čovjeka pod mikroskopom euharistije. Posvećena hostija kao povećalo prikazuje oku veličinu: Oči mu gledaju preko zvijezda, uši čuju glasove iz beskraja, usta dopiru do kraja svemira, rukama se dotiče vječnosti, nogama juri prema neumrlosti,probio se kroz materiju i ugledao Boga.

Svako je zrnce na njivama plodno, svaka ptica u gnijezdu. Plodan je i čovjek. Kako onda može biti neplodan Bog u hostiji, a on je poklonio plodnost i stablu i živini i čovjeku? On je oplodio tijelo i čovječji duh! "Ovo je tijelo moje" koje stvara, nadahnjuje i oživljuje.

1. N e p r i h v a t l j i v o ?

a/"<u>Prastari običaj!</u>" - Zar je to razlog, da se odrečemo Boga? Prastaro je koješta, pa ipak ne odbacujemo kao nepotrebno: Jedemo, pijemo, odijevamo se. Tako je bilo na svijetu i pred deset tisuća godina. Što velim? Od početka svijeta!

Mnogi običaji su izumrli, a Pričest traje gotovo dvije tisuće godina. Običaji vladaju u nekom selu, narodu. A Pričest je ušla u sva sela, u sve narode, u sav kršćanski svijet.

Pričest nije običaj, nego zakon: "Uzmite i jedite!" Deset Božjih Zapovijedi u snazi su kao i ovaj euharistijski nalog.

b/"<u>Proglasit će me pobožnjakovićem!</u>" - Pa što onda? Da li je to nesreća?

Tko? Nazvat će te nekatolik ili nevjernik. Zar je važan sud neznalice u specijalnoj struci? Tko ne pozna Boga, ne može ni suditi.

Zašto? Jer si Božji prijatelj. Nije li Krist nazvan i razapet kao razbojnik u času, kada je otkupljivao svijet? Da li je Krist sišao s križa zato što ga je klika ubojica nazvala varalicom? Hoćeš li izbaciti sa svojih usana Hostiju samo zato, što te nazivaju pobožnjakovićem? Preslabi su razlozi za tako kobne posljedice!

Kako? Eto tako: Vele, da oblizuješ oltare kao što gladni siromah liže prazni tanjur. Upitaj ti radije svog Boga za mišljenje. On će ti zaista tako odgovoriti: "Boga ko Božji dar zemni blaguje ubogar". Ipak je golema razlika: Siromah na kućnim vratima imade u rukama oskudni obrok na tanjuru, a ti na zlatnoj plitici primaš cijelog Boga.

Kateheta upitao svoje učenike: "Zašto se moramo često pričešćivati? Tko zna?" Neko dijete ustane i reče: "Isus je upotrebio obični kruh, što ga svagdano trebamo. Da je upotrebio kolače, tada pričest ne bi bila česta, jer ni kolače ne jedemo svakog dana!"

Smiju li nas prigovori neupućenih priječiti, da prihvatimo ono što nam je potrebno kao hrana?

"Uzmite i jedite", i ne slušajte što vele oni koji nijesu nikada osjetili euharistijskog teka.

2. <u>B e s k o r i s n o</u>

a/ <u>Jer nijesi bolji?</u> - Pogledajmo, što je istina i tko je kriv. Pogrešna logika: Neću jesti, jer sam gladan! Neću se ogrijati do vatre, jer sam se smrznuo! Jednako nelogično kao da kažeš: Neću Pričesti, jer mi je Bog potreban!

Nijesi ništa bolji? Jer je pšenično zrno palo u suhu zemlju, i pozobaše ga ptice. Nijesi bolji, jer je peć bila hladna, pa je kruh nedopečen. Znadeš li, da je i Bogu potrebna posebna klima u duši, da razvije svoju snagu i svoje učinke?

Uspjeh uvijek postoji! Dokaz su sveci, a i naši dobri vjernici. Postaješ i ti bolji, ali nijesi svjestan čudesa, što ih u tebi tvori Bog. Što bi bilo od tvoje duše, da ne uzimaš ovaj lijek?

Mladi svećenik piše svojoj nećakinji prigodom njezine Prve Pričesti: "Ti znadeš, Isus se rodio u štali. Pomisli, da te je onda Marija zamolila, nek joj pridržiš časkom Isusa, ti bi bila kliknula od radosti. Čuj, Marija te to sada isto moli!"

b/ <u>Nekada te ipak preobrazila!</u> - Vratimo se u dane djetinjstva! Prva pričest: Radost, bjelina, fotografi, uspomene! Razgovarao sam često s bezbožnicima. Kad sam ih neprimjetno potsjetio ovih ranih uspomena, nijesu više imali snage da mrmljaju protiv Boga. Šutili su, a meni se činilo, da gledaju zvijezde i da se vesele mjesecu, koji ih je nekada promatrao, kad ih je majka učila prve večernje molitve.

Zanos: Tada smo ponosno govorili o svemu. Moj kateheta, moja župna crkva. U njoj sam se krstio, prvi put molio, prve crkvene pjesme slušao. Govorili smo: Moj Bog!

Obnova: Duša je tada bila zdravo tlo, pa je Bog s uspjehom sijao. Drač nije probijao, pa nije ugušio poniklo cvijeće. Duša je tada bila neispisani spomenar, i Bog je po

volji pisao, a mi smo čitali, osjećali i kliktali. Duša je tada bila mekana glina, pa je Bog lako mijesio i gradio umjetninu. Sve je bilo u redu, jer je tada Bog bio jedini vinogradar, jedini učitelj!

Liberalac upitao dijete, koje se vraćalo s katehetske pouke: "Zar nije smješno, što ti veli svećenik, da jednog jedinog Isusa milijoni jedu?" Dijete je bilo spremno, kateheta ga naučio mudrosti, pa upita podrugljivca: "Koliko je prozora u tvom gradu?" - "Ta, nijesam ih brojio. Ne znam!" Dijete uporno nastavi: "A koliko je sunaca na nebeskom svodu?" - "Samo jedno!" odgovori bezbožac. Dijete ga promjeri, pa odsiječe: "Ako jedno sunce može osvjetliti sve prozore u tvom gradu i u svim ostalim gradovima i selima, može i moj Isus ući u sve duše!"

....

Čitao sam Misu u šumskoj kapeli. Iznad svetohraništa bio križ, a pauk preko njegovih krakova spleo tanku paučinu. Nakon Mise kleknuo sam i gledao: Paukova mreža. Tada sam se sjetio i Isusove mreže. Pauk lovi muhe paučinom, a taj križ pod paučinom lovi ljude. Sjetio sam se Claudelove misli: "Gdje svršava križ, počinje svetohranište!" Križ i hostija je jedna mreža, a svaki čovjek je njezin plijen!

Pričest je neplodna? Kako smijemo ovako misliti, kad se s pričesnog stola vraćamo svojoj kući u Božjem zagrljaju?

Kako je utješno biti plijen nebeskog Lovca!

V

"UMRIJET ĆE, POZVALI SU SVEĆENIKA"

Berlioz je jedne noći osjetio nadahnuće. Ustao je, da napiše novu sinfoniju. Sjedne uz stol, pa uzme razmišljati o svojoj ekonomskoj bijedi. Znao je da neće imati novaca za tisak. Baci pero i ljutito reče:"Nek ide sve do vraga! Sutra ću tu sinfoniju zaboraviti." Neće ga više progoniti. "Zaspao sam. A sutradan, kad sam se probudio, zaista je za uvijek izčezla."

Na umiranju vele neki ljudi kao i Berlioz: "Nek ide sve do vraga, sutra će sve izčeznuti". Odbijaju svećenika kao što je Berlioz odbijao sinfoniju. I kad im se ugase oči, zaista sve je svršilo do vraga, kako su zaželjeli. Da su pustili svećenika do svog kreveta, zaklopili bi oči, i slušali bi sinfoniju neba.

Bolesničko pomazanje sadrži dvoje: Oprost i snagu.

1. Č i š ć e n j e

Pet osjetila je na čovječjem tijelu. Pet prozorčića, kroz koje je prodiralo i zlo i dobro. Možda imade i rana, treba ih mazati uljem. "Boluje li tko među vama, nek pozove svećenike crkve i neka mole nad njim mažući ga uljem u ime Gospodnje"/Jak.5,14/.

a/ Oči! - Tko zna, što su za života gledale, čitale? Možda su čitale dobre knjige i gledale u nebesa. A možda su za blaćene od prljavih slika i nedostojnih romana. Ako su čiste, Ulje će ih blagosloviti. Ako su premazane blatom, Ulje će ih pročistiti. Zato svećenik mažući oči veli: "Oprostio ti Gospodin, štogod si sagriješio gledanjem".

b/ Uši! - Slušale su molitvu, istinu, nauku Crkve i crkvenu glazbu. Tko zna, nijesu li ponekad slušale bolesničke uši i psovke i nedostojni govor i nagonske pjesme! "Oprostio ti Gospodin, štogod si sagriješio slušanjem".

c/ Nos! - Oplemenio ga je miris crkvenog cvijeća i obrednog tamjana. Zar ne? Možda je s druge strane ispunjen čađom kavana, barova i zavodljivog parfema. Svećenička ruka se pruža i postavlja red: "Oprostio ti Gospodin, štogod si sagriješio mirisanjem."

d/ Usta! - Strpljiva su bila u gladi i žeđi, igrala su u zanosnoj molitvi, tješila su tužne, uzimala u obranu Boga i vjeru. Možda su pregazila i svoju čovječju ulogu: Bila su proždrljiva i pijana, psovala, zatajila vjeru kao Petar,izrekla uvrede i bljuvala svađe. I opet se dobro svećeničko srce sagne i čisti ostatke grijeha: "Oprostio ti Gospodin, štogod si sagriješio kušanjem".

e/ Ruke! - Nema čovjeka koji nije bar nešto dobra učinio u životu. I ove ruke, što se gase, jamačno su darivale, srdačno pozdravljale, sklapale se na molitvu. Ali, možda su ponekad i krale, udarale, prijetile i dodirom griješile.Ovlaštena svećenička ruka ih premaže uljem: "Oprostio ti Gospodin, štogod si sagriješio ticanjem".

f/ Noge! - Hodale su u hram na blagdanske dužnosti, bile su vjerne staleškim dužnostima, vodile su na rad, u posjet bijednima, bolesnima. Ali su katkada i zalutale u zlo, u lijenost, uhodile su i bile u lovu na grijeh. I njih će svećenikova ruka pomazati: "Oprostio ti Gospodin, štogod si sagriješio hodanjem. Amen".

Preko svakog osjetila postavi svećenik križić posvećenim uljem. Križ bdije nad našim grobovima, bdije i nad svakim osjetilom. Križ je Isusa izveo u uskrsnuće. I ovi uljani križići će dovesti do uskrsnuća čovječja osjetila, koja se eto pomalo gase

"Krštenje je preporođenje, Ispovijed je uskrsnuće, a Bolesničko pomazanje je liječenje"/T.Akvinski/.

2. P o m o ć

Čas smrtne borbe je čas kobne presude. Odlazimo, pred nama će se pojaviti Sudac. Svećenik, koji se nađe uz naš krevet, naš je branitelj. Sve što on obavi na nama, nije

drugo nego "dokazni materijal" nama u korist.

a/ Inijekcija! - Umremo li bez branitelja, ostali smo u krajnjoj nemoći. Zamislite utopljenika, koji pruža ruke, a nema nikoga tko bi ih prihvatio. Ali, ako je svećenik uz nas, duša će primiti inijekciju, koja će je ojunačiti u najtežem času.

b/ Vaga! - Odbiješ li svećenika, zadržao si u brodolomu sav teret. Nalikuješ preopterećenom planinaru, koji se penje, a teret ga strmoglavio s vrha Velebita. Pusti da ti Bolesničko pomazanje smanji teret. Ono će za već oproštene grijehe skratiti čistilišne muke.

c/ Oprost! - Tko je na zemlji bez grijeha? Nitko! Na umiranju jedva možeš i govoriti. Pomazanje ti oprašta sve lake grijehe, a oprašta ti i teške, ako se ne možeš ispovijediti. Nije li onda mudrije, da putuješ Bogu u susret sa svadbenim odijelom?

d/ Zdravlje! - Što sve čine bolesnici, da im se vrati zdravlje? Ne bi li i ovaj pokus bio koristan? "Ako je za spas duše"/Trid.Sabor/, ponekad Bog Pomazanjem dariva i tjelesno zdravlje.

e/ Putnica! - Zamislite osuđenika, koji odlazi na strijeljanje. Osuda je izrečena. Preostaje još samo nekoliko časaka. Cijevi se dižu, otponci su spremni. U taj trenutak dotrči listonoša. Predade isprave u kojima predsjednik države poklanja osuđeniku pomilovanje. To je svećenik, koji dolazi bolesniku noseći na prsima u svilenoj torbici svetu Pričest. Da, stiže, pristupio je. Ispovijed, Pričest i Pomazanje. Pomilovanje! Možeš bez straha ići Bogu u susret.

Ako si u dugu i netko ti nudi novac, da se izbaviš iz duga, hoćeš li to odbiti? Ako si smrtno obolio i liječnik ti se nudi da će te badava izliječiti, hoćeš li ga odbiti? Ako si na smrti i svećenik te želi pomiriti s Bogom, hoćeš li ga odbiti?

Posljednji čas života povjerimo svećeniku. Ne kasnimo s pozivom! "Većini ljudi se otvore oči tek na času smrti, a tada ih mi njima hitno zatvorimo"/H.Bordeaux/.

....

Pariški umjetnici se skupljaju o Pepelnici svake godine u crkvi Saint-Germain na pepeljenje. Willette, njihov kolega, složio je za tu zgodu molitvu i oni je zajednički recitiraju. Među ostalim redcima čitamo tamo riječi: "Pozdravljaju te, Gospodine, oni koji stvoreni po tvojoj slici promatraju tvoje djelo i daju čast ljepoti".

Bolesnička Pomast je zadnji potez kista na slici, što će za trenutak biti na izložbi u nebu. To je zadnji pokus pjevača pred javnim nastupom. Zadnji ispravak Božje slike u čovječjoj duši pred susret s Bogom. Oblačenje svadbene haljine pred ulaskom na svadbu.

Nemojte govoriti: "Umrijet će, jer su pozvali svećenika". Radije ovako recite: "Bog će mu biti milostiv, jer umire u društvu svećenika!"

VI

"SVEĆENIK JE NAMETNIK"

Victor Cousin razgovarao je s kolegom u dvorištu Instituta. Pokraj njih prođe mladi svećenik. "Gle! - reče Victor - ovaj svećenik znađe iskorijeniti manu iz pokvarena srca, on znade maknuti tjeskobu iz duše, on znade ugasiti očaj u životu nesretnika. A mi bismo taj rod bacili u vodu. Bolje bi bilo da sebi objesimo kamen o vrat i da se utopimo!".

Peronospera viticola je parazit, izaziva oboljenja na lišću i na bobicama vinove loze. Paraziti su bakcili difterije, tifusa i tuberkuloze. Sve što se hrani na tuđem živom organizmu izazivajući oboljenja, zovemo parazitima /nametnicima/.

Da li je svećenik parazit?

1.Što vele podrugljivci?

a/ Izjave! - "Traže novac"! Najveći troškovi za svećeničko školovanje ispraznili su lisnicu njegovih roditelja, a ne tvoju. Ako u svojoj službi prose novčić za crkvu, ne traže ga silom ni batinom. Crkva je uostalom naša, a ne svećenička, pa je i njezin ukras naš ponos. Da li je koji svećenik na svijetu naplatio Pričest, Ispovijed, Bolesničko Pomazanje, savjete? Upitajte advokata i liječnika za savjet, platit ćete "vizitu". Kad biste i plaćali sav svećenički trud, ne biste nikada dovoljno procijenili vrijednost duše.

"Protiv naroda!" Nije istina! Majke ovog naroda su ih rodile, u narodu rade, u zemlji svog naroda počivaju. Pa, kad ih nitko ne bi htio, hoće ih Bog.

"Ima slabića!" Ako se jedan lupež pojavio u našem gradu, zar ćemo cio grad nazvati lopovskim? Ima slabića, ali je istina da kriminalistika ne bi trebala ni postojati, kad bi sami svećenici bili na svijetu.

Neki misionar je jašući konja stradao i izgubio jedan prst. Kad je stigao do misijske stanice, prvi govor je ovako započeo: "Još imam devet prstiju, da vam pokažem nebo!"

Bit će uvijek dovoljno svećenika, da pokažu put za nebesa!

b/ Razlozi! - Znadete li, zašto su podrugljivci odvažni?

Slobodni su! Svećenici nemaju redare, zatvore, oružje. Ne pozivaju nikoga na odgovornost, pa im je slobodno vikati, što hoće.

Neznalice su! Ne poznaju svoje vjere ni uloge svojih svećenika. Krštenje je jedina možda uspomena, što je na njima.

Istina boli! Ljudima je draža laž od istine, draži im je grijeh od dobrote, draži im je mrak nego svijetlo.

Svećeničkom srcu je poznata čovječja bijeda. On znade, da je postao kamen spoticanja samo zato, što bi čovjek rado zbacio s leđa zakon. Balzac je rekao, da su svećenici

zbog ljudske bijede "u crnini". Deherme točno postavlja potrebu vjere ovim riječima: "Maknite svećenike, hitro će ih zamijeniti pelivani, gatalice i spiritisti!".

Čovjek bi rado pogasio sunce, kad ga na polju peče kao užareno željezo. Isto tako bi se rado rješio svećenika, kad od njega traže teške kršćanske obaveze.

Ne bi li bilo bolje ne dirati ni u sunce ni u svećenike? Maknite ih, spustit će se mrak na polja i na ljudska srca!

2. Što rade svećenici?

Bilo mi je punih dvadeset i sedam godina. Klečao sam u misnom odijelu pred roditeljskom kućom. Djevojčice u bjelini, cvijeće, pozdravi, pjesme. Otac mi je podijelio blagoslov. Krenuli smo u veličanstvenoj povorci prema crkvi. Pitam ja cijeli svijet sada, nek mi odgovori: "Zašto narod posvuda ovako slavi Mlade Mise? Narod ne svetkuje sušu, nevolju, još manje svetkuje parazite na svojim njivama! Dolazak novog svećenika među narod svetkuje iskreno i oduševljeno.

Znade naš vjeran narod, da mu svećenik donosi zagovor, istinu i lijek.

a/ Posrednik! - To je njegovo zanimanje. Bog je po gradovima i po selima postavio svoje konzulate. To su crkve. Imenovao je konzule. To su naši svećenici.

Svu dužnost oni vrše: Posreduju kod Boga javnom i osobnom molitvom, obredima, odricanjem, a posebno svetom Misom.

U ovoj dužnosti uspijevaju! Nema naroda na svijetu, kako god bio primitivan, koji ne bi imao svoje svećenike, svoje obrede, svoje hramove.

b/ Učitelj! - Priprava je velika. Od osnovne škole, kroz osam razreda gimnazije do filozofskog i bogoslovskog fakulteta. Još tome pribrojimo nebrojene specijalizacije, stručni doktorati i slično.

Nastup: Profesori, katehete, pisci, propovijednici. Najstarije biblioteke pune su svećeničkih radova. Najstarije slike naći ćete u samostanima i u crkvama. Prva književnost kod Hrvata usko je vezana za dva sveta svećenika: Ćirila i Metoda.

Intelektualac: U građanskim dužnostima imademo izobrazbe svake vrsti. Nije opet svaki svećenik fakultetski izobražen. Ali u katoličkoj crkvi najniži položaj, taj prirosti seoski župnik, mora biti intelektualac, čovjek s fakultetskom izobrazbom.

c/ Liječnik! - Ljekovita riječ: Ispovijedaonica, članci, savjeti, ukori. Koliko je suza osušila njegova riječ! Koliko duša ozdravila!

Ljekovita molitva: Mise se na oltaru prikazuju, kako se zemlja okreće, kako sunce budi pojedine krajeve iz sna. Brevir, krunice, razmatranja, uzdasi! Sve je to lijek čovječjoj bijedi.

Ljekovito djelo: Nitko ne može učiniti takvo čudo, kakvo čini svećenik! Pruža ruku do nebesa, prihvati Boga misnim posvećenjem i dijeli ga ljudima. Što želi zemlja više? Eto, u naručju joj je gospodar zdravlja i umiranja!

Ako je svećenik suvišan, suvišni su konzulati, škole i bol-nice. Ako nisu, tada je i duši potrebno posredstvo, nauka i zdravlje.

Toynbee u najnovijim historijskim studijima piše: "Ako ne spasimo civilizaciju, svi ćemo izginuti. A onda vjerojatno dolazi carstvo kukaca!" To će se i desiti, ako pogazimo kršćansku civilizaciju.

....

Bilo je to u Africi. Nakon ređenja nekog mladog crnca plakala je mlada crnkinja. "Zašto plačete, upita je biskup, dok se sav narod veseli?" - "Plačem, jer vidim da Bog jednako voli i bijele i crne ljude!"

Pravo je rekla mlada crnkinja! Svijet je obitelj, jedna Božja država. Ako nestane Božjih konzulata, znak je da smo u neprijateljstvu s nebom.

Dok imamo svećenika, u dobrim smo diplomatskim odnosima s Bogom.

VII

"KRŠĆANSKI SUPRUZI SU ROBOVI!"

"Čovjek je slobodan, kad se ničega ne boji"/Pétiet/. U pitanju je, tko se mora više bojati: Oni koji su bez ćudorednih nazora ušli u brak, ili oni koji u braku poštuju ćudoredne obaveze! Tko je rob? Onaj koji služi Bogu, ili onaj koji služi đavlu?

1. Kontrola kod pogana

a/ Načelo! - Od dana kad se čovjek pojavio na zemlji, brine se za zdravlje, ljepotu i za snagu. Radi toga se pokoravao propisima, koji su štitili njegovo tijelo. Među ovakvim propisima bilo je kod svih naroda zakonodavaca, koji su plemenskim zakonima nadzirali seksualni život pojedinca i ognjišta.

b/ Primjene! - Indijanci su imali Hindu i Manu kodekse. Tko ih čita, naći će u njima upute o bračnom životu.

Židovi su imali Talmud, koji budno bdije nad seksusom. Mojsijev zakon je sadržavao tri pravne skupine: Higijenske propise, socijološke uredbe i moralne naloge.

Grci su također vršili nadzor. Theognis iz Megare piše upute mladim ljudima, Drakon i Likurg propise o ženidbi.

c/ Djevičanstvo! - Primitivne rase poznaju vrijednost čednosti, djevičanstvo smatraju ovlaštenim staležom. Sjećate li se iz rimske povijesti Vestalki? Znadete li, da su čuvale vječnu vatru i da bi ih žive zakopali, ako bi izgubile djevičanstvo?

2. Tko se mora bojati?

a/ Prijete nagoni! - Netko čezne za naukom, strastveni je učenik. Takva strast ga dovede do položaja učenjaka. Strast za glazbom stvara kompozitore. Ali strast za vinom stvara pijanicu, strast za tijelom stvara bludnika. Što onda? Ako sakramenat ne oplemeni čovječji nagon, nitko na svijetu neće sprijočiti tijelo, da se ne prometne u bludničko robovanje.

Jednom mi je u razgovoru neki liječnik rekao: "Brak je grobnica ljubavi". Da! To je točno, ali samo u jednom slučaju: Kad tjelesne strasti dostignu "Virtuoznost".

b/ Prijeti život! - Mislite li, da nagon bez blagoslova može ikoga usrečiti? Ljubav koju Bog nije pred oltarom blagoslovio, izvrnut će se lako u mržnju. Trpezu koju Bog nije blagoslovio, bit će prazna i bez teka. Oči koje nijesu pred oltarom primile blagoslov, zasitit će se ljepote kao želudac jednolične hrane. Srce koje nije nadahnuto Božjim blagoslovom, smrznut će se, jer ga Sunce ne grije.

Kateheta upitao učenika: "Kako je Bog kaznio Adama za grijeh?" Učenik se našalio, pa odgovorio: "Morao je uzeti Evu za ženu!" A ja bih ovako postavio pitanje: Kako Bog kažnjava ljude, kad služe svom nagonu? Što biste vi odgovorili?Ja bih ovako rekao: Moraju snositi teret života sami!

c/ Prijeti Bog! - "Jednom se živi!" Tako vele ljudi. To je točno. Ni oni sami ne znaju, kako veliku istinu izriču. To i jest tragično u njihovom životu, što samo jednom žive. Jer se jednom i umire! A onda? Ali razmislimo, a onda? Da li će Gospodar svijeta preći šutke preko svega? Diderot je jednom rekao: "Između mene i psa samo je jedna razlika, ja nosim odijelo!" Međutim, po toj filozofiji Bog neće suditi svijet!

3. Tko se ne mora bojati?

a/ Zakonita sreća! - Bog je blagoslovio susrete duša i tjelesa na vjenčanoj klupi. Koga se moraju bojati zakoniti supruzi? Nikoga! Bog je svjedok njihove radosti!

b/ Ispunjena dužnost! - Žive u zajednici, složno. Oko njih su njihova djeca. Ona su spomenik ljubavi i dokaz izvršene dužnosti. Kad im smrt zaklopi oči, na vratima neba će ih dočekati Bog i reći će im: "Dođite, blagoslovljeni!" Blagoslov su primili pred oltarom, ponijeli su ga u život. Blagoslov je bio kontrola nagona.

c/ Bog je s njima! - Sve je bilo prema Božjim uputama!Sve! Zar su kršćanski supruzi robovi zato što gospoduju nagonom i što nisu slični psima i domaćim mačkama?

Zar su robovi zato što nisu dozvolili da im djeca žive od alimentacije?

Zar su robovi zato što su bili plemeniti barem kao ptice u gnijezdu, koje njeguju i štite svoju mladunčad?

Zar su robovi zato što su svoje tijelo dali blagosloviti pred oltarom i što su od Boga zatražili dozvolu za susret?

Zar su robovi zato što su svoj brak proglasili sakramentom i ukopčali ga u sve ostale svetinje kršćanskog života?

Kad je Isus bio položen u grob, tijelo su mu namazali mirisnom mašću. Usuđujem se porediti ovaj događaj s kršćanskim brakom! Ponekad kršćanski supruzi proživljuju teške dane. Možda ih životne borbe dovedu do ruba pokopanja. Ali blagoslov Božji ih čuva od trulenja kao što je Isusovo tijelo mirisnom mašću sačuvano od raspadanja. Sakramentalna kontrola ih čuva od potpune smrti. A, umre li ljubav, milost će ih uskrisiti. Znadete li zašto? Jer je s njima Bog!

....

U pustinji je suša. Radi toga pustinjski mravi duboko u zemlji kopaju svoja gnijezda. Dok izbacuju iz zemlje materijal, izbace ponekad i zrnca zlata. Tražitelji zlata redovito pregledavaju mravlje humke, jer su im putokaz. Pronađu li pokoje zrne zlata, kopaju i nađu zlatnu žicu.

Kršćanski brak nalikuje mravljem gnijezdu. Duboko prodire u život, navaljuje na sebe humke, brda. Ponekad je teret neizdržljiv. Ali u središtu tereta možete naći zlatnih zrnaca. I što silazite dublje, nalazite sve više zlata, susrećete Boga, koji je vrijedniji od svega zlata.

"Čovjek je slobodan, kad se ničega ne boji!"

Kršćanski supruzi se nemaju čega bojati ni na zemlji ni na Nebu, jer je Bog s njima. Oni su dakle slobodni, a ne robovi!

O B I T E L J

I

MAJKA

Djevojke se boje majčinskog tereta, muškarci ga opet dovoljno ne cijene. Što onda? Broj majki se smanjuje, to je činjenica. "Sjetite se, piše P.Wust, da su već žene za romantizma tresle od luda smijeha na svojim stolicama slušajući kako Schiller u Zvonu opisuje ženski ideal!" Možda misle, da je neplodnost savremeni poziv žene!

Djevojke, kažite mi, što bi bilo s našim životima, kad naše njive ne bi rodile kroz deset godina? Što bi bilo s naukom, kad kroz pedeset godina nitko knjige ne bi napisao? Što bi bilo s umjetnošću, kad kroz sto godina nitko ne bi ni jedne pjesme napisao, ni jedne kompozicije skladao, ni jedne slike stvorio? Kažite mi, što bi bilo s hrvatskog naroda, kad bi se sve djevojke odrekle majčinstva?

Sunce visi na nebeskom svodu, da zemlju grije. Djevojka je na zemlji, da preuzme majčinske brige.

1. Ž e n s k a d u š a

a/ Slabost! - Žena je potisnuta. To je istina. Nije li to njezin položaj?

Tjelesna građa neće joj nikada dostići snagu muškog tijela. Ali takvu ju je Bog dao na svijet: U njegovom nacrtu je predviđena nježna mati.

Duševna građa nije na razini muških sposobnosti. Ali ga ona premašuje bogatom osjećajnošću. Njezino je srce kolijevka za dijete.

Pavlova riječ u Poslanici: "Mulier taceat in ecclesia!" To nije poniženje. Ističe se samo njezina uloga u obitelji.

Bilo je filozofa, koji su ovu žensku podređenost krivo shvatili, pa su u pitanje postavili, da li žena ima dušu! To nije točno. Žena je po vrijednosti jednaka muškarcu. Različite su vrednote. Ako za tisuću dinara mogu kupiti zlatni lančić, tada je lančić jednako vrijedan kao i tisuću dinara, iako lančić s novcem nema nikakve sličnosti.

b/ Veličina! - Znate li, što je Tagore o tom pitanju rekao? "Provalija, koju je priroda stvorila među ženom i muškarcem, da ih razdvoji, zajamčila je trajnost šarenoj igri snažnog međusobnog privlačenja". Na tom kontrastu se osniva ljubav, to i jest snaga ženske duše. Kad izgubi svoju slabost, izgubit će svoj čar i svoju snagu.

U toj prividnoj nepravdi čini se, da je žena potisnuta iz društva. Ali ovoj slabosti pruža ruku nepoznati "princ" pridiže je i poklanja joj naslov majke.

Žena je kao uzorana njiva, treba joj samo sunca. Žena je kao uspjela kompozicija, treba je samo u skrovištu ognjišta otpjevati. Žena je spomenik sreće, treba sreću u njoj potražiti. Žena je veličina, treba tu veličinu otkriti i poštovati. Žena je slabost, treba joj dati ime Majka, i ona postaje velika, snažna, potrebna i nezamjenjiva.

Marija je u Nazaretu shvatila, da se njezina veličina skriva u ženskoj slabosti, pa je Gabrijelu odgovorila: "Evo službenice Gospodinove!"

2. Ženski ideal

a/ Promašen! - Gledajući karikature u šaljivim listovima, smijemo se. Ali, kad vidimo karikaturu ženskog srca, uozbiljimo se, šutimo i rado bismo zaplakali.

Socijalna karikatura: To je težnja žene, da se ugura u društveni život i da preuzme ulogu muškarca. U uredu, u tvornici i u javnom radu.

Ekonomska karikatura: Sav prihod troši žena na svoje haljine, na odmor i zabavu. Radi toga je dijete teret. Trebalo bi osnovati posebni "fond", da se zajamči taština i othrana djece.

Fiziološka karikatura: Ako je dijete nepoželjni obiteljski gost, ako žena ne želi biti "tvornica djece", čemu služi njezina građa? U što se pretvori roditeljsko krilo?

Sloboda! Zabava! To je krik mahnite žene, koja tek tada biva igračka muške hirovitosti. To je povik "žene koja odbacuje svoje vrline, da ponajčešće primi mane muškarca" /Buissard/. To je posmrtni ples žene, kako ju je zamislio na svojoj slici Jérôme Bosch.

b/ Postignut! - Marija je rekla: "Evo službenice Gospodnje!" I na taj način je spasila svijet, a sebe je proglasila kraljicom.

Žena stvara: Zamislite prazan svijet. Ni daha ni glasa. U toj grobnoj tišini čuje se odjednom slatki plač djeteta. Eto, to je djelo stvaralačke snage. Žena je preuzela nastavak Božjeg stvaranja. "Čovjek obožava ženu zato, jer u njezinom tijelu drijema besmrtnost"/Schleich/.

Žena obogaćuje: Kuća koja je bila nijema, oživjela je njezinim dolaskom. Prazne kolijevkeoršću od radosti pred čedom koje u njezinom krilu raste. Domovina od nje prima građane, a nebo svoje članove.

Žena spašava: Muškarac je premoćan. To je istina. Ali je bez žene osamljen i izgubljen u životu. I Bog je znao za ovu mušku slabost, pa je već u početku svijeta rekao: "Načinimo mu pomoćnicu!"

Dante je obišao Raj, Pakao i Čistilište. Ali nije se usudio sam. Vodila ga Beatrice! Svakom čovjeku u životu je potrebna Danteova pratilica. Možda će ga provesti kroz čistilište i paklene muke, ali će ga konačno uvesti u sreću, u raj.

Michelangelo je priznao snagu ženine slabosti, jer Vittoriji pruža bijeli papir, da mu napiše riječ utjehe.

Goethe završava svog Fausta očekujući spas od vječnog materinstva.

Nietzsche je jednom rekao veliku istinu, i do danas nitko to nije porekao: "Žena je zagonetka, a rješenje ove zagonetke zovemo materinstvo!"

....

Djevojke, prihvatite kolijevku, ako vam je život nudi! Nitko vas pred Bogom neće ispričati. Majke, bojte se nijemih kolijevki, jer će protiv vas svjedočiti djeca, kojima ste zabranili ulaz u život!

"Evo službenice Gospodinove!" Kleknite pred kolijevku, koju vam život ponudi i ponovite ove Marijine riječi!

"Jedno je na zemlji ljepše i bolje od žene, a zove se m a j k a !"/E.Schefer/.

II

PRIPRAVA

Na Fra Angelikovoj slici "Naviještenje Marijino" čini se, da bismo mogli čitati dvovrsni izraz Marijina lica: S jedne strane zaprepašteno lice, jer se boji gubitka djevičanstva. "Kako će se to dogoditi, kad ne poznam čovjeka?" Pruža ruke kao da bi htjela odbiti od sebe ovaj teški pokus. - S druge strane, vidi se izraz radosti pred činjenicom spašenog djevičanstva. "Ne boj se, Marijo!" Čelo je sagnuto u znak zadovoljstva i pobjede.

Fra Angelikova slika mogla bi se postaviti u naslov naše teme: Priprava na brak.

1. M u d r e   d j e v i c e

a/ Potrebna je priprava! - Prije zanata je naukovanje, prije gimnazije je osnovna škola, prije sveučilišne diplome su duga i teška predavanja. Isto tako i prije braka postoji jedno razdoblje priprave. Mudre djevice iz Evanđelja su dočekale zaručnika i s upaljenim svjetiljkama ušle na svadbu. Marija je dostojno bila spremna za brak, pa je u Litanijama nazvana "Kraljicom Djevica". Djevojačko doba, posebno doba zaruka, vrijeme je za pripravu.

b/ Kako? - Poslužimo se poredbom s naših njiva! Pogledajte, kako sjeme niče! Stablo se razvija, na ovom razvojnom putu su tri razdoblja: pupoljak, cvijet, plod. Nikad nećete vidjeti, da će plod nastati prije cvijeta. Sve ide svojim redom. Tako bi trebalo biti i kod ljudi: doba djetinjstva, doba mladosti i doba zrelosti. Sve je priprava za plod, za brak. Zamislimo sada poredbu ovako: Osjećaji su pupoljci, očitovanje je cvijeće, ostvarenje je plod. Kako god zamislimo, uvijek će brak zauzeti mjesto nakon priprave. "Pokusni brak" je izvrnut red. Sačuvajte svježinu cvijeća, da plodovi budu zdravi i zreli. "Rumenilo je boja kreposti"/Henry/.

c/ Zašto? - Sačuvanost je uvjet sretnog braka. Što mislite? "Ljubav ne može biti duboka, ako nije čista"/A.Comte/. Kroz površinu bistre vode vidi se duboko. Kroz čisto staklo dalekozora vide se zvijezde u dubinama svemira. U čistom ogledalu vidiš vjerno svoje lice, kao i u duši koja čistoćom srca ljubi.

Čista ljubav je temelj vjernosti! Poslovica veli:"Ranje na jabuka ne prezimi". Trune kao i ljubav, koja se igrala plodovima prije zakonite berbe. Takav drug, veli Dossi,"nalići sjeni koja nas prati, dok ima sunca". Kad se sunce sakrije, umire ljubav, sreća i vjernost.

Čista ljubav je svjetionik! Pokazuje put i luku sretnog braka. Probija se kroz sebične želje, kroz hirovitost, jer "ne čini što ne valja i ne razdražuje se"/I Kor./. U tom smislu je Isus na gori propovijedao: "Blaženi čista srca, jer će oni vidjeti Boga". Vidjet će Boga u sreći svog braka, vidjet će ga kao trećeg člana u svom ognjištu.

Sv.Ivan u Otkrivenju o toj stvari ovako veli: "Ime Janjeta imaju na čelu, pjevaju novu pjesmu i slijede Janje kudgod ono ide"... "To su oni koji se ne okaljaše sa ženama." Kažimo jasnije: To su mudre djevice, koje su bile spremne, pa su dočekale zaručnika i ušle s njim na svadbu. Naprotiv, ludim djevicama s pogašenim svjetiljkama nisu se životna vrata otvorila. Dozivale su sreću, ali su ostale u mraku pred vratima. Ostavljene, nezapažene, prezrene!

2. L u d e d j e v i c e

a/ Slaba priprava! - U pitanju je dvoboj između tijela i duha. Manihejci su tvrdili, da postoje dva počela: dobro i zlo. Lude djevice su odabrale zlo. Što su posijale, to su i požnjele.

Ciceron je o čovjeku rekao: "To je dušu u ruševinama!" Lude djevice su se prevarile, kad su mislile, da će moći živjeti u ruševinama. U takvoj kući nije ni udobno ni ugodno.

Platon veli o čovjeku, da su u njemu zapregnuta dva ata, jedan plemenit, a drugi bijesan. Lude djevice su se odvezle u brak zapregnute bijesnim konjima. A u tom slučaju vožnja na kolima nije nikad sigurna. Svakog trenutka možemo očekivati, da će bijesni konji isprevrnuti kočiju i pogaziti putnike.

Freud naziva duh "parazitom života". Lude djevice su se s njim složile, jer su dale prednost tijelu,a ne duhu.

Sv.Pavao govori o dvojstvu u nama: "Osjećam dva čovjeka! Jedan traži dobro, drugi traži zlo. U pitanju je, što ćemo odabrati.

Zlatousti o borbi tijela i duha veli: "Smrt u borbi sa besmrtnošću". Pobjeda nad tijelom je dakle pobjeda besmrtnosti, trajnog života, neugasive sreće. Što onda očekuju lude djevice, koje su zadale smrt vrednotama svoje duše? Mogu li živjeti u svjetlu, ako su ostale bez ulja u svojim svjetiljkama?

Krist je u smrtnoj borbi rekao: "Duh je spreman, ali je tijelo slabo!" Nije li ovim riječima upozorio našu mladost na budnost i na pažljivu pripravu očinstva i majčinstva?

b/ Poraz! - Pobjeda Erosa je poraz. Ako ne vjerujete,proučite uzroke rastava i sukoba u braku.

Staro ne može biti novo! Jer ono što je izgubljeno, ne može se vratiti. Mladost, koja se iživljuje nezakonito,nalikuje iznošenim haljinama. Nalići ustajaloj vodi, u kojoj ni žabe rado ne borave, jer smrdi.

Umiranje! Kad se duša odijeli od tijela, nastupa smrt. Isto tako, kad nagon nezakonito zagospoduje tijelom, duh je odstranjen, pogažen. A tada nastupa smrt sreće i sloge.

Proklestvo! Što mislite, kakav će biti brak onih, koji se nisu čestito pripremili na brak? Da li će se razlikovati od susreta "mužjaka i ženke?" Ako im je takva priprava bila, bit će i svršetak: Mužjak i ženka su zajedno, dok imadu mladunčad. Ponekad su zajedno tek toliko, koliko je potrebno da se stvori novi život. A onda se razilaze.

Ulaziti u brak bez čiste prošlosti znači ponuditi cvijeće bez mirisa, zapaliti svijeće bez ulja.

....

Potrebna je priprava prije Ispovijedi i prije Pričesti, jer su to sakramenti. Potrebna je priprava i prije ženidbe, jer je i to sakramenat. Isus je predvidio ovu pripravu i dao nalog: "Ne sagriješi bludno!"

"Strah me hvata, kad pomislim, da život ovisi o dva-tri Da ili Ne, što ih treba izreći u petnaestim ili dvadesetim godinama" /Baunard/.

Kad je u pitanju zlo, recite Ne! Kad je u pitanju dobro, recite Da! To je najbolja priprava za sretan brak.

III

ŽENIDBA

Grčka priča veli, da je frigijski kralj Midas od bogova isprosio čudnovatu moć. Što je rukama dotaknuo, pretvorilo se u zlato.

Kršćanski Bog se jednom dotaknuo braka i pretvorio ga u sakramenat. A ovo je vrijednije i trajnije od zlata. On je vjenčao Adama i Evu, on je vjenčao Mariju s Josipom, on vjenčava u crkvi kršćanskog mladića i kršćansku djevojku.

O kršćanskoj ženidbi ne možemo govoriti, a da istovremeno ne govorimo i o Bogu. Koliko kuća ima veze s nacrtom, toliko ženidba ima veze s Bogom.

1. Od koga?

a/ Postanak! - Prve ptice puštene su nakon stvaranja u svijet. Bog ih je otpustio riječima: "Rastite i množite se!" Ali nije tako ravnodušno Bog postupio s Adamom i Evom. Ona je, kako veli Biblija, "dovedena" Adamu. I nakon kratkog obreda Bog ih je blagoslovio. Nije li to prvo vjenčanje sklopljeno u Božjoj prisutnosti?

Da je zamislio ljudski brak kao "proljetno tjeranje", ne bi s toliko pažnje prisustvovao svadbi u Kani. Ako je ženidba isto što i sastanak dviju životinja, zašto Bog ne posjećuje gnijezda na grani i legla zvjeradi po šumama?

b/ Ljubav! - Dante drži, da ljubav "pokreće sunce i zvijezde". To je pjesma. Ali je istina, da pokreće svijet i ljude u svijetu. U tom smislu je ljubav dar od Onoga za koga je sv. Ivan rekao, da je ljubav: "Bog je ljubav". Njegov je dar ljubav, njegov je nagon, njegovo je djelo stvaranja obitelji. Biline niču pod toplinom sunca, a obitelji se sklapaju pod toplinom Božje ljubavi.

c/ Nalog! - Stari barbarski zakoni su dozvoljavali rastavu. Još i danas civilni brakovi nemaju čvrstog temelja. Ali je jednog dana Krist ustao i zaštitio obitelj. Ono što je u priči o gozbi rekao doviknuo je i primitivnom braku: "Prijatelju, pomakni se na više!" Na više! Do visine sakramenta! Ovakav oblik ženidbe nije dan na volju pojedincu. Nije pripušten izboru pojedinca. Ne! Bog je nalog izdao, ušao je među bračne drugove kao treći član, jer brak smatra svojom ustanovom.

Na rastanku s apostolima Krist je rekao: "Ja sam s vama do svršetka svijeta!" Time je naglasio svoju prisutnost među ljudima, pa i među bračnim drugovima.

Kad bi me netko pitao, otkuda izviru počeci kršćanskog braka, odgovorio bih riječima M.G.Saphira: "Brak se sklapa na nebu, a na zemlji proživljuje!"

2. Do kada?

a/ Uvjerenje naroda! - Težnja je zakonodavstva, da zaštiti trajnost ženidbe. Zdrav razum kazuje čovjeku, da stradaju djeca i društvo, ako se muževi i žene mijenjaju kao sezonska haljina.

Stari indijski zakonodavac Manu piše: "Žena prati muža u život i u smrt".

Klasična literatura, posebno Eneida i Odisejeve pustolovine, pjesma je doživotnoj vjernosti muža i žene.

b/ Dostojanstvo čovjeka! - Razlikujemo se od životinja po načinu života. Odjevamo se, gradimo kuće, školujemo se, postavljamo građanski red. U snazi ovog dostojanstva moramo se razlikovati i u obiteljskim problemima od zvjeradi. One se sastaju i rastaju. Mi se pred vjenčanom klupom sastajemo, da se više do smrti ne rastanemo.

Ako postoje tako goleme razlike između nas i života u šumi, u morima, te iste razlike treba primijeniti i na obiteljski život. To je Bog i htio, kad je ženidbu proglasio sakramentom. Time je osposobio čovjeka, da uživa svoje ljudsko dostojanstvo.

c/ Zaštita obitelji! - Žena je slabija, zato joj je potrebna zaštita u doživotnom braku. Što bi bilo od nje, kad bi brak bio razrješiv? Prosjakinja i sredstvo!

Dijete je nezaštićeno. Naša djeca se rađaju mnogo nemoćnija od mladunčadi u živina. Tele od prvog sata hoda, a čovječje dijete treba niz godina, da se osamostali u hodu, govoru i jelu. Radi toga je potrebita nerazrješivost braka.

d/ Volja Zakonodavca! - Čitamo u Bibliji, da je Bog stvorio ženu prema nacrtu Adamova tijela. Time je uzakonio ljubav između čovjeka i žene. Kasnije je popunio ovaj nacrt, te

dao nalog o zajednici čovjeka i žene: "Što je Bog združio, čovjek neka ne rastavlja!" Crkva je točno shvatila Krista, pa je na Tridenskom Saboru izrekla "anatemu" na sve one, koji drukčije tumače Isusove riječi. Anatema! Nek je proklet!

....

Što je rukama dotaknuo kralj Midas, sve se u zlato pretvorilo. Tako veli priča. Što je rukama dotaknuo Isus Krist, sve se u svetinju pretvorilo. To je stvarnost. Čitajte Evanđelje, i osvjedočit ćete se. Pružio je ruku, blagoslovio, i brak se pretvorio u sakramenat. Od toga dana vječna klupa je pred oltarom.

IV

KOLIJEVKA

Na jednom prozoru katedrale u Chartres-u posjetilac može vidjeti krasan lik Joakima i Ane. Kad sunce pogleda s neba na ovaj prozor, zablistaju boje, a u igri boja vidi se anđeo, koji je sišao s nebesa, da javi Joakimu i Ani veselu vijest: "Rodit će vam se dijete!"

U ono doba je bila najveća sramota za ženu, ako nije imala djece. Ana i Joakim nisu imali djece, pa su umolili Boga, i anđeo im je dojavio uslišanu molitvu. Jednog dana dobila je Ana dijete. Nazvali su dijete Mirjam. To je Marija, Majka Isusova.

Kolijevka je sveto gnijezdo, gdje Bog polaže darove s neba. Svako je dijete dar kao što je i Mirjam bila dar, najdraži dar, što nam ga je nebo poklonilo.

1. Ž i v a   k o l i j e v k a

a/Djevojački san! - Ptica čezne za visinama i slobodom, a djevojka sanja o majčinstvu i obiteljskom gnijezdu. Sunce toplinom tjera u rast, u klijanje njive i vrtove. Ljubav djevojku zove u plodnost i u dom. Ne znam, da Li je itko susreo djevojku, koja ne bi htjela biti sretna majka. To je njihov san. Ali život je okrutan, ljubav je smrznuta, i one ne ostvaruju svoj najdraži san. Tko je kriv? Ja ne znam. Znam samo jedno, djevojke traže duboku i doživotnu ljubav.

b/Majčine brige! - Biblija nam pripovjeda, kako je Bog šest dana stvarao svijet, pa se sedmi dan odmorio. Drage naše majke kao i svemogući Bog stvaraju pokoljenje, ali im Bog nije na ovoj zemlji pružio odmora. Sedmi dan odmora za sve njihove teške brige osvanut će tek u nebesima. Zar nije tako? Bog je nakon stvaranja pogledao zadovoljno na svoje djelo, pa je rekao: "Sve je dobro!" Svaka se mati može u istoj stvaralačkoj radosti sagnuti nad svoju kolijevku i klicati: "Sve je dobro, dijete je rođeno, kako je Bog zaželio!"

Još nitko nije procjenio brige, što ih mati podnosi noseći i odgajajući svoje dijete. Znao je Bog za ove brige, kad je u Evanđelju zamolio sve majke na svijetu: "Pustite k meni malene i ne branite im!" Znao je za sve teškoće obiteljskog života. Zato je svim majkama obećao nagradu za mukotrpni rad: "Tko takvo dijete primi u moje ime, mene prima!" Znao je također, da nitko na svijetu nije sposoban dijete primiti i odgojiti, nego samo mati, pa je na Golgoti mislio na sve majke svijeta, kad je rekao: "Majko, evo ti sina!" Bilo je to na Golgoti, na vrhuncu boli. To je sudbina svake majke: Ona prima dijete u bolima, odgaja ga u bolima, gleda dječju nezahvalnost u bolima. "Evo ti sina"! Povjerio je to Isus s križa i od tog časa svaku majku pribio na križ... Drage naše mučenice, drage naše majke!

c/ Božja sreća! - U stvaralačkoj sreći prošetao se Bog po svijetu, stvorio čovjeka i ženu, pa im povjerio najveći zadatak: "Rastite i množite se!" U tom trenutku mislio je na sve kolijevke svijeta. Dovršio je svoje stvaranje, a nastavak stvaranja je povjerio majkama i očevima. I kad je to izrekao, povukao se u svoja nebesa kličući od radosti: "Sve je dobro!"

2. Mrtva kolijevka

a/ Groblje u kući! - Sotona voli tamu, zato savjetuje majku, da zaklopi oči nerođenoj djeci. Da ih ne rodi, da ih posmica, da im umakne!

Mrtva kolijevka je stratište, a ubojice su oci i majke, jer brane djeci pristup u život. Tko ih je ovlastio, da im zatvore u lice vrata života?

Mrtve kolijevke su prezren dar. Jer svako je dijete dar s neba kao i mala Mirjam. Smijemo li dar prezreti i baciti u smetlište?

Mrtve kolijevke su pogažen zakon. Jer Bog je rekao: "Pustite malene k meni i ne branite im!" Zar smijemo otrgnuti dijete iz Božjih ruku i baciti ga s ceste koja vodi u život?

Mrtve kolijevke su groblje u kući. Koliko je djece pokopano, jer nisu začeta. Koliko ih je pokopano, jer su u začetku ubijena! Bez svećnika, bez krsta pohranjena su ova djeca u obiteljsku grobnicu nad kojom je uklesan sramotni natpis: "Zabranjen život!"

b/ Zašto? - Otkud taj strah pred živom kolijevkom? Majke i očevi se ispričavaju: Slabe su ekonomske prilike! Ne valja taj razlog, jer je Bog rekao: "Pogledajte ptice, niti siju niti žanju, a ipak ih Otac nebeski hrani!"

Pravi su razlozi nijemim kolijevkama ovi: Udobnost, kult strasti, umiranje ljubavi, manjak vjere i moda.

Životinje se sastaju samo zbog mladunčadi. Pogledajte, ptica gradi gnijezdo tek onda, kad odluči izvesti svoje mlade. Samo kukavica nema svoga gnijezda, ali i ona položi jaja barem u tuđe gnijezdo, te stvara svoj podmladak. Samo su ljudi u svojim kućama izmislili nijeme kolijevke. To je jedina iznimka u prirodi.

c/ Pogled u daljine! - Što će jednom biti? Kako će to jednom završiti?

Kolijevka je tajna knjiga budućnosti. Nikada ne znamo, što bi bilo dijete komo priječimo ulaz u život. Možda bi bio genij, možda i svetac. U svakom slučaju bi bilo dijete Božje i član svog naroda.

Kolijevka je sudnica roditelja. Jednog će dana biti smotra svih ljudi. Na uskrsnuću oživjet će Bog svu pobijenu djecu, upitat će roditelje, što je s nerođenom djecom.

Kolijevka je radost i strah. Blago roditeljima oko kojih se okupe na Sudnjem danu njihova rođena djeca. Teško roditeljima, oko kojih se okupe nerođena djeca tražeći odmazdu za svoj život. Svaka mati i svaki otac u tom času osjećat će da im mjesto pripada uz Iruda, koji je poubijao, zbog kraljevske svoje udobnosti, svu nejaku djecu u Betlehemu.

....

Majke, prihvatite radost majčinstva. Umjetnost je razvikala vašu veličinu. Pjesma i glazba posvetila vam je najljepše uspavanke!

Neka je majka, pripovijeda Dostojevski u "Idiotu", opazila prvi osmjeh na usnama svog čeda. Tog časa radosno pogleda na nebo i prekriži se. Osjetila je, da se na ovim usnama odrazilo cijelo nebo.

Ne sumnjajte u ovu veliku istinu! Svako je dijete dar s neba, svaka je kolijevka nalik na jasle iz prve božićne noći!

V

SURADNJA

"Slikati cvijeće je obična stvar. Ali mu miris može dati samo Bog"/Nepoznati filozof/. Ne pomišljate li sada na Mariju? I ona je rodila dijete, najljepši cvijet, ali je samo Bog mogao njezino dijete nazvati Bogom. Isto tako svaka žena rodi dijete, ali mu dušu može pokloniti samo Bog.

Porod djece je dakle djelo, što pripada i Bogu i ljudima. O toj divnoj suradnji zaista možemo reći: "Slikati cvijeće je obična stvar, ali miris cvijeću može dati samo Bog!"

1. Ljudi surađuju s Bogom

U svim velikim pothvatima Bog se služio suradnjom ljudi. Kao da je htio s njima dijeliti vlast! Kao da ih je smatrao svojim prvim doglavnicima u sređivanju svijeta!

a/ U Utjelovljenju! - Svijet je stvoren a da nitko nije upitan za savjet. Nije još ni bilo ljudi, da ih Bog pozove na suradnju. Međutim, nastala je nova potreba, trebao je sići na zemlju, da priskoči ljudima u pomoć. I tada se Bog služi ljudima: Izabire djevojku među ljudima, koja će biti Majka njegovom Sinu. Ona je posrednica i glavno oruđe zbližavanja neba i zemlje.

b/ U Otkupljenju! - U stvaranju je rekao "fiat", neka bude! I svijet je nastao. Ali, kad je nakanio svijet na križu otkupiti, bile su duge pripreme. To je opet izvedeno preko ljudi, preko proroka. U tu svrhu izabrao je bio čitav narod, koji se zvao Izrael.

c/ U vodstvu svijeta! - Svijet nije prepušten slijepom slučaju. Ne! Postoje zakoni, građanski i vjerski. Ovi zakoni su opet povjereni ljudima tako, da ljudi mjesto Boga upravljaju, te čuvaju građanski i vjerski red.

d/ U sakramentima! - Što mislite, nije li najveća vlast da na svećeniku, kad iz vina posvećuje Krv, a iz pečenog brašna Tijelo Isusovo? Štoviše, dao je Bog snagu i materiji:Krštenička voda briše ljagu prvog grijeha, ulje u Bolesničkoj Pomasti briše ostatke grijeha. Dao je moć i riječima. Što bi mogla učiniti čovječja riječ? Ništa! Ali Bog je osnažio čovječju riječ. Zato svećenik u punoj snazi veli: Ja te krstim, ja te odrješujem, ja te mažem uljem...!

Kad se dva srca vole, tada žele međusobno dijeliti radost i žalost. Sretni su, ako im je sve zajedničko. U ovakvoj ljubavi je Bog pozvao ljude na suradnju. To je, eto, smisao riječi sv.Augustina: "Stvorio te bez tebe, ali te neće otkupiti bez tebe!"

2. B o g s u r a đ u j e s l j u d i m a

Porod djece je posebna Božja briga. Naše majke vele:"Rodila sam dijete". Tog istog časa Bog na nebesima ponavlja iste riječi: "Rodio sam dijete!" Zar ne? Majka tijelo, a Bog djetetovu dušu!

Nije ipak svima jasna ova istina. Bilo je zabluda!

a/Prva zabluda! - Ciceron, neoplatonovci i panteisti su svoju zabludu nazvali emanatizmom. Što oni misle? Čovječja duša je sami Bog, koji se kao voda razlio u ljude. Prevarili su se. Jer Bog je nedjeljiva savršenost, pa se ne može kidati u komade i dijeliti ljudima u obliku čovječje duše.

b/ Druga zabluda! - Ovoj je ime traducianizam. Jedni vele, da se duša razvija iz embrionalnog zametka kao i tijelo. Drugi govore, da postoji nekakav "duhovni zametak" iz kojeg se razvija duša. Treći tvrde, da se pod majčinim krilom dijete razvija bez duše. I kad se dovoljno razvije u tijelo, tada se javi duša.

Tri mišljenja, tri predrasude. Jer materija ostaje uvijek materija. I nikad sama od sebe ne može skokom prijeći u duhovno. Kao što glasovir ne može dati iz sebe zvuka s gusala, tako ni materija ne može dati iz sebe dušu, jer toga ona nema.

c/ Prava istina! - Nauka je naše vjere, da Bog posebnim posrestvom stvara svakom djetetu dušu. Ime je ovoj nauci kreacionizam. Medicina je potvrdila istinitost ove tvrdnje. Pasteur je dokazao, da živo može nastati samo od živoga. Prema tome, duhovno može nastati samo od duhovnoga. Čovjek imade samo jednu dušu i ne može je pokloniti svome djetetu. A Bog, koji je dao Adamu i tijelo i dušu, prepustio je stvaranje tijela roditeljima, a sam sebi je pridržao stvaranje duše u svakom djetetu.

Zamislimo sve ovo u slici! Nalazimo se u radionici veli kog umjetnika. Koliko on inače pomagača! Ponekad gotovo sav posao prepušta svojim radnicima, a on kao umjetnik dolazi, da dadne zadnje crte, da dadne očima sjaj, usnama smjeh ili bol. Tako i Bog. Kad roditelji daruju tijelo, spušta se Bog s nebesa noseći u naručju dušu, koju je posebno za dijete stvorio.

d/ Majko i oče! - Eto zato je čovjek vječan! Jer je dijete nastavak oca i majke. Ali nadasve zato, jer je u njemu besmrtni duh, te neumrlost baštini nasljedstvom od Boga, koji je vječan.

U tom smislu dijete veli roditeljima: Oče, majko! U tom istom smislu veli dijete i svom Bogu: Oče naš! Nije li onda istina, da svako dijete ima dvije kolijevke: Pod srcem majke i pod Božjim srcem? Zato dijete u radosnom osmijehu gleda lice svoje sretne majke, ali isto tako gleda, kako veli Evanđelje, "lice Oca moga koji je na nebesima".

Tko se onda smije odvažiti na zločinačku suradnju? Kad se roditelji usude spriječiti ulazak u život djetetu, Bog se iz njihove sobe vraća u nebo noseći u naručju dušu koju je kanio pokloniti tom promašenom djetetu. Kad se roditelji odvaže nemilosrdno ubiti začeto dijete, duša tog djeteta vraća se natrag u nebo, a da nije ni vidjela ovog svijeta komu ju je Bog poslao.

Kako je Herodov pokolj djece bio krvav! A zar se taj pokolj ne ponavlja? Neka pariška statistika je objavila: Godišnje izlože u Parizu 40.000 djece; na 600.000 poroda imade 400.000 pobačaja!

Neka nam Bog bude milostiv u najkrvavijim zlodjelima roditelja!

....

Tagore je rekao o ljubavi: "Kad cvijet ljubi, postaje listom. A kad list ljubi, postaje plodom!"

Majke, neka vaša ljubav bude plodna. Vaš plod dozrijeva pod vašim srcem i na Božjim rukama: Dijete nije samo vaše, ono je i Božje!

VI

ODGOJ

"Vrijednost naroda odgovara zbroju prijegora, što smo ih uložili u odgoj djece"/P.Mendousse/.

U pitanju je: Čiji je ovo prvotni zadatak? Odgovorimo u slici. U tvom vrtu ponikla mlada jabuka. Ti si stablo radosno dočekao, pa si ga brižno njegovao, te je u pravo vrijeme urodilo. Da li je itko u susjedstvu imao pravo na ovo stablo? Isto je tako u tvome obiteljskom gnijezdu rođeno dijete. Ono je tvoje vlasništvo, tvoja briga i tvoja dužnost. Svi ostali su otimači i nametnici.

Pod Marijinim krilom se začeo Bog. Ona ga je primila i odgojila kao svog sina. Ovuda vode putovi svih naših kršćanskih majki!

1. Pravno obrazloženje

a/ Prirodno pravo! - Predsjednik države se bira, da upravlja zemljom, a ne da sjedi na državničkoj stolici kao lutka. Direktor škole se bira, da ravna školom, a ne da samo prima plaću. Isto tako dijete u začetku bira svoje roditelje za odgojitelje. Jer je odgoj usavršavanje rođenja. Kao i kod stabla: Ono u klici prima život, raste, donosi plodove. A to su istovremeno tri odgojne razine: Dijete se začne, raste i odgaja. Tako je i Sveto Trojstvo postupilo: Bog Otac je stvorio svijet, Sin ga je otkupljenjem razvio u rast, a Duh ga je posvetio silaskom. U tom smislu veli Toma Akvinski: "Ženidba je po nakani prirode određena za odgoj djece".

b/ Božje pravo! - Svijetom i svim nebesima upravlja Sveto Trojstvo. A sudbinom odgoja upravlja otac, majka. Ako im uspije odgojiti dijete, tada imamo i na zemlji sliku Trojstva: Otac, majka i dijete. Radi toga crkveno pravo propisuje:"Najveća je dužnost roditelja, da se brinu za vjerski, ćudoredni i građanski odgoj djece, te da im također priskrbe vremenita dobra"/can.1113/.

U ovoj dužnosti nitko ne može roditelje zamijeniti. Nitko, ni škola, ni društvene organizacije, a najmanje ulica. Jer Bog, koji je stvorio svijet, za svijet se i brine. Zato traži od roditelja, da othrane i odgoje dijete, koje su izveli u svijet.

"Država ima previše djece, da bi mogla biti svima dobrim ocem"/Clemenceau/.

2. Dobra prilika

a/ Dijete je poučljivo! - U starosti ni stablo ne savijaš, a ni čovjeka ne odgajaš. Dijete prima hranu iz majčinih grudiju, iz majčinih ruku. Isto tako prima rado iz majčinih ustiju riječ, pouku. Jer ono je nemoćno, bez iskustva i bez znanja. Roditelji su prvi sijači dojmova, osjećaja odgovornosti, shvaćanja života i vjerskih istina. U rukama im je šačica gline, mogu mijesiti iz gline kako im se svidi.

b/ Dijete neispisana knjiga! - Nitko prije roditelja nema prilike, da išta napiše u knjigu doživljaja njihova djeteta. Oni utiskuju prvu materinsku riječ, oni sade prve pojmove o Bogu, o domovini, o poštovanju čovjeka. Roditelji su pero, koje će napisati knjigu. Oni su kist, što će stvoriti sliku. Oni su čekić, što će izvesti umjetninu iz mekanog mramora. Oni su prvi graditelji dječje kulture i civilizacije.

c/ Dijete je dobro! - Grijeh mu je nepoznat. Misli i osjećaji ne prelaze carstvo leptira. Ruke i noge su premalene, da bi mogle prekoračiti granice morala. Ono visi o roditeljskoj ruci, koja je za njega škola, crkva i prva bogoslovija. Zašto se sv.Augustin potužio u svojim Ispovjestima: "Nije bilo ruke, koja bi me primila."

Etička visina djeteta potsjeća nas na Adamovo stanje prije grijeha. Dok je mlado, zlo ga ne dotakne. Stoga bi trebalo produžiti nedužnost njegova djetinstva do zrele dobi. "Staro je tek onda, kad ga više nije moguće odgajati" /A.Graf/.

3. K a k o ?

a/ Teoretski! - Jedan je odgoj, jer je jedan Bog, jedan život, jedna smrt, jedno uskrsnuće. Radi toga za kršćanske roditelje u snazi mora biti jedan jedini odgojiteljski udžbenik, a zove se: Evanđelje. Ali potrebno je još nešto: Vjerska izobrazba roditelja. Što će biti od djeteta, kad u kući ni majka ni otac ne znaju moliti? Poznavanja katekizma, to je prvo. A onda pouka djeteta.

b/ Praktično! - Dobar izgled je izravni put: Sloga među roditeljima, poštovanje blagdanskih dužnosti, zajednička molitva. Prvi događaji u vjerskom životu djeteta, kao Prva Pričest, Potvrda, moraju ostaviti duboke dojmove u dječjoj duši. Zato je potrebna svečanost i u crkvi i u obiteljskoj kući. Jednom je neko dijete budilo majku: "Mamice, nismo molili!" Nek je na čast ovoj majci ovakav ukor, jer je to dokaz, da je majka naučila dijete prije spavanja moliti. Uzorni roditelji su uspješna škola odgoja. "Roditelji su knjiga iz koje dijete uči"/Zlatousti/. S druge opet strane, potrebne su tri vrline svakom roditelju: Ljubav, blagost i strpljivost. Na ovo je Isus mislio, kad je rekao: "Gledajte, da ne prezrete jednoga od ovih malenih". Na to je mislio Mojsije, kad je o vjerskoj pouci poručio svim roditeljima: "Govori to djeci kod kuće, na putu, kad legneš i ustaješ, napiši to na dovratnike kuća i na vrata".

Kad je teorija i praksa kod roditelja na snazi, čovjek i u kasnijim godinama lako ne zaboravlja prve dojmove iz djetinjstva. Chopin se na smrti nije htio vratiti Bogu. Jedan upit ga je vratio u Očev dom: "Fridrih, vjeruješ li ono što je tvoja majka vjerovala?"

....

Dijete se odgaja u trovrsnom smjeru: Intelektualno, tjelesno i vjerski. Vjera je najvažnija, jer je temelj kulture duha.

"Mnogo sam razmišljao, izjavio je Diderot, kako bih odgojio svoju kćerkicu. Konačno, kupio sam joj katekizam!"

VII

SVETIŠTE

Oko dvanaestog sata sjedio je Isus na Jakovljevu zdencu u blizini grada Sihara. Dođe Samarijanka i razvije se razgovor o njezinom braku. Ranije je Isus blagoslovio mladence u Kani, pa je Samarijanku prekorio: "Imala si pet muževa, a sad koga imaš nije tvoj." Tog časa mislio je na blagoslov što ga je primio mladi par u Kani, mislio je na svetost kršćanskog braka, pa je rekao ovoj ženi: "Kad bi ti znala dar Božji!"

Kako god zamislimo Mariju i Josipa, uvijek ćemo zamisliti u njihovoj sredini Isusa. To je slika kršćanskog braka: Otac i mati, a Bog u njihovoj sredini.

1. Od Boga

a/ Svadbe u prirodi! - I one su dio povijesti svijeta. Bilo je to u početku, kad se stvarao svijet. Zemlja je bila spremna. Mora su bila nijema, ali Bog je iz svojih ruku otpustio prve ribe i rekao: "Rastite se i množite se!" Stabla su ponarasla, grane su očekivale gnijezda i Bog je otpustio prve ptice rekavši: "Rastite i množite se!" Od toga dana priroda slavi svadbe u vodama, na granama, u žbunju. Sve se odvija u redu pod Božjim blagoslovom.

b/ Prva ženidba! - Prvi čovjek i prva žena na svijetu! Bog ih je posebnom brigom stvarao, smjestio ih je u odabrano mjesto, posebno ih je poučio, blagoslovio i rekao: "Rastite i množite se!" Nije ih postavio u vode kao ribe, ni na granje kao ptice, ni u duplje kao zvjerad. Ne! Prvi brak je sklopljen pred Bogom, kako se dolikovalo dostojanstvu čovjeka.

c/ Današnja ženidba! - U Kani je prisustvovao svadbi, a takve pažnje nije iskazao ni jednoj vrsti životinja. Zar nije time postavio čvrstu granicu između ptičjeg i čovječjeg braka? To i jest bitnost kršćanskog braka! Bog je prisutan.

Danas je opunomoćio svećenika, da ga on zamjenjuje kod vjenčane klupe. Zakonitost bračne veze primaju mladenci od Boga. Od njega primaju milost, od njega primaju rođena djeca dušu. Zato se Bog ne može istjerati iz kršćanskog braka. Jer ga je on ustanovio, posvetio i uzakonio.

2. Za Boga

Na svadbi u Kani rekla je Marija podvornicima: "Učinite sve što vam reče!" U tim riječima su dužnosti ženidbenih drugova.

a/ Blagdanska Misa! - Koliko imamo građanskih propisa, carinskih, trgovačkih, vojničkih! A Bog je izdao samo deset zapovijedi. Jedna od ovih zapovijedi mogla bi se nazvati obiteljska: "Spomeni se svetkovati dan Gospodnji!" Zato je

vezan čovjek sa ženom, da skupno s djecom proslave blagdan u crkvi. U crkvi čuju istinu, pouku, pjesme. U crkvi proživljuju zajednicu kršćana, i ove osjećaje prenose u svoj obiteljski dom.

b/ Sakramenti! - Roditelji othrane svoje dijete. Bez njihove brige dijete bi nakon rođenja umrlo. I Bog sakramentima uzdržava život svojih vjernika. Zato je ustanovio Pričest! Kako su roditelji potrebniji pomoći i zaštite u teškim svojim brigama, potrebniji su im i sakramenti. Ispovijed čisti obiteljsku kuću od ljage, Pričest ulijeva snagu, Prva Pričest i Potvrda posvećuju njihov porod. Preko sakramenata Bog pretvara obitelj u malo svetište.

c/ Svete slike! - Jednom mi je pisala neka djevojka sa sela: "Velečasni, nabavite mi veliku sliku Majke Božje i lijepo raspelo, jer se kanim za mjesec dana vjenčati". U ovom selu nitko ne sklapa braka, ako nije prije opremio stan potrebnim pokućstvom i potrebnim svetim slikama "Prazna je kuća", vele ovi ljudi, ako iznad kreveta nema Gospe i raspela. Pravo i vele, jer su slike svetaca i Isusov križ sigurni stražari ćudoređa u kući.

d/ Literatura! - U svakoj kući možete naći svakovrsnih knjiga, pa i u radničkim kućama. Kršćanske obitelji u svojoj obiteljskoj knjižnici, imaju sveto Pismo, povijest Crkve i mnoga izdanja katoličke štampe. Ponosni su, ta pripadaju najvećoj zajednici na svijetu.

Kako se nebo zadovoljno raduje, kad u zimskim večerima mati ili otac čitaju djeci izvadke iz Biblije! O stvaranju svijeta, o starozavjetnim prorocima, o Isusovim pričama iz Evanđelja. Djeca se vesele, odgajaju, a kuća nalikuje maloj kapeli u kojoj svećenik govori o Božjim istinama.

e/ Molitva! - U teškim danima, kad žuljave ruke i zamoreni mozak ne nalaze izlaza, kršćanska obitelj priziva nebesa u pomoć. Molitva je razgovor s Bogom. U ovakvom razgovoru otac i majka mogu kazati sve svom prijatelju i zaštitniku Bogu: "Ti koji si nas sjedinio, koji si nam povjerio odgovorni teret rađanja i odgajanja, pobrini se za nas, koji molimo svagdanji kruh!"

Jutrom ustaje obitelj i moli za sav dom: "Ne uvedi nas u napast!" Pri jelu moli cijela obitelj: "Kruh naš svagdanji daj nam i danas!" Na večer moli cijela kuća: "Oprosti nam dugove naše!" Na taj način Bog preko molitve blagosliva zaradu, znoj i brige. A ovakva obitelj pored svih napora nalikuje Posljednjoj Večeri kad je Isus molio: "Oče, nek budu jedno kao ja i ti!"

....

Kršćanski brak je svetište. U njemu ima žrtava kao i u hramovima. U njemu gore svijeće u plamenu ljubavi. Tamo su svete slike na zidovima kao i u crkvi. Čuju se orgulje i pjesme u obliku molitava i uzdaha. Tu su i svećenici: Otac i majka. Sve je kao i u crkvi. Jer je Bog među njima.

"Gdje su dva ili tri u moje ime, ja sam među njima!"

VIII

Ž R T V E

Popnite se na brdo "Sv.Nikola". S tog najvećeg vrhunca otoka Hvara vidjet ćete dvije ispružene zmije na pučini. Kad se lađom odveslate blizu, susret ćete dva mala otočića. Iz daljine nalikuju na guštere, a iz blizine vidite otočiće, poniklu travu i veliki broj galebova.

Mnogo puta sam s ovog vrha razmišljao, kako stvari i ljudi iz daljine izgledaju sasvim drukčije nego li iz blizine. Čovjek u prvom susretu izgleda plemenit, a kasnije ga upoznamo kao okrutnog zmaja. Ponekad je i obratno. I slike su iz daljine drukčije nego li iz blizine. Smrt je lakša gledana iz daljine, nego li kad sjedne na naš samrtni krevet.

Tako, eto, u dvadesetim godinama mladi ljudi sanjaju o braku i o sreći obiteljskog života. Gledaju u daljinu. A, kad se primaknu braku, kad prihvate teret obiteljskog života, tada vide pojedinosti. Tada tek osjete, da je brak žrtva.

"Zemlja braka ima često čudnu osebinu: stranci se u njoj rado nasele, a stanovnici bi rado izišli"/C.Dufresny/.

1. B o l n i   p r o b l e m i

a/ Muž i žena! - Zar je to problem? Da! Zajednički život je problem, jer vrijeme otkriva i slabe i dobre osebine pojedinca.

Možda su u cjelosti složni! Ako je tako, posjetila ih je sreća.

Možda su u sukobu: Zbog različitih ćudi, osjećaja, značajeva.

Možda su na rubu rastave: Nesklad u političkom, vjerskom ili u seksualnom životu. Što ljubav nije mogla, predaju sudskoj odluci.

Možda su u vječnim sumnjama: Muž vara ženu, žena muža. Taj problem duhovito je izrazio Andre Maurois: "Šum, koji nastaje od dvije lađe, što jedna o drugu udaraju, jer su blizu jedna drugoj usidrene".

b/ Djeca! - Zar su i djeca problem? Da! Ali treba taj problem rješiti u korist naroda i Boga, a ne u korist fiziologije i tijela

Neprilike rađanja: Trudnoća, bolest, zapleteni slučajevi, a ponekad i smrt.Za ženu je uvijek rađanje junaštvo i žrtva.

Neprilike ekonomske: Muž stiče, školuje, u znoju i u brigama.

Neprilike odricanja: Roditelji se odriču slobode, a i mnogih ostalih udobnosti, da othrane i odgoje svoju djecu.

Neprilike nezahvalnosti: Djeca odrastu, pa često uzvrate hraniteljima prezirom i nezahvalnošću. Sjetimo se svekrva i punica!

Neprilike zdravlja: Bolesti, troškovi, suze, a ponekad i smrt.

Rekao bih za roditelje ono što je o očima rekao G.Flaubert:"Suze su našem oku ono što je voda ribama".

c/ "Daj nam danas!" - Svi prizivamo nebesa otvorenih ustiju i molimo svagdanji kruh. Ali majčine grudi i očeve ruke posebno mole kruh, jer ne smiju presahnuti. Na tim izvorima djeca traže hranu. Što će biti, kad otac nema zaposlenja? Što će biti, ako su roditelji rasipni? Što će biti , ako pored sve dobre volje gladna usta traže komad kruha?Kako je bolan ekonomski problem naših dragih majki i očeva!

Marija je bila Majka, imala je Sina, pa su obojica završili na Kalvariji. Zar ovim putem ne prolaze naše majke i očevi?

2. Rješenje problema

a/ Primjer nauke! - Veliki napori urode velikim djelima.Pogledajte: Dante je napisao Divnu Glumu, ali je na tom djelu radio trideset godina. Newton je svoju Kronologiju petnaest puta prepisao, dok ju je dotjerao. Ticijan piše Karlu V.: "Šaljem vam sliku zadnje Večere, koju sam radio sedam godina!" Vergil je Eneidu pisao dvadeset godina. Fenelon je osamnaest puta preradio Telemaka. Stephenson je radio na parnom stroju petnaest godina, a Watt na parnom kondenzacionom stroju trideset godina.

Neki romanopisac je rekao: "Oženjen čovjek živi u raju osa!" Nek je i tako. Ali treba se riješiti osa, neprilika, kao što su junaci u nauci znali svladati sve napore i dovršiti djelo. .

b/ Uzorni roditelji! - Oni strpljivo pišu kao Dante, rišu kao Ticijan, stvaraju kao Watt. Oni znaju, da je obiteljska žrtva:

Škola kreposti! U naporima se uče dužnosti, u brigama strpljivosti, u uvredama opraštanju.

Škola vjere! Krist se utjelovio, i roditelji utjelovljuju djecu. Krist se raspeo, i roditelji se raspinju za odgoj svoje djece. Zar ova sličnost ne jača vjeru u pobjedu kao što je i Krist pobjedio smrt i proslavio se na nebesima?

Škola spasa! - Što bi bilo od svijeta kad ne bi bilo rađanja? Što bi bilo od djece, kad ih roditelji ne bi dočekali i othranili? Nije li istina, da bi se svaka obitelj mogla nazvati škola za spasavanje? Da! Očevi i majke spasavaju narod, tradicije, vjeru, svijet. "Dobar pastir daje život za svoje ovce". - To je sveta sudbina naših roditelja.

Nazaretska Obitelj je stradala: Josip je prerano umro, Isus je raspet, a Marija je pod križem ostala u suzama.Ali su žrtve Svete Obitelji spasile svijet.

c/Poklonite se žrtvama! - Pred oltarima klanjate se posvećenoj Hostiji. Poklonite se i vlastitim žrtvama, jer je vaša žrtva u sakramentu ženidbe slična žrtvi u sakramentu Euharistije.

Tako je postupila Marija: Sina su joj prikovali na križ, a ona je rekla ono isto što je izjavila pred anđelom

Navjestiteljem: "Fiat, neka mi bude!"
Tako je radio i Krist: "Oče, neka bude volja Tvoja!" I ispio je kalež do dna.
Tako rade i kršćanski roditelji: Klanjaju se pred Isusovim Križem, ali sagibiju svoja leđa i pred obiteljskim križem, što im ga je povjerio Bog i narod.

....

"Svaka suza objavljuje smrtnicima jednu istinu"/Foscolo/.
Koju istinu?
Vaše žrtve su velike, ali je velik i Bog koji će vas nagraditi.

IX

S V R H A

Ljubav i strast nisu u rodbinskoj vezi. Sumnjate li? Strast gine za tijelom, ljubav traži dušu. Zato je strast radost tijela, a ljubav je radost duha. Jedna je ropkinja nagona, druga je sklad razuma i osjećaja. Strast je sebična i živi u sadašnjosti, ljubav je nesebična i čezne za trajnošću u budućnosti. Jedna rzdvaja, druga posvećuje jedinstvo. Strast nastaje i prestaje, a "ljubav nikada ne prestaje"/Sv.Pavao/.

Kult strasti ne može biti svrha braka. To bi bio kult mraka, bespuća. Nije li možda na to mislio Shakespeare? On veli: "Kad sunce zapada, ljudi zatvaraju vrata." Zatvaraju vrata svijetlu i čestitosti.

Dogma o Marijinom Uznesenju na nebo pokazala je put prema visinama. Nije li ovo smjer kršćanskog braka? Na ovim stazama naći će kršćanski supruzi trajnost sreće i vječnost ljubavi:

"Što ljubav dotakne, očuvano je od smrti"/R.Rolland/.

1. P o r o d

a/Pouka razuma! - Zamislite lađu, koja plovi u noći. Oluja, more uzavrelo kao voda u loncu. U daljini svjetionik pokazuje smjer, tamo je luka, tamo je spas. Nije li to slika braka? Kroz teškoće života putuje svaki brak. Dijete je svjetionik. Tamo je luka i spas.

Dijete je svrha, a ne nagon. Kad bi nagon bio cilj bračne veze, tada bi lastavica gradila gnijezdo radi gnijezda, pa bi nakon gradnje napustila gnijezdo. Ali ona gradi kolijevku mladunčetu. Pažljivo sjedi na gnijezdu, dok se ptići iz jajeta ne izvale. Ako dakle porod djece postavimo na zadnje mjesto, moramo priznati, da su ptice i životinje mudrije i plemenitije od muževa i žena.

b/ Glas Biblije! - Što misle o tome stari proroci? Kako je mislio svijet u početku?

"Rastite i množite se!" Takav je bio povik Stvoritelja, kad je opremio prve ljude stvaralačkom moći. Nije to želja, to je nalog!

"Ima ih koji se žene kao nerazumni konji i mazge, jer ugađaju samo svojoj pohoti... Ti uzmi djevojku više iz čežnje za djecom, nego li gonjen požudom"/Tob.6/.

Na svrhu braka je mislio Bog, kad je izveo u noći Abrahama na polje, pa mu rekao: "Pogledaj na nebo i izbroj zvijezde ako možeš! - Toliko će biti tvoje potomstvo"/1.Mojs. 15,5/.

c/ Zapovijed Crkve! - Znate li, da je nevaljan brak, ako muškarac nema uvjete za porod djece? Čak i onom slučaju, kad bi mogao naći za sebe u braku zabavu svojoj strasti. Ne vidite li u tome svrhu bračne veze? O tom problemu glasno i jasno veli sveti Pavao: "Hoću da se mlađe žene, da rađaju djecu i da budu domaćice"/ 1. Tim.6,14/.

2. P o m o ć

a/ Muž ženi! - Duševna i tjelesna građa žene je slabija od muškarčeve građe. Zato je muškarac pozvan, da joj bude pomoćnik. Ovdje je izvor svim "kavalirskim uslugama". Žena traži hranitelja, zaštitnika i oca djece. Sve ovo može postići u sretnom braku.

b/ Žena mužu! - Grčka mitologija priča, da su bogovi u početku čovjeka presjekli u dvije polovice, jedna je žena, a druga polovica je muškarac. Istina je ipak, da muškarac nema osebina koje imaju žene. Zato mu je potrebna u životu podrška žene. Kod žena ima više intuicije, osjećaja i plemenitosti. A to je ono što čovjek i nesvjesno traži u ženi. I kad nađe odgovarajuću polovicu svog Tipa, našao je ono što su bogovi u početku od njega odvojili.

Međutim, mnogi sporovi nastaju, jer muž ulogu zaštitnika pretvara u ulogu tiranina. Žena opet ulogu domaćice zamijeni s ulogom skitnice.

Sreća je na vrhuncu, kad muž štiti, izdržava ženu i smatra je ravnopravnom sebi. S druge strane žena mora poštivati muža kao glavu obitelji, te se kao marljiva domaćica postaviti njemu uz rame.

Dopuna duša, međusobna pomoć se sastoji u ovoj rečenici: Muž pruža ruku, žena pruža srce!

3. L i j e k

a/Zakoniti put! - Priznajemo, da je uzdržljivost veliki teret. Ali Bog je nije nikome nametnuo. Redovnicima i svećenicima je tek savjetovao. Oni biraju svoj stalež sasvim slobodno. Svi ostali traže lijeka nagonu u zakonitom braku. Izvan zakonitog braka, sve je zabranjeno i nedozvoljeno. Zato je brak i osnovan. Ali nije mu to prvotna svrha. Zadovoljenje nagona ne ispunja svrhu braka.

Čovjek ore njivu. Da li će itko na svijetu smatrati oranje jedinom svrhom zemljoradničkog staleža? Ne! Njiva

se ore, da se posije pšenica i da donese bogatu žetvu. Kako bi onda brak mogao biti isključivo zbog tjelesne radosti? To je tek nuzgredna svrha, ali je ipak potrebna u veličanstvenoj zamisli stvaranja ljudi.

b/ Pavlov savjet! - Ne smijemo prezirati nagon. Bog je s istom brigom stvarao i nagon i tijelo i dušu. Sve je to njegovo djelo. Ali nije ni Bog svemu dao jednaku važnost. Rekao je : "Rastite i množite se!" U pojedinosti nije ulazio. Znao je, da će čovjek sam shvatiti po nagonu put, kojim treba stvoriti dijete. Sve ostalo je dozvolio, ali je u toj dozvoli porod djece zapovjedio. U tom smislu sveti Pavao savjetuje mladim ljudima: "Ako li se ne mogu uzdržati, nek se žene i udaju. Jer je bolje ženiti se, nego goriti" /1.Kor.7,9/.

....

U Miltonovom "Izgubljenom Raju" čitamo, kako je Adam bio tužan. Pristupi mu Eva i reče: "Sve nas je ostavilo, ali ja ostajem tebi i ti ostaješ meni". Adam se kod ovih riječi osokolio i preobrazio; prihvati ruku i radosno rekne: "Ti ćeš se zvati majka živih!"

Svrha kršćanskog braka nije ni novac, ni udobno pokućstvo, ni bogati muž, ni lijepa žena, a najmanje strast.

Samo je jedna prvotna svrha obitelji:

"Ti ćeš se zvati majka živih!"

Pobrkati red znači promašiti svrhu i počiniti grijeh.

X

S R E Ć A

"Živio sam sedamdeset i dvije godine, a ni jedan dan nisam bio sretan"/Goethe/. Da li je Goethe pretjerao? Ne znam. To bi tek pokazala povijest čovječjih suza.

U pitanju je: Ima li na zemlji više radosti nego žalosti? Morali bismo izraditi točnu vagu, pa je pažljivo položiti u srce svakog čovjeka i žene. Tada bismo dobili približan pregled radosti i suza. Činjenica je, da svi tražimo sreću. To je znak, da je nemamo za prodaju. Kad bismo je imali dovoljno, davali bismo je i drugima. A mi je, eto, čak tražimo na tržištu života.

O ovom lovu na sreću rekao je Pascal: "Tražimo istinu, a nalazimo nestalnost. Tražimo sreću, a nalazimo bijedu i smrt!"

Veći broj ljudi pokušava potražiti sreću u bračnom životu. Da li je nalaze? Ovaj odgovor bi bio točan: Mogli bi je naći!

1. Izvor čovječjih suza

a/ Nešto je izgubljeno! - Žalosni smo, kad izgubimo zdravlje. Još smo žalosniji, kad smrću izgubimo nekog koji nam je drag. A najžalosniji smo, kad smo pred smrću mi sami, kad moramo svoj vlastiti život izgubiti. Suze se dakle skrivaju u otimanju, njihov je izvor u gubitcima. Ali, zašto ima tuge u srcu još prije nego izgubimo zdravlje, još prije nego nas zaskoči smrt? Sva srca su zaplakana, sve duše su ojađene. To je znak, da smo nešto predragocijeno izgubili. I jesmo! Izgubili smo sreću, koju je Adam prodao sotoni svojim grijehom. Otada smo s Adamom protjerani iz raja, a Bog se sa srećom povukao iznad zemlje.

Zato Pascal naziva čovjeka "raskraljem", a Lamartine ga naziva "bogom koji je pao s neba, pa čezne za nebesima".

b/ Tu je izvor nostalgije! - Majka će se utješiti, kad joj vrate sahranjeno dijete. Zatvorenik će se utješiti, kad mu vrate slobodu. Siromah će se utješiti, kad mu vrate ekonomsku razinu života. Iseljenik će se utješiti, kad mu vrate rodni kraj. A čovjek će se utješiti, kad mu se vrate izgubljena nebesa. Čovječje suze nisu drugo nego čežnja za nebom. Plač je nostalgija za Bogom.

Tamo je sreća u cjelosti, a mi se na zemlji hranimo njezinim mrvicama. Tamo je sve što čovjek želi, jer Bog dijeli sreću.

"Bog je radost, zato je pred svojom kućom objesio sunce" /Lange/.

2. Tajna bračne radosti

a/ Darivalačka sreća! - Prijatelj je radostan, kad može svom prijatelju za imendan pokloniti skupocijeni dar. Majka je vesela, kad može svojoj kćerki za rođendan sašiti novu haljinu. Takav je čovjek u nutrini, pa bio ne znam kako zao. Radostan je, kad može nekoga darivati. U zakonitom braku ova sreća je na vrhuncu! Muž ženi dariva tijelo, žena mužu dariva tijelo. Još više: Naizmjenično darivaju srca, sposobnosti, zaradu, jade i radosti. Više od svog života ne može nitko dati. U tom smislu kažemo da su mučenici dali sve za vjeru, a vojnici sve za domovinu. U tom smislu možemo reći, da bračni drugovi daju sve jedan drugome. Zato, ako i trpe, mogu se ponositi mučeničkom srećom.

b/ Stvaralačka sreća! - Umjetnici se vesele svom djelu. Zato čuvaju ljubomorno svoje kompozicije, slike, kipove i građevine. I Bog se radostan vratio u nebo nakon stvaranja svijeta. Može li i jedan otac ili majka reći, da im srce ne igra u radosti, kad prvi put čuju u kolijevci plač svog čeda? Ta, i životinje se zadovoljno oblizuju oko svoje mladunčadi. Niješte li čuli ptice, kako se raspjevaju još prije nego li im se izvale iz jaja poletarci?

Svako je stvaranje radost, jer produžuje život i jača ponos.

c/ Vjerska sreća! - Onog časa, kad se u kući rodi dijete, Bog na nebesima dodijeli posebnog anđela čuvara novorođenom djetetu. Tog istog časa kršćanski roditelji pomišljaju na

dan krštenja. U kući je radost, jer se rodilo dijete. Na nebu je radost, jer se pojavio novi član naše vjere. U duši je roditelja radost, jer su ispunili dužnost prema rodnoj zemlji i prema svome Bogu.

d/ Žrtvena sreća! - Znam, koliko trpe majke i očevi. Ali u njihovoj patnji skrivena je srčika sreće: "Blaženi žalosni, jer će se utješiti!" Moramo stvarno govoriti o bračnom životu: To je žrtva! Ponekad se roditelji u brizi penju kalvarijskim putevima kao i Krist. Ali se žrtvama raduju kao i Krist koji je sa slatkom patnjom otkupio svijet. Što im je preostalo, otkako su dali mladost, zaradu, zdravlje i sposobnost za svoju djecu? Ostala im je starost, prezrena i napuštena. Ali o Golgoti veli Claudel: "Gdje svršava križ, počinje svetohranište". To je put roditelja: Nakon žrtava preobrazuju se u dogorjelu voštanicu, u Hostiju-žrtvu.

....

Marija je pjevala "Magnificat", veliča duša moja Gospodina. Bilo je to u onom času, kad joj se Bog darivao kao Sin, a ona njemu kao Majka. To je, eto, tajna bračne sreće. To je "Magnificat" krščanskog braka.

"Živjeti za druge nije samo zakon dužnosti, već i zakon sreće!"/Comte/.

ISUSOVI PRIJATELJI

I

ISUS I OČEVI

U Haydnovom Oratoriju "Stvaranje Svijeta" Eva pjeva svom mužu: "Tvoja volja zakon moj!" Tako je mislila i osjećala prva žena na svijetu, jer se dobro sjećala, što joj je Bog rekao. Zar su današnje žene zaboravile Božje nakane u toku nebrojenih stoljeća što su protekla nakon napuštenog Raja?
Eva je izravno čula Božje upute, pa se nije mogla oteti svježoj naredbi. Priznavala je prvenstvo svog muža.

1. V o d s t v o u d r u š t v u

a/ U Nauci! - Muškarci su preuzeli najdublja istraživanja u nauci. To ne možemo poreći. U njihovim rukama su sveučilišne katedre, laboratoriji, filozofija.

b/ U Tehnici! - Povijest izuma je uglavnom povijest muških imena. Oni stvaraju nacrte, oni i grade. Industrija je djelo muške ruke. Žene se ne vrijeđaju gledajući ih kao vođe, jer su svijesne, da su muškarci hranitelji i radnici.

c/ U Ekonomiji! - Zemlju obrađuje otac i radom svojim postaje hranitelj obitelji. U zanatlijskim radionicama je otac, u uredima je uglavnom otac, na profesorskim katedrama uglavnom sjedi otac obitelji. Žena bi prvotno morala biti domaćica i majka. I ništa više!

d/ U Obrani! - Obitelj je gnijezdo, a na straži je otac. On je zaštitnik i branitelj svog doma. On uzima oružje u ruke i brani domovinu. To je njegova uloga.

e/ U Politici! - Pregovori između zemalja, ugovori, diplomatska služba, vodstvo zemlje, zakonske uredbe itd. Sve je to posao muškog svijeta. Tako je bilo oduvijek, tako će i biti.

Muškarci se ponekad previše razmeću svojim prvenstvom u životu. Ali, kad je u pitanju religija, odriču se svog prvenstva. Prepuštaju crkve ženama, kao da je Bog sišao na svijet samo zbog žena. Religija nije monopol žena, već su žene savjesnije shvatile svoju vjersku dužnost. To se vidjelo u onom najstrašnijem času, kad se Isus razapinjao na križ. Uz njega su ostale samo pobožne žene, a muškarci su s apostolima bezglavo pobjegli.

Isus je izabrao Josipa, da bude prvak među muževima u vjerskim obvezama. Ovo pravo i dužnost prelazi na sve očeve kao po nasljedstvu. Ali muškarci su se odrekli ove baštine!

2. K a p i t u l a c i j a u r e l i g i j i

a/ Lijenci! - Prvaci su u nauci, dosegli su istinu i grade znanost. Ali su s druge strane posljednji oko oltara. A najviša je istina u vjeri. Tu su ih žene pretekle, kao što su i apostole pretekle hiteći na Isusov grob nakon njegova Uskrsnuća. Nije li to paradoks? Osvajaju nauku, a lijeno trabunjaju oko crkava ne znajući, da li bi i šešir na

prolazu s glave skinuli iz straha od prehlade.

b/ Rušitelji! - Sjajni graditelji. Nikad ih žene neće preteći u nacrtima i izvedbama nacrta. Ali su isto tako vješti rušitelji vjerskih predaja. Grade Babilonsku Kulu do neba,pa im Bog pomrsio jezik, te više ne znaju ni moliti. Grade skele do nebesa, podižu nebodere, ali se iznad vrha svojih građevina ne znaju popeti. Žene to znadu, jer se na krilima vjere penju iznad svih skela i krovova.

c/ Rasipnici! - Točno, muškarac je sticatelj. I žena se okući, snabdijeva tek onda, ako je udata. Ona biva domaćica i gradi svoje kućanstvo samo na žuljevima muževljim. Otac je od prirode ekonomist, ali je ponekad i rasipnik vjerskog blaga. Poznam, na primjer, jednog oca, koji se služi najgrdnijim psovkama samo zato što znade da će time u trenutak ušutkati svoju pobožnu ženu.

"Sabirajte sebi blago, što ga moljac ne izjeda"/Evanđelje/.

đ/ Kukavice! - Valjani su vojnici. Među njima ima i heroja, spominje ih povijest, đaci uče njihov život i njihova djela, podižu im spomenike, njihovim imenima se nazivaju gradske ulice. Ali su s druge strane kukavice u vjerskim dužnostima.Eto, neće k Misi, da ga prijatelji ne ismjehuju. Neće sakramenata, jer misli da ih je Isus ustanovio samo za žene. U svećeničkom društvu se kunu na vjeru kao i Petar, a na pijetlov pijev napuštaju Krista.

e/ Neznalice! - Iskusni diplomati, vješti političari, čuveni konzuli, nezamjenjivi državnici, hrabri vojskovođe! Sve znadu, ali jednu stvar ne znadu. Ne znaju biti barem toliko pobožni, koliko je pobožna njihova žena. Imaju li ova visoka gospoda u svojoj kući Sv.Pismo? Znadu li najosnovnije istine katekizma?

Dva svijeta su među njima: Jedan je pod zvijezdama, a jedan je iznad zvijezda. U svijetu pod zvijezdama imamo tek dio istine koju je Bog kao u mrvicama bacio, a mi je znanošću otkrivamo. A cijela istina je u svijetu iznad zvijezda.Tamo je izvor nauke, tehnike, blaga i obrane. Do ove vrhovne istine vodi religija.

Očevi ostaju samo u svijetu pod zvijezdama, i na taj način su jednostrani. Mimoišli su prve izvore, i nogama i glavom su u materiji. Međutim, kršćanski stas ovako izgleda:Noge pod zvijezdama, a glava iznad zvijezda!

....

Bougaud piše o ocu koji nije čestit kršćanin: "Dijete u sedmoj godini nedužno zapitkuje, u desetoj godini se čudi,u petnaestoj se sablažnjuje, a na prvi poziv nagona odlazi u hajduke".

Što Isus traži od naših očeva?

Dao im je prednost u stvaranju nauke, tehnike i ekonomije. Ali ih je jednako pozvao i na stvaranje katoličkog mentaliteta. Ono što Eva pjeva mužu u Haydnovom Oratoriju, to bi muževi morali u teoriji i u praksi otpjevati svom Bogu: "Tvoja volja zakon moj!"

Isusova zamisao je ova:

Prvi pod zvijezdama, prvi iznad zvijezda!

II

ISUS I MAJKE

"Veliki ljudi se oblikuju na majčinim koljenima"/Bossuet/. To je najtočnija definicija majke. Nije li istina? Majka je djetetu što je osnovna škola učeniku, njiva sjemenu, konzervatorij glazbeniku i fakultet studentu.

1. Stvoriteljica

a/ Stvoriteljica! - Bog nije mirovao u svojoj sreći. Htio je dio sreće pokazati ljudima, pa je stvorio zvjezdane sisteme, ljude. Zatim se povukao u nebesa povjerivši majkama nastavak stvaranja. I otada je svijet napučen zaslugom majki roditeljica.

b/ Hraniteljica! - Kiša se spušta s oblaka i natapa zemlju. Zemlja je pod kišom plodna. I majčine suze natapaju djetetovu kolijevku, a majčine grudi natapaju dječja usta prvom hranom. Život, što ga je sama porodila, brigom i suzama othrani do rasta u čovjeka.

c/ Njegovateljica! - Sunce s nebeskog svoda razbija led i tjera naše usjeve u nicanje, cvjetanje i dozrijevanje. Bez sunca njive bi umrle pod mrazom. Nije li majka narodno sunce? Njezina duša grije ulijevajući dašak topline dječjem srcu, a preko njegovog srca cijelom narodu.

d/ Svećenica! - Ne zamjerite mi ovu poredbu! Upotrebit ću je zbog beskrajne ljubavi prema svim majkama mog naroda. Počujte! Svećenik na oltaru uzima kruh i vino, pa čudesnom pretvorbom pretvara u krv i tijelo Isusa Krista. **Majčina je nutrina oltar posvećen sakramentom** ženidbe. Na tom oltaru javlja se dijete kao plod Božje volje i majčine stvaralačke snage.

e/ Učiteljica! - U osnovnim školama, u gimnazijama i sveučilišnim katedrama našu djecu poučavaju profesori. Koliko smo istina čuli i naučili od svojih profesora, pa konačno i mnoge od njih i zaboravili! Ali nitko od nas ne može zaboraviti, što ga je majka u djetinjstvu učila. Dojmovi što nam ih je ona ulila neizbrisivi su. Njezinih lekcija se sjećamo do u kasnu starost. Ona je stvarala prve temelje.

f/ Spasiteljica! - Taj naziv je zavrijedila, jer svoje snage poklanja djetetu. Taj naziv zavrijeđuje i zato što spašava dijete od zlog utjecaja pružajući mu prve istine o vjeri i učeći ga prve molitve. Ako je kršćanstvo temelj civilizacije, majka je kolijevka civilizacije. Stvarateljica uljudbe.

Antuza, majka sv.Ivana Zlatoustog, znala je od svog sina stvoriti i učenjaka i sveca. Njegov učitelj govorništva običavao je govoriti: "Čudesne su te kršćanske majke!"

2. "Po svojoj slici"

a/ Fotografija! - Pođite k fotografu, potražite svoju sliku, što je nedavno snimljena i razvijena u njegovoj radionici. Među gomilom fotografija vi ćete pronaći i prepoznati

svoju sliku. Štoviše, među fotografijama prepoznat ćete i svoje prijatelje. Zašto? Jer je slika odraz onoga koga prikazuje. Isto tako ćete po djetetu prepoznati majku. U rukama dobre majke dijete se može dobro odgajati. A u rukama zle majke dijete se ne može dobro odgojiti.

Bog je rekao: "Načinimo čovjeka po svojoj slici!" U porodu i odgajanju djeteta majka ponavlja Božje riječi.

b/ Nasljestvo! - Medicina bi o tim zakonima donijela tužnih zaključaka. Ali ovog časa mimoilazim sva tako zvana "Opterećenja". Htio bih istaći jedan drugi zakon: Otac ostavlja u baštinu djeci svoju imovinu, a majka zloću ili dobrotu. Djeci je redovito jasno u kakve djelove se raspada imanje nakon očeve smrti. Ako ih otac i nije dovoljno opskrbio za život, sami će se naći i sticati. Ali, ako je majčin odgoj zatajio, ako im ona u baštinu nije ništa odgojem ostavila, kroz cio život će osjećati prazninu, i ni jedan profesor neće nadoknaditi što je majka propustila.

c/ Vlasništvo! - "Moje dijete", tako veli svaka majka. Pravo i kaže. Kad dolazi na svijet, njezine ruke ga prve prihvate i do osnovne škole ne miče se iz njezinih ruku. Ona izvabi iz njegovih usana prvi osmjeh. Ona postavlja na njegove usne prvu domaću riječ. Ona ulijeva u njegovo srce prvu domovinsku ljubav. Ona mu tepa prve molitve. Ona prva ima u rukama šačicu gibljive gline, pa može po volji mijesiti i stvarati kip, umjetninu ili nakazu.

d/ Činjenica! - Donosimo misli Josipa de Maistre: "Žena nije napisala Ilijade, ni Eneide, ni Hamleta. Žena nije izradila Apolona Belvederskog, niti je sagradila crkvu sv.Petra u Rimu. Žena nije pronašla algebru, dalekozor, ni parnog stroja. Ali je njezino djelo veće od svega toga. Na njezinom krilu odraste čovjek i čestita žena".

Washington, utemeljitelj Amerike, izjavio je da sve duguje svojoj divnoj majci. To će priznati svaki čovjek. Nije li i Isus na zemlji bio povjeren uzornoj Majci Mariji?

....

Što Isus traži od naših majki?

Ako su uspjele djecu odgojiti, neka se ponose kao što se i Marija ponosila svojim Sinom Isusom. Ako nijesu uspjele, neka plaču i mole kao Augustinova majka Monika!

Što od njih traži Isus?

Uvjerenje, da pupoljak koji se stvara u njihovoj nutrini mora sazrijevati u plod do poroda.

Svijest, da je dijete koga imaju na rukama šačica gline iz koje moraju izvesti umjetninu po Božjoj slici!

Osjećaj, da se čedom koga u kolijevci njišu, njiše se istodobno cijeli svijet!

III

ISUS I DJEVOJKE

"Tko će pomoći njezinoj slabosti, ako je ne podupre religija", Tako se o djevojkama izjasnio Chateaubriand. Vjerujem da nije mislio toliko na slabost, koliko na nemoć. Tako to treba shvatiti! Život nije djevojku zaštitio kao muškarca. Ona je ovisnija, i zato je potrebna zaštite.

U pitanju je, kome će pružiti ruku, da joj dadne oslonac.

1.Što ih može usrećiti?

a/ Nauka? - Ne! Jer nauka je hrana ljudskom razumu. Ne mislim da su djevojke bez razuma. Ponekad su bistrije od mladića. Ali, činjenica je da preko polovine njihovog života zauzima osjećajni život. Nauka bi ostavila prazninu u srcu,bila bi to jednostrana djevojačka sreća.

b/ Rad? - Ne! Jer je tvornički ili poljski rad dodijeljen jakoj građi muškog tijela. Još tome, ako se i prihvati rada, ona želi raditi i živjeti u dvoje. I rad bi bio jednostrano zanimanje.

c/ Kći? - Ne! Ostane li u roditeljskoj kući, osuđena je na vječnu samoću, a prečesto i na robovanje. "Kćerka" je prelazni djevojački put. On vodi dalje, u mnogo važniji poziv.

d/ Sestra? - Ne! Doživotna pratilica svoje braće! I to je tek most, a posljednja stanica je materinstvo. Samo ovdje može djevojka naći sreću. Iz ovih strana ona čuje zov, u majčinstvu završavaju sve njezine čežnje. Ako je žedna, tu će biti napojena. Ako je bolna, tamo će joj bol biti sladak.

"Život djevojke, mudro je netko rekao, može se podijeliti u tri razdoblja: One sanjaju o ljubavi, provode ljubav, oplakuju ljubav".

2.Što traže u ljubavi?

a/ Shvaćanje! - Roditeljska kuća ne može imati mnogo za nju shvaćanja. Otac i majka su prešli svoje mlade godine, pa se teško užive u mlade godine. Zaručnik je možda razumije, ali je često i vrijeđa preuzetnim zahtjevima. Život je gazi na svakom koraku, jer je nemoćna. U tom teškom položaju priskače joj u pomoć religija, ona joj nudi vjenčanu klupu kao zalog najdubljeg shvaćanja i smirenja.

b/ Radost! - Kad bismo odvagnuli djevojačke suze i radost, prevagnule bi suze.Duša im je osjetljiva kao harfa na svaki dodir. Zato mnogo trpe, a da muškarci to i ne primjete. I ovdje religija znađe pružiti čistu radost obećavajući doživotno jedinstvo između muža i žene. Radost Božjeg blagoslova, radost rađanja, radost ispunjene dužnosti.

c/ Sigurnost! - Svađe i rastave su najbolnija operacija na ženskoj duši. Religija jamči nerazrješivost braka. U tome pruža mladoj djevojci čvrstu podlogu braka.

d/ Vječnost! - Ljubav je kao zapaljena voštanica na vjetru. Lahor je pogasi. Religija, koja je ljubav proglasila prvim

zakonom, pali svijeću, čuva plamen i u olujama. "Ljubav nikad ne prestaje"/Sv.Pavao/.

"Beskrajna je noć. Žedna sam... Sveti Bože, ako postojiš, tad ugasi u mojoj nutrini i na mojim usnama ovaj oganj" /Iz Dnevnika Jedne Izgubljene/.

3. Što im nudi Isus?

a/ Ljubav! - Na Lazarevu grobu je Isus plakao. Njegove suze bile su dokaz prijateljstva prema Mariji i Marti. Često se svratio u njihovu kuću, odmarao se i dao pogostiti. Djevojku je izabrao sebi za majku. I, dok bude volio Majku Mariju, ljubit će sve djevojke ovog svijeta, jer su one cvijet iz bašte u kojoj je procvala i Marija.

b/ Svadbu! - Ali Isus točno razlikuje "mudre" od "ludih" djevica. O tom je ispričao i priču. Jedne su ušle u sreću, ali druge nisu. "Koje su bile spremne, ušle su s njim na svadbu!"

c/ Život! - Život duše, jer sakramentom ženidbe posvećuje sve djevojačke težnje. Život tijela, jer uzakonjuje porod djece. Jest! Bog ne voli mrtve domove ni promašene majke. Sjećate li se slučaja iz njegova života? Prolazila povorka, u lijesu bila Jairova kći. Isus zaustavi povorku i povika : "Djevojko, velim ti ustani!... Uhvati djevojku za ruku, i ustade djevojka".

d/ Opraštanje! - Slabost i greške su dvije sestre. Nije ni čudo, što djevojka pogriješi, ponekad je to plod čiste slabosti. Zato Isus velikodušno oprašta slabost. Sjećate li se Njegovog susreta s bludnicom Magdalenom? "Oprošteni su joj mnogi grijesi, jer je mnogo ljubila!" Isus je ovdje veoma mudro razlikovao slabost od zloće. On je u duši ove grešnice ipak pronašao dubinsku čežnju za dobrotom. A to je dovoljno, da joj sve oprosti.

e/ Poštovanje! - Možete li se domisliti? Koliko je načina Bog mogao izabrati da dođe na svijet! Mogao je stvoriti sebi tijelo pa se spustiti na svijet. Mogao je narediti anđelima, da mu izrade najljepše tijelo, Mogao je što je htio. Ali nije! Izabrao je palestinsku djevojku od osamnaest godina i poručio joj po Gabrijelu, ne bi li pristala, da mu bude Majkom. Poštovanje, koje On nosi prema svojoj Majci, prenio je na sve djevojke, jer je Marija u ime svih djevojaka pokazala spremnost za ovako visoku ulogu.

....

Što Isus traži od naših djevojaka?
On bi htio, da ga sve vole kao što ga je ljubila njegova Majka Marija. One bi to i željele, ali kalež im je pun do vrha, prelijeva se. "Beskrajna je nemoć. Žedna sam... Sveti Bože, ako postojiš, tad ugasi u mojoj nutrini i na mojim usnama ovaj oganj!"

Isus ga neće ugasiti. Ta, on ga je i zapalio. On želi samo jedno:

Ovaj oganj oplemeniti i blagosloviti pred oltarom!

IV

ISUS I MLADIĆI

Tko stigne, putujući, do kraja svog puta, može se samo okretati unatrag, jer pred sobom nema više puta. Tko je na početku puta, taj ga gleda pred sobom. Zato starost živi od samih uspomena, a mladost živi u nadi pred budućnošću. Zato se starost ničemu ne nada, a mladost se nada životu što je pred njom.

"Po čemu poznajemo da smo ostarili? Po tome što se prestajemo nadati" /Fliegende Blätter/.

1. Analiza mladićeve duše

a/ Nada! - Mlade godine su kao dolazak tople godišnje dobi, kad se iz zimskog sna bude grane, pupoljci. Kao zora što pred sobom goni noćni mrak! Kao transfuzija krvi u nemoćnom bolesniku. Pred mladićima je još neprevaljen put, a to je podloga nade.

b/Borbenost! - Put što je pred nama, treba osvojiti. Zamislite cio svijet na trkalištu. Sve se bori, da stigne na cilj. Životne položaje treba osvojiti. To je zadatak mladosti, jer starost napušta položaje. Zato se mladići bore za novo protiv starog, za uspjeh protiv neuspjeha, za dobro protiv zla.

c/ Opasnost! - Sjedine su na kraju puta, ali zato su pune iskustva. Mladić je tek na početku, pa ne zna, kako izgleda život. O tome mu mogu starci pričati. Radi toga je mladost u opasnosti, jer juri na životnoj stazi, a ne zna što je pred njom na putu.

d/ Značaj! - Tri skrajnosti izabiru mladići: Jedan je samo stručnjak. Drugi je samo rodoljub. Treći je samo vjernik. To su tri ugaona kamena, i ne možemo bez njih graditi značaj. Svaki mladić mora sva tri čimbenika postaviti u temelj svoga rada: On mora biti istodobno dobar stručnjak, katolik i rodoljub. Zvanje, vjera i domovina je njegovo tlo na kome radi. To je zametak karaktera.

2. Na djelu

a/Ideja! - Bog je volio širinu, zato stvara prostrani svemir, zato osniva sveopću Crkvu. Mladići isto tako vole širine, kao da im je Bog ovaj smisao za prostore ostavio u baštinu. Oni se rado puštaju vodstvu ideje koja ih vodi u osvajanju znanosti, u političkim pokretima.

b/ Energija! - Bog je imao određenu svrhu, kad je došao na svijet. Božanskom energijom je preuzeo otkup i ujedinjenje svijeta. Čudnovato! Bog je prelio dio ove sile i u mladi svijet, koji se u svakom pothvatu bori do posljednje kapi svojih napora. Mladost je energična u sportu, u demonstracijama, u štrajkovima, na bojnom polju.

c/ Provedba! - Bog bezuslovno provodi svoje zamisli u djelo: Odlučio je sići na svijet i sišao je. Odlučio je umrjeti

na križu, i umro je. Odlučio je osnovati Crkvu, i osnovao je. Mladići su isto tako beskompromisni! Svi prevrati u povijesti izvedeni su od mladih ljudi. Ali u pitanju je uvijek, da li su na pravom putu. Važno je onda, pravo iskoristiti ovu snagu. Poslužit ću se slikom: Zamislite snažni slap rijeke koji se ruši niz hridinu. Snaga je tu, treba je iskoristiti u elektrifikaciju, u pogon. To je duša mladića.

d/ Uspjeh! - Bog je uspio u svakoj svojoj zamisli, jer je gospodar povijesti. Da li je i u ovoj stvari mladić sličan svome Bogu? Ja bih rekao, da uspjeha uvijek imade i kod mladosti. Ali taj uspjeh može biti i u dobru i u zlu. I opet je u pitanju, kojim putem je naša mladost udarila. Obično se veli da ideali imaju krila. To je istina. Ali krilima može čovjek i letjeti i zalutati.

3. Isusovi prijatelji

a/ Usavršiti! - Isus ih voli radi ove borbenosti. Na njih je mislio, kad je rekao: "Donio sam plamen, i što hoću ne da plane!"

Njegov je nacrt borbenost, ali prije toga traži spremnost. U tom smislu se porazgovorio s mladićem iz Evanđelja, te ga savjetovao, kako će se usavršiti: "Ako hoćeš biti savršen!"

b/ Sačuvati! - Od trulenja što ga uzrokuje zlo! Zabluda je intelektualna smrt. Grijeh je moralna smrt. Odnarođenje je narodna smrt. Iz ovih triju smrti Isus želi izbaviti svaku mladu dušu kao što je nekad iz lijesa izvukao sina udovice iz Naima: "Mladiću, velim ti, ustani!"

c/ Vratiti! - Odmetnik sin iz Evanđelja bio je mlad čovjek. Volio je i on širine, borbenost. Ali su ga mlade godine povele u zabludu. Društvo svinja, a na trpezi žir. Poniženje za mlado srce koje je svjesno da može osvojiti svijet. Ali, kad se probudio ponos, kad se vratio u očev dom, primio ga je otac srdačno kao sina.

Koliko roditelja proživljuje susret oca i sina iz "Traviate"! Koliko bi se sinova trebalo vratiti u dom oca!

d/ Povjerenje! - Najmlađem apostolu Ivanu je dozvolio da otpočine na njegovim grudima. Mladim ljudima povjerava redovito porod djece, mlade ljude poziva u svećenički stalež.

Što hoćete? Želite li da kažem, kako je Isus zaljubljen u mlade ljude? Odgovorit ću ovako: On sam je nastupio govorima u mladoj dobi, imao je tek trideset godina. Na križu je imao trideset i tri godine. Teolozi vele, da će cio svijet uskrsnuti u najljepšoj mladenačkoj dobi.

....

Što Isus traži od naših mladića?

Neki vojskovođa je govorio: "Ponos pripada meni, moja krv pripada rodnoj grudi, a moja duša pripada Bogu!"

Držim da Isus ništa više ne traži od naših mladića?

V

ISUS I DJECA

"Velečasni, spavaju li anđeli po noći?" - Ne! Odgovorio sam djeci na satu katekizma. Jedva sam mogao misliti da su mali mozgovi prihvatili moju izjavu, pa sam im ispričao ovu priču: Svake noći anđeli slete s neba na zemlju. Obilaze gradove i sela, da vide nije li koja majka pred porodom. Čim opaze da majka očekuje dijete, hitro uzlete preko zvijezda, pa dojave Isusu. A Isus uzme najljepšu plavu boju, izradi li jepe oči, dadne ih anđelima i rekne: "Požurite do majke i darujte novom djetetu plave oči!" Anđeli tako i učine. Eto, zato sva djeca na porodu imaju plave oči, plave kao što je nebo plavo.

Djeca su se rado opredjelila za istinitost ove priče. A ja sam završio: Imali li Isus na nebu tvornicu dječjih očiju? - Javila se djevojčica i mudro raščinila ovu priču: "Isus voli dobru djecu!"

1. Isusova briga

a/ Začeto dijete! - U času začeća, kad još ni majka ne zna kako će njezino dijete izgledati, Bog stvara posebnu dušu za njezino dijete. Najvažnije crte, izraz, život umjetnine pridržao je sebi kao što čine svi veliki umjetnici.

b/ Posvećeno dijete! - Iz majčinih ruku otprema Bog dijete izravno u svećeničke ruke: Svećenik ga posvećuje Krštenjem, jača ga Prvom Ispovjeđu i Pričešću. Prvi, najljepši doživljaji djeteta zbivaju se u crkvi, na posvećenim rukama svećenika.

c/ Majčino dijete! - Ptica položi svoje mlade u gnijezdo, a Bog povjerava dijete majčinom krilu. U tom gnijezdu dijete prima prvu hranu, prvu pouku.

d/ Anđelovo dijete! - Svako dijete ima svoje ime. Isto tako svako dijete ima svoga anđela čuvara. Do smrti! Neki sveti ljudi tvrde, da anđeli čuvari bdiju nad grobovima svojih štićenika čekajući Uskrsnuće na Sudnjem Danu.

e/ Trojstveno dijete! - Čudnog li izraza! Trojica su na nebu, trojica su na zemlji. Na zemlji su otac, majka i dijete. Na nebu se sreća temelji u imenu Oca, Sina i Duha Svetoga. A na zemlji se sreća naroda temelji u imenu oca, majke i djeteta.

Zašto se Isus brižno zauzimlje za djecu? Dijete je nedužno, jer se zlo njega ne dotakne. Dijete je nada, jer na njemu počiva budućnost svijeta. Dijete je vjerno, jer bez primjesa zabluda sklapa ruke, te se izvorno i prirodno klanja svome Bogu.

2. Evanđeoski podaci

a/ Dijete Isus! - Nije se u božićnoj noći pojavio ni kao mladić, ni kao zreo čovjek, ni kao starac. Sišao je u liku

nejakog djeteta. Nije li silaskom u jasle počastio carstvo djece?

b/ U hramu! - Prikazan je po ondašnjem običaju, još prije toga obrezan. U hramu je raspravljao s učiteljima zakona. Prošao je kroz sve vjerske puteve što ih zakon u ono doba propisivao.

c/ Blagoslov! - Zacijelo, apostoli nijesu shvatili onog časa svu Isusovu ljubav prema djeci, kad su branili majkama da puste djecu do Isusa. Ali smjesta ih je prekorio. Dozvao djecu k sebi i blagoslivao: "Pustite k meni malene i ne branite im!"

d/ Veličina! - Među apostolima se razvila rasprava o prvenstvu. Možda su se prepirali, tko je prvi pronašao Mesiju. Možda su se natjecali za prva mjesta kod Isusa. Tko bi to znao! Isus je njihovu raspravu presjekao dozvavši među njih maleno dijete. Kao da im je htio prstom pokazati, gdje moraju tražiti veličinu: "Tada on dozove dijete i postavi ga među njih".

e/ Obrana! - Dječji svijet je izložen opasnostima, jer je nemoćan u obrani protiv tjelesnih i duhovnih napada. Bit će onakvo kakvim ga odgoji okolina. Isus je za to znao, pa je izdao nalog: "Gledajte da ne prezrete jednoga od malenih!". Po Isusovom mišljenju bilo bi bolje sablaznitelju da objesi o vrat mlinski kamen i da se utopi!

f/ Otac i djeca! - Dotle je porasla Isusova ljubav prema djeci, da je htio sve u djecu pretvoriti. Uostalom, tako je izjavio: "Ako ne budete kao djeca, nećete ući u nebesko kraljevstvo". Molitvom, što je ostavio u baštinu svijetu, proglasio je sav svijet djecom nebeskog Oca. "Ovako molite: O č e n a š !" Ako je on otac, svi smo mi djeca.

Prema životopisu Male Terezije čini se da su se i anđeli jednom zaželjeli biti djecom. Svetica veli da joj je Isus pisao pismo u kom piše, kako su ga Kerubini salijetali, da ih preobrazi u djecu: "Mnogo me je danas Keribina prosilo, zašto i njih nijesam djecom stvorio!"

....

Što Isus traži od naše djece?

Točnije pitanje bi bilo: Što Isus traži od naših roditelja? Evo odgovora:

Slikar slika sliku, ne da je nakon slikanja spali, već da mu blista na izložbi.

Kipar kleše svoj kip, ne zato da ga čekićem smrvi, već da mu pronese slavu.

Glazbenik sklada operu, ne zato da je baci su smetlište, već zato da oduševi javnost.

Bog daje roditeljima djecu, ne da trunu u zaboravi, već zato da budu ponos zemlje i neba. Bog želi, da svako dijete bude jedna Božićna Noć, da svaka dječja riječ i svaki jecaj bude božićna pjesma.

Snivaj, srce, snivaj!
Radi patnje tvoje svete
Anđelak je posto dijete,
Snivaj, srce, snivaj! / R.Kupareo/

VI

ISUS I PATNICI

Sasijecite stablu grane, poskidajte cvijeće, presjecite žile. Što će se desiti? Ono će se osušiti i uginuti. To isto čini patnja na čovječjem tijelu: Otimlje zdravlje, a ubacuje bolest. Odnosi radost, a ubrizgava bol i tugu. Ranjeno stablo vene i ne može biti plodno. Isto tako čovjek patnik vene i neplodan je u mislima, u osjećajima,pa i u volji.

Takav nam izgleda svijet gledan samo sa zemlje. Ali,ako pogledamo s nebesa u problem patnje,jasnije nam je obzorje. S ove visine osjetimo, kako je patnički život plodan. Odozgo vidimo, da posječene grane i žile ne gube svoj sok. One još življe probijaju. Kao obrezana loza, što u proljeće biva snažnija i zelenija i plodnija, jer ju je vinogradareva ruka pročistila.

"Svako srce, koje je kadro da osjeti veliku bol, kadro je i da čini dobro"/E.Deecher/.

1. Oskudnici

a/ Dragovoljni bijednici! - Netko ima, pa lakoumno troši, i padа u tešku bijedu. Netko nema, jer nikada iz lijenosti nije ništa ni stekao. Prvi su rasipnici, a drugi su lijenci. Prvi previše čiste svoje pričuve, pa u njima nema ništa. Drugi premalo obrađuju svoje njive, pa je izbio drač. Ovima je poimence Bog u početku svijeta rekao: "Trnje i korov će ti rasti!"

b/ Prisilni bijednici! - Dvije vrsti razlikujemo! Nezaposleni šire ruke i traže posao, rad. Ali ih je društveni kotač izbacio izvan stroja. Nesposobni umiru od želje, da im se vrati moć rada, ali ih je priroda kaznila i osudila na prisilnu lijenost. Ovi trpe ne znajući zbog koga trpe. Isus je o njima rekao: "Imat ćete uvijek siromaha".

c/ Prosjački bijednici! - Tko ih je nagnao, da prose! Zanat prosjački, nevolja? Nije ni važno! Činjenica je, da su se ponizili i proglasili bijednicima. Neki poštenjak nikada nije odbio siromaha s praga svoje kuće, iako su se njegovi sinovi bunili. On im je uvijek ovako govorio: "Sinko, siromah može mene prevariti, ali ja se neću nikada prevariti,ako dadnem milostinju."

d/Žuljeviti bijednici! - Tko su ovi s tako čudnim nazivom? Pogledajte oko sebe! Sve im je priroda poklonila: imanje,zaposlenje, zdravlje, brojnu djecu i radnu snagu. A pored toga su bijednici. Tko je kriv? Možda brojna djeca? Ponekad je i to razlog. Isus je njima najbliži. I On se rodio u jaslama, prosio je kruh i umro u teškim bolima, iako je posjedovao cijelo nebo.

2. Bolesnici

a/ Samci! - Mi biramo društvo po volji, bolesnici čekaju na posjet i na utjehu. Ponekad ne dočekaju nikoga, a

mnogo puta u vlastitoj kući žive sami, jer su zdravi u poslu.

b/ Okovani! - U kutu svog stana, u svom ili bolničkom krevetu, prikovani uz štake ili ukopani u ponoćna kola. A mi? Kako god nam bilo teško u životu, ipak hodamo, na slobodi smo.

c/ Tužni! - Tko može jesti šećer, osjećati sol? Tko može ležati na ledu, a osjećati toplinu? Tko može ležati bolestan, a osjećati se veseo? Nitko! Doduše, sveci su bili radosni u bolestima, ali to je bila više strpljivost, nego tjelesna radost. I loza pusti suzu, kad vinogradar obreže mladicu. I stablo proplače, kad zelenu granu posječeš. Kako onda ne bi tužan bio bolesnik, kome prijeti pogiba da pukne posljednja životna nit?

d/ Unesrećeni! - Koliko sve ima gledišta!? Skloni smo u sebi vidjeti golemu nesreću, a u drugome je ne vidimo. U oku nam je zrnce prašine, a osjećamo gredu. U tuđem oku je "slamka", a mi ne vidimo ni prašine. Tako je! Svakome je njegova patnja najbliža. Ali biva i obratno. Evo kako! Čovjeku oslabio vid na lijevom oku i nema pomoći. Zbog toga je pao u očaj. Ali jednoga dana susretne slijepca od rođenja, pa mu se učini da je on kraj njega posve zdrav čovjek. Kad smo pred težom nesrećom, jedva mislimo na svoje manje patnje. A kad bi nam Bog predočio čistilište ili paklene muke, najteže patnje na zemlji bismo nazvali igračkom... Bolesnici se guše u dosadi, odvratno im jelo, neprijatni i ljudi. Ne bi li lijeka mogli naći i u ovoj misli? Nije li njihova bolest smanjivanje prekogrobnih muka?

3. Isusovo tumačenje

a/ Njegovi pacijenti! - Bolnica ima svoje pacijente, liječnici u svojim ambulantama imaju opet svoje pacijente. Ali i Isus ima svoje pacijente. Poznato nam je iz Evanđelja, da je najradije pristupao bolesnicima, pa ih čudom ozdravljao. Ako je bolest bila teška, pa je pacijent podlegao i umro, Isus se poslužio svemoću i uskrisivao je mrtve, što još ni jednom liječniku na svijetu nije uspjelo. Isus je volio bolesnike za vrijeme svog boravka na zemlji. Voli i danas, treba samo vapiti: "Isuse, Sine Davidov, smiluj mi se!" Ako bolest ne prestane, to treba primiti kao čišćenje duha!

b/ Njegovi kolege! - Nisu samo bolesnici slični Isusu koji je ranjen na križu umirao, slični su mu svi bijednici! On je bio siromah: Rodio se u štali, ležao je na slami, prosio je, kuće nije imao.

c/ Njegovi prijatelji! - Tako se izjasnio: "Nisam došao radi zdravih, već radi bolesnih!" Kruh je umnožio, da nahrani bijedni narod. Vodu u vino je pretvorio, da spasi svadbu iz neprilike. Gdje je bilo bijede, bilo je i njegove pažnje. Biti bijedan znači biti Isusov prijatelj.

d/ Njegova slika! - On se poistovjetio s bijednicima: "Bio sam gladan i nahranili ste me. Bio sam žedan i napojili ste me!" Otvoreno veli: Niste pomogli bijedniku, već ovako veli: pomogli ste meni!

....

Hostija ima ukus kruha, krv u kaležu ima okus vina. Ali u hostiji je tijelo Isusovo, a u vinu krv Isusova. I čovjek patnik ima izgled čovjeka, ali u njemu je sav patnički Krist. Jer svaka patnja je kap njegove krvi, svaka rana trn njegove krune. Zato bijednici zamjenjuju Isusa na kalvarijskom putu.

Naši patnici, naši golgotski otkupitelji!

VII

ISUS I LJUDI

Prvi sinovi i kćeri na svijetu bili su braća i sestre. Pored tijesne rodbinske veze razišli su se i stvorili pojedine narode. A i danas, u majke i oca djeca. Ponarastu, žene se, udaju se, žive samostalno. Štoviše, ponekad su ljudi prijazniji s prijateljima, nego li sa svojom rodbinom. Braća posvađena zbog očeve ostavštine, a s prijateljima se druže kao da su im to braća.

I narodi su se ogradili jezikom, običajima, granicama, zakonima. Nitko ne dozvoli diradi u njegovo. U obitelji svađa, a među narodima rat.

Smijemo li onda pogledati kroz Isusovo oko u ljude, pa ih nazvati braćom? - Tri problema su ljudima zajednička: bijeda, ovisnost, pomoć. Kad ih se dotakne Isusova haljina, preobrazi ih u bratstvo.

1. Z a j e d n i č k e n e v o l j e

a/ Bratske mane! - Mi velimo: To je japanac, a ovo je hrvat! Razlike su velike u jeziku, običajima i u narodnim osjećajima. Ali jedno je svima zajedničko: Svi mi skupa na svijetu imamo gotovo iste mane, greške. Netko je napisao knjigu "Abnormalnosti normalnih", gdje dokazuje, da nema čovjeka bez mane. Ako nas tisuću stvari rastavlja, bratstvo grešaka nas povezuje.

b/ Bratstvo grijeha! - Na svijetu nitko od ljudi nije mogao poviknuti: "Ja sam bez grijeha!" Takvu izjavu dao je samo Krist: "Tko će me od vas prekoriti za grijeh?" I ovo je dokaz naše istovrsnosti. Sramotna veza, ali je ipak rodbinska, jer smo svi grijehom okaljani.

c/ Bratska ovisnost! - Ruka se suši, ako nije životno u rame zataknuta. Biljka se suši, ako nije u zemlji. Čovjek se suši, ako nije u društvu. Potrebni smo jedan drugoga, jer smo kao samci nemoćni. Nad nama su gromovi i jači su od nas. Oko nas gore, pod nama potresi, a iznad sviju je Bog. Nije li istina? Dijete ovisi o roditeljima, čovjek od zemlje, ureda, zaposlenja. Obitelj ovisi od grada, grad je podložan

državi. Narodi opet sklapaju ugovore s narodima.

d/ Bratska opasnost! - Bolest jednako udara čovjeka u Kini, u Americi kao i u Evropi. Ljudi jednako stare po cijelome svijetu. Smrt na isti način silazi među sve ljude ne obazirući se na razlike jezika, klime, običaja i granica. Konačno, na odru smo svi braća, najsličniji smo jedan drugome.

2. Zajednički gospodar

a/ Podrijetlo! - Djeca istoga oca međusobno su braća ili sestre. I životinje se roditeljski ponašaju prema svojoj mladunčadi, te se vidi, da ih smatraju braćom. Kad upadne tuđe mladunče, napadaju ga. Pa kad bi nam roditelji bili i majmuni, još uvijek bismo se nazivali braćom! Ali naš je slučaj časrobniji: Nama je Bog otac.

b/ Tijelo! - Istina, razlikujemo se po jezicima, običajima i granicama. Ali pored sitnih razlika u boji, svi su ljudi jednake tjelesne građe. Ptice se razlikuju, ali svaku od njih nazivamo pticom. Tako je i kod ljudi. Kod svih je jednako rađanje, umiranje. Imaju moć shvaćanja, razumni su.

c/ Planet! - Kad smo na svom otoku, velimo: To je moj otočanin. Kad smo na susjednom otoku velimo: To je tamo moj otok. Kad smo u tuđini, velimo: Hrvatska je moja domovina. Kako se više udaljujemo od svog kraja, tako zaboravljamo uski rodni kraj, a pozivamo se na šire tlo. Kad bismo uspjeli doći do mjeseca ili do jedne zvijezde, tada bismo mislili samo na zemlju kao planet, kao što i sa svoje zemlje vidimo mjesec u cjelini, a ne vidimo pojedinosti. I kad bi nas netko u svemiru upitao: otkuda si, svatko bi odgovorio: Boravim na planeti Zemlja!

Bog nas tako i gleda s visine. On ne vidi tih sitnih razlika među nama. On je na zemlju postavio ljude kao što majka postavlja svu svoju djecu u kolijevku. Majka njiše kolijevku i uspavljuje svoju djecu, a Bog njiše i munjevitom brzinom okreće zemlju, a ljudi i ne slute, da vrhovni Gospodar svijeta zabavlja svoju djecu, braću ljude.

d/ Katolicizam! - Vjera je nadmašila sve. Ona je pregazila rase, običaje, granice, jezike i sav svijet pretvorila u jednu obitelj kojoj je na čelu Isus Krist. Jedno Krštenje, jedna Ispovijed, jedna Pričest, jedan Papa, jedan Bog. Katolicizam je usavršio rodbinske veze i proširio ih na sve ljude koji moleći govore: "Oče naš!"

3. Suradnja

a/ Nijemi mole! - Protivurječje? Ne! Kad u obitelji jedan brat oboli, drugi brat za njega radi dok su u zajednici. Tako je i u zajednici kršćana: Neki ne mole, neće moliti, preziru molitvu. Ali se milijoni usana pokreću i daju nadoknadu Bogu za propuste nemarnih. Kroz nijema usta šapću bratska usta molitelja i Bog biva milostiv.

b/ Izgubljeni se spašavaju! - Kad nitko ne bi znao puta do planine teško bi bilo prvi put prodrijeti do vrha. Ali tamo su čuvari, pratioci. Tako je i kod nas kršćana. Imamo

izgubljenih koji lutaju, ali imamo i onih koji su na pravom putu, te čuvaju brižno staze za nebesa. I kad Bog milostivo nekoga vrati na put, dočekaju ga vjernici i vode već poznatim putevima. Nije dakle nitko još izgubljen, dok ima na svijetu dobrih ljudi, dok postoji Crkva i milostivi Bog.

c/ Jaki slabići! - Što bi bilo od mene, da sam se u prvom grijehu sam morao pridići? Bio bih ostao u blatu. Kao i čovjek koga je pregazilo auto, teško ga ranilo. Izdahnuo bi u krvi, da nije stigla pomoć saniteta. Ali u krajnjoj slabosti imamo snage od brata čovjeka, koji nas tješi i pomaže. Imamo snage i oprosta od dobroga Boga, koji nas voli i onda kada smo zli. Mi smo jaki slabići, jer nismo sami: S nama su ljudi, s nama je i naš Bog.

d/ Dobri i zli! - Sjećate li se iz Biblije, da je Bog bio spreman spasiti jedan grad pod uvjetom da u njemu bude barem pet ili šest pravednika? Svi smo pomalo kažnjeni. Ali davno bi nas uništila Božja ruka, da među nama nema dobrih, koji nas štite kao gromobran od munje.

....

U slikarstvu razlikuju antiku, renesansu, impresionizam, kubizam i td.Ali za svako djelo od ovih razdoblja kažemo da je slika. I ljudi se po mnogočem razlikuju, ali je svaki čovjek slika Božja. Nek je čovjek kip, stablo, knjiga, ali je djelo jednog majstora!

On Otac, a mi djeca! To je jedini temelj našeg bratstva!

Ž I V O T N A   O S O V I N A

I

VJERA JE POVJERENJE

Neki čovjek, tako veli crnačka priča, bacao štap sa zemlje na stablo i obarao plodove. Kad bi mu štap zapeo o grane, popeo bi se na stablo, spustio štap, pa opet udarao. I nikad se ta bena nije sjetio, da bi mogao plodove rukom nabrati, kad se već popeo na stablo.

Kad nam život zapne o nevolje, spuštamo se po "štap", da udaramo po Bogu. A tada nam je najbliži kao i crncu plodovi, kad se popeo na stablo.

U pitanju je povjerenje. Možemo li se ikome povjeriti izvan svijeta?

1. Povjerenje u životu

a/ U odgajanju! - Dijete prima mlijeko od majke, a da nikada ne sumnja u dobre majčine namjere. Povjerava se njezinim grudima i svakom zalogaju što mu ga pruža. Od nje uči domaći jezik, i ne sumnja u točnost.

b/ U nauci! - Nastavnici u školama poučavaju đake. Ovi prihvaćaju pouku. Studenti na sveučilištu slušaju predavanja svojih profesora, primaju diplome u punoj vjeri prema nauci.

c/ U liječništvu! - Bolesnici se služe propisanim lijekovima, i nitko ne misli da će ga liječnik otrovati. Građani kupuju lijekove u ljekarnama znajući da ih magister ne vara.

d/ U saobraćaju! - Prijatelj se povjerava prijatelju, zaručnik zaručnici. Nazovimo to kako hoćemo, ali sve se ovo temelji na nekoj dnevnoj vjeri u ljude, na povjerenju u čovjeka.

e/ U religiji! - Majka je djetetu auktoritet, profesor đaku, liječnik bolesniku, čovjek čovjeku. Zašto onda Bog ne bi bio auktoritet svim ljudima? Nije li On vjerodostojniji od varljivih ljudi. Ispričao nam je sve tajne o nebu, zna što je govorio, jer je sam svjedok. Zato mu možemo vjerovati.

Imamo oči, da gledamo iskreno; uši, da slušamo iskrenost. Božje oko vidi točnije od svakog oka. Njegovo uho čuje jasnije od svačijeg uha. On je istina, u istinu treba vjerovati.

2. Što bi bilo bez povjerenja

a/ U zemljopisu! - "Kenija ne postoji!" Zašto? Jer je nisam vidio. To nije mudrost. Jer vidjeli su je istraživači i unijeli u zemljopisnu kartu. Danas nitko ne sumnja u opstojnost Kenije. Može li itko kazati, da Seine ne teče kroz Pariz? Vidio ili ne vidio Seine, nije važno. Istina je da ona teče krozPariz. I ta se istina temelji na izjavama onih, koji su to vidjeli. Kad bismo u zemljopisu vjerovali samo svojim očima, morali bismo mnogošta izbrisati iz škola, iz školskih knjiga i zemljopisnih karata.

b/ U povijesti! - Netko uzme obarati povijesne dokaze, pa rekne: "Pitagora nije postojao oko 550 godine prije Krista".

Razlog? Nisam u to doba ja živio koji bih to mogao provjeriti. Ako bi to bio temelj povijesne nauke, tada bismo morali svu prošlost zanijekati i početi datumom svog vlastitog rođenja.

c/ U fizici! - Smiješ li kazati, da nema struje jer je okom ne vidimo? Ako sijalica svijetli, ako industrija bruji motorima, nije li to dovoljan dokaz za struju? Kako su bili šaljivi ljudi pred neko vrijeme, kad su mislili da nema atomske energije. Danas smo je otkrili, znamo za njezinu snagu. Što bismo rekli onima, koji još za tu tajnu nisu čuli, pa viču da atomska energija ne postoji? Možemo li obarati fizičke zakone samo zato, što ih ili ne razumijemo ili za njih još ne znamo?

d/ U filozofiji! - Ljudi umuju, pišu knjige, grade filozofske sisteme. Svašta li su izrekli i napisali! Istine i laži. A gdje je istina? Pitaju ponekad filozofi kao što se nekad potao i Pilat na Isusovu procesu. Ako posumnjamo u istinu mudraca, utopit ćemo se u pesimizmu. Ako kažemo, da svi mudrouče i pišu, rasplinut ćemo se u pretjeranom optimizmu. Što onda? Postoje činjenice, postoji logika. I tko mudruje trijezno, može dohvatiti istinu. U čistu misao možemo imati povjerenje.

e/ U religiji? - Tako ljudi vele: Sve je prekriveno zastorom, tajnama. Nije dostojno da čovjek prihvati vjerske tvrdnje, kad ih ne vidi i ne razumije. Zar je potreban čovječji mozak u pitanjima što ih je Bog shvaćao prije nas? Zar itko može nadmudriti Boga? Zar je moguće shvatiti sve što Božji razum nudi na vjerovanje? Nije li srčika vjere baš u tome da prihvatimo ono što Bog u evanđelju nudi kao živu istinu? Ono što radimo kad padamo na koljena, to isto činimo svojim mozgom, kad prihvaćamo objavljene istine.

Toma je govorio: "Ne vjerujem, dok ne metnem prste u mjesto čavala". Krist je ukorio njega i sve njegove sljedbenike: "Blago onima koji nisu vidjeli, a vjerovali su".

Nije li naš Bog veći auktoritet nego li je profesor đaku, liječnik bolesniku? Povjerenje nam je potrebito i kad nas u Evanđelju poučava i kad nas u nevoljama liječi.

....

To i jest snaga moje vjere: Iznad svemira imam točku u koju mogu gledati. To je zvijezda što me prati, sunce što me grije, srce koje me ljubi, Bog kome se povjeravam, u koga vjerujem.

Ampère je pisao svom sinu: "Sine moj, proučavaj svijet, ali samo jednim okom. Drugim okom gledaj vječnost! Slušaj učenjake, ali samo jednim uhom. Drugim uhom spremno slušaj što ti šapće nebeski prijatelj. Piši, ali samo jednom rukom, drugom rukom se drži čvrsto Isusove haljine, kao što se dijete drži majčinog skuta.!"

Možemo li se bezgranično povjeriti svome Bogu? Možemo li bez straha vjerovati sve što nam je Evanđelje ponudilo?

Pokušajte se čvrsto držati ruba Isusove haljine, vodit će vas Bog koji je čovjeku i prijatelj!

II

NADA ILI SUDBINA?

Otac obolio. Majka pošalje kćerkicu u crkvu, da moli za očevo zdravlje. Ona ode, pa se pred oltarom ovako molila: "Isuse, ozdravi mog tatu!" Kad se povratila, upita svom oca: "Tata, jesi li ozdravio?" On joj odgovori: "Napola, srce!" Kćerkica pohiti u crkvu, pa uzme još življe moliti: "Isuse, ozdravi još jednu polovicu mog tate!"

Što ćemo birati? Nedužno pouzdanje ovog djeteta, ili strah pred neumoljivim udesom?

1. Ne sudbina!

Tako misle primitivci: Sudbina je vanjska sila, jer premašuje čovječje snage. Nedohvatna je, jer je ne shvaćamo. Neizbježna je, jer se ne možemo od nje obraniti.

a/ Mitološki fatalizam! - Ostaci poganstva što još truju kršćanstvo. Astrologija je vjera u upliv zvijezda. "Rodio se pod zlom zvijezdom", "bludnik je, jer se rodio pod Veneromˮ. "Ubojica je, jer se rodio pod Marsom". - A u zvijezda ni pameti, ni volje, ni oružja, da bi mogle upravljati čovječjim životom.

Praznovjerje živi i u gradu i na selu. Pred kućom je konjska potkova, jer nosi sreću. Ne smiješ nastaviti put, ako ti crna mačka pređe preko puta. Kad ti netko laska, udari prstom po stolu, da te ne ureče. Pitamo: Otkada je potkova, mačka ili prst dobio božansku moć?

Sila, tako vele, upravlja događajima. Koja je to sila? Grci su je nazivali "božanstvom bez ušiju". Valjda zato, što ne sluša čovječje uzdahe i molbe.

b/ Filozofski fatalizam! - Čovječja misao je otrovana. Kao što vele Stoici, da u prirodi vlada udes koji se igra i ljudima i bogovima. Štoviše, svoju nauku su postavili u sistem i javno je naučavali.

Kazualisti tvrde da je temelj svemu slijepi slučaj. On nosi i sreću i nesreću. Stoga je svaka nada uzaludna, jer nije ništa predviđeno.

Pesimisti misle da je ovaj svijet i život u njemu najgori što se dade zamisliti. Radi toga je bolje očajati, negoli se nadati čemu.

c/ Teološki fatalizam! - I Boga su preinačili u udes!

Deisti ovako uče: Doduše, Bog je stvorio svijet, ali se za nj ne brine kao ni nemajka koja izloži dijete odričući se djeteta u korist bilo kojeg prolaznika.

Kvietisti se ne brinu ni za što, jer misle da se Bog brine za sve, pa i za njihova djela. "Bog će sve sam učiniti!" - Brine se, ali neće nikada mjesto tebe ili mene činiti dobra djela. Ima nešto što spada i na nas. On nam tek pomaže.

Očajnici misle obratno: Bog se ni zašto ne brine, ostavio nas je, besplodna je naša molitva, on se ravna po svojoj samovolji ne obazirući se na ljudske vapaje.

A.de Parvillez veli: "Zagrabite vode! Ako uzmete napršnjak, imat ćete nekoliko kapi. Ako uzmete čašu, imat ćete više. Uzmite vedro, pa ćete imati još više vode!"

Nije li to istina? Koliko se pouzdaš u Boga, toliko ćeš i zagrabiti.

2. Jedini brižni Bog!

"Ja sam Gospodin Bog tvoj, ne uzmi drugih bogova do mene!"/I Zapov./.

a/ Što nam brka pojmove? - Mnoge stvari, a najviše ovo: Zloća! Zašto Bog ne uspije da pobjedi dobrota na svijetu? Može li ili ne može? - Nije u pitanju njegova moć, već čovječja sloboda. On ne dira u našu slobodu, jednog dana će je tek procjeniti.

Nepravde! Zašto Bog dozvoli nepravde tako, da često i pravednici nepravedno trpe? - Nepravda je od ljudi, a ne od Boga. On poštuje našu slobodu, ali ćemo dati račun o svom postupku.

Okrutnosti! Zašto Bog ne obustavi ratove i nedužno prolijevanje krvi? - Poznato nam je da Bog ne sjedi u avijonu. On ne spušta bombe, on nije ni uz top ni uz mitraljez. Čovječja ruka sve to radi, pa će i kod obračuna odgovarati.

b/ Što nas tješi? - Neki profesor, izbačen iz službe, ovako se mudro hvalio sa svojim Bogom: "Težak mi je život. Čini mi se da me Bog smatra violinistom, jer me vježba u virtuoznosti. Ne tužim se, jer znam da je on umjetnik!"

Bog odgaja! Što sve podnesu sportaši, da postanu prvaci? Što sve progutaju đaci, da postanu školovani? Slične vježbe Bog traži od svojih kršćana, dok ih usavršuje u pouzdanju.

Bog prijeći teže zlo! Dijete je našlo na polju ručnu bombu, pa se igralo s njom kao s loptom. Otac vidio, pa mu je oduzeo. Da li je ovaj otac okrutan, ako se dijete rasplakalo kao da mu je mati umrla? Koliko naših suza poteče zbog otete igračke, koja bi nam raznijela dušu! Mi to ne vidimo, ali vidi naš Bog.

Bog čisti duh u čovječjem tijelu! Majka umiva dijete, a ono plače. Liječnik čisti gnojni čir na ruci bolesnika, a on jauče. Bog šalje kušnje čovjeku, a on huli. Nije li nam potrebna ta operacija?

"Bog nam daje orahe, ali ih sam ne razbija"/Ruska poslo./

c/ Što nas sokoli? - Možemo li biti optimisti? I pouzdati se? Bog nam može pomoći! Svemoguć je, pa može. To je dokazao, kad je stvorio svijet.

Znađe nam pomoći! Jer je premudar, pa predviđa sve. Svoju mudrost je dokazao uređajem svijeta, svemira, tijela, zakona.

Hoće nam pomoći! Predobar je i ljubi nas. Svoju ljubav prema čovjeku dokazao je smrću na križu.

Neki francuski pisac je rekao: "Živjeti bez nade isto je što i napisati pismo, pa ga neposlano ostaviti na svom stolu".

....

Američki filozof raspisao nagradu među đacima za najbolju misao uz cijenu uz pet stotina dolara. Nagradu je dobila ova misao: "Ljudi se tuže što je Bog postavio ruže među drače. A zašto radije ne zahvaljuju Bogu što je među drače položio ruže ?"

Sve je od njega: Suza i osmijeh, bol i radost, drač i ruža! U "Afroditi" G.Moore veli:

"Kad gledaš s nutrine, osjećaš da te netko vodi za ruku!" S vanjštine crni udes, a s nutrine milostivi Bog.

III

LJUBI LI NAS ITKO ?

"Svatko u svom srcu imade svoj posebni kalendar po kojem broji dane. U tom kalendaru su trenutci dugi kao godine, a godine kao vjekovi". Tako je zabilježio Flaubert, a mi to osjećamo životno. Nije li istina? U sreći nam vrijeme leti, a u nevolji su trenutci kao godine.

U ovim časovima "beskonačnog kalendara" duša pita: Ljubi li nas itko?

1. Oko nas

a/ Okrutna filozofija života! - Takvi su ljudi, takva im je ćud: Polion je bio prijatelj rimskog Cara. Morao je zacijelo biti uglađen čovjek. A svoje robove je ubijao i njihovim mesom tovio svinje. Čini se, da su mu svinje bile draže od ljudi.

Seneka, rimski filozof, veli: "Milosrđe je mana srca!" Prema tomu, mržnja je bolja od ljubavi.

Platon, po kom još pišu i govore "o platonskoj ljubavi", smatrao je robove nečistima. U tom slučaju čovjek je stvar, predmet, pokućstvo.

Individualna filozofija čovjeka je egoizam. U sticanju, u jurnjavi za položajem, posvuda. Sklon sebe postaviti na prvo mjesto. Želi od sebe napraviti središte života. A to je u suprotnosti s ljubavlju, jer ljubav postavlja u središte drugoga.

b/ Okrutne činjenice! - Takvi su ljudi, takva im je ćud:

Ratovi! Uvijek ih je bilo. Svađe u susjedstvu, i eto uličnog rata. Svađe u obitelji, i eto kućnog rata. Svađe među narodima, i eto svjetskog rata. Sve sama hladnoća, mržnja, klevete i prolijevanje krvi.

Čovjek krvolok! Čudimo se još danas, što imade primitivnih naroda ljudoždera. Zar su ubojstva civiliziranih evropljana paragraf savremenog "bontona"? Vesna Parun u pjesmi "Metak je obišao svijet" ovako uzdiše: "Svijet je širok... a stane u gutljaj krvi, u puščanu cijev!"

Rahitično srce! Ponekad je naša riječ bez ljubavi, pa

brat čovjek osjeća, kako mu postavljamo na dušu ledeni oblog. Ponekad je i naš smješak bez osjećaja, pa on sluti ironiju. Ponekad je naš stisak ruke u pozdravljanju mlitav, pa prijatelj osjeti u ruci tihi dodir, a u srcu kliješta što stišću. Takav postupak je znak rahitičnog srca. Zato nam je svima potrebno sunčanje, toplina i ljubav.

Vječni strah! Gradimo kuće, da se zaštitimo više od ljudi kradljivaca, nego od životinja. Podižemo plotove oko svojih vrtova i zbog životinja i zbog lopova. Osnivamo kriminalne sudove radi razbojnika, zaključavamo stanove na izlazu radi provalnika. Sve zbog ljudi!

Einsehower, pretsjednik Američkih Država, rekao je u govoru od 16.IV 1953. i.ovo.: "Mir koji mi želimo, može biti ojačan ne oružjem rata, već žitom, pamukom, mlijekom, vunom, mesom, građom i rižom".

2. Iznad nas

a/ Što je ljubav? - Možda će ovi izrazi dotaći njezinu srčiku: Sreća! Da, to je plod ljubavi. Novalis veli: "Sve što ljubimo, postaje središte raja". Dodir ljubavi je čaroban, moćan. Gradi sreću.

Punina! Čudna stvar, a ipak je istinita: Ljubav ispunja misli, težnje i sav život. Napušteno srce se tuži na prazninu, a ljubljeno se ponosi puninom. Jeste li ikada vidjeli, kako se ponaša riba na suhoj obali, a kako u moru? U vodi je sita i napojena srećom. "Nasmijem se, kad mi netko rekne da je riba u vodi žedna" /Indijski pjesnik/. Isto tako bismo se i mi nasmijali, kad bi nam netko rekao da ljubav donosi prazninu. Ptica u zraku, riba u vodi, a čovjek u ljubavi traži puninu životne sreće.

Vječnost! Navikli smo na privremene ljubavi, pa nemamo pouzdanja u nju. Navikli smo na to, da uopće ne osjetimo ljubavi, pa i ne znamo što u sebi krije. Ali, kad je susretnemo, svi se slažemo u jednoj stvari: Nek traje, nek joj ne bude kraja, Mi želimo vječnost sreće, a to i jest osebina prave ljubavi: "Ljubav nikad ne prestaje, ako i jezici umuknu"/ I Kor./. Umukne jezik, a nastavi pogled, osmjeh, srce, misao, uspomena. Sve bez riječi, a ipak duša gori od sreće. Bogoslovi vele, da će naša sreća u nebu biti bez buke, blaženo gledanje /visio beatifica/ Boga. Vječna ljubav u punini sreće, obostrana i beskonačna.

b/ Gdje je ljubav? - Postoji li netko iznad nas koji se zanima za naše jade? Ima li itko negdje koji bi nas ljubio?

U svrsi! Zaručnici sanjaju o braku, jer se nadaju sreći. U tom očekivanju su pijani od ljubavi. Bog je najtrajnija sreća. Ne bi li nam "zaruke"s njim donijele dublju sreću, kad bi nam on bio svrha?

U dobroj ćudi! Volim tog čovjeka, jer je dobre naravi. Tako velimo. Nije li Bog najsavršenije ćudi? On je predobar, premudar, predarežljiv.

U susretljivosti! Volimo one ljude koji se prijateljski ponašaju prema nama. Zar nije Bog svima nama bio prijatelj, kad je radi nas stvorio svijet, dao život, snovao Crkvu i

i darovao se na križu i u hostiji?

U radosti! Cvijet pod suncem cvate, čaša puna do vrha lako se prelijeva i dariva. Bog je sunce, te nas čuva od smrznuća duha. Bog je pun kalež misne krvi, pa nas može transfuzijom vratiti u život. Ljubav je radost, a ne žalost. A eto, Bog je veselje neba i zemlje.

U blizini! Slika moje pokojne majke je blizu, na mom stolu. Ali mi je draža mati, nego njezina slika. Pogledajte! Mi volimo cvijeće, zvijezde, more. To su tek slike Božjeg stvaranja. Zašto nam ne bi bio miliji On? Volim prijatelja i želim da mi je blizu. Zašto se ne zaljubimo u Boga, koji nam je još bliži? "U njem se mičemo i jesmo"/Sv.Pavao/.

U savršenosti! Momak voli djevojku, jer je lijepa. Mati ljubi dijete jer je njezino. Pianiskinja poštuje Chopina, jer je tješi. Počujte! Zašto onda ne bismo ljubili Boga, koji je ljepši od svake djevojke? Nije li on nama i mati i otac, a mi djeca? Nije li on bolji tješitelj od Chopina?

Oko nas je osjećaj zaleđen. Ali kršćanstvo je iznad nas otkrilo izvore ljubavi: Između Boga i čovjeka.

....

Bolesnik je na umoru. U svojoj ruci držim njegovu ruku. Pratim udarce srca, ono se gasi. Kraj! Mrtav je. Tog časa je lešina i biva leden!

Ne čini li vam se da je ljubav u agoniji? Ne bivamo li ledeni? Nismo li se već prometnuli u leševe?... To bi nam se i desilo, da nema Boga koji nas ljubi i koga mi ne znajući ljubimo. Točno! Bez ljubavi bismo izdahnuli, bili bismo živi pokopani, crvi bi nas raznijeli.

"Kad nas nitko ne bi ljubio, sunce bi se ugasilo"/V.Hugo/.

D R U Š T V E N E   V R L I N E

I

SKROMNOST

Kuhinjsko posuđe, kako veli Andersenova priča, počelo raspravljati, tko je među njima časniji. Lonac je mislio da je on časniji, a tanjur se opet hvastao da je časniji od lonca. Ušla domaćica, a oni ušutjeli. Upalila šibicu, i šibica ponosno povika: "Sada svatko može vidjeti da sam ja prva. Kakav sjaj razvijam, kakvo svjetlo!" Tako je pomislila, pa u pepeo izgorjela. Da je bila skromnija, još bi na polici živjela.

1. Niskost ponosa

a/ U prirodi! - Morska slingurica, nazvana službeno "Blennius dalmatinus", gizda se po morskom dnu, a duga je četiri centimetra. Možda se nikada i ne sjeti morskog psa koji je dug po petnaest metara. On se ni gladan neće okrenuti, jer je nevidljiva za njegov zalogaj.

Komarac sjedne prkosno na čovječje čelo, pa siše krv kao da mu nema takmaca. Čovjek se tiho približi dlanom, dotakne čelo, i od tog umišljenog diva ostade tek sitni trag čovječje krvi.

Što je veliko, što je sitno? Makovo zrnce je veliko u poredbi s nevidljivim bakcilom, a maleno je u poredbi s jabukom. Mi velimo, da je Zemlja velika, a Sunce je veće od nje 1,253.000 puta!

b/ U čovjeku! - Razum veli: "JA!" Ali sitan je taj "ja", jer se trudi da nešto shvati. Kad nauči, zaboravlja. Kad i ne zaboravlja, pada u zablude. Što li je taj "ja" pored još neotkrivenog znanja i zakona?

Volja veli: "JA!" Tako veli, a sitna je kao i morska slingurica: Malaksava u odlukama, gazi riječ, počini grijeh, varljiva je u osjećajima.

Tijelo veli: "JA"! Umišljena masa i ništa više. Stari, juri prema smrti, a do tada je podložno i bolestima i prirodnim silama.

"Nitko o nama ne misli tako dobro kao mi sami, a nitko o nama ne zna toliko zla kao mi sami"/F.von Schonthan/.

c/ Ponos u ruševinama! - Kad se ponos pretali u oholost, eto zla!

Konjske uzde! Pokušajte pustiti obijesnom konju uzde, isprevrnut će kola, teret i kočijaša. Čovjeku je skromnost uzda.

Vozila! Što će biti s avijonom, automobilom, parobrodom bez kormilara? Skromnost je čovjeku kormilo.

Dječji balon! Od tanke je opne. Napuhuje ga sve više. Kad je naduven, dovoljan je ubod igle da prsne.

Orgulje! Kakav dojam imamo, ako na koncertu čujemo "fortissimo" od početka do kraja? Začepimo uši pred orguljama i pred hvastavcem, koji stvara buku oko sebe i o sebi.

Vrata! Ulazeći u ponisku kolibicu moramo sagnuti glavu.

Ne učinimo li to, razbit ćemo čelo. Život je tijesan, treba sagnuti glavu.

Andersenova šibica! U objesnom ponosu je izgorjela i prometnula se u pepeo, pa je s kuhinjske police prešla u smetlište.

Ponos je puštena uzda, motor u punom gasu, naduveni balon, koncert u fortisimu, razbita glava, šibica u pepelu.

2. Veličina skromnosti

a/ U prirodi! - Tunjevi su kraljevi, jer ih se boje mnoge ribe. Ali i oni mudro uzmiču, kad se pojavi veći gazda, pliskavica ili morska psina.

Posijano zrnje skromno leži u zemlji, ne vidi sunca ni života. Ali proklije, nikne, razvija se u stablo, pa se bolje osjeća od onog zrna što je ostalo na površini, a ptice ga pozobale.

b/ U nauci! - Netko dovršio osnovnu školu, pa se hvasta znanjem. Drugi položio ispit zrelosti, pa ne može na sveučilište i smatra se neškolovanim. Treći dovršio sveučilišne nauke, vidio koliko je opširno znanje, pa se složio sa Sokratom, koji veli da ništa ne zna. To je istina: Što silazimo dublje u nauku, sve su nam širi vidici, pa vidimo što sve ne znamo. Skromnost i veliko znanje su brat i sestra. Tako su se ponašali geniji.

c/ U religiji! - Pred veličinom i svemoći Božjom čovjek je maljušan. Što mu preostaje, nego da se baci na koljena i tako smanji svoj stas, svoju visinu? Čovjek koji je uočio bitnost religije, prirodno sklapa ruke, i najradije je na koljenima. Ma kako bio učen, sagnut će svoje učeno čelo pred Sveznajućim. Nije li i Isus u skromnosti potražio veličinu? Rodio se u štali, gdje se samo krava oteli. Bježao je u Egipat ne hvastajući se snagom pred Irudom, proveo je život u Josipovoj radionici ne ističući sjaj svog neba, izabrao je saradnike siromašne ribare ne tražeći plemičke sinove, prijateljevao je s grešnicima ne prezirući njihove bijede, družio se s gubavcima ne bojeći se zaraze, pere svojim učenicima noge, bježi u goru pred izborom za kralja, liječi braneći pohvalu o sebi, prima Judin poljubac bez prigovora.

"Zašto ste, gospodine admirale, u svečanoj odori?" - upitali su admirala Dupetit-Thonarsa. On je odgovorio: "Jer molim. Tako sam uvijek obučen, kada sam pred svojim nadležnima!" Shvatio je molitvu. Ne čini li vam se da je molitva kao i vodena para? Ona se diže do oblaka, pa se spušta kao kiša do najnižih dolina, do potoka, do mora. Tako se i molitva penje do visina, a onda oplođena milošću spušta se do najniže razine, do najmanjih, do skromnih duša.

Skromnost je priznanje svoje bijede, svog stvarnog životnog stanja. Istina o meni, to je skromnost!

Jeste li čitali Ovidijevu pjesmu o oholosti? Dedal i Ikar su letjeli na krilima izvezanim lanenim koncem i oblijepljenim voskom. Ikar se obijesno popeo do sunca. Ali sunce je otopilo vosak, te se srušio u more. Što se više penješ, sve veći će biti udarac o zemlju, kad se srozaš!

Ne precejenjujmo sebe, da nam se ne polome krila! Ne podcjenjujmo opet sebe, da ne padnemo u očaj! Sredinom između neba i zemlje!

Sredinom! To je poznavanje sebe, to je skromnost!

II

DAREŽLJIVOST

"Darežljivost ne znači dati mnogo, već dati u pravi čas" /J.La Bruyère/.

To je davno izrekao Isus u hramu gledajući ljude kako dijele svoj novac s Božjom kućom! O siromašnoj udovici koja je najmanje crkvi darovala, Isus veli: "Najviše je dala".

1. L i s n i c a

a/ Čovjekova! -

Ekonomska pomoć! Nitko od ljudi ne bi želio lutati ulicama i prositi novčić. A ipak imamo siromaha, koji su bjedniji od ptica na njivama. Dajmo koliko možemo, uvijek smo dali u pravi čas. I još nešto: Čovjek me moli, da mu posudim novac. Posudit ću mu! Dužnik me moli, da počekam ili oprostim. Učinit ću po njegovoj želji. Crkva čeka na milostinju. Dat ću i njoj pomoć za njezin sjaj!

Osjećajna pomoć! Srce je bogata lisnica: Čovjek je potreban riječi. Kazivat ću mu istinu! Moj posjet prijatelju ili znancu bit će ljubazan. To je darivanje duše, a očituje se u pogledu, u osmjehu, u stisku ruke, u pozdravu. Ako nije darivanje, onda nije drugo nego vrijeđanje, ma kako bilo odglumljeno.

Duševna pomoć!Savjet pružam neukomu, i tako obogaćujem njegov duh. Oprost dajem uvreditelju, i tako obogaćujem i njegov i svoj duh. Molitvu izričem pred Bogom za brata čovjeka, i tako razveselim nebesa, a usrećim ljude.

b/ Isusova! -

Svijet je dan čovjeku na uživanje. Isus ga je poklonio. I nitko od nas ne plaća Isusu stanarine, ni kamata, ni poreza. Kako smo šaljivi, kad dršćući pružamo siromahu dva ili tri dinara, a pri tom ne mislimo na cio svijet što nam ga je Isus badava poklonio!

Život je dar Isusov. I tijelo i duša. Tijelo stvara:rad, sticanje, umnožavanje pokoljenja. Duh stvara: Glazba, slikarstvo, književnost. Sve ove snage dane su čovjeku bez otplate.

Vjera je dar. To je najvrijedniji poklon Isusove darežljivosti. Bez ovog dara nitko ne bi mogao omiljeti Bogu.

Zdravlje je dar. Ako me prati, njemu nek je hvala. Ako ga je zamijenio s bolešću, nek mu je opet hvala, jer je to njegov mudri proračun.

Hrana je dar. Njegovo je zrnje na livadama, on spušta kiše na naše njive. On je umnožio kruh gladnom narodu, on gomila pšenično zrnje u klasju.

Opraštanje je dar. Ne postoji neoprostivi grijeh. Ispovjedaonica je Ured Darežljivosti.

Križ je dar. Na njemu je predao život za otkup svijeta. Od ove cijene nema veće, kad netko pokloni svoj život "za svoje ovce".

Hostija je dar. Kad je skinut s križa, preobrazio se u posvećeno brašno i nastavio darivanjem svog života. Sveta Pričest je bogata trpeza za sve gladne duhove.

Isus Krist je imao samo jedno srce. Ono je znalo darivati. Mi ljudi imamo dva srca: Jedno krade, a drugo ponekad dariva.

2. Č o v j e k s d v a s r c a

a/ Sebično! - Takvo srce je utemeljitelj egoizma: Živjeti samo za sebe.

Nemilosrdnost: Ravnodušno gledamo tuđu bijedu, bez ganuća slušamo vijesti o nevoljama. Kao da nam je srce zaključano, nijemo, gluho, čelično. Kao da nitko na svijetu ne postoji do mene!

Nemir: Ponekad sjedimo na svom imanju kao kvočka na jajima. Ponekad "lajemo" pred svojom kućom kao pas čuvar ne puštajući nikoga blizu. Ponekad strepimo pred dolaskom znanca bojeći se da ne potrošimo šalicu crne kave ili čašicu domaćega vina. Kakav je to strah pred gostoljubivošću! Ne ponaša li se tako kuhinjska mačka negdje u mraku iza ormara, kad domaćici ukrade komadić kosti?

Nasilje: Da li smo sve što imamo stekli pošteno? Zar nije istina, da se cijene nabijaju, ugovori gaze, ostavštine iskrivljuju, tuđe otima?

Prijevara: U igri, u trgovini, u razgovoru, u nauci, pa i u vjeri. Čudite se? U vjeri? Da! Evo primjera: Župnik zatražio od zaručnika potvrdu ispovijedi i pričesti prije vjenčanja. Zaručnik sjeo u krčmu, pa prvom do stola dao svotu novca, da ode na ispovijed i iznudi potvrdu. Ovaj ode, zatraži potvrdu na zaručnikovo ime, donese, a zaručnik se vjenčao s tuđom ispovijeđu.

Izdaja: Juda je prodao poljupcem Isusa za trideset srebrnih novčića. To je bila sramota kakvoj nema takmaca. Ali još i danas se nastavlja prodaja: Za neznatni obzir ili za sat spavanja prodaje se blagdanska misa, za mali oduška bijesa kleveće se susjed, za podli zalogaj srdžbe daju se izjave na sudu.

b/ Darežljivo! - Takvo je srce utemeljitelj altruizma: Živjeti za drugoga!

Prijateljstvo: To osjetimo bez dokazivanja, ako nam je netko iskreni prijatelj."Vatra grije jače predmete koji su joj bliži"/T.Akvinski/.

Dužnost: Nesebična duša se razdaje. Majka živi za dijete, profesor za svoje đake, otac za svoju obitelj, svećenik za svoj narod.

Rodoljublje: Isus je čudesa činio u svojoj domovini, zbog svoje domovine je i proplakao. I otada se nitko ne može ispričati u toj stvari. Zemlja te je tvoja rodila, ona te i hrani. Za nju živiš, u njoj moraš i umrijeti. Darovati joj svoj znoj, svoj rad i svoje sposobnosti.

Čovještvo: Ptice lete u jatu, ovce pasu u stadu, a čovjek živi u zajednici. Mi smo više od jata i od stada, mi smo ljudi. Stoga u srcu nosimo sve ljude i za sve osjećamo, jer su Božji sinovi.

Religija: Bog nam je otac, Njegovim smo očinstvom postali rodbina. I kad je u pitanju pomoć, neću se obazirati na razlike jezika ili državnih granica.

Darežljivo srce nađe uvijek podlogu. Ako mi nije prijatelj, čovjek je. A to je dovoljni razlog, da mu pomognem.

. . . .

Siromah pruža ruku, uvrijeđeni traži mir, ožalošćeni čeka na utjehu, grešnik gubi put. Osiromašio ih je društveni egoizam.

Tko im može pomoći? Čovječja lisnica? Da! I još netko: Darežljive oči, darežljiva riječ i darežljivo srce!

III

NAGONSKA UZDA

Odisejevi mornari stigli do Lestringonaca. Tako čitamo u X Pjevanju. Kirka zavede mornare opojnim napitkom, pa ih čarobnom šibom pretvori u svinje. Dade im za jelo žira i drijenka. - U takvom stanju nije im drukčija hrana ni pristajala.

Čovjek je u punom dostojanstvu, dok upravlja nagonima. Ali, kad pusti uzde nagonima, promeće se u svinje i zatvara u kotac.

Što treba o tom problemu misliti? Što imati na umu?

1. Higijenski propisi

a/ Čisto! - Zašto čestitost seksualnog života nazivamo "čistoćom"?

Pogibeljni mrak. - Premažemo li prozore ilovačom ili čađom, neće svijetlo prodirati u naš stan. A u mraku se spotičemo o namještaj, padamo i lako se ozlijedimo. Neobuzdan nagon isto tako prlja duh, te kroz zamračen razum teško vidimo staze i zakone.

Pogibeljna zaraza. - Sve je logično u toj stvari: Pogled

prenosi dojmove na misao, misao zapali osjećaj, osjećaj pregovara s pristankom volje, a volja se lati djela. I tako od osjetila do osjetila putuje zaraza, dok ne završi u zlu.

Pogibeljna bolest. - Rane treba čuvati u najvećoj čistoći, jer bi infekcija donijela teške spletenosti. Zato liječnici dugo peru ruke prije operacije, kuhaju operacione instrumente, zatvaraju nos i usta prozirnom tkaninom. Sve to iz opreza, da ne inficiraju ranu. Kad tako ne bi postupili, prema pronalascima Pasteura, mogla bi nastupiti i smrt.

Posve je isti problem i u duši. Potrebna je sterilizacija oka, uha, riječi, osjećaja. Čuvati se infekcija nagona kao što njegujemo rane. Sterilizirati volju i braniti se od nametnika kao što se branimo u ljetnim danima od moljaca, stjenica, buha, komaraca.

b/ Higijenski! - Mislim na čovječji duh i na propise duha: Oči se lako isprevrnu u sabiralište nemorala. Zato je potrebna higijena čitanja, slika i dopisivanja. Blatno oko kao i blatno staklo ne propušta svijetla.

Uši se rado zabavljaju pjesmama, razgovorima i šalama. Ako nije sve čestito, uši nalikuju pokvarenom zvučniku koji unakazi melodiju.

Blizina je opasna. Ples, igra, dodir! Ovdje se može reći ono što znamo o vatri: Prevelika blizina opeče. I noćni leptir luduje oko zapaljene voštanice ili uljanice, pa oprži krila i padne.

Higijena duha je potrebna. To znači dati duši prednost, a ne tijelu. Dadnemo li maha nagonskom životu, dali smo prednost tijelu. A to je isto kao da konj upravlja s kočijašem.

Nečisti duh je Isusu odgovorio, kad je bio istjeran iz nekog čovjeka, da mu je "ime legija". Upravo tako! Tisuću neprilika, tisuću spletki, tisuću zala nosi sobom nezakoniti seksualni život.

2. Socijalne uredbe

a/ Priležništvo je zabranjeno, jer dijete treba rodovitog oca i majku. Alimentacija je jednostrani odgoj. U slobodnom stanju treba ostati do braka.

b/ Oskvrnuće je zabranjeno, jer otvara put prostituciji i jer djevičanstvo djevojke mora pripadati njezinom budućem mužu.

c/ Nasilje je zabranjeno, jer je to nepravda prema ženi. S čovječjeg stajališta je takav čin egoizam, a s Božjeg podlo zlo.

d/ Preljub je zabranjen, jer su tjelesa vjenačnih drugova vezana i zakletvom vjernosti zauzeta. Dirati u tuđe ložnice znači krasti i gaziti zakletvu. Zakoniti brak je jedino utočište nagonima, sve ostalo je nedozvoljeno.

e/Rodoskvrnuće je zabranjeno, jer poštivanje srodne krvi mora biti jače od nagona. Osim toga, takav snošaj vodi u degeneraciju.

f/Neprirodnost je zabranjena, jer ne dolikuje čovjeku: Bestijalitet je grijeh u vrsti, jer životinja nije čovjeku par. Sodomski grijeh opet greška u spolu, jer Bog predviđa čovjeka

i ženu, a ne iste spolove. Perverzija je grijeh u načinu. Obični blud iz zabave je bez bitne svrhe, nema poroda.
U ovom se slaže ljudsko društvo i Božji zakon.

3. Ćudoredne posljedice

a/ U razumu! - Prema nauci sv.Tome Akvinskog:
Sljepoća! Nagon obara s vlasti upravu razuma, te bez očiju pokušava vladati. A to je isto tako štetno kao da bi upravu parobroda preuzeo kuhar, koji ne zna ni za kompas ni za kormilo.
Naglost! Nagon sam sebi ne zna postaviti mjeru, jer je nezasitan. I, kad razum ostane postrance, zbiva se nešto slično što i slikaru koji hoće zatvorenim očima risati sliku. Kad otvori oči i vidi svoje "djelo", plane, pokida sliku, baci kist, te uništi sav svoj posao.
Nepromišljenost! U takvom prevratu nije ni čudo da se dese mnoga zla. Ne zaboravimo da bludnost spada u glavne grijehe. A iz ovih izviru ostali grijesi.
Nestalnost! Nagon ne poštiva razumske odluke, pa trabunja kao pijani kočijaš, luta kao jesenski list što ga vjetar nosi po volji i konačno smete u đubrište.
b/ U volji! - prema nauci sv.Tome Akvinskog:
Sebeljublje! Čovjek nagonskim životom bira radije svoju radost, nego li čast svog Boga i svoje duše.
Prezir Boga! Propis veli: "NE!" Čovjek prkosi i veli: "DA!" Nije li ovakav prezir pogibeljan?
Jednostranost! Prednost dajemo tijelu i zemlji, a ne duhu i nebu.
Prekid s budućnošću! Živimo kao da neće biti nikada obračuna. To i jest vlastito seksusu: Zamračenje razuma! Ravnodušnost pred Sudom.

....

U zemlji Gerazena bio opsjednuti čovjek. Kad Isus istjera nečistog duha iz njega, otjera ga u svinje, i dvije hiljade svinja se strmoglavilo u more. Tako je Isus mislio: Nečistom duhu je mjesto u svinji.
Tamo je mjesto svakoj takvoj misli, osjećaju i djelu!
Ako ima vrlina što se zovu društvene, ne zaboravimo i ovu:
Postavimo seksualnom nagonu uzde!

IV

DOBROHOTNOST

Dedal je, prema pričanju starih Grka, bio najveći umjetnik svog doba. Njegov učenik se zvao Tal. Kad je Dedal vidio da bi ga učenik mogao darovitošću nadmašiti, osumagli mu se duh iz zavisti, pa svog učenika strmoglavi s Atenske Tvrđave.

Zavist je zla želja, nalik na glogov trn koji pod sobom guši nedužno cvijeće. A dobrohotnost je plemenita želja, nalik na miris jagoda ili ljubica koje rastu pod glogovima.

1. Ž e l j e

a/ Izvanjski pogled! - Promatrajte ljude s katedralnog tornja:

Promet! Hitnja, dolazak, odlazak kao u mravinjaku. Ljudi razvijaju korak, idu na posao i vraćaju se s posla. Nose, prenose, tako danas, tako uvijek.

Jednak izgled! Kad gledamo s tornja, svi su nam isti. Ne razlikujemo tužne od žalosnih, site od gladnih, sretne od nesretnih, dobre od zlih.

Svi u poslu! Zemljoradnik sabira svoju žetvu, trgovac nudi svoju robu, činovnik prevrće svoje spise, đaci hite s teretom knjiga u školu, domaćice nose svoje tržničke torbe. I kad ih s tornja gledamo, čini nam se da im je svima jedna briga zajednička: Zadovoljiti svoj probavni sistem. Isus koji je mogao pogledati ne s vanjštine, već s nutrine svakog čovjeka, rekao je o gomili koja ga je slijedila: "Žao mi je naroda!"

b/ Nutarnji pogled! - Ono što se iz vana ne vidi:

Zabrinutost! Studenti mršte čelo pred ispitima, činovnik smrvljen gubitkom namještenja, djeca zaplakana bez majke, vojnik u boju sa zebnjom bdije nad svojim životom, djevojka sama, žena napuštena, čovjek pokraden, i tisuću životnih briga. I kad pogledamo u ovu gomilu ljudi s nutrine, kad reknemo riječ što grudi raskiva, otvaraju se vrata, a iza vratiju bol i briga. Jadni ljudi, ta naša draga braća, oči su im se ukipile! Nalikuju kipovima po parkovima, više nego ljudima.

Bol! U tijelu, jer ga udara bolest. Bol u duši, jer je biju nevolje.

Zbunjenost! Vjerske sumnje, nejasnoće, teret grijeha. Političke brige, strah pred ratom. Ekonomske nevolje u obitelji, u narodu. Ponekad se mučimo problemima, pa se ne razlikujemo od ribe na suhoj obali.

Što je život? Sto želja neispunjenih, sto razočaranja.

2. D o b r o d u š n e ž e l j e

Maslačak docvate, a svaki mu plod opremljen pernicom. Spreman je za uzlet. Duhne vjetrić, i sjemenke kao četa padobranaca spuštaju se na livade. Dobrodušno srce je kao

maslačak, a dobre želje su kao maslačkove pernice. Lete, ši re se naokolo, tješe, pridižu, sokole.

a/ Naše čestitke! - "Sve dobro želim!" Tako velimo jedan drugomu o imendanu, Uskrsu, vjenčanju, ispitu. Ali ova želja može biti obična "bontonska fraza". Može biti jednostavna ulična gluma. Ali u dobra čovjeka je uvijek iskrena i dobrohotna.

b/ Naši pozdravi! - Stisak ruke, naklon glave, skidanje šešira s glave. Sve ovo može biti ledeno, uobičajeno, mogu biti suhi pokreti kazališnih lutaka. Ali dobro srce pruža iskreno ruku, skida srdačno šešir. Na taj način naši pozdravi nalikuju obredima: Bogu se klanjamo, a ljude toplo pozdravljamo.

c/ Naše dopisivanje! - Ponekad je zahtjev pristojnosti: Treba odgovoriti na pismo. Ali moralo bi uvijek moje pero biti govor duše, radioemisija mog srca. Zašto se služimo otrcanošću? Zar je "bonton" vrijedan toliko, koliko vrijedi jedno pismo? "Čemu ova šteta"? - povikao je Juda. Ovdje bismo se mogli s njim složiti. Nije li pero, papir i moja duša odgovorna za svako odglumljeno pismo? Neka nam dopisivanje bude malo zvjezdano nebo, onomu koji piše i onomu koji prima!

d/ Naši osjećaji! - Čovjeku je tuča uništila usjeve. Požali kao da si ti sam pogođen nesrećom! Dijete stradalo u prometnoj nesreći. Požali kao da si ti roditelj unesrećenog čeda! Raduj se, jer je tvoj kolega uspio na ispitima! Budi sretan što je susjedova operacija uspjela! Zahvali Bogu što je tvoj podstanar sretan u braku! Raduj se kao da je to tvoja sreća. Nije li sve ovo korisnije od zavisti?

Duša bi morala biti odljevak dobrih želja, koje čekaju da se daruju.

3. P l o d n e   ž e l j e

a/ Svačije blago! - "Nisam se ni nasitio ni odjenuo tuđim golim željama!" To nije točno, jer ne živimo ni od samog kruha ni od samog odijela. Duša je kao još ne gledani film, a dobre želje ga razvijaju pred svakim čovjekom. Duša je kao nepročitana knjiga, a dobrohotnost je čita pred svima. Duša je kao još neotpjevana kompozicija, a iskrene želje pozivaju sve ljude na "premijeru".

b/ Svačija sreća! - "Dobre želje nisu ni rastavljeni brak spojile, ni tužnoj majci mrtvog sina vratile!" To nije točno! Ako gola vatra ugrije smrznute, ako cvijeće samo od sebe mirišljivo djeluje, može i sama dobra želja iskreno izrečena osokoliti ojađeni duh. Majčina slika na mom stolu ne hrani me, ali mi je mila i pridiže me. Plodne su ove želje kao i maslačkovo sjeme. Nije li istina? Blizu nas je netko, nikakve ekonomske pomoći nam nije pružio, ali osjećamo da je uz nas sunce što grije, ruka što miluje, usne što tješe, duša koja se daruje.

. . . .

Heine-ov san /"Snoviđenja"/:"Zar nećeš ustat, Heinrich?" Tako je netko kucao i dozivao. "Ne mogu ustati, oba su mi oka slijepa od plakanja!" - "Poljupcima ću izliječiti tvoje oči!"

"Ne mogu, srce mi krvari!" - "Dlanom ću izliječiti tvoje srce!"

"Ne mogu, glava mi je ranjena!" - "Kosom ću začepiti ranu!"

Tog časa se probudio iz sna, plemenite želje prolaznika vratile su ga u život.

Svaka plemenita želja za čovjeka je zraka sunca u zimskom danu, trublja uskrsnuća u agoniji.

Radost će biti među nama, kad se sve naše želje pretale u kalež dobrih osjećaja.

V

TRIJEZNOST

Pauk je prvak u proždrljivosti. Kad bi čovjek bio težak osamdest kilograma, a jeo razmjerno kao pauk, morao bi pojesti dnevno deset ovaca, šest janjaca, dva teleta, četiri svinje i oko četiri bačve riba.

Pauku je to mjera, zato ga ne smijemo proglasiti izjelicom. Premašiti svoju mjeru znači biti proždrljiv. Trijeznost čuva mjeru.

1. Previše u svoje grlo

a/ Rasipnik! - Poznajete li ljude koji se ne brinu ni za odijelo ni za pokućstvo? Oni vele: "Važno je samo jedno: Dobro jesti i piti!" Štoviše, prodavaju i odijela, da bi mogli kupiti izabrane hrane i biranog vina. U zalogaje i u vinu skupljaju svoj novac kao u grobnicu.

b/ Sladokusac! - To je čovjek vaoma razvijena ukusa. Prirodan čovjek jede, da se održi na životu. Sladokusci jedu zbog slasti u hrani. Kad bi ih netko htio risati, bilo bi najbolje, da u slici sve izbaci, a ostavi samo usta, jezik, zube i grlo.

c/ Izjelica! - Vele, da su stari Rimljani nakon gozbe prstima izazivali povraćanje hrane, da iza toga opet mogu prisustvovati gozbi. Takvi ljudi bi rado preuzeli paukov têk.

d/ Kusac! - Navikli smo jesti u određenim obrocima. Ali ima ljudi koji po cijeli dan nešto griskaju . U tome se ne razlikuju od domaće kokoši koja nikada ne prestaje po dvorištu kljucati.

e/ Proždrlica! - Redovito uz stol sjedimo mirno, prije i poslije jela barem se prekrstimo. A onda jedemo i pijemo začinjajući jelo tihim razgovorom i veselošću. Međutim, neki munjevitom brzinom svladavaju obroke kao da prijeti bombar-

diranje ili kao da će ih ostaviti vlak.
Ovo su oni o kojima piše sv. Pavao: "Kojima je Bog trbuh!"

2. P r e m a l o u t u đ e g r l o

a/ Nepravda djeci. - Kako je sramotno, kad roditeljsko grlo živi kao da su im djeca bez grla i bez probavnog sistema! Oni su na odmoru, u gostionici, na šetnji. Uvijek nešto bolje pojedu i popiju, a na povratku djeci spreme oskudni obrok. A pijanice? Gladna i neodjevena djeca gledaju svog oca kako se valja ulicom kao ispunjeno bure vina.

b/ Nepravda majci! - Majka je ravnopravni roditelj. On je još tome i žena, pa se i odijeva raznolikije nego muškarac. Nije li svaki muž dužan uskratiti suvišak svom grlu, a odjenuti ženu, da bude svojoj djeci majka, a u društvu kraljica?!

c/ Nepravda kupcima! - Trgovci su ponekad sticali, gradili palače, ulagali u banke. Nijesu li njihove gozbe, kuća i glavnice bile izvučene iz grla kupaca? Može li biti sretan zalogaj čovječjem grlu, ako je otet nabijanjem cijena? Nije li i to neumjerenost?

d/ Nepravda narodu! - Upravljači zemlje moraju znati, koliko ustiju ima u njihovoj državi. Zašto onda udaraju pretjeran porez? Zašto se u beskraj snizuju cijene zemljoradničkim proizvodima? Zašto su mnogi građani gladni, dok ni jedan ministar nikada ne gladuje? Da li je svatko dobio što ga pripada?

Podle li sebičnosti! Kao da nikoga na svijetu nema osim tog moga proždrljivog grla! Bog nas je učio, da molimo : "Kruh naš svagdanji daj nam danas!" A nije nam rekao, da molimo: Kruh moj svagdanji daj mi danas!" Ne "moj kruh", već "naš kruh". "Ja" je riječ sebične duše. Treba misliti, osjećati i postupati, pa i jesti i piti u duhu množine: Mi, a ne ja! Naš, a ne moj! Jer ne postoji čovjek samac! Uvijek je dužan uskratiti svom grlu u korist drugoga: Ako je u obitelji, oko njega su djeca i majka. Ako je izvan obitelji, oko njega su prijatelji i znanci. Ako nema prijatelja i znanaca, oko njega uzdišu gladni siromasi.

Kad se u gnijezdu izvale ptići, pernati roditelji slijeću i dolijeću donoseći uvijek u kljunu zalogaj za mladunčad. A ptići, čim čuju let i pijev svojih roditelja u daljini, otvaraju svi kljunove i čekaju zalogaj. Ali poštene su ptice, one dijele redom svakomu. Promatrajte ih u tom času! Tamo gdje je zadnji primio, do njega prima prvi.

Kad bismo barem bili pošteni kao ptice! Kad bismo uvijek na umu imali, da svaka usta jedu i piju! Kad bismo od prekomjernog jela dijelili, mnogo bi se gladnih nasitilo!

3. B i r a j m o !

a/ Pijano tijelo i pijan duh! - Ako nabijamo hranu u želudac kao što napunjamo vreću, porast će salo na tijelu tako, te će se tjelesni oblik pretvoriti u kuglu, u bure. Ako još tome ulijevamo vino do pijanosti, bure će se ispuniti do vrha,

pa će se ulicama kotrljati na veselje prolaznicima, a na sramotu "pacijenta". Prerežimo čovjeku noge, neće moći hodati. Oduzmimo mu pamet, lude će govoriti. A to se sve dešava pijanom izjelici, jer ne hoda, već se tetura. Ne govori, već brblja.

Toma Akvinski veli, da je vlastitost ovakvih neumjerenjaka: Tupost mozga, neumjesno veselje, namještena šala i brbljavost.

b/ Ili: trijezno tijelo i trijezan duh! - Oblik umjerenog čovjeka je ukusan, mnogo ukusniji nego hrana. Nije potrebno pozvati medicinske dokaze u pomoć, jer nam iskustvo dnevno pokazuje, kako izgledaju ove "neumjerene nakaze". U trijeznom tijelu je i zdravlja i mudre riječi, a najviše smišljenog rada i sticanja. Zadovoljan je čovjek, sretna su njegova djeca, a radostan je i Bog, kad vidi da Njegova slika u čovjeku nije oblivena vinom ni zaprljana hranom.

T.Akvinski tvrdi, da je trijeznost potrebna mladeži, jer će umjeren život obuzdati nagone koji su u mladeži jači. Potrebna je i ženama, jer lako izgube shvaćanje koje je ionako nešto slabije. Potrebna je i starijima, jer su dužni uzorno živjeti pred mladim svijetom. A to izvan trijeznosti nije moguće.

....

Što je nestalno? - pita indijska priča. I odgovara:"Sjena ljetnog oblaka, prijateljstvo s nevaljama, zidanje bez temelja, lažna vijest i veliko imanje".

Nije li to tačan opis umjerenog tijela? Jelo i piće ga nosi kao što vjetar nosi oblake. Njegovo imanje je kuća bez temelja.

VI

BLAGOST

Čitao sam u japanskoj priči ovaj razgovor:
Sunce:"Od mene je jači oblak, jer me prekrije, a ja ga ne mogu otjerati."
Oblak:"Od mene je jači vjetar, jer me progoni, a ja se ne mogu braniti".
Vjetar:"Od mene je jači plot, jer me zaustavlja, a ja ga ne mogu srušiti".
Plot: "Od mene je jači miš, jer me progrize, a ja oslabim".

Moglo bi se sunce od jutra do mraka hvastati toplinom, sjajem i veličinom! A što koristi, kad ga oblak prekrije. Ako se u gnjevu suprostavi toplinom, još jače će ugrijati vodene pare, pa će se oblaci sve više širiti. Srdžba ne pomaže ni suncu, a ne pomaže ni čovjeku. Sunce će mudro postupiti, ako počeka vjetrove, a čovjek lahor blagosti.

1. Lahor iz nutrine

a/ U srcu! - Stari Grci su vjerovali da nekakvi bog čuva vjetrove u zatvorenoj mješini, pa ih po volji pušta u svijet. Ovi ponekad osvježuju tijelo u ljetnoj žegi, a ponekad vrše brodolome i čupaju stabla. Ova priča mnogo sliči čovječjem srcu:

Poštivanje čovjeka probija iz srca kroz sva osjetila. Kao da se valovi otiskuju s čovječje nutrine i osvježuju okolinu. Ali iz tog istog srca provale i vihori koji ruše i ucviljuju: To su ljudi za koje narod veli da im je "glava u gipsu", a drže se visoko kao da "su progutali metlin štap".

Punina dobrote blagog srca osjeti se u trenutak. Kao da je blizu nas tiha vatra. Ali iz tog istog srca čujemo prigušeni lavež, osjećamo da je sve nabijeno strujom i da bi začas mogao udariti grom.

Iz čovječje nutrine izlazi blagi i oštri dah, otrov i lijek, toplina i studen.

b/ Na usnama! - Zašto je Bog postavio usni otvor na našem licu? Za šutnju? Za psovku? Strune na umjetnikovim guslama uvijek ugodno zvuče. Pod gudalom neznalice zamaraju slušače. Usne su kao i strune. Po prvoj riječi prepoznat ćete nutrinu čovjeka kao što ćete i po plodovima poznati stablo. U umiljata čovjeka svaka je riječ glazba:

Tiha riječ! Tako se oglasuju usne i u miru i u srdžbi, u sreći i u nesreći. Ukroćena duša ne pozna vike, ne stvara buke kao da je sav svijet oglušio ili kao da se svi skupa nalazimo u mlinu.

Mila riječ! Riječ koja tješi, sokoli, razumije i miluje. A ne uvredljiva, bodljikava kao da je jezik otrovan.

Pomirljiva riječ! Riječ koja zna izreći opraštanje mimoilazeći kaznu i osvetu. Riječ koja se ne smatra vrhovnim sucem.

Usta bi morala govoriti po Isusovom načelu: "Ne čini drugomu što ne želiš da drugi tebi učini!"

2. Lahor koji miluje

a/ Po zasluzi! - Ima dana, kad majka mora kazniti dijete, profesor đaka, sudac kršitelja. Točno! Ta, nitko ne veli da je blagost isto što i popustljivost. Ali po zasluzi! A ne po samovolji!

b/ Po mjeri! - Koliko je djece rasplakano, jer ih mati iši bala, a ni za što! Koliko je građana osuđeno na tešku robiju, a krivica im se jedva dokazala! Koliko se u srdžbi izreklo psovki, podvala samo zato što smo bili opsjednuti gnjevom! Koliko smo puta priznali, kad smo se otrijeznili, da smo u kaznama i u riječima pretjerali!

c/ Zakonski! - Počini li dijete grešku, može mu suditi samo otac ili majka. Počini li građanin krivično djelo, sude mu zakoniti suci. Počini li čovjek grijeh, sudit će mu samo Bog. Zato je svako mješanje u tuđe pravo zločin. Majka dira u tuđe pravo, kad kazni svoje dijete ne zbog greške, već zato

da dadne oduška svojoj nervozi i srdžbi. Sudac dira u tuđe pravo, kad izriče presudu ne obazirući se mnogo na zakone. I svaki od nas je "nedonošče", kad kroji pravdu riječima ili djelima samo zato, da isprazni nutrinu, da se osveti.

d/ Razumski! - Sve ima svoju svrhu: Đak uči, da nauči. Liječnik liječi,da izliječi. Čovjek radi, da se okući. Pa onda i kazna ima svoju svrhu. Ukor, kazna želi čovjeka popraviti i odgojiti. Ali, ako je ukorna riječ suha srdžba ili osvetna palica tada ne možemo govoriti o razumskom postupku, već o čistom sadizmu.

Bila je tako neka majka koja je pobjegla od muža sa svojim djetetom. Ali pored svoje samovolje nije se bez muža snalazila. Međutim, nije se htjela poniziti i mužu vratiti. U nervozi i u osamljenosti nije podnosila ni najmanje greške na svom djetetu, dok je sebi dozvolila najteži bračni grijeh brakolomstva. I što je radila? Dijete se glasnije nasmijalo, bučnije poigralo, a ona bi sav bijes izlila na nedužno dijete. Jest, šibala ga do iznemoglosti samo zato što je dijete srušilo sa stola viljušku. Kuda se izgubio razum ovoj luđačkoj majci? Pronašla je u svojim riječima i u svojim rukama za svoje dijete teže kazne od onih što ih znaju izumiti kočijaši za svoje konje.

Zašto smo zmije koje vrebaju? Zašto smo jastrebovi koji kljuvaju jetra raspetom Prometeju? Zašto smo koplje koje je probolo Isusovo srce, pa s okrvavljenim šiljkom udarilo na sve ljude? Zašto smo otrovni, bodljikavi, krvavi i razjareni kao bikovi pred crvenom maramicom?

Isus je više govorio o milosrđu, nego o pravdi. Isus je više opraštao, nego prijetio. Isus je rekao i u djelo proveo: "Ja sam blaga i krotka srca!"

....

Na sudu pred Pilatom jedan od nezakonite porote pristupi osuđenom Isusu i prilijepi mu zaušnicu. Bog tog časa nije pružio odmazdu. Tiho i blago je odgovorio: "Ako sam istinu rekao, zašto me biješ. Ako sam zlo rekao, dokaži!"

Ne srdi se i ne luduj u gnjevu! Jer si sitan, čovječe! Od sunca je jači oblak, od oblaka vjetar, od vjetra plot, od plota je jači miš. A od svih nas jači je Gospodin Bog!

"Blago krotkima, oni će posjedovati zemlju!"

VII

RADLJIVOST

Kalifornijski mamutovac je stablo što raste do sto i pedeset metara u visinu. Prerezan kolut njegova debla bio je na izložbi u Parizu, a imao je devet metara promjera. Na ovom kolutu plesalo je šesnaest parova, svirala su četiri guslara, bio je smješten glasovir sa sviračem. Starost stabla iznosila je oko tri tisuće godina.

Kolika starost, kolika snaga i izdržljivost! Zar ne bismo mogli reći da je kalifornijski mamutovac marljivo radio, primao sokove, opirao se olujama? Što bi bilo od njega da je u ranom djetinjstvu lijeno objesio grane, pa se pustio nevremenu?

1. Darovitost

a/ "Talenti"! - Dana je svakomu sposobnost za rad, nekomu pet, nekomu dva talenta. Važno je jedno: Opskrbljeno je svako stvorenje.

Sunce na nebeskom svodu ima svoju toplinu. Ima i svoju ulogu: grije, tjera u klijanje i rast usjeve, čuva život na zemlji.

Zvijezde i ostala nebeska tjelesa imaju određenu svrhu, položaj, kretnju i mirovanje.

Ptice lete, grade gnijezda, njeguju svoje potomstvo. Svaka od njih znade svoj način života, pjevanja. Jedne lete, druge prezime.

Rijeke teku, otvaraju sebi korito, stvaraju vodopade, natapaju zemlju, u svojoj utrobi čuvaju nebrojene ribe.

Dani putuju od jutra do večeri, kako im je propisao Gospodar svijeta. I nikada nije nijedan dan okasnio uraniti, nije izostao ni ulijenio se.

Čovjek je opskrbljen snagom, iako nisu svi ljudi primili jednako darova. Netko je dobar radnik, netko je dobar glazbenik, netko opet vrstan umjetnik u svakoj grani.

U pitanju je: Tko zna umnožiti talente, a tko ih zakopa.

b/ Uzorne životinje! - Nije li čudno što od životinja moramo učiti revnost i radljivost?

Mravi žive u zadružnom životu, mužjaci, ženke, beskrilni radnici, glavati vojnici. Ljeti rade, a zimi uživaju plodove rada. U La Fontaineovoj pjesmi čitamo: Cvrčak cijelo ljeto pjevao, pa se zimi potužio mravima, te ih umolio za zrnce hrane. Ali mravi mu odgovoriše: "Ljeti si pjevao, a sada pleši!"

Termiti grade termitnjake do pet metara visoke, a opseg doseže i do dvadeset metara. I oni žive u družini, krilati mužjaci, ženke radilice, beskrilni ratnici, kraljica i radnici.

Pčela je uzorna domaćica. Živi u društvu: matica, trutovi, radilice. Grade šestokutne radničke ćelije, trutovske ćelije i matičnjake.

Crva prstom ubijaš bez muke i bez oružja, a to sitno stvorenje je tako radljivo i izdržljivo, da progrize i ruši najveća stabla.

Krtica je slijepa, čak i ne zna, kako svijet izgleda, a probija se dugim tunelima kroz zemlju.

U pitanju je: Nije li ponekad čovjek lijenac, a životinje revni radnici?

2. Rad

a/ Bog na radu! - Slikar ne radi čekićem, kipar ne radi kistom. Svatko na svoj način. I Bog radi, On je vječna revnost.

Stvorio je svijet, svakom stvoru predvidio nacrt, način života i obrane. Stvara još i danas, jer se po njegovom nacrtu sve razvija.

Otkupio je ljuđe. Sišao na svijet, proveo djetinjstvo i mladenačku dob, te se okrvavljen dao pribiti na križ.

Organizirao je Crkvu, postavio red u svijetu, te još i danas upravlja Crkvom.

Stvara nove duše u začetoj djeci, prima i smješta duše umrlih prema zaslugama života.

Dnevno sluša molitve vjernika, prati njihov život, sokoli ih, kažnjava ili nagrađuje.

Okom bdije, sve uzdržava bez stanke, sve vodi prema vječnosti u koju ćemo uroniti onog časa, kad predamo dušu na smrti.

b/ Čovjek na radu! - "Trom čovjek jednak je gnojištu, svatko, koji ga se dotakne, obriše sebi ruke"/Sirah,22,2./

Zašto?... Jasno pitanje! Altruizam je prvi razlog. Čovjek ne dolazi na svijet zbog sebe, već zbog sela, grada, naroda kojima pripada. Pravednost je drugi razlog rada: Životinje izdržavaju svoje mlade, treba da i čovjek radi za svoj dom, za svoje roditelje, ženu i djecu. Treći razlog je, ali se ne čudite, upravo ovaj: Nastavak Božjeg djela! Veliki umjetnici stvaraju nacrte, pa prepuste suradnicima da dovrše djelo, a oni ga tek nadziru. Tako je i Bog prepustio mnoge pojedinosti ljudima. Umjetnici stvaraju, ratari siju, obrtnici izrađuju, glazbenici skladaju, roditelji rađaju djecu. Sve pod Božjim nadzorom i po nacrtima već od njega predviđenim.

Kako?... Jasno pitanje, jasan i odgovor! U čovjeka neobrađena njiva, pa su zato prazni i hambari. Lijene obrtničke ruke imaju i praznu lisnicu. Zatvorene đačke knjige nose i šuplju glavu. Vještina života se sastoji u množenju talenata, a ne u zakopavanju talenata.

Što onda? Pravo ima La Fontaineov cvrčak, kad ljeti zabavlja prolaznike pjevanjem, ali ne bi smio zaboraviti na zimske zalihe. Mrav je bio mudriji, pa se i narugao cvrčku: "Ljeti si pjevao, sada pleši!"

....

Isus Krist je cijenio radljivost. U tom smislu je prekorio sve lijenčine svijeta: "Što stojite cijeli dan besposleni? Hajte i vi u moj vinograd!"

VIII

DRUŠTVENA SRAMOTA

"Kadgod sam zabunom otvorio kriva vrata, iza njih sam otkrio prizor, koji je u meni pobudio samilost ili grozu /A.France/.

Iznenađenje iza zatvorenih vratiju, još veće iznenađenje iza licemjerskih lica. Zašto su ljudi ponatakli sebi na lica obrazine? Ne dozvoljavaju li nam time da ih nazovemo neiskrenima?

Maskirani ljudi! Krist ih je nazvao "obijeljenim grobovima".

1. Zabavna maska

a/ Kazališna! - Na pozornici igra grofa, a u privatnom životu je činovnik. Igra zločinca, a u životu je plemenit čovjek. Na to smo navikli. U tome nema zla, to traži zabava i civilizacija.

b/ "Karnevalska" - Ljudi kao da izbezume pred početkom korizme. Na licu im volovska glava, a pod obrazinom lijepo lice. Na licu im lijepo lice, a pod obrazinom odvratno. Ni u tome nema zla. Zašto se ne bi ljudi nedužno zabavljali?

c/ Modna! - Mijenjaju se krojevi odijela i haljina prema propisima modnih kuća. Crvenilo, ulje, prašci, vode, bojanje kose, i tisuću drugih srestava za uljepšavanje. Svatko želi biti ljepši, drukčiji od svog stvarnog izgleda. Eto, imamo pravo uljepšavati stanove, gradove, pa i sami sebe. Postoji ipak i tom mjera iskrenosti.

2. Bontonska maska

a/ U jelu! - Iza vratiju bez pravila: Vlastiti propisi u načinu, sjedanju, brisanju usana i nosa. A u društvu po svim pravilima lijepe uljudnosti. Nije li to neiskrenost?

b/ U razgovoru! - U kući muž ženi bez oklijevanja veli: "Idi do vraga!" A u prisutnosti stranih ljudi tepa joj kao nekada prije braka: "Čuj, milo". U odsutnosti umijemo klevetati i napadati, a u prisutnosti ovih osoba uljudno velimo: "Klanjam se, ljubim ruke".

c/ U držanju! - U svojoj kući se izvalimo kao siti medvjedi, a u gostima znamo sjediti i ponašati se kao otmjeni grofovi. Doduše, postoji sloboda svog stana, ali nema li i u tome neiskrenosti?

3. Socijalna maska

a/ U susretima! - Lažni smijeh, lažna srdačnost, a sve skupa gluma prijaznosti. Lažna riječ o sebi, pa se zove oholost. Lažna riječ o drugomu, pa se zove kleveta i ocrnjivanje.

b/ U željama! - Čovjek bi htio biti bogataš, a nije. Među tim, troši kao da posjeduje milijone samo zato, da pomisle drugi, kako je on bogat. Drugi opet škrtari kao da je siromah, a nije.

c/ U djelima! - Trgovac krade na vagi, a iskazuje se pošten. Neki su podigli kuće, osnovali tvornice na tuđem novcu, a šeću ulicama kao da im je duša anđeoska. Koliko usluga činimo samo zato, da primimo protuusluge! Koliko pomoći pružimo drugomu samo zato, da nas netko pohvali.

Sve maska do maske. Za ove je Isus rekao: "Primili su svoju plaću!"

4. Intelektualna maska

a/ Nametljivci! - Đaci glume znanje, činovnici se bore za više mjesto, direktori za prvo mjesto. I nitko od njih ne misli, jesu li spremni i sposobni. Netko je ovakve ćudi nazvao "štreberima", a o njima je rekao, "da bi pred gospodarom mahali repom, kad bi ga imali".

b/ Umišljenjaci! - Slikari za koje jedva znade njihova obitelj puštaju brade, da nalikuju na srednjovječne neumrle umjetnike. A ni u čem nisu im slični osim u bradi. Pisci, pa i mnogi urednici bruse pero igrajući se književnika, bacaju ponuđene radove u koš, a oni sami bi zavrijedili koš.

c/ Mudrijaši! - Nitkovi u svojoj struci, a uživaju visoke položaje. Nitkovi u znanju, a na ulicama pobijaju najveće istine nauke ili religije. O svemu govore, ali vrlo malo istine.

5. Religijska maska

a/ Licemjerstvo! - Oči se pobožno penju do visine oltara, a gledaju radije smještaj svijeća, nego li obrede na oltaru. Ruke se čvrsto sklapaju na molitvu, ali samo zato, da im tko ne zamjeri. Oborena je glava kao da su u dubokoj meditaciji, a mislima se šeću po parkovima ili po noćnim kafanama. Ističu svoje katoličko uvjerenje i žele svakoga uvjeriti da su katolici, a u osobnom životu su na sramotu vjere i crkve.

b/ Obzir! - Katolik je, ali stidi se prekrižiti, kada sa zvonika čuje Pozdravljenje. Katolik je, a nema snage skinuti šešir s glave pred raspelom na raskršću ili pred vratima crkve na prolazu, jer je u blizini netko tko bi mu se nasmijao.

c/ Strah! - "Ja sam katolik!" To je lako reći, nadasve iza zatvorenih vratiju. Kažeš li to bez straha pred svakim? Bojiš li se onih koji bi ti zbog te izjave mogli naškoditi? Da li bi bio spreman izgubiti službu, podnijeti zatvor zbog svog katoličkog uvjerenja?

....

Pred Korizmu ljudi se maskiraju i zabavljaju. Šaljivo je to promatrati maskirane ljude. Ali, kad ih gledamo u obitelji, u uredima, u razgovoru, pa i u crkvi, tada se radije zgražamo i sažaljujemo bijedne licemjere.

Slijepac iz Evanđelja je molio Isusa, da mu otvori oči. Pobacajmo maske neiskrenosti s lica, s očiju, s usana, s postupka. Nek nam u tome pomogne Krist. Zato ga molimo:

"Gospodine, daj da progledam!"

S M R T

I

POLAZAK

U nekim predjelima Irana postoji ovaj običaj na pogrebu: Prisutni dobijaju od rodbine preminulog bočice, da u njih skupe suze što će ih proliti nad grobom sahranjenog mrtvaca. Nakon sahrane sve se bočice preliju u jednu, a ova se preda rodbini pokojnika. Bočica je hermetski zatvorena, čuva se kao najdraža uspomena, te prelazi iz ruke u ruku kroz pokoljenja od oca na sina.

Bilo je slučajeva gdje nitko nije plakao. Ima i danas tvrdih srdaca koji ravnodušno gledaju polazak svojih najbližih. U tome je ipak važna jedna činjenica: Suza možda i neće biti, ali polazak svakog čeka. Još se nije rodio takav čovjek kojega ne bi trebalo nazvati smrtnim. Neoborivi zakon: Treba umrijeti.

1. Što je smrt?

a/ Kraj! - Idući cestom dođem do kraja ceste, pjevajući pjesmu dopjevam je do kraja. Isto tako živeći doživim i kraj svog života. Ako sam bio lijep, kraj je ljepoti. Ako sam bio na visokom položaju, spuštam se ponisko do groba. Ako sam se borio za dušu, dovršena je borba. Kraj svemu što sam slušao, gledao, proživljavao na ovoj zemlji.

b/ Rastanak! - Imao sam prijatelja, sada ih više nemam. Imao sam rodbine, sada ih više nemam uz sebe. Imao sam posjed, sada se s njim rastajem. Imao sam tijelo, a i od njega se privremeno rastajem.

c/ Prijelaz! - Prema proračunu njemačkog liječnika iz čovječjeg tijela se može učiniti: Četrdeset litara vode, masti za sedamdeset komada dobrog sapuna, ugljika za devet stotina olovaka, magnezija za jednu žličicu, željeza za pet osrednjih čavala, vapna kojim se može obijeliti kokošinjac od četrdeset kokoši, fosfora za dvije tisuće šibica. - Da li je to sav ostatak čovjeka? Ne! To je tek materijalna sadržina tijela. Ali duša se ne može podijeliti u ovakve djelove. Ona nadživljuje tijelo. Zato je smrt tek privremeni tunel, most preko kojeg prelazimo u onaj svijet. Krist je o Lazarevoj smrti rekao: "Nije umro, već spava!" Iz noćnog sna budimo se sami, a iz smrtnog sna budit će nas trublja Sudnjeg Dana.

2. Ona dolazi

a/ Pavlova riječ! - U prvoj poslanici Korinćanima, petnaesto poglavlje, pedeseti redak, čitamo: "Evo vam kazujem tajnu, svi ćemo umrijeti". Ukratko rečeno što je Isus u Evanđelju stoput ponovio. Na to nas upozorava liturgija Pepelnice: "Prah si i u prah ćeš se pretvoriti".

b/ Činjenica! - Da li ćeš dugo živjeti? Možda! Da li ćeš u životu biti bogat? Možda! Da li ćeš biti zdrav? Možda!

Glasovit čovjek? Možda! Na sve možemo unaprijed odgovoriti samo jednom riječju: Možda! Ali na pitanje, da li ćeš umrijeti, svatko odgovara: Da! Stalno je, umrijet ćeš! Nije li istina? Ljudi su sumnjali u Boga, u vjerske istine, u raj,u pakao. Ali nitko još na svijetu nije posumnjao u istinu da će umerijeti.

"Svi će te zaboraviti, svi će te ostaviti, ali smrt te neće zaboraviti"/Mažuranić/.

c/ Pouka! - Mudre djevice imale su u rukama zapaljene svjetiljke. Bile su spremne. Nek u nama gori razum, nek gori i volja: Razum obasjan vjerom, a volja ćudorednim životom. Vjerovati i po vjeri živjeti! Tada smrt nije teška. Kršćanin umire spokojno, jer znade da ide ususret Bogu, u koga je vjerovao i kojemu se klanjao.

3. K a d a ?

a/Nešto znamo! - Netko ima deset, netko dvadeset, netko sedamdeset godina. A što to znači? Prevalio je deset, dvadeset ili sedamdeset godina, i za toliko je godina bliži smrti. Upravo tako! Mi velimo: O, kad će već doći proljeće! A u proljeću velimo: O, kad će doći ljeto! A u stvari želimo da što prije prođu tri mjeseca i da za toliko budemo bliži grobu. Svaki dan koji je nestao, približio nas je lijesu. To znamo!

Znamo još i to da netko umire u mladosti, netko u starosti. Znamo i to da netko umire na krevetu, netko na bojištu, netko pod vlakom, netko od razbojničke ruke, netko u morskim valovima. Tisuću načina umiranja, ali činjenica je jedna. Znamo još i to da će smrt banuti pred nas bez obzira da li smo pomireni ili posvađeni s Bogom. To je sve što znamo.

b/ Glavno ne znamo! - Majka može donekle odrediti dan rođenja svog čeda, zaručnik može utanačiti dan svog vjenčanja, putnik može utvrditi dan svog putovanja. Mnogošta možemo unaprijed odrediti, ali nitko ne može proreći, kada će umrijeti. "Ne znate ni dana ni časa", tako veli Isus.

c/ Opsjena! - Navikli smo sebe obmanjivati: Mladi ljudi žive kao da nitko na svijetu ne umire. Starci sanjaju o životu, a smrt im je za vratom. Kao da se šalimo s Bogom i s njegovim zakonima. A ipak neće nas nitko, pa ni Bog upozoriti na dan i čas našeg polaska. Znao je Krist za čovječju nesmotrenost, pa je rekao: "Budite budni, jer ne znate dana, kada će doći"/Mt.24,42/.

....

Ne bojmo se smrti! Imamo Boga u ispovijedaonici i u svetohraništu. Umiranje u dvoje, ti i tvoj Bog, nije teško. Zašto bismo se strašili smrti kao što se djeca boje mraka?

Jedno je važno: Kada bude polazak, pazi da ne budeš sam. Kada Bog dođe po tebe, nek u tebi nađe sebe!

II

G R O B

Pitali su filozofa, a on je hitro odgovarao:
Što preostane od stabla, kad mu sasijeku grane?
- Deblo!
Od pjesnika, kad pogine na bojištu?
- Pjesme!
Od glazbenika, kad umre star?
- Skladbe!
Od čovjeka, kad istrune u grobu?
- Duša!

Pravo je filozof odgovorio. Grob nije sjedište smrti, već tihi počinak tijela u očekivanju uskrsnuća. Mnoge su se zvijezde u svemiru ugasile, ali kroz tisuće godina putuje njihovo svijetlo do nas. Gase se i ljudska tjelesa, ali duše i žive i putuju prema visinama. Obratno od zvjezdanih zraka.

1. Zključak osjećaja

a/ Suze! - Dijete plače, kad izgubi loptu. Njegov plač je koji put suvišan. Bude li dobar, majka će mu kupiti novu loptu. Djevojka plače, kad je napusti zaručnik. I taj plač je suvišan, jer će se naći netko tko će procijeniti vrijednost njezinu i zavoliti je dubokom ljubavlju. Mi svi skupa plačemo, kad sahranimo u grob nekoga od svojih najbližih. Ali taj plač nije beznadan. Jer u svakoj suzi na groblju imade nade u život, u sastanak na Uskrsnuću. Grobne suze su najteže, ali u njima ima više nade nego u dječaka koji gubi loptu. Više nade nego u djevojke koja je izgubila svog zaručnika.

b/ Molitve! - Dječaci strijeljaju zračnom puškom. Na zidu je krug povučen ugljenom, a velik je kao dno čaše. Stoput su promašili, ali kod svakog ciljanja su uvjereni da će baš tog časa biti točan pogodak. I mi molimo za mrtve, naše molitve ciljaju visine, ravno Božju dobrotu. I nitko od nas nije posumnjao, da su molitve uzaludne. Molimo za svoje pokojne, jer smo uvjereni da se naši molitveni uzdasi dotiču neba i Čistilišta. Nije li molitva glasna potvrda života mrtvih?

c/ Stoljeća! - Kad bih ja sam molio za mrtve, bio bih iznimka. Kad bi tako radila trećina ljudi, još uvijek bi to bila iznimka. Ali kroz vjekove svi ljudi podižu spomenike, vrše obrede nad grobovima, mole se i vjeruju u život pokojnika. Smijemo li reći da se milijarde ljudi prevarilo? Ako pet stotina milijona ljudi odjednom vidi sunce, možemo li zanijekati njegovu svjetlost?

Doduše, malo bi nam pomogla ovakova logika, da je nije potpisao Isus svojim izjavama u Evanđelju. On je i u suze ulio utjehu, u molitve snagu, a u ljudske mozgove objavljenu istinu. To je potvrdio uskrsnućem svoga tijela, to je

potvrdio nebrojenim izjavama o uskrsnuću svih tjelesa na Sudnjem Danu: "Ja sam uskrsnuće i život, tko vjeruje u mene, ako i umre, živjet će".

2. Zaključak ćudoređa

a/ Dobri! - Ja sam bio sklon piću, ali sam se borio i bio trijezan. Ja sam bio seksualno preopterećen, ali sam ravnao mudro nagonom. Ja sam mnogošta pretrpio zbog ispovijedanja svoje vjere, ali se nisam pokazao kukavicom. I tako dalje! A što su sve podnijeli sveci, nadasve mučenici? Dobra duša vjeruje u nagradu, zato se opire zlu, a bori za dobrotu. Kako ćemo nazvati ove ljude? Luđacima ili mudracima? Ako uzalud mimoilaze udobnost života, luđaci su. Ali, ako je "ludost križa" jedina mudrost? Suvišna je rasprava! Zar nije Isus bjelodano pokazao i rekao što o tome misli? Propisao je zakone života, a točnost u vršenju nazvao je dobrotom. Ovakva ćudoredna dobrota je jedina propusnica, ulaznica u nebeski život.

Dobri silaze u grob, da budu sretni!

b/ Zli! - Ja sam cio život varao svoju ženu, pa me ne muči savjest. Ja sam psovao Boga i svece, pa me nitko s neba nije ukorio. Ja sam bio lopov i provalnik, i uvijek sam dobro prošao, ako me građanska vlast nije kaznila. Tako vele zli. Sve to može biti istina, jer savjest u zlu otupi kao i oštrica noža kojim siječeš, a ne oštriš je o brus. Ali pitam ja ovo: Da li je njihova riječ posljednja riječ? Da li bi Bog bio pravedan, kad bi teške napore dobrih pokopao u grob s prahom njihova tijela? Da li bi Bog bio pravedan, kad bi grijehe nepokajanih isto tako pokopao s njihovim prahom u grobu? Zar nije i kod ljudi zakon da suci zlo kažnjavaju, a dobre nagrađuju namještenjem i mjesečnom plaćom?

Zlo nije na svijetu dovoljno kažnjeno, a nije ni dobro dovoljno nagrađeno. Prvog u mjesecu činovnici primaju svoje plaće. Prvog časa nakon umiranja primamo svi mi plaću, nagradu ili kaznu!

Zli silaze u grob, da budu nesretni!

c/ Patnje! - Ako je grob kraj svemu, najpametnije bismo učinili, kad bismo porušili sve crkve, pobacali s tornjeva sve križeve, pa se povukli u šume među životinje, da živimo udobno kao i one. Ali Golgota je posijala križeve po svijetu, ponatakla ih je u bolesne udove čovječje, u mozgove, u njive i u školske klupe. Zbog toga je svaka suza i svaki kršćanski jecaj dio Isusovih rana koje vode u uskrsnuće.

....

Vraćao se župnik s pogreba, pa se zaustavio do njive svog župljanina. Kad ugleda župnika, naruga se ovako: "Sada ste povisili količinu zemlje, šteta što se taj gnoj iz grobova ne upotrebi za naše njive!" Župnik ga samilosno pogleda i rekne: "Čuj, Marko, ti siješ pšenicu. Zrnje će istrunuti, ali će u proljeće niknuti."

Tako i jest! Njive su grobovi, a Sudnji Dan je proljeće!

III

S U S R E T

Seljanke se pred ulaskom u grad uređuju, jer znadu da su građanski ljudi i u običnim danima bolje odjeveni. Tako traži "bonton"! Odjevamo se posebno za ples, za kazalište, za izlete i za rad.

Čudno! Mnogi ljudi na smrti bezbrižno odbijaju svećenika kao da mogu pred Boga doći bilo kako opremljeni. Zar im nije potrebnija oprema nego plesačima i posjetiocima kazališta? Ljudi im mogu tek zamjeriti, a Bog kažnjava one koji ~~ne~~ dođu k njemu u "svadbenom ruhu".

1. O d i j e v a n j e

a/ Staro ruho! - Izrazit ćemo se u slikama:

Igla je sitna kao i trn. Ali, kad probode oko, ono iscuri i čovjeka udari sljepoća. Kad trn zapne o haljinu, ona se kida i nije više nova.

Bakcil je okom nevidljiv, ali unosi u tijelo bolest, ponekad i smrt. I tijelo nije više zdravo.

Grijeh je isto tako oštar kao trn i smrtonosan kao bakcil. Kad legne na dušu, ona stari, oboli, oslijepi.

Umrijeti u ovakvom stanju, znači neprerušen doći pred svog Boga.

b/ Novo ruho! - Svećenik je mogao oku vratiti vid, da nakon smrti ugleda Boga. Mogao je vratiti bolesnoj duši zdravlje, da osjeti Boga. Mogao je odjenuti dušu novim odijelom, da bude primljena na svadbu.

Ne čini li vam se da je tako?

Grijeh je rana! Ali izliječiva rana. Danas su neke bolesti još neizliječive. Ali nema grijeha koji bi bio neoprostiv. Svećenik je opunomoćeni liječnik. Zašto ne dozvolimo da dođe i da nas zdrave duhom uputi pred Božji Sud?

Grijeh je ljaga! Ali ta ljaga je izbrisiva. Ima mrlja na našem odijelu koje se ne mogu ni kemijski pravo očistiti. Međutim, svaki grijeh se može brisati kod ljudi dobre volje. Svećenikova ruka je jača od svih kemijskih čistionica. Treba pristupiti i zatražiti oprost.

Grijeh je smrtna osuda! Ali predviđa pomilovanje. Koliko je ljudi od čovječjih sudova otpremljeno na stratište! Grijeh osuđuje duh na vječnu kaznu. Ali ispovijedaonica i svećeničko opraštanje nudi na vrijeme svima pomilovanje. Treba pozvati svećenika na samrtnu postelju, i on će očistiti, oprostiti, pomilovati, te duh odjenuti novim ruhom koje je potrebno svakomu, da nekažnjeno dođe pred Boga.

2. N a s t u p

a/ Oprez! - Izrazimo se opet slikama:

Vlak je krenuo, jer je skretničar podigao crvenu zastavu. Putnik je s prtljagom tek stigao pred kolodvorska vrata. Vlak se neće niti zaustaviti niti će se vratiti po njega. Izgubljen

je. Neki putnik je čuo s prozora da vlak polazi, pa je nespreman i bez prtljage skočio u vlak. U prvom i drugom slučaju putovanje je nepripravljeno. To je posve slično čovjeku koji umire, a da se nije s Bogom pomirio.

Bombe padaju, ruše i ubijaju ljude po ulicama, a prolaznik se sjetio u zadnji čas da potraži sklonište. Može ga samo luda sreća spasiti. Pogine li na gradskim ulicama, desit će mu se slično što se desi čovjeku koji umire nepokajan.

Na livadi su nagazne mine što su preostale od rata. U hladovini je vojnik kiji straži i upozorava. Prolazi pastir sa stadom. Vojnik ga kori, upozorava, ali pastir tvrdoglavo prolazi. Njemu je sličan čovjek koji umire ne brinući se što je u duši. Predsmrtno kajanje je putokaz, smjer, spas od "nagaznih mina".

b/ Kasno je! - Dok je daha u čovjeku, još uvijek je na vrijeme. Onog časa, kad duh ostavi tijelo, sve je prekasno.

Riječ je nemoćna! Za života sam mogao govoriti, ispovjediti svoje jađe svećeniku. Sada ne mogu. Ranije sam se mogao braniti, sada sam bez branioca. Ja i Bog. Moja riječ je nijema kao u čovjeka koji bi htio nešto reći, ali su mu opšivena usta.

Ja sam fotografija! Upravo tako. Kad sam kod fotografa, smjestim se i zauzmem određeni stav, izgled, smiješak. Onog časa, kad fotograf povuče prečku, moja slika se otisne. Više nema popravka. Kako sam tog trenutka izgledao, tako će slika donijeti. Ne čini li vam se da je tako i s umiranjem? Kad svoju dušu ispustim, povukao je Bog prečku na svom aparatu. Kakav sam bio onog časa na umiranju, takav ću ostati kroz cijelu vječnost. Slika se više ne mijenja.

Pilat je za natpis na križu rekao: "Što upisah, upisah!" To isto će ponoviti svaka duša u času prijelaza u onaj svijet.

Nije li susret s Bogom najvažnije pitanje u našem životu? Kad bi Bog bio tiranin, mogli bismo se tužiti. Ali sve je učinio, da sretno do njega dođemo. Dao je prilike, poslao je svećenike. Štoviše, sam je na svijet došao i rekao: "Nisam došao radi zdravih, nego radi bolesnih".

Mudrost života je: Znati dobro umrijeti!

....

Francuski istraživalac Afrike Domaison prolazio je sa svojim nosačima kroz šumu. Jedva se izvukao živ zbog nekog opojnog mirisa. Na tom putu našao je pet ljudskih kostura. Ubilo ih mirisavo cvijeće afričkih šuma.

Život je previše mirisav. Bdijmo, da nas ne uguši dah zla i grijeha. U tom slučaju duša bi bila golija od kostura.

"Moli za nas grešnike sada i na času smrti naše. Amen".

IV

ISUSOVO UMIRANJE

Zar i On?
Svjetina u sudnici viče: "Krivac je, nek umre!" A Pilat izjavljuje: "Ja ne nalazim nikakve krivice na njemu!" Krist je o ubojicama, o svjetini i o svojim sucima rekao: "Ne znaju što čine!"

Mišljenja se razilaze. Ali Isus je pošao u smrt svojom voljom, da žrtvom tijela, u kojem je bio Bog, otkupi čovjeka. On je jedini pravo znao što čini. Znao je da se penje na križ kao Bog.

1. Bog na križu

a/ Čudesa! - Takvi znakovi ne prate umiranje ni jednog čovjeka:

Susret s ubojicama! Na pitanje im je odgovorio. Kad je izustio riječi "ja sam", popadaše na zemlju pred snagom Isusova glasa. Možda im ni tada nije bilo jasno koga hvataju. Zato je pružio ruku i izcijelio otsječeno uho sluzi Velikog Svećenika.

Način hapšenja! Pokušavali su više puta, ali im nije uspjelo. Ulovili su ga onog časa, kad je sam na to pristao.

Obraćenje razbojnika! Tko je to mogao postići osim Boga? Tko je u tim najtežim časovima mogao opraštati kao On?

Protest prirode! Kad se sledio ljudski mozak, priroda je mudro progovorila i posvjedočila njegovo božansko porijeklo: Sunce je pomrčalo, zemlja se potresla, mrtvaci su uskrsli, zastor jeruzalemskog hrama pocijepao se u dvije polovice.

b/ Ponašanje! - Ciceron je rekao: "Najokrutnije i najgroznije mučenje je križ". Isus je u tim mukama pokazao božansku izdržljivost:

Strpljivost! Toma Akvinski tvrdi da je Isus imao najnježnije tijelo. Prema tomu, bilo je i najosjetljivije, pa je i muka bila teža. Krvav znoj je potekao niz Božje obraze, ali se nije odrekao cilja. Bičevi, poruge, čavli. Visio je kao dragocjeni uteg na vagi koja je odvagnula ucjenu za otkup ljudi, ali je trpio i šutio.

Izjave! Možda nekome još nije bilo jasno njegovo porijeklo. Zato je pred Pilatom očito priznao, da je zato sišao s neba. A bilo je i pod križem onih koji su vikajući priznali: "Ovo je zaista bio Sin Božji!"

Šutnja! Kako je ponekad bučna! U nekom japanskom filmu žena se mužu iznevjeri, pa mu pristupi misleći da muž ne zna ništa. Dok ju je muž gledao bez i jedne riječi, ona je vikala zbog te šutnje: "Ubij me, ali nemoj me tako šuteći gledati". U Pilatovoj sudnici mnogi su u čudu promatrali Isusovu šutnju. Bilo im je ipak sve jasno, kad je mjesto Isusa progovorilo sunce, zemlja i grobovi.

Svijest! Izdajici veli: "Prijatelju". Vojnicima: "Ja sam!"

A Pilatu veli ovako: "Moje kraljevstvo nije od ovoga svijeta!" Da, bjelodano je pokazao svima da nije tesarovo dijete, već član Velike Trojice na nebu.

2. Bog nakon križa

a/ Dokaži pristaša! - Nakon završene Večere Isus je rekao: "Ustanite, hajdemo!" Tada krenuše za njim apostoli. A na ovaj povik krenuše za njim nebrojeni pristaše:

Mučenici! Ne daje čovjek svoga života ni zašto. Ako i umiru neki za domovinu, umiru za svoju. Međutim, oni koji proliše krv za Isusa, pali su po najrazličitijim kontinentima.

Pokornici! Majka se žrtvuje za svoje dijete, a ne za djecu nepoznatih žena s druge zemljine polutke. Ali ta ista majka koja može tek za svoju djecu stradati, odvažno trpi za vjeru i za Isusa Krista.

Patnici! Ucviljeni, prezreni, siromasi, bolesnici. Tko bi pobrojio čovječje suze! A ipak one su pune nade, nalik na krvave Isusove kapi krvi.

Grešnici! Ima ih toliko, koliko ima ljudi na svijetu. Ali ne guše se u očaju pred Sucem na nebu, već padaju na koljena i traže oprost.

Redovnici, redovnice, svećenici! Tko ih sili da se odriču najdražih udobnosti u životu? Nije li to taj savremeni apostolski zbor koji prati Isusa na otkupiteljskom putu?

Vjernici! Sav kršćanski svijet zna za Dekalog, pripada Crkvi, klanja se Kristu i trudi se da omili Isusu.

b/ Dokazi protivnika! - I oni u neznanju viču: "Zaista je ovo bio Sin Božji!"

Mlitavci! Usta im vele: Nema Boga! Ali, kad pritisne bolest, kad su u ratu padale bombe, ruke su se sklapale, oči suzile, a te iste usne su vapile: "Isuse, smiluj nam se!"

Nevjernici! Što su se uzgalamili protiv Krista? Ako on nije Bog, zašto se boje suhog drveta? Čovjek prolazi kroz šume, uzme sjekiru, siječe suho stablo, ali bez bojazni. Ali, kad se to drvo unakrsti te dobije oblik Kalvarijskog križa, nevjernici luduju. Nije ni čudo, jer ne znajući napadaju Moć i Gospodstvo Božje.

Mrzitelji! Upitali su nekog bezbožnika: "Kaži nam iskreno, postoji li Bog?" On je odgovorio: "Ima, jer ga mrzim!" Mržnja je strah pred vrhovnim gospodarom.

"Ako Bog ne postoji, zašto mu se groziš šakom? Ako je on magla, zašto po magli mačem vitlaš?"/Richepin/.

....

Isus je umirao i u umiranju sačuvao dostojanstvo Božje. Njegov je zadatak bio: Spasiti svijet.

Umiremo i mi. Pokažimo i mi svoje dostojanstvo. Naš je zadatak na umiranju: Spasiti svoju dušu!

Smrt je sretna, ako Isus bude mogao ponoviti nama one riječi što ih je za njega izrekao Pilat: "Ja na njemu ne nalazim nikakve krivice!"

V

KAJANJE

Priča se da je stara udovica iz Naima vidjela na putu tragove nečije krvi. Hodala je tragovima krvi i dospjela do Kalvarije. Tamo joj se ukaže Isus i reče joj: "Ne boj se, uskrsnuo sam!"

Svaka greška otvara ranu na duši, a svaka teška rana krvari. Kuda smo prolazili griješeći, tuda smo ostavili trago ve, brazgotine grijeha. Ako pođemo po tragu svojih grijeha, povest će nas kajanje do ispovijedaonice. Tada ćeš sam sebi reći što je Isus rekao udovici iz Naima: Ne boj se, uskrsnuo sam!

Ali ispovijedaonica neće k tebi, kad ležiš na samrtnom krevetu. Važan je onaj koji sjedi u njoj. Svećenik je putujuća ispovijedaonica. Pazi da u njegovom društvu zaklopiš oči.

Reci samo tri riječi, pa ih provedi u djelo:

1. M o g u !

a/ Jedina dobra prilika! - U životu ih imamo toliko, koliko puta odlučimo ići do svećenika. Ali u posljednjim časovima života samo je jedna prilika. Ako je mimoiđemo, propali smo. Jer zadnja ispovijed u našem životu je kao dobar otac, pa treba pristupiti i zatražiti oproštenje. Ona je sunce, treba prići i ogrijati se, da nas ne ubije led zloće. Ona je apoteka, treba uzeti lijek, da ne umremo i poslije smrti. Ona je putnica, treba je uzeti, da ne skrenemo s puta do neba.

b/ Dobra volja! - Ovo je tvoja stvar. O tebi ovisi, ti jedini možeš sebi pomoći, ako kažeš: Mogu! Tri zapreke su na tom putu:

Ponos! "Pred čovjekom ne priznajem svoje greške". Kakva logika! Bojimo se umirući svećeniku priznati svoje grijehe, a nakon smrti očitovat će ih Bog pred pokojnicima, a na Sudnjem danu pred svima.

Nemar! "Umiru drugi, umirem i ja". Ali smrt je zapravo Sud Božji. Radi toga treba mjesto riječi "smrt" kazati "Presuda"!

Neznanje! Krist je rekao: "Što zaištete od Oca u moje ime, dat će vam". Na smrti je najpotrebniji oprost grijeha. Zatražimo uvijek samo to.

Toma Akvinski piše svojoj sestri iz Pariza: "Potrebna je samo dobra volja".

2. H o ć u !

a/ Moj ponos! - Longin je probio kopljem Isusovo rebro, kap je pala na njegovo bolesno oko, i ozdravio je. Koliko je ljudi zaklapajući oči na smrti, ispovjeđu i kajanjem opralo duh u krvi Isusovoj! Tog časa su umirući oživjeli, zatvarajući oči ugledali Boga!

Lazar, Martin brat, smrdio je u grobu kao svaka lješina. Isus je povikao: "Lazare, ustani!" I ustao je živ, obnovljen. Koliko je ljudi silazeći u grob moralo sići i u grob duha! Ali okajali su na umiranju svoje grijehe, pa su ispruženi na odru duhom bili uspravni, mrtvi i živi, otišli i stigli, nestali pod zemljom, ali spašeni.

Ponosni smo što imamo još svježu krv Isusovu koja pere, ponosni smo što imamo Isusa koji oprašta; ponosni smo što imamo svećenike koje šalje k nama, da ne umiremo sami.

b/ Spas! - Nije ovdje u pitanju samo kršćanski ponos. Nešto drugo: Ropstvo! Jer grijeh otimlje dušu Bogu iz zagrljaja, te je predaje sotoni. Kajanjem i ispovijeđu oslobađamo se ropstva i vraćamo u Božji zagrljaj. Zar nije besmisao odbiti ponuđenu slobodu?

Bolest! Jer grijeh ranjava duh čovječji, pa je potrebno prije smrtnog odlaska uzeti lijek. Bez ovog ispovijednog lijeka nema zdravlja. Nije li besmisao odbiti ponuđeni lijek? Da li će ikoji bolesnik to učiniti? Zašto onda nijesmo dosljedni, pa jednakom brigom liječimo i tijelo i dušu!

Bog! Jer počinjen grijeh stvara dugove pred Bogom. Nakon smrti ne možemo ih isplatiti, ako su paklene naravi. Nije li besmisao odbiti oprost dugova? Koji bi dužnik odbio, kad bi mu gospodar oprostio dug?

Posljednja ispovijed je spas, jer nam nudi slobodu, zdravlje i oproštenje. A to je potrebno, da dođemo pred svog Boga mirne duše.

"Lazare, ustani!" Ti odgovori: "Hoću!"

3. M o r a m !

a/ Nalog! - Mi se ne možemo osloniti na svoju volju. Nije ona mjerilo. Ovdje je u pitanju nešto važnije.

Isus je Marti rekao: "Samo je jedno potrebno". Upravo ono što nam je svima na smrti potrebno, a to je izmirenje s Bogom. Isus je jednom prilikom rekao: "Što koristi čovjeku, ako i cijeli svijet dobije, a dušu izgubi!" Mislio je zaista i na naše posljednje časove. Isus je izliječio gubavca, ali mu je naredio: "Pokaži se svećeniku!"

Pokaži se svećeniku prije svoje smrti, bez obzira na svoje mišljenje o sebi. On ima nalog da te posjeti, a ti imaš nalog da ga primiš.

b/ Mudrost! - Pazimo da ne uđemo bez ulja u onaj svijet kao lude djevice. Mudre su dočekale zaručnika zapaljenim svjetiljkama.

Teško je vjerovati da je čovjek bezgrešan. Teško je naći na umiranju čovjeka koji ne bi imao što okajati. A umrijeti nepomiren s Bogom znači ući u grob pogašenim svjetiljkama kao lude djevice.

Potražimo svećenika, da nam zapali svjetiljke! Potražimo ga, da nam podijeli sveto Ulje! Svećenik će nam jedini pomoći, da sretno prođemo kroz smrtni tunel i da stignemo pred Božja vrata.

....

Veronika je pružila Isusu rubac, a on joj je na njemu ostavio otisak svoga lica. Pružimo Isusu svoj duh, da u smrtnom času položi na našu dušu svoj lik. Kad krenemo, Bog će nas prepoznati po slici svog Sina. Neće nas odbaciti, već primiti u svoj dvor, jer će nam biti putne isprave potpisane krvlju Isusa Krista.

VI

USKRSNUĆE

Na engleskom groblju čita se ovaj natpis: "Ovdje počivaju pokoljenja obitelji Suanders. Pojedinosti ćete saznati na Sudnjem Danu".

Kratak i mudar natpis. Ne možemo ništa ni dodati ni oduzeti. Jer na grobljima nije ništa potrebno osim imena, sve ostalo je suvišno pisati. Saznat ćemo sve pojedinosti na Uskrsnuću.

Obnova tijela je najveća nada kršćanstva. Pogledajmo u nju kroz oko prirode, pogledajmo i kroz Isusovo oko!

1. Očima prirode

a/ Odlazi! - Sve je u koraku: Putuju dani i odlaze u noć, putuje vrijeme i gradi starost, putuje zdravlje i odlazi u bolest.

Cvijet se izvali iz pupoljka kao pile iz jajeta, razvije se u miris i razgali grudi pod suncem. Ali orune se latice, cvijeta nestaje, on umire, odlazi u noć!

Izvor se izvuče iz nutrine zemlje, probije se kroz kamenje, oblikuje se u potočić, u rijeku, pa zadovoljno teče. Ali se konačno slije u more. Utopi se u širini mora, umire.

Pšenično zrno legne u izoranu zemlju kao čovječje tijelo u svoju grobnicu. Trune, gubi se, ptice ga ne mogu više pozobati.

b/ Dolazi! - Ali sve i dolazi, u koraku! Priroda se igra umiranja i uskrsnuća pred čovjekom. Kao da bi htjela uvjeriti ljude u članak Vjerovanja :"Vjerujem u uskrsnuće tijela".

Pupoljak se problikuje u cvijet, cvijet u plod. Umire i pupoljak i cvijet, da bi živio plod. Ali iz ovoga istog ploda rodi se ponovo pupoljak. Sve korak za korakom, uvijek isti krug, kao da se cvijeće igra "skrivača".

Izvori se šuljaju kao potoci i rijeke kroz doline, pa se utope u širokom moru. Umiru. Ali sunce ugrije mora, vodena para se diže u visine, stvaraju se vodene kapljice, i padaju kiše, prodiru u zemlju, izbijaju ponovo na površinu isti oni potoci koji su u moru bili pokopani. Nije li to prividno umiranje vode?

Gusjenica se zatvara u svoju čahuru. Sama sebi gradi grob, sama sebe živu pokopa. Ali iz gusjenice u proljeće razvije se leptir, popucaju grobne ploče, a leptir izleti. Nije li ovo pokopanje bilo zato, da gusjenica primi ljepši oblik svog tijela?

Čovječji je život kao lutanje meteora: Na uskrsnuću mete or pronađe svoju zvijezdu. Čovječji život je izgubljeni raj: Na uskrsnuću se raj vraća čovjeku u susret. Smrt je polazak za najsvečaniji dolazak.

2. O č i m a I s u s o v i m

a/ Gospodar smrti! - Ako je smrt cvijet u izdisanju, Isus je čuvar ploda. Ako je smrt ulazak rijeke u more, Isus je Ocean. Ako je smrt istrulo pšenično zrno, Isus je proljetno klijanje. Ako je smrt gašenje voštanice, Isus je onaj koji pali svjetla po grobovima.

Svoje smrti! Vlastitom snagom je izišao iz groba, te pokazao svijetu gospodstvo nad smrću. Preslaba je svaka kamena ploča za beskrajnu snagu Uskrisitelja.

Naše smrti! Izvukao je udovičina sina iz lijesa, pozvao je mrtva Lazara iz groba. A povodom svog umiranja oživio je mnoge mrtvace iz grobova samo zato, da dokaže svijetu, kako je umiranje tijesno vezano uz uskrsnuće.

Voštanica gori, njezino svještilo se gasi. Bog neće puhnuti, da se zauvijek ugasi. Uljanica gori, njezin stijenj titra kao da je na umiranju. Bog ne puhne u žižak, da se zauvijek pogasi, već povuče stijenj.

Jednom je nad zemljanim tijelom Adamovim sagnut udahnuo dah života i Adam je oživio. To isto će ponoviti nad istrunulim kostima na Uskrsnuću i tjelesa će oživjeti.

b/ Gospodar duša! - Čovječji duh ne umire, on samo seli, produžuje put, a tijelo ostaje neko vrijeme u grobu. Ali za života desi se i duhu nešto slično što se desi tijelu na pokopanju. Grijeh je smrtna rana, pa udara dušu smrću. Tijelo umire, a to znači da se rastaje privremeno s dušom. I duša zbog grijeha umire, a to znači da se rastaje s Bogom. Uskrsnuće spaja ponovo tijelo i dušu, kao što pokajanje ponovo spaja dušu s Bogom.

Ovaj ponovni spoj duše s Bogom još prije uskrsnuća tijela omogućio je Krist smrću na križu, sakramentima, osnutkom crkve, organizacijom svećenstva. To i jest sva briga ljudi: Duh uskrisiti ispovjednim kajanjem. Jer za tijelo se nije potrebno brinuti se, ono će uskrsnuti bez naše volje i bez naše zasluge. Ali uskrisivanje duše povjerio je Bog nama, pa nam za tu svrhu dao svećenike i ispovijedaonicu. Ako se time ne poslužimo za ovog života, ni sam Bog neće moći nakon smrti spasiti našu dušu od propasti.

On je zaista i gospodar duša kao i smrti, ali iz naših ustiju čeka trublju duševnog uskrsnuća.

....

Gustav Droz pita i odgovara u svom romanu "Tristesses et souvenirs": "Kuda vodi put za nebo? - Idite samo ravno!"

Ne brigajte se za put, idite samo ravno. Svi naši putevi tamo vode. U pitanju je samo jedno: Tko će stići spreman, a tko neće.

"Svi će u Kristu oživjeti"/I Kor.15,22/.

O B R A N A D U Š E O D S M R T I

I

PRVA PRIČEST

U staro doba primala se Pričest odmah nakon krštenja. Što prije, jer je djetinja duša nezaražena zlom i neosvojena nastranim osjećajima. Na Mladoj Misi Bog se prvi put dariva svećeniku u ruke. Ali prvi susret s čovjekom Bog doživljuje na pričesnoj klupi. Kad dijete pruži nogu na prve korake u životu, kad se javi prva iskra razuma, kad ga škola prima u svoje klupe, Bog se prijateljski pridruži djetetu, da blagoslovi njegove prve korake.

1. Bog prijatelj

a/ Malenih! - Pojavio se u božićnoj noći kao dijete, a kad je odrastao, pozvao je djecu k sebi: "Pustite k meni malene!"

Isus ih ljubi! Mi volimo sve što je maleno, pa i mladunčad u životinja. Tagore ovako veli djetetu: "Ti voliš slatkiše i zato te zovu sladokuscem. Kako ćemo nazvati nas koji tebe volimo?" Zar nije ljubav Isusova jača?

Isus ih poštiva! Nitko ne zna tko se s djetetom rodio, genij, umjetnik, vojskovođa. Zato ih poštivamo, jer smo u očekivanju djetetove budućnosti. Bog mu se veseli još više, jer je ubilježen novi član u zajednicu Crkve. Poklonio je novu dušu, ispunjen je novi zadatak rađanja, zbio se novi dokaz stvaranja.

Isus ih štiti! Kvočka se bori s vranom, da obrani svoje piliće, pa ih sakriva pod krila. Čovječja mati čuva svoje dijete kao svoje tijelo. Bog se brine za djecu više od ptica i od naših majki. Evo zaštitnog zakona: "Tko sablazni jednoga od ovih malenih, bolje bi mu bilo da uzme mlinski kamen i da se utopi".

b/ Zašto? - Tri vrline urođene su svakom djetetu

Vjera! Krštenje je ubacilo klicu vjere u dijete. Klica je pala u zdravu zemlju. Zato dijete vjeruje i majci i Bogu bez sumnja, otvoreno i iskreno. Punom dušom. A to je prikladno tlo za euharistijskog Boga.

Nada! Dijete dolazi, mi pomalo odlazimo. Ono raste, mi opadamo. Ono se oblikuje, mi se od starenja raščinjujemo. Dijete je nada obitelji, naroda i Boga. U ovo tlo silazi euharistijski Bog, da dadne rastu snagu, a oblikovanju kršćanski lik.

Ljubav! Dijete je neuveli cvijet, neispisana knjiga, nezamračeno ogledalo, još neizgubljeni raj. Zato je ono ljubljeno, a zna i ljubiti. U ovo tlo rado silazi euharistijski Bog, da cvijetu sačuva svježinu, da ispuni knjigu, da raj ne propadne, da sebe u čistom ogledalu vidi.

Dijete je vjera i vjeruje, ono je nada i nada se, ono je ljubav i ljubi. To je razlog, radi kojeg se i Bog veseli djeci i svom pričesnom silasku u dijete.

U zoru našeg života, kada prvi put primamo Boga u

Pričesti, potpisujemo najtjesnije prijateljske veze s Bogom. Ovaj događaj nalikuje blagdanu Navještenja Marijina, kad se Isus začeo u Marijinu krilu. Tog dana svaka dječja duša biva betlehemska štalica, jasle, monstranca i oltar.

2. B o g   p o s v e t i t e l j

a/ Prvi dojmovi! - Važni su za dijete kao što je važna prva kiša, prvo proljetno sunce. Bog je sebi pridržao, da posveti prve dječje doživljaje:

Oči! Koliko će zla u životu vidjeti možda i počiniti. Zato ih bjelina prve Hostije oplemenjuje, da naviknu na dobrotu.

Uši! Koliko će kleveta čuti u životu, koliko prljavih razgovora! Zato ih zvukovi crkvenih melodija privikavaju već u ranom djetinjstvu na sklad. Pouka katehete, savjeti roditelja i sve ostalo što je vezano uz pripravu i uz sam dan prve Pričesti.

Usne! Koliko će zla možda počiniti u govoru! Nije li Isus mudro izabrao djetinjstvo, da siđe na čovječje usne? Nije li silazak hostije u ranoj dobi prikladna inijekcija protiv zaraze usana i jezika?

Srce! Koliko će se razdirati od lude ljubavi, mržnje i osvete! Takav je čovjek. Ali prva Pričest premazat će prag ove krvlju euharistijskog Boga, da raskuži nutrinu i zidove, da mladalačka ljubav ne ubije dušu.

b/ Prvi koraci! - Na ulici, u školi, u crkvi, posvuda...

Riječ! Od majke čuje, od nje je i uči. Zato se zove materinski jezik. U ovom riječniku nalazi se i riječ "Bog", "nebo", "dobro", "zlo". Ali riječ je prazna, ako joj prisustvo Božje ne dadne smisao i nadahnuće.

Misao! Javljaju se prvi pojmovi u školi. Dijete postaje đak. Na tom putu susreće katehetu, koji ulijeva prve pojmove o Bogu, o Ispovijedi, o Pričesti. A onda silazi Bog, da bude sam učitelj i odgojitelj djeteta s nutrine.

Volja! Sitna je i nestašna kao lopta što je dijete ima u rukama. Ali pričesni Bog je jača, savija, ispravlja kao mlado stablo.

Intelektualni i religijski život povjeren je ljudima. Ali preslaba je njihova riječ. Bog kao da nema posvemašnjeg povjerenja u ljude, pa silazi osobno u dječju dušu, da posveti prve korake što vode u život. Toliko cijeni taj mali svijet, te dolazi kao vrhovni zapovjednik. da obiđe četu prije polaska u boj. Dolazi kao šef zrakoplovstva, da pregleda stroj prije uzleta. Dolazi kao kapetan broda, da preuzme sam kormilo dječjeg života.

....

"Ti voliš slatkiše i zato te zovu sladokuscem. A kako će onda nazvati nas koji tebe volimo?"/Tagore/.

Ima li riječi što bi u punini izrekla Božje osjećaje prema djeci? Ima li riječi što bi doslovce izrekla našu sreću iz dana Prve Pričesti?

Iskra raja, izvabljena iz prvog susreta Boga i dobre djetetove duše, pali svjetionike po mislima i osjećajima dječjeg svijeta. To je Bog koji silazi, pruža ruku, te vodi, sokoli i spašava.

II

ČESTA PRIČEST

"Životinje trpe što nisu ljudi, a čovjek trpi zbog toga što nije bog" /G.A.Borgese/. - U čovječjoj nutrini živi urođena težnja za veličinom: Ako je zemljoradnik, trudi se, da bude prvi u selu. Ako je obrtnik, veseli se posjetu "mušterija". Ako je znanstvenik, želi sjesti na najviše mjesto sveučilišnih stolica. Sve su ovo tek mrvice sakrivene "ambicije". A u dubini je to težnja za izgubljenim rajem, za najvišim položajem do Boga, od kojega smo izišli.

Ovu životnu težnju čovjekovu za uzdizanjem ispunja Euharistija. Kroz život nas prati i ne dozvoljava da posljednji vrhunac svojega uspona ostavimo na zemlji. Ona produžuje vrhunce u nadsvijet.

1. Socijalni pogled

a/ Veza ljudi s Kristom! - Spojeno je nebo sa zemljom bez konopa, bez mostova, bez vozila. On sam je uže, most i prevozno sredstvo.

Prijateljstvo! Čovjek čovjeku dolazi u stan, a Krist ulazi u samoga čovjeka. Tijesna veza: "Ja ostajem u njemu,a on u meni" /Iv.6,56/.

Život! Čovjek čovjeka dariva, ali ne daje svog života.A Krist ulazi u čovjeka kao životni sok, te sjedinjuje misli i volju: "Živjet će radi mene".

Ljubav! Susret Krista s čovjekom nije u "interesu" Krista, već čovjeka. Jedan jedini je razlog: Ljubav. "Željno sam čekao, da ovu Pashu blagujem s vama".

b/ Veza čovjeka s čovjekom! - U zoru grane sunce, pa su svi brežuljci ružičasti. Kiša padne, pa je cijela zemlja vlažna. Krist se daje blagovati, pa svi ljudi primaju istu boju, iste misli. Ova misna transfuzija Krvi povezuje ljude "istom krvnom grupom".

Kolike razlike u staležu! Seljak, učenjak, radnik, odjeven, siromašan, gladan, sit! Ali pred oltarom su svi jednaki. Tko promatra ljude pred pričesnom klupom, osjetit će da je jedna obitelj na zemlji.

Isti je Kruh kojim se hrane sve rase, ista je Krv koju piju sve rase. Ova zajednička ishrana stvara jedan narod Božji, jednu vezu za istom trpezom. To je taj "umnoženi kruh" koji je nahranio narod u pustinji.

Krist se našao u zagrljaju svih ljudi: Oči gledaju istog Krista, ruke se sklapaju pred istim Kristom, usne primaju

. . . .

istog Krista, srca se žare na istom izvoru. "Svi ste jedno u Kristu"/Gal.3,28/.

2. Religijski pogled

a/ Zaštita! - On ulazi u nas kao u oklopna kola, da preuzme obranu:

Milost! To je snaga, barut i oružje u obrani od grijeha. Pričest je prisustvo izvora milosti. Što će nam posrestvo, kad je on sam u nama?

Radost! Blizina prijatelja veseli dušu, blizina gospodara sokoli dušu, blizina Oca tješi dušu. U ovakvoj radosti zaštićeniji smo od zla.

Lijek! Kad ispijemo propisani lijek, uvijek se bojimo jesmo li ga propisano uzeli. Kad je liječnik uz nas, pijemo lijek u punoj sigurnosti. Pričest nam donosi i lijek i liječnika. Sve je uz nas, cijela nebeska apoteka i najbolji ljekar i najbolji liječnik koji zna i mrtve uskrisiti.

Junaštvo! Sveti pisci tvrde, da presveta Hostija u bijeg natjera zle duhove. Nije ni čudo! Pred policajcem bježe lopovi, pred zapovjednikom čete mirni su vojnici. Ako je Svesilni s nama i mi smo nepobijedivi.

"Zalog slave"! Tako molimo u pričesnoj molitvi Tome Akvinca: Nama se daje zalog vječne slave. Pričest postavlja lik Kristov na legitimaciju koja nam je potrebna za ulazak u nebo. Njegovo prisustvo je potpis, on sam je naša putnica. Na ulasku u onaj svijet Bog će, primajući nas, primiti samog Krista koji je čestim pričestima utisnuo svoj lik u nama kao na ubrusu Veronike.

Žena koja je bolovala od krvotoka samo se dotakla njegove haljine, pa je u trenutku ozdravila. A koliko se puta dotakla Krista naša duša, naše usne?

b/ Opskrba! - Kako to biva? Neka kaže simbolizam iz biblijskih vremena. Bog je izabrao ove slike, da predoči hranjivost svog tijela:

"Stablo života!" Sotona se hvastao da će ljude učiniti bogovima. Prevario ih je. Ali to nečuveno obećanje ispunio je Isus Krist Hostijom.

"Gorući grm!" Gorio je, a nije dogorio kao i Hostija koju blaguju milijoni, a još uvijek je čitava.

"Mana pustinjska"! Padala je u obliku bijelih pahuljica s neba i hranila Izraelce na putu. Kao i sveta Hostija u Novom Zavjetu.

"Zavjetni kovčeg"! Najveća dragocjenost starine, kao što je svetohranište s piksidom najveća dragocjenost novoga vremena.

"Ilijin kruh"! Anđeo mu ga je donio, da ne klone na putu. Nama ga donosi svećenik zbog istih razloga.

To je hrana što je molimo svagdano u Očenašu: "Kruh naš svagdanji daj nam danas!" Potrebna nam je kao što je kuhinjska hrana potrebna tijelu. Ako ne jedemo, umrijet ćemo od izgladnjelosti. Ako se često ne pričešćujemo, umrijet će duša od glada.

....

Lovci polaze u lov. Što ulove, spreme i pojedu. Ribari pecaju ribu, pa je prirede za jelo i jedu. I pričest je neka vrst svetog lova. Ali sve obratno se zbiva: Bog preoblikuje nas u sebe, a ne mi Boga u sebe. "To je plijen koji guta svog lovca"/Sertillanges/.

III

POSLJEDNJA PRIČEST

Pretvorba Tijela u kruh i Krvi u vino prvi put je izvršena pred samu Isusovu smrt. Gasio se njegov život, jer je već bio pripravljen križ. Gasio se i dan, jer je to bilo za vrijeme večere.

Posljednja Hostija prilazi i nama na završetku našeg života. To je uspomena Isusova umiranja koja ublažuje naše umiranje. Zato svećenik veli: "Neka te čuva za život vječni!"

1. Oči se gase

a/ Činjenica! - Ispružen sam na samrtnom krevetu. Nije li čovjek kao i voštanica što dogorjeva, pa dogori? Kao kap rose na jutarnjem listu što je sunce ispija i diže u visine?

Smrt je rastanak! Imao sam posjed, on ostaje - ja odlazim. Imao sam prijatelja, oni ostaju - ja odlazim. Imao sam tijelo, ono ostaje - ja odlazim. To je najbolnija operacija. Posljednja, ali je stalna.

Smrt je lom! Kida se duša od tijela kao kad bi netko s lom otkidao žice s mandolinskih ili klavirskih ključeva. Umiranje je stablo što ga sjekira siječe, toranj što ga obara grom, crv što ga vrtlar s dva prsta na listu ubija.

Smrt je zaborav! Bio sam možda slavan čovjek! S trulenjem tijela u grobu istrunut će i moja slava. Bio sam lijep? Zaboravit će na mene svi, kad pogledaju nakon dvije godine lubanju nataknutu na dvije gole kosti.

b/ Bitka u savjesti! - Tri čete udaraju na mene u tom času:

Prošlost! Ljudi smo i griješimo. Nikakvo čudo! Zar ima bezgrešnog čovjeka među nama? Kao na filmskom platnu prolaze propusti, slabosti, greške iz prošlosti. Teško je s njima putovati u onaj svijet.

Sadašnjost! Savjest se sada javlja oštro kao nikada. Sotona se koristi ovom nutarnjom borbom, da duh gurne u očaj. Njegove su spletke u smrtnom času najsmišljenije, jer to je posljednji trenutak, posljednja prilika za njega.

Budućnost! Tko će me dočekati, kad oči zaklopim? Bog ili sotona? Na pomolu je žetva, a što sam sijao? Jesam li sijao posvećena zrnca što su se pod Misom preobrazila u Hostiju? Možda je slabost duha nastupila od slabe ishrane? Kako bi bilo lako putovati, da sam se kroz život hranio euharistijskim jelom!

2. "E v o J a n j e B o ž j e" !

a/ Bog mi oprašta! - Dva su prijatelja posvađena. Zbog svađe jedan s drugim ne govori, čak se i ne druži. Tako bi va između grešnika i Boga. Ali čovjek je taj koji prekida razgovore i druženje. Sada, u najtežem trenutku, Bog pruža ruku pomirnicu preko Ispovijedi. Štoviše, nudi se u posljednjoj Pričesti, da popravi ono što je čovjek propustio u životnim susretima s Bogom.

Zato je na križu visio, da mene smrt ne objesi. U tom smislu treba shvatiti riječi "ljubav je jaka kao smrt". Hostija je sgusnuta ljubav, pa dolazi kao najtečniji sok, da ublaži jačinu umiranja.

Zato se zatvorio u oltarske kućice, da u času čovječje smrtne borbe prolomi vrata, te bude uz čovjeka.

Zato traži od svojih svećenika, da Ga ponesu svakomu koji umire, bio to zao, bio to dobar čovjek. Čini se da Bog neće u tim časovima misliti na čovječju zloću. Jedno samo ima na umu: Pretvoriti samrtni krevet u ispovijedaonicu, u oltar, u pokaznicu, u kalež pun Isusove krvi, u zagrljaj čovjeka s Bogom.

Stara kršćanska simbolika rado je slikala golubicu na grožđu i žednu košutu na potoku. Nije li to čovjek na umiranju? U Hostiji je krv Isusova, u Hostiji je živa voda.

b/ Putuje sa mnom! - "Primi, brate, poputbinu tijela Gospodnjega za vječni život". To je oprema za putovanje do onog svijeta, to je putnica, putna karta.

Pogani su u grob stavljali hranu misleći da se tijelo pokojnikovo može hranom poslužiti. Kršćanstvo po naputku Božjem polaže Hostiju u tijelo umirućega, da ga čuva za vječni život. To je hrana što čuva dušu od trulenja:

Hrana je sveopća, jer posljednja Hostija dolazi u gradove i u sela, do kreveta bogatog i siromašnog čovjeka, do učena i nepismena čovjeka.

Hrana je stalna, jer nema čovjeka kome se Bog ne bi darovao u zadnjem času. Svećenik svakomu prilazi i nudi opskrbu za put u nadsvijet.

Hrana je vjerna, jer Bog se u ovom času javlja i onima koji su se iznevjerili. Zadnja ponuda je izmirenje. On dolazi, da sjedne u duh kao u brod koji će prevesti pokojnika u nebesa.

Na Posljednjoj Večeri je rekao: "Ljubio je svoje do kraja!" To je istina. Eto, sam dolazi, prima nas za ruku i vodi k svom Ocu.

....

Neki sveti redovnik je često opetovao: "Isus će jednom posljednji put doći po mene". Bossuet je uvijek isticao : "Pričešćujte se kao da je to vaša posljednja pričest". Apostoli na putu za Emaus su nepoznatom gostu srdačno doviknuli: "Ostani s nama, jer je dan na izmaku!"

Ostani s nama, jer se život gasi, na izmaku je, posljednja je večer.

Kako je lijepo umirati kao kršćanin! U grobu tiho čekati uskrsnuće s Hostijom u prsima. Ti i tvoj Bog!

S A D R Ž A J

NAŠA IZDANJA

KRIST REDOVNIČKI IDEAL, Marmion - rasprodano
ČUJTE LJUDI ATOMSKOG DOBA, Sheen - rasprodano
ROD IZABRANI I dio, Dr.J.Kuničić - rasprodano
SMJER U ŽIVOT, Dr.J.Kuničić - 300 din.
MORALKA I dio, Dr.J.Kuničić - 400 din.
MORALKA II dio,Dr.J.Kuničić - 400 din.
MLADENCIMA, Dr.J.Kuničić - 200
OD STVARANJA DO ATOMSKOG DOBA, Abbe G. Remy, 200 din.
BLAGDANSKE MISLI I dio, o.Zlatan Plenković - 400 din
BLAGDANSKE MISLI II dio,o.Zlatan Plenković - 400 din.
PRIRUČNIK ŽIVE KRUNICE - 100 din.
SLIČICE ŽIVE KRUNICE - 60 din.